

VKLJUČIMO OTROKE !

Priročnik za spodbujanje
soudeležbe otrok in
preprečevanje socialne
izključenosti

FABER-CASTELL
since 1761

unicef

CIP - Kataložni zapis o publikaciji
Narodna in univerzitetna knjižnica, Ljubljana

37.018.1/.2(035)

VKLJUČIMO OTROKE! : Priročnik za spodbujanje sodelovanja otrok in preprečevanje socialne izključenosti /
[prevajalki Nataša Zidar in Maja Sužnik]. - Ljubljana : UNICEF Slovenija, 2004

Prevod dela: Kids Inclusive

ISBN 961-90362-5-5

215852544

VSEBINA

Uvod

Uvod	3
Ozadje	4
UNICEF	6
Konvencija o otrokovih pravicah	7
Sestava priročnika	12
Navodila uporabnikom	13
Navodila za uporabo resničnih zgodb	17
Navodila za izvedbo aktivnosti	18
Ogrevalne dejavnosti:	
① Kot ti, kot jaz	20
② Kategorije pravic	21
③ Vrini se v krog	22
Opombe	23

Izključenost - poglavje 1

Ozadje	27
Resnične zgodbe	
Potni list za boljšo prihodnost	28
Ni lahko	29
Na ulici	30
Zaprto	31
Rad bi šel domov	32
Na vrhu sveta	33
Boljši svet	34
Majhna gesta	35
Dejavnosti:	
① Življenski krog	36
② Uničite stereotipe	43
③ Izstopanje	45
④ Imeti in ne imeti	49
⑤ Medvrstniško nasilje - kaj lahko storimo?	52
Dodatne informacije	55
Slovarček	56
Opombe	57

VSEBINA

Spol - poglavje 2

Ozadje	61
Resnične zgodbe	
Boj z možnostmi za izobrazbo	62
Sanjaj sanje zame	63
Vroča linija za pomoč	64
Kupljena in prodana	65
Dejavnosti:	
① Stereotipi o vlogah spolov	66
② Ali si rekel deklica?	67
③ Miti o deklicah	69
④ Isto delo, drugačno plačilo	73
⑤ Razmere doma	76
Dodatne informacije	81
Slovarček	82
Opombe	83

Nezmožnost - poglavje 3

Ozadje	87
Resnične zgodbe	
Tragedija pehotnih min	89
Življenje je lepo, če si del njega	90
Jesensko listje	91
Drzni si skrbeti	92
Kampanja	93
Poglejte, kaj vidim	94
Poslušaj me!	95
Dejavnosti:	
① Ceni zmožnost	96
② Kaj vidiš?	100
③ Zgodba o dveh skupnostih	103
④ Pisna vaja Prosti pad	106
⑤ Kako, kako, kako?	108
Dodatne informacije	110
Slovarček	112
Opombe	113

VSEBINA

Prepričanja in poreklo - poglavje 4

Ozadje	117
Resnične zgodbe	
Rasizem in terorizem	118
Delo zame	119
Ponosna na dve kulturi	120
Zdaj pa vsi skupaj	121
Za zapahi	122
Priložnost za šport	123
Dejavnosti:	
① Sveženj kart	124
② Igra Iskanje	129
③ Jaz verjamem, ti verjameš	134
④ Medkulturna sled	137
⑤ Dragi prijatelj ...	139
⑥ Šport združuje, rasizem ločuje	144
Dodatne Informacije	147
Slovarček	149
Opombe	151

Dodatni material

Dodatne dejavnosti

Kaj lahko storim?	155
Intervjuji/pogovori	155
Umetnost	156
Internet	157
Mediji	157
Zbiranje sredstev	158
Ustvarjalno-povezovalne igralne površine na šoli	161

Nasveti za raziskovalno delo

Kako začeti?	164
Raziskava	166
Vprašalniki	167
Drugi viri	168
Intervjuji	169

VSEBINA

Nasveti za delo z mediji

Resnične zgodbe	
Smo več kot prihodnost	171
Kako začeti	172
Tiskani mediji	174
Fotografija	175
Radio	176
Televizija in video	177
Internet	179
Dodatne informacije	179
Opombe	180
Zbirka fotografij	182
Koledar pomembnih dni po svetu	199

UVOD

Za vsakega otroka
Zdravje, Izobrazba, Enakost, Zaščita
NAPREDUJMO V ČLOVEČNOSTI

unicef

VSEBINA

Ozadje	4
UNICEF	6
Konvencija o otrokovih pravicah (KOP)	7
Sestava priročnika	12
Navodila uporabnikom	13
Seznam Resničnih zgodb	17
Seznam aktivnosti	18
1 Kot ti, kot jaz	20
2 Kategorije pravic	21
3 Vrini se v krog	22
Opombe	23

Vsakdo pozna občutek izobčenosti. Vendar je za veliko otrok po vsem svetu izključenost del njihovega vsakdanjika. Otroci se soočajo s predsodki in z diskriminacijo iz različnih vzrokov: zaradi njihovega spola, njihovega porekla, njihove nezmožnosti ali bolezni, ker ne morejo živeti s svojimi starši ali pa preprosto zato, ker so revni. Proces njihove izključenosti se lahko začne celo preden se sploh rodijo. Razvijajoči se razum in telesa milijonov nerojenih otrok sta resno prizadeta zaradi izredne revščine, s katero se soočajo dekleta in ženske po vsem svetu.

Revščina je tako vzrok kot posledica izključenosti in diskriminacije. Običajno je medgeneracijska, razen v primerih, da ima mlajša generacija možnost za pridobitev izobrazbe, žal pa bodo imeli po vsej verjetnosti revni starši otroke, ki bodo prav tako zrasli v revščino. Izognemo pa se lahko diskriminaciji in predsodkom – nihče se ne rodi nestrpen. Mediji, vrstniki, družinski člani ter šolski sistem oblikujejo način, na kakršnega bo vsak posameznik videl in čutil druge ljudi. Lahko so odgovorni za razširjanje in podpiranje predsodkov in diskriminacije, lahko pa tudi pomagajo v boju proti njim. Mladinske skupine in izobraževalne ustanove lahko prevzamejo pobudo in dajo mladim priložnost, da se seznanijo s temi pomembnimi vsebinami in se dvignejo nad nestrpnost in krivico.

Mladih ni lahko spodbuditi, da delijo svoje misli in občutja ter da so pripravljeni spremeniti svoje obnašanje. Tisti, ki zmorejo premagati svoje predsodke, bodo skupnostim, v katerih živijo, lahko dali dragocen dar. Ravno tako bi jih morali spodbujati, da vidijo preko meja svojih skupnosti in spoznajo, kaj se dogaja v širšem svetu. Mladim lahko damo moč preko znanja. Vsekakor pa ni dovolj, da jim le posredujemo informacije o diskriminaciji. Naučiti bi se tudi morali, kaj lahko sami storijo v boju proti predsodkom ter kako lahko spodbujajo sprejemanje drugih. Teh priložnosti se morajo oprijeti zdaj, če želijo vplivati na dejanske spremembe v prihodnosti.

Svetovna zaobljuba različnih vlad v boju proti revščini otrok in diskriminaciji ne bo učinkovita brez podpore mladih ljudi. Poskušamo lahko ignorirati te težke probleme ali pa se aktivno vključimo. Če je naraščajoča zavest mladih o svetovnih problemih naravnana pozitivno, bo mogoče prišlo do pozitivnih sprememb za prihodnje generacije. Izbira je naša.

Ozadje

Priročnik Vključimo otroke! je nastal zaradi zahtev učiteljev in tistih, ki delajo z mladimi ter sodelujejo z nacionalnimi odbori Unicefa v industrializiranih predelih sveta. Ti strokovnjaki so opozorili na negativen medijski prikaz kulturnih razlik po svetu ob terorističnem napadu 11. septembra v ZDA. Takšni strahovi in predsodki so še danes prisotni. Priročnik naj bi pomagal vsem tistim, ki želijo spodbuditi mlade ljudi, da aktivno nasprotujejo kakršni koli obliki diskriminacije.

Osrednja tema priročnika je izključenost. Namen simulacijskih vaj ter zgodb otrok, ki so doživeli izključenost, je, da spodbudimo mlade, da se vživijo v vlogo otrok, ki živijo povsem drugačno življenje kot oni. Namenjen je predvsem otrokom, starim od 10 do 17 let. Priročnik ponuja več kot 40 različnih ur za spodbujanje aktivnosti, ki vzbujajo razmišljanje o določeni temi. Dodatna poglavja ponujajo mladim pomoč pri osnovnih raziskovalnih metodah: nasvetih za sodelovanje z mediji ter idejah, kako izpeljati akcije, ki bi morda pritegnile pozornost javnosti na položaj izključenih otrok po vsem svetu.

Učitelji in drugi strokovni sodelavci naj vsebino, vključeno v ta priročnik, obravnavajo z občutkom. Najbolje bo delovala, če jo bodo uporabljali posamezniki, ki se osebno zavzemajo za predelane teme. Mladi ter odrasli, ki bi želeli sodelovati v nadaljnjih akcijah, naj se za podporo, nasvet in dodatni material povežejo z Unicefom Slovenija.

Pomemben sestavni del tega, kar izvajajo nacionalni odbori, je področje izobraževanja za razvoj. To je pomembna povezovalna priložnost za otroke in mladino, da se seznanijo s tem, kako so pravice njihovih vrstnikov po vsem svetu obravnavane in upoštevane preko Unicefovih programov povezovanja.

Kakšni so ukrepi v boju proti izključevanju in diskriminaciji po svetu?

Svetovna zaobljuba za boj proti izključitvi in diskriminaciji

Maja 2002 so se svetovni voditelji, mednarodni organizatorji in otroci sestali na Generalni skupščini ZN in prvič v zgodovini je bila posebna seja ZN v celoti posvečena otrokom. Rezultat tega, dokument 'Svet po meri otrok', je seznam, ki obvezuje ne le vlade, ampak tudi vse partnerje v družbi – družine, šole, verske ustanove, podjetja ter medije, da opravijo svojo nalogo.

Kaj so zaprisedgli, da bodo storili v boju proti diskriminaciji?

Svet po meri otrok

Če otrok doživi kakršno koli obliko diskriminacije, ga to loči od vseh drugih otrok in se tako težje razvije do svoje popolnosti. Po svojih najboljših močeh se bomo trudili, da bomo preprečili diskriminacijo otrok.

Splošna vključenost

Vsaka država mora stremeti k zmanjševanju razlik med različnimi skupinami otrok, še posebej naslednjih razlik:

- diskriminacija zaradi rase
- razlike med deklicami in dečki
- razlike med mestnimi in podeželskimi otroki
- razlike med revnimi in bogatimi otroki
- razlike med otroki, ki zmorejo početi različne stvari in tistimi, ki tega ne zmorejo

Vključenost otrok s posebnimi potrebami

Storili bomo vse, kar je v naših močeh, da bodo imeli otroci s posebnimi potrebami vse in enake pravice ter svoboščine – vključno z dostopom do zdravstvenih, izobraževalnih in rekreacijskih ustanov. Zagotovili jim bomo spoštovanje, jim pomagali, da zaživijo po svoje ter da se aktivno vključujejo v svoje skupnosti.

Vključenost otrok iz različnih etničnih in manjšinskih skupin

Storili bomo vse, da preprečimo diskriminacijo, da omogočimo posebno podporo ter da zagotovimo enak dostop do storitev vsem otrokom, ranljivim skupinam otrok ter otrokom, ki pripadajo manjšinam, tudi tistim z drugačnimi verskimi ali drugimi prepričanji.

Vključenost deklic in žensk

To, kar želimo doseči za otroke, bo veliko lažje, če bodo ženske:

- do popolnosti uživale vse človekove pravice in svoboščine in tudi pravico razvoja
- popolno in enakovredno lahko sodelovale na vseh področjih v družbi
- zaščitene pred vsemi oblikami nasilja, zlorabe in diskriminacije.

Odločeni smo, da bomo uničili vse oblike diskriminacije deklic. Prepričati se želimo, da so vse njihove človeške pravice zaščitene, tudi pravica, da niso vključene v škodljive usluge, spolno zlorabljanje ter situacije, ki jih prisilijo, da počnejo stvari proti svoji volji. Spodbujali bomo enakopravnost med spoloma ter poskrbeli za to, da bodo imele deklice enak dostop do socialnih storitev, kot so izobrazba, prehrana ter zdravstvena oskrba, ki vključuje tudi spolno in reproduktivno zdravstveno oskrbo, cepljenje ter zaščito pred boleznimi.

Vključenost dečkov in mož

Zavedamo se, da moramo opozoriti na spreminjajočo se vlogo mož v družbi. Zavedamo se izzivov, s katerimi se soočajo dečki v današnjem svetu. Starše bomo spodbujali k temu, da si delijo odgovornost pri izobraževanju in vzgajanju otrok. Storili bomo vse, kar je naših močeh, da omogočimo očetom vključenost v življenja svojih otrok.

UNICEF

Sklad ZN za otroke

Kaj je Unicef?

Unicef je bil ustanovljen leta 1946 z namenom, da pomaga otrokom v Evropi in Aziji po 2. svetovni vojni. Ime Unicef je prvotno pomenilo Mednarodni sklad za nujno pomoč otrokom pri ZN (the United Nations International Children's Emergency Fund). Ko je bilo krize po 2. svetovni vojni konec, je Unicef ugotovil, da je na svetu še veliko otrok, ki potrebujejo pomoč. Tako je bil leta 1953 Unicef preimenovan v Sklad za otroke pri ZN (the United Nations Children's Fund), in to poimenovanje je ostalo do danes.

V čem se Unicef razlikuje od drugih organizacij ZN?

Unicef je ena redkih agencij ZN, ki je 100-odstotno odvisna od prostovoljnih prispevkov.

Kakšen je Unicefov 'opis dela'?

ZN so pooblastili Unicef, da spodbuja zaščito otrokovih pravic, da pomaga pri oskrbi osnovnih potreb ter da širi možnosti otrok za doseg njihovih potencialov.

Unicef je zavezan k zagotavljanju posebne zaščite najbolj prikrajšanih otrok – žrtev vojne, katastrof, izredne revščine, vseh oblik nasilja in zlorabe ter otrok s posebnimi potrebami.

Unicef reagira v nujnih situacijah za zaščito otrokovih pravic. V sodelovanju s partnerji ZN in humanitarnimi organizacijami se Unicef takoj odzove, da bi olajšal trpljenje otrok ter tistih, ki zanje skrbijo.

Kaj je vloga Unicefa danes?

Danes je Unicef prisoten v preko 162 državah, območjih in teritorijih in stremi k reševanju težav, s katerimi se soočajo otroci in njihove družine. Za obdobje od 2002 do 2005 ima pet glavnih prednosti: izobraževanje deklic, skrb in razvoj v zgodnjem otroštvu, imunizacija, zaščita pred virusom HIV/aidsem ter zaščita otrok.

'Otroke bomo postavili v središče vseh dnevnih redov in zagotovili, da se bo slišal njihov glas. Razkrili bomo razlike, se soočili z diskriminacijo in ustavili kršenje pravic otrok '.

Konvencija o otrokovih pravicah (KOP)

Konvencija o otrokovih pravicah priznava, da se vsak otrok rodi z osnovnimi svoboščinami in enakimi pravicami kot vsi ljudje – s civilnimi, političnimi, z ekonomskimi, s socialnimi ter kulturnimi. Izključenost iz družbe – iz kakršnega koli razloga – je zanikanje otrokovih pravic.

Členi iz otrokom prijazne različice konvencije so tu zapisani preprosto in pregledno. Za celotno Konvencijo o otrokovih pravicah pogledjte na internetno stran

www.unicef.si/pdf/mednarodna_konvencija.doc

<p>Člen 1: Vsi, ki so mlajši od 18 let, imajo te pravice.</p>	<p>Člen 2: Vsi otroci imajo te pravice, ne glede na to, kdo so, kje živijo, kaj počnejo njihovi starši, kateri jezik govorijo, kakšna je njihova verska izpoved, kaj so po spolu, kakšna je njihova kultura, so nezmožni ali ne, so revni ali bogati. Z nobenim otrokom se ne bi smelo nepošteno ravnati na nikakršni osnovi.</p>	<p>Člen 3: Vsi odrasli bi morali storiti, kar je najbolje za otroke. Ko se odrasli odločajo, bi morali pomisliti na posledice, ki jih bodo te odločitve imele na otroke.</p>
<p>Člen 4: Dolžnost vlade je, da poskrbi za zaščito tvojih pravic. Pomagati mora tvoji družini pri zaščiti tvojih pravic in oblikovanju, da se lahko razvijaš in dosežeš svoj potencial.</p>	<p>Člen 5: Dolžnost tvoje družine je, da ti pomaga uporabljati tvoje pravice ter da jih ščiti.</p>	<p>Člen 6: Pravico imaš živeti.</p>
<p>Člen 7: Pravico imaš do imena in to mora biti uradno priznано od vlade. Pravico imaš do narodnosti (da pripadaš neki državi).</p>	<p>Člen 8: Pravico imaš do identitete – uradnega zapisa o tem, kdo si. Nihče ti tega ne sme odvzeti.</p>	<p>Člen 9: Pravico imaš živeti s svojimi starši, razen če je to slabo zate. Pravico imaš živeti pri družini, ki te ima rada.</p>

<p>Člen 10: Če živiš v drugi državi kot tvoji starši, imaš pravico, da živite skupaj.</p>	<p>Člen 11: Pravico imaš biti zaščiten pred ugrabitvijo.</p>	<p>Člen 12: Pravico imaš do svojega mnenja in do tega, da mu odrasli prisluhnejo in ga upoštevajo.</p>
<p>Člen 13: Pravico imaš spoznavati nove stvari ter deliti svoje mnenje z drugimi preko govora, risanja, pisanja ali drugih oblik, razen če to škoduje ali žali druge ljudi.</p>	<p>Člen 14: Pravico imaš do lastne izbire svoje vere in prepričanj. Tvoji starši naj ti pomagajo pri odločanju, kaj je prav in kaj ne in kaj je dobro zate.</p>	<p>Člen 15: Pravico imaš do izbire svojih prijateljev ter pridružitve skupini ali osnovanju le-te, če skupina ne škoduje drugim.</p>
<p>Člen 16 Pravico imaš do zasebnosti.</p>	<p>Člen 17 Pravico imaš do dostopa do informacij, ki ti koristijo, preko radia, časopisov, knjig, računalnikov in drugih virov. Odrasli morajo poskrbeti, da dobljene informacije niso škodljive in ti pomagajo priti do informacij in jih tudi razumeti.</p>	<p>Člen 18 Pravico imaš, da te vzgajajo tvoji starši, če je to mogoče.</p>

<p>Člen 19 Pravico imaš biti zaščiten pred telesnimi in psihičnimi zlorabami.</p>	<p>Člen 20 Če ne moreš živeti s svojimi starši, imaš pravico do posebne nege in pomoči.</p>	<p>Člen 21 Pravico imaš do skrbi in zaščite, če si posvojen ali v skrbništvu.</p>
<p>Člen 22 Če si begunec, imaš pravico do posebne zaščite in pomoči (če si bil prisiljen zapustiti svoj dom in živeti v drugi državi), kot tudi do vseh pravic, zapisanih v tej konvenciji.</p>	<p>Člen 23 Če si otrok s posebnimi potrebami, imaš pravico do posebnega izobraževanja in skrbi, kot tudi do vseh pravic, zapisanih v tej konvenciji, ki ti omogočajo polno življenje.</p>	<p>Člen 24 Pravico imaš do najboljše možne zdravstvene oskrbe, do čiste pitne vode, do polnovredne hrane, do čistega in varnega okolja ter do informacij, ki ti pomagajo živeti.</p>
<p>Člen 25 Če živiš v oskrbi ali v drugih situacijah proč od doma, imaš pravico, da se te namestitvene ureditve redno nadzorujejo ali so najbolj primerne zate.</p>	<p>Člen 26 Če si reven ali v stiski, imaš pravico do pomoči vlade.</p>	<p>Člen 27 Pravico imaš do hrane, oblačil, varnega bivalnega prostora ter do tega, da se zadovoljijo tvoje osnovne potrebe. Ne smeš biti prikrajšan za stvari, ki jih drugi otroci lahko počnejo.</p>

<p>Člen 28 Pravico imaš do kakovostne izobrazbe. Spodbujati te morajo, da hodiš v šolo do najvišje stopnje, ki jo zmoreš.</p>	<p>Člen 29 Tvoja izobrazba bi ti morala pomagati pri uporabi in razvijanju tvojih talentov in sposobnosti. Morala bi ti tudi pomagati živeti mirno, ščititi okolje ter spoštovati druge ljudi.</p>	<p>Člen 30 Pravico imaš do uporabe lastne kulture, jezika in vere – ali kar koli si izbereš. Manjšine in domorodne skupine potrebujejo posebno zaščito te pravice.</p>
<p>Člen 31 Pravico imaš do igre in počitka.</p>	<p>Člen 32 Pravico imaš do zaščite pred delom, ki ti škoduje in ni dobro za tvoje zdravje in šolanje. Če delaš, imaš pravico do varnosti in poštenega plačila.</p>	<p>Člen 33 Pravico imaš do zaščite pred škodljivimi drogami in trgovino z mamili.</p>
<p>Člen 34 Pravico imaš, da nisi spolno zlorabljen.</p>	<p>Člen 35 Nihče nima pravice, da te ugrabi ali proda.</p>	<p>Člen 36 Pravico imaš do zaščite pred kakršno koli vrsto izkoriščanja (da se nekdo okoristi s teboj).</p>

<p>Člen 37 Nihče nima pravice, da te kaznuje na krut in škodljiv način.</p>	<p>Člen 38 Pravico imaš do zaščite in svobode pred vojno. Otroci do 15. leta ne smejo biti prisiljeni, da se vključijo v vojsko ter da sodelujejo v vojni.</p>	<p>Člen 39 Pravico imaš do pomoči, če si bil poškodovan, zanemarjen ali so s tabo slabo ravnali.</p>
<p>Člen 40 Pravico imaš do pravne pomoči in pravičnega ravnanja v sistemu, ki spoštuje tvoje pravice.</p>	<p>Člen 41 Če zakoni v tvoji državi omogočajo boljšo zaščito tvojih pravic kot člani iz te konvencije, naj se upoštevajo zakoni države.</p>	<p>Člen 42 Pravico imaš poznati svoje pravice! Odrasli morajo biti seznanjeni s temi pravicami in ti morajo pomagati pri seznanjanju z njimi.</p>
<p>Členi 43 do 54 Ti člani razlagajo, kako bodo vlade in mednarodne organizacije, kot je Unicef, zagotavljale zaščito otrok in njihovih pravic.</p>		

Sestava priročnika

Priročnik *Vključimo otroke!* je bil narejen na osnovi štirih glavnih tem o izključenosti in diskriminaciji:

Modul 1: Splošna izključenost

Modul 2: Spolna diskriminacija

Modul 3: Diskriminacija zaradi različnih nezmožnosti

Modul 4: Diskriminacija zaradi porekla in prepričanja

Vsak modul predstavlja vrsto dejavnosti, ki vsebujejo:

- Simulacijsko izkušnjo na temo izključenosti.
- Pripovedi otrok s celega sveta, ki so doživeli izključenost, v povezavi s ključnimi členi Konvencije o otrokovih pravicah ter z delom Unicefa.
- Izzivanje stereotipov z uporabo provokativnih citatov slavnih posameznikov, medijskih analiz ter predstavitev trdnih dejstev.
- Aktivno učno izkušnjo za določanje dejavnikov, ki so osnova izključevanju in diskriminaciji.
- Spodbudo mladim, da uporabijo svoje pridobljeno znanje v lokalnih raziskavah, v sodelovanju z lokalnimi mediji ter pri javnih akcijah, ki podpirajo delo Unicefa.

Priročnik vsebuje tudi dodatne module, ki usmerjajo:

- Lokalne raziskave in načrtovanje projektov.
- Delo z mediji.
- Javne akcije, spodbude ter ideje za zbiranje sredstev.
- Koledar s pomembnimi datumi, povezanimi s temama izključenosti in diskriminacije.

Priročnik vsebuje za več kot 40 ur dejavnosti, ki spodbujajo razmišljanje, z veliko možnostmi za delo izven urnika. Priročnik je namenjen za uporabo kot celota, ker se moduli navezujejo eden na drugega, pa tudi zaradi skupnega poudarjanja vsake teme o izključenosti in želje po razvijanju celostnega razumevanja kompleksnih vsebin.

Vloga šol

Šole so kraj, v katerem se veliko mladih prvič sreča z izključenostjo različnih oblik. Vsaka šola bi morala imeti svoj način reševanja nepravilnega ravnanja in vseh oblik zlorabe, tudi nasilja.

Namesto da gledamo na šole kot na del težave, bi jih morali videti kot sredstvo za izgradnjo bolj humane in strpne družbe. Šola ali mladinski center, ki je znotraj svojih zidov prepovedal diskriminacijo in ki je uspel razviti enakost tako med učitelji kot med učenci, je lahko najboljši zaveznik družbe v boju proti predsodkom, nestrpnosti in diskriminaciji.

Navodila uporabnikom

Dejavnosti

Vsaka dejavnost in predmeti, povezani s to dejavnostjo, so označeni s krogom, v katerem je številka aktivnosti.

Cilji

Opisani so učni nameni vsake aktivnosti, pa tudi to, za katero starostno skupino je primerna.

Material

Za vsako dejavnost je jasno naveden material, ki je zanj potreben in ga morajo priskrbeti organizatorji, npr. papir, revije, lepilo itd., ali pa material za fotokopiranje, ki ga najdete takoj za opisom dejavnosti. Drugi pomembni material, kot so zgodbe, je jasno označen in ga najdete v drugih delih tega priročnika.

Čas

Večina dejavnosti se lahko zaključi v eni uri, nekatere pa bodo zahtevale nekaj raziskovalnega dela, ki bo moralo biti opravljeno doma. Aktivnost se lahko nadaljuje pri naslednjem srečanju. Časovni okvir za vsako dejavnost je jasno označen.

Metode

1. **Delo v skupinah:** Morda boste želeli posebej določiti sestavo skupin, da bi se izognili izpustitvi katerega od udeležencev. Poskušajte sestaviti skupine mladih, ki običajno ne delajo skupaj. Pozorni bodite na obravnavane teme in na dejstvo, da imajo morda nekateri mladi iz skupine izkušnje z njimi.
2. **Igra vlog:** Zavedajte se, da nekateri mladi ne želijo nastopati pred drugimi; udeležence spodbujajte, da sodelujejo brez prisile.

Povzemanje in ocena

1. Po vsaki dejavnosti mora ostati nekaj časa za pogovor ter za postavljanje vprašanj in izražanje mnenj o njej.
2. Pri skupinskih diskusijah poskrbite, da vsi udeleženci povedo svoje mnenje. En način za uresničitev tega je, da daste vsakemu udeležencu tri kroglice (ali nekaj podobnega). Vsakič, ko nekdo govori (sem spada tudi klepetanje s sosedom!), mora dati eno kroglico v klobuk ali škatlo. Če nekdo predolgo govori, lahko izgubi dve ali celo tri kroglice naenkrat!

Prirjevanje

Vključeni so predlogi, kako prirediti aktivnosti, da bodo primerne za mlade različnih sposobnosti in starostnih skupin. Aktivnosti so že razdeljene v dve kategoriji, in sicer za starost od 10 do 13 ter od 14 do 17 let. Vseeno pa boste morda želeli prirediti aktivnosti glede na lokalno situacijo in glede na razpoložljivi material.

Dodatne dejavnosti

Nekatere dejavnosti vključujejo tudi dodatne aktivnosti; to je lahko branje zgodbe, ki govori o vsebinah, predelanih v dejavnosti, raziskovanje določene teme ali razvijanje idej za morebitno akcijo. Lahko so del dejavnosti, če čas dovoljuje, ali pa so izvedene kot projekt ali domača naloga.

Resnične zgodbe

Te zgodbe so bile skrbno izbrane in prirejene in dajejo vpogled v življenja otrok po vsem svetu. Tu so kot podpora dejavnostim ali pa se jih uporabi neodvisno. Te zgodbe predstavljajo resnične situacije, s katerimi se soočajo mladi; osnovane so na resničnih zgodbah, nekatere pa so kombinacija izkušenj več kot ene osebe.

Dodatne informacije

Seznam internetnih strani z več informacijami o temi določene dejavnosti; nekatere strani omogočajo mladim, da dodajo tudi svoj prispevek.

Slovarček

Vsako poglavje vsebuje slovarček nekaterih najtežjih besed.

Opombe

V opombah najdete vse reference znotraj modula, pa tudi dragocene reference na medmrežju, ki lahko služijo kot pomoč pri učenju, lokalnem raziskovanju in javnih akcijah.

Zbirka fotografij

Vsak modul vsebuje fotografije, ki spodbujajo k razmisleku o vsaki od tem. Te fotografije se lahko uporabi za naslednje dejavnosti:

- Poglej fotografijo in nariši sliko, ki prikazuje, kaj ob njej čutiš.
- Opiši, kakšno je po tvojem mnenju vzdušje na fotografiji, npr. žalostno, veselo, prestrašeno.
- Pretvarjaj se, da si eden izmed otrok in se poistoveti z njim ali njo. Kje si? Kdo si? Kaj počneš? S kom si?
- Izberi fotografijo in napiši pesem ali zgodbo o njej.
- Izberi fotografijo in povej, kaj se je dogajalo, tik preden je bila posneta, in kaj se bo zgodilo po tem.
- Vzemi vsako fotografijo iz zbirke in izberi člen iz konvencije, ki najbolj ustreza prizoru.
- Izberi fotografijo in naredi plakat s sporočilom o diskriminaciji ali izključenosti, dodaj citat ali slogan k prizoru na fotografiji.
- Preberi Nasvete za delo z mediji o fotografiji in poglej fotografije v zbirki. Ali so pravila upoštevana? Kako bi se lahko izboljšalo fotografijo?

Umetniško delo

Dovolite udeležencem, da izrazijo svoja občutja o vsebini modula ali dejavnosti skozi umetnost. Ta aktivnost se lahko kombinira s kakšno obliko javne razstave ali akcije, še posebej, če je potrebna velika zunanja postavitvev.

- Narišite občutja in ustvarite animacijo.
- Naredite kolaž.
- Naredite risanko.
- Uporabite različne materiale in naredite skulpturo.
- Posnemite fotografijo in tako izrazite temo (glej Nasvete za delo z mediji).
- Naredite koreografijo za ples.
- Posnemite video (glej Nasvete za delo z mediji).
- Napišite pesem in jo uglasbite.

Dodatne dejavnosti

To je seznam predlogov za zbiranje sredstev, kampanj za zvišanje osveščenosti ter za projekte, v katerih lahko mladi aktivno sodelujejo. V tem delu najdete tudi seznam internetnih strani. Nekatere internetne strani dajejo dodatne informacije o obravnavanih vsebinah, pri drugih lahko mladi sodelujejo in k njim prispevajo.

Nasveti za raziskovalno delo

Mladim dajejo uporabne informacije, kako začeti kampanjo. Opisujejo, katere raziskave so potrebne ter dajejo nasvete za oblikovanje vprašalnikov in dajanje intervjujev.

Nasveti za delo z mediji

Eden od načinov za vključitev otrok je delo z mediji. To je lahko pisanje članka, fotografiranje, snemanje kratkega filma ali sodelovanje na radiu in televiziji. Cilj teh nasvetov je dati mladim nekaj opornih točk pri spoznavanju tega področja. Uporabniki naj obišejo magično stran na Unicefovi internetni strani za obširnejše povezave za sodelovanje otrok in medijev (glej www.unicef/magic/).

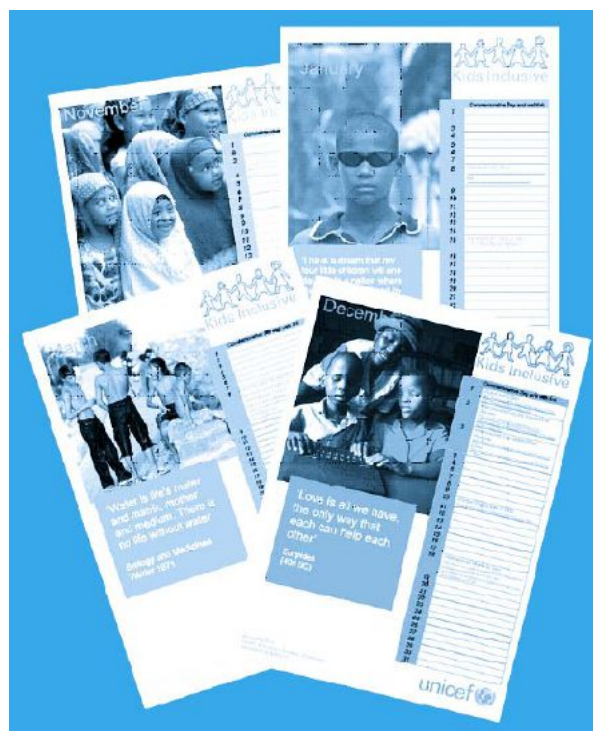
Koledar pomembnih dni

V tem paketu najdete tudi koledar z označenimi pomembnimi mednarodnimi dnevi, povezanimi z izključenostjo in diskriminacijo. Dovolj prostora je tudi za dodajanje lokalnih spominskih dni, ki ustrezajo obravnavanim temam v priročniku.

Citati, člani in dejstva

Na listih z resničnimi zgodbami so kvadrati s slavnimi citati, pomembnimi člani iz konvencije ter pomembna dejstva, ki se nanašajo na določeno temo. Udeleženci naj:

- ilustrirajo citat
- ilustrirajo člen
- ilustrirajo dejstva
- najdejo še druge pomembne citate in dejstva in jih dodajo na seznam
- uporabijo nekatera dejstva ali citate za debato v razredu o dani temi.

Seznam Resničnih zgodb

Te zgodbe lahko uporabljate samostojno ali kot dodatek.

Izključenost • poglavje 1

Naslov	Tema
Potni list za boljšo prihodnost	vpis rojstva
Ni lahko	družine, za katere skrbi otrok; HIV/aids
Na ulici	otroci ulice
Zaprto	otroci v priporu
Na vrhu sveta	otroci v ustanovah
Rad bi šel domov	otroci in vojna
Majhna gesta	prijateljstvo

Spol • poglavje 2

Naslov	Tema
Sanjaj sanje zame	šolanje deklic
Boj z možnostmi za izobrazbo	otroško delo
Kupljena in prodana	promet z belim blagom
Vročna linija za pomoč	nasilje doma

Nezmožnost • poglavje 3

Naslov	Tema
Jesensko listje	pogledi na umsko prizadetost
Življenje je lepo, če si del njega	pravica do življenja
Kampanja	pomembnost imunizacije
Drzni si skrbeti	skrb za nezmožnega brata
Poglejte, kaj vidim	zgodba o disleksiji
Tragedija pehotnih min	škoda, ki jo protipehotne mine povzročijo otrokom
Poslušaj me!	pravica biti slišan

Prepričanje in poreklo • poglavje 4

Naslov	Tema
Za zapahi	iskalec azila/begunec
Delo zame	diskriminacija etničnih manjšin
Rasizem in terorizem	rasizem in terorizem po 11. septembru
Zdaj pa vsi skupaj	skupine za upanje
Ponosna na dve kulturi	multikulturna družba
Priložnost za šport	rasizem v športu

Nasveti za delo z mediji

Smo več kot le prihodnost	otroci in mediji
---------------------------	------------------

Seznam aktivnosti

Uvod

	Naslov	Tip dejavnosti	Tema
①	Kot ti, kot jaz	ogrevanje	podobnosti in razlike
②	Kategorije pravic	ogrevanje	pravice v konvenciji
③	Vrini se v krog	ogrevanje	misli o izključenosti

Izključenost • poglavje 1

①	Življenjski krog	simulacija	izključenost, ko je poln potencial zanikan
②	Uničite stereotipe	simulacija	stereotipna predstavitev
③	Izstopanje	simulacija	družbene neenakosti
④	Imeti in ne imeti	simulacija	izključenost zaradi pomanjkanja virov
⑤	Medvrstniško nasilje – kaj lahko storimo?	aktivnost	izsiljevanje

Spol • poglavje 2

	Naslov	Tip dejavnosti	Tema
①	Stereotipi o vlogah spolov	simulacija	posledica stereotipov o spolih
②	Ali si rekel deklica?	informativno	raziskava področja spolne diskriminacije
③	Isto delo, drugačno plačilo	simulacija	neenakost spolov na delovnem mestu
④	Miti o deklicah	informativno	raziskava dojemanj deklic
⑤	Razmere doma	aktivnost	nasilje doma

Nezmožnost • poglavje 3

	Naslov	Tip dejavnosti	Tema
①	Ceni zmožnost	simulacija	biti nezmožen
②	Kaj vidiš?	informativno	dojemanje otrok s posebnimi potrebami
③	Zgodba o dveh skupnostih	informativno	raziskava odnosa do virusa HIV/aidsa
④	Pisna vaja Prosti pad	aktivnost	izražanje občutkov v verzih
⑤	Kako, kako, kako?	aktivnost	kako izpeljati akcijo

Prepričanje in poreklo • poglavje 4

	Naslov	Tip dejavnosti	Tema
①	Sveženj kart	informativno	kako nekdo postane begunec
②	Igra Iskanje	simulacija	ovire, s katerim se soočajo begunci
③	Jaz verjamem, ti verjameš	raziskava	verska strpnost
④	Medkulturna sled	aktivnost	vplivi različnih kultur v naši družbi
⑤	Dragi prijatelj ...	aktivnost	različna verska prepričanja
⑥	Šport združuje, rasizem ločuje	aktivnost	rasizem v športu

1 Kot ti, kot jaz²

Cilji

- Spoznati podobnosti v skupini. Uporaben za prebijanje ledu in pomnjenje imen za nove skupine (v tem primeru uporabite priponke z imeni).

Material

- Priponke z imeni – lepilni trak, na katerega se lahko piše, in kemični svinčniki

Čas: 15 minut

Potek

1. Vsi naj sedijo v velikem krogu. Tudi vodja je v krogu, s praznim stolom na svoji desni.
2. Začetek igre: "Špela, rada bi, da se usedeš zraven mene, ker imaš rjave oči in lase kot jaz."
3. Špela se presede in se usede zraven vodje. Njeno mesto je zdaj prazno.
4. Učenec na levi strani praznega stola povabi nekoga, naj se na podoben način usede k njemu/njej.
5. Igra se nadaljuje, dokler se večina učencev ne presede.
6. Pogovorite se, kako jim je bilo, ker so se presedali zaradi skupnih lastnosti z nekom.

Prيرهanje

Nekomu rečemo, naj se presede, ker je drugačen kot mi.

Povzetek in ocena

Pogovorite se o občutku, ki so ga imeli, ko so se morali presesti. Kako je bilo sedeti zraven nekoga ali biti poslan stran?

2 Kategorije pravic³

Cilji

- Razviti razumevanje različnih pravic otrok.

Material

- Fotokopija Konvencije o otrokovih pravicah, če je možno, na karticah (strani 7-11)

Čas: 30 minut

Potek

1. Udeležence razdelite v štiri skupine in vsaki skupini razdelite enako število kartic.
2. Vsaka skupina dobi enega od naslednjih naslovov: preživetje, zaščita, razvoj in sodelovanje.
3. Udeleženci morajo zamenjevati kartice z drugimi skupinami, dokler se jim ne zdi, da imajo vse člene, ki se navezujejo na njihov naslov (nekateri člani ustrezajo več kot enemu naslovu).

Povzetek in ocena

- Vsaka skupina naj razloži, zakaj misli, da določen člen spada k njihovem naslovu.

3 Vrini se v krog*

Cilji

- Izkušnja pripadnosti večini ali manjšini.
- Analiza načinov, ki jih uporabljamo, da bi bili sprejeti v neko skupino.
- Zavedati se, kdaj želimo biti del večine in kdaj del manjšine.

Material

- Papir in pisala za opazovalce

Čas: od 15 do 30 minut

Potek

1. Udeležence razdelite v skupine od 6 do 8.
2. Vsaka skupina naj izbere enega, ki bo opazovalec, in drugega, ki bo 'outsider'.
3. Opazovalec si mora zapisati, kaj ljudje v krogu govorijo med seboj ali o 'outsiderju'; kaj ljudje v krogu delajo, da bi preprečili vstop 'outsiderja'; kaj dela in govori 'outsider'.
4. Drugi člani skupine naj stojijo z ramo ob rami in tvorijo tesen krog brez prostora med seboj.
5. Razložite, da mora 'outsider' poizkušati priti v krog, tisti, ki tvorijo krog, pa mu morajo to preprečiti.
6. Opazovalcu naročite, naj bo pozoren na načine, ki jih bodo uporabljali tako 'outsider' kot tisti v krogu, in naj pazi na čas.
7. Po dveh ali treh minutah se 'outsider' pridruži krogu, ne glede na to, ali mu je uspelo stopiti vanj ali ne, vlogo 'outsiderja' pa prevzame drugi član skupine. Aktivnost se konča, ko se vsi člani skupine, ki to želijo, poskušajo vrniti v krog.

Ta dejavnost zahteva veliko energije. Do nasilja ne bi smelo priti, razen če so odnosi v skupini zelo slabi. Če pride do kakršnih koli znakov nasilja, aktivnost takoj prekinite in preidite na povzemanje in ocenjevanje. Pogovorite se o nasilnem vedenju.

Povzetek in ocena

Združite vse skupine in se pogovorite o tem, kar se je zgodilo in kako so se počutili.

- Kako so se počutili tisti v krogu?
- Kako je bilo biti 'outsider'?
- Kakšne vrste obnašanje so opazili opazovalci?
- Kdaj si v resničnih življenjskih situacijah udeleženci želijo biti 'outsiderji' ali v manjšini, kdaj pa del skupine oz. večine?

Opombe

- ¹ Nacionalni odbori delujejo neodvisno pri spodbujanju osveščenosti o delu Unicefa in pri zbiranju sredstev za podporo nacionalnih programov za zaščito pravic vsakega otroka.
- ² Osnovano na dejavnosti v Ustvarjalna sila (Creative Force), Save the Children, UK.
- ³ Dejavnost 'Pravica vedeti', Člen 12, Odbor za Unicef, VB.
- ⁴ Prirejeno po 'Vsi drugačni, vsi enakopravni' ('All different, all equal'), izobraževalni paket, European Youth Centre, 1995. Svet Evrope.

Fotografija na naslovni strani tega poglavja: UNICEF / HQ00-0570 / Roger Lemoyne

Fotografija na naslovnici: UNICEF / Alpine Fund / Garth Willis

IZKLJUČENOST

POGLAVJE 1

Za vsakega otroka
Zdravje, Izobrazba, Enakost, Zaščita
NAPREDUJMO V ČLOVEČNOSTI

unicef

VSEBINA

Ozadje	27
Resnične zgodbe	28
Potni list za boljšo prihodnost	28
Ni lahko	29
Na ulici	30
Zaprto	31
Rad bi šel domov	32
Na vrhu sveta	33
Boljši svet	34
Majhna gesta	35
1 Življenjski krog	36
2 Uničite stereotipe	43
3 Izstopanje	45
4 Imeti in ne imeti	49
5 Medvrstniško nasilje – kaj lahko storimo?	52
Dodatne informacije	55
Slovarček	56
Opombe	57

Ozadje

Dejavnosti za ogrevanje so pri tej delavnici namenjene opazovanju podobnosti in razlik med ljudmi in omogočajo udeležencem, da se pogovarjajo o občutkih izobčenosti. Uporabite jih lahko na začetku katerega koli poglavja.

Glavna tema o diskriminaciji je predstavljena v namizni igri, ki je osnovana na življenjskem krogu otroka (od rojstva preko zgodnjega otroštva, vse do najstniških let – in možne nosečnosti). Kartice, uporabljene v tej igri, predstavljajo zelo različne razmere, s katerimi se soočajo otroci tega sveta. Cilji igre seznanjajo udeležence z nekaterimi od načinov, na katere otroci doživljajo diskriminacijo. Vodja skupine mora povedati, kakšen vpliv ima to lahko na otrokovo življenje. Neenake priložnosti so glavni dejavnik pri izključenosti in so podrobneje obdelane v še dveh dejavnostih tega poglavja. Ena dejavnost spodbuja udeležence, da stopijo na mesto posameznikov v različnih razmerah, in tako spodbuja njihovo življenje. Druga dejavnost približa problem nepravilne razdelitve virov in možne reakcije na tak tip krivice.

Postavljanje stereotipov je lahko pokazatelj zakoreninjenih predsodkov v družbi. Mlade spodbujamo, da vidijo navadne stereotipe kot obliko diskriminacije in se jim poskušajo izogniti. Zadnja dejavnost v tem poglavju opominja na obliko diskriminacije, s katero se je večina mladih že kdaj srečala; kot žrtev, opazovalec ali celo povzročitelj. Izsiljevanje (bullying) je zelo razširjeno v večini šol in mladinskih centrov. V delavnici je predstavljen ta problem, pa tudi načini soočanja z njim.

Poglavje o izključenosti postavlja temelje za seznanjanje z izključenostjo, ki je povezana s spolom, z nezmožnostjo, s prepričanjem in poreklom in je podrobneje predstavljena v naslednjih poglavjih.

Resnične zgodbe

Potni list za boljšo prihodnost

Juanita

Angola

"Rojena sem bila leta 1987 v majhni vasi v provinci Huambo. Očeta nisem nikoli poznala; ubila ga je protipehotna mina. Mojega edinega brata so odpeljali gverilci, ko mi je bilo 6 let. Nikoli nisem bila v šoli. Nikoli se nisem igrala z drugimi otroki. Moje rojstvo ni bilo nikjer zabeleženo, ker je bila mati preveč zaposlena z golim preživetjem. Vedno smo se selili iz kraja v kraj, pogosto smo se skrivali, poskušali nabrati hrano, kjer koli smo jo lahko. Nekega dne so v našo kočjo prišli vojaki in zahtevali stvari. Ničesar nismo imeli, zato so mi pred očmi ubili mater. Kočo so zažgali in me prisilno odvedli s seboj. Ko se je vse to zgodilo, sem bila stara sedem let. Videla sem, kako so pretepali in ubijali ljudi. Prisiljena sem bila priti, kuhati in nositi za vojake. Še preden sem dopolnila 12 let, sem imela že dva otroke z vojakoma. Eden od mojih otrok je umrl ob rojstvu. Niti babice ni bilo, da bi mi pomagala. Moj drugi otrok je še z menoj, a ni zdrav.

Prva šola, ki sem jo videla, je bila v kampu. Tukaj sedaj živim. Sem sem prišla, ko so bili vojaki napadeni in mi je uspelo pobegniti. Hodila sem in hodila, dokler me ni nekdo našel in pripeljal sem. Dan po prihodu so me odpeljali v pisarno. Vprašali so za ime otrokovega očeta, a ga nisem vedela. Drugi so mi povedali, da se moram vpisati v register, če želim prejemati zdravstveno oskrbo in če želim, da gre moj otrok pozneje v šolo. Čutila sem olajšanje, ko so mi rekli, da v register lahko vpišem sebe in svojega otroka. Končno nekam pripadava."

Dejstva

120 milijonov otrok letno ni vpisanih v register rojstev. Če ob rojstvu nisi vpisan v matično knjigo, si brez imena, brez narodnosti in brez pravic – ker po zakonu ne obstajaš! Brez rojstnega lista morda ne boš smel hoditi v šolo, ne boš prejemal zdravstvene oskrbe, se poročil ali volil.

UNICEF sodeluje z vladami, da zagotovijo otrokovo pravico do identitete. V Angoli je bilo po sedemmesečni kampanji leta 2002 na novo vpisanih skoraj pol milijona otrok.

KOP, Člen 7:

Pravico imaš do imena in to mora biti uradno priznано od vlade. Pravico imaš do narodnosti (da pripadaš neki državi).

KOP, Člen 8:

Pravico imaš do identitete – uradnega zapisa o tem, kdo si. Nihče ti tega ne sme odvzeti.

KOP, Člen 11:

Pravico imaš biti zaščiten pred ugrabitvijo.

Citati:

"Ampak jaz, ki sem reven, imam samo svoje sanje; raztresel sem svoje sanje pod tvoje noge; stopaj nežno, ker stopaš po mojih sanjah."

W. B. Yeats

"Tisti, ki pridejo k meni po zatočišče, četudi so nizkega stanu: ženske, delavci in kmetje, bodo prišli do najvišjega cilja."
Bhagavad Gita, 9,32

Kaj misliš?

1. Kaj te je najbolj pretreslo ob tej zgodbi? Zakaj?
2. Katere otrokove pravice so bile kršene Juaniti?
3. Zakaj misliš, da je po svetu tako veliko neregistriranih rojstev?
4. Misliš, da bo življenje za Juanito in njenega otroka zdaj, ko sta registrirana, boljše? Zakaj?

Resnične zgodbe

Ni lahko²

Neema, 17

Dejstva

Več kot 10 milijonov otrok je osirotelo zaradi aidsa. Aids je postal največji ubijalec staršev in zato razlog za večino otrok tega sveta, da osirotijo. Sirote aidsa so v veliki nevarnosti, da so zlorabljeni in izkoriščani.

UNICEF sodeluje z vladami in nevladnimi organizacijami pri pomoči sirotam in otrokom, okuženim z virusom HIV/aidsom ter pri zagotavljanju njihovega dostopa do izobrazbe in zdravstvenih uslug na istem nivoju kot drugi otroci.

Tanzanija

"Sem najstarejša od šestih otrok. Imam pet mlajših bratov in sem brez staršev. Moj oče je umrl zaradi aidsa. Potem je zbolela tudi mati, zanjo sem skrbela, dokler ni umrla - takrat sem bila stara 12 let. Zelo sem bila osamljena, ko mi je umrla mati. Naši sosede nas niso prišli pogledat ali nam ponuditi pomoči.

Moji starši so verjeli, da je izobrazba pomembna za otroke. Rekla sta nam, da je to naša edina pot iz revščine. Po smrti staršev sem bila žalostna, da bom morala zapustiti šolo. Imela sem srečo, da so za mojo zgodbo slišali socialni delavci, ki so mi našli organizacijo, ki mi je pomagala, da sem lahko ostala v šoli. Le dokazati sem morala, da lahko skrbim za svoje brate in se učim! No, to delam že tri leta. Ni lahko ...

Vsako jutro vstanem ob 5.30 in skuham ovseno kašo za šest ljudi. Svojim bratom razdelim naloge za čas, ko pridejo iz šole. Tako nam uspeva. Pomagamo eden drugemu. Imam več služb, da zaslužim nekaj denarja, enako tudi najstarejši od mojih mlajših bratov. Nimamo veliko jesti, a imamo eden drugega. Izkoristiti poskušam vsak dan posebej in upam, da bomo moji bratje in jaz uresničili sanje, ki sta jih imela naša starša za nas."

KOP, Člen 20:

Če ne moreš živeti s svojimi starši, imaš pravico do posebne nege in pomoči.

KOP, Člen 26:

Če si reven ali v stiski, imaš pravico do pomoči vlade.

KOP, Člen 27:

Pravico imaš do hrane, oblačil, varnega bivalnega prostora ter do zadovoljitve svojih osnovnih potreb. Ne smeš biti prikrajšan za stvari, ki jih drugi otroci lahko počnejo.

Čitati:

"Mladi so zadržani v revščini, vendar ne s ključavnico, ki ima le en ključ, ampak s takšno, ki potrebuje veliko dejavnikov, da se bo odklenila."

UNICEF IRC, Italija
2000

"Le izobraženi so svobodni."
Epictetus

Kaj misliš?

1. Zakaj misliš, da sosede niso prišli na obisk ali ponudili pomoči?
2. Zakaj misliš, da so starši Neeme verjeli, da je izobrazba tako zelo pomembna?
3. Kako misliš, da se Neema sooča s svojim življenjem?
4. Če bi bil сосед Neeme, kako bi ji pomagal?
5. Kaj najbolj občuduješ pri Neemi?

Resnične zgodbe

Na ulici³

Lee, 16

"Dom sem zapustil pred dvema letoma. Moja starša sta se ločila in mama se je ponovno poročila. Moj oče je odšel iskat službo. Z maminim novim možem se sploh nisem razumel. Vedno je kričal na vse. Sovražil sem ga. Moji prijatelji mu niso bili všeč, zato jih nisem več vabil domov. Veliko sem bil zunaj in tudi to mu ni bilo všeč. Preveč je pil in postal je agresiven. Končno sem pobegnil, ko me je začel tepsti.

Ko sem odšel, sem hodil ure in ure. Hotel sem priti kar se da daleč stran. Končno sem štopal do mesta. Bil sem prestrašen in vznemirjen, dokler ni padla noč. Potem sem bil samo še prestrašen. Prvih nekaj noči sem našel kraje, v katerih sem se lahko skrila do jutra. Nekega večera sem srečal skupino fantov, ki so vohali lepilo. Rekli so, da se jim lahko pridružim, če kupim ali ukradem še kaj lepila zanje. Nisem želel biti še naprej sam, in tako sem prvič v življenju nekaj ukradel. Po tem sem brez premisleka kradel hrano, oblačila, denar, kar koli. In postal sem odvisen od vohanja lepila.

Naslednje leto je minilo kot v temi. Bil sem na ulici, a so me pogosto aretirali in vrgli v ječo. Pretepal sem se s fanti, ki so me zmerjali in pljuvali, ker sem bil brezdomec. Tolpe fantov, veliko starejših od mene, so mi za zabavo uničevale zatočišče. Zaradi pomanjkanja hrane in preveč lepila sem velikokrat izgubil zavest in ves čas sem bil bolan. Nekateri ljudje so mi ponujali denar za različne usluge. O tem ne želim govoriti. Najnižjo točko sem dosegel, ko je umrl moj prijatelj Max. V eni minuti je vohal lepilo, se smejal z nami, nato je imel neke vrste krč in padel je na tla. Mislili smo, da se še vedno zabava. Ni se premikal. Nismo vedeli, kaj naj naredimo, na koga naj se obrnemo. Nenadoma sem se počutil sam kot še nikoli."

Kaj se je zgodilo potem?

Zgodilo se je naslednje

Lee je poklical na številko v sili. Maxa so odpeljali v bolnišnico in Lee je šel z njim. Žal je Max umrl, z Leejem pa je stopila v stik lokalna organizacija, ki je delala s pouličnimi otroki. Ponudili so mu posteljo in svetovanje. "Še vedno nisem prebolel smrti Maxa. Še vedno me tlači mora o tem. V centru sem našel nove prijatelje in uspelo mi je prepričati nekaj prijateljev z ulice, da pridejo v center. Vem, da imam srečo, ker se mi je ponudila še ena možnost, in kar najbolj jo bom izkoristil. Vrnil sem se v šolo in učim se stvari, ki mi bodo pomagale preživeti, ko odidem iz centra. Ljudje iz centra so mi pomagali najti očeta. Hoče, da živim pri njem, ko zapustim center. Še vedno pa bom ostal v stiku z nekaterimi prijatelji z ulice, saj so moja druga družina. Počutim se, kot da mi je bilo vrnjeno življenje, a nikoli ne bom pozabil svojega drugega življenja. Rad bi povedal ljudem, da brezdomci niso izmečki. So kot vsi, le v drugačnih okoliščinah."

Naredi plakat, s katerim boš spodbujal ljudi, da gledajo na brezdomce kot na 'sebe v drugačnih okoliščinah'.

KOP, Člen 20:

Če ne moreš živeti s svojimi starši, imaš pravico do posebne nege in pomoči.

Obišči mednarodno internetno stran Otroci s ceste:

www.streetkids.org

Resnične zgodbe

Zaprta

Théogène, 14

Ruanda

"Ime mi je Théogène. V zaporu v Butare sem že 10 mesecev. Še vedno mi niso sodili. Ne vem, zakaj, mogoče so pozabili name. Ta prostor (dve celici, vsaka meri le 20 m²) si delim s 350 moškimi in fanti, večinoma morilce. Vsi si delimo en tuš in štiri stranišča.

Spimo na štirih vrstah lesenih desk. Jaz sem na drugi polici. Da pridem do nje, moram splezati po lestvi. Svoj prostor si moram deliti z Anastase, ki mi posodi svojo odejo. Nimamo veliko, le eno vrečko lastnih stvari. Prostor, v katerem spimo, je velik 1 m² in ovit v plastiko. Moj prijatelj Mbarizi piše pesem z naslovom 'Itindo', kar pomeni 'Zloženi kot drva', Hambere poje pesmi in jaz igram na doma narejeno kitaro. Naša skupina se imenuje PMG. To pomeni Positive Music Group (Pozitivna glasbena skupina).

Pogrešam svojo družino, še posebej mamo. Ko pridem iz zapora, bi rad skrbel zanjo. Enkrat me je prišla obiskat. Ko so dnevi obiskov, stojimo v vrstah na polju. Vsak ima 30 sekund, da pozdravi svoje obiskovalce. Dovolijo le za pozdrav, potem pa se moramo vrniti v vrsto. Moja mama je bila zaradi tega zelo razburjena in me ni prišla več obiskat."

Dejstva

Rezultat Unicefovih prizadevanj je, da ima sedaj šest zaporov v Ruandi ločene dele za mladoletnike in obiskovalci lahko ostanejo več časa na obisku. Ruanda je podpisala Konvencijo o otrokovih pravicah in se trudi za izboljšanje ravnanja z mladoletnimi prestopniki. V Ruandi je okoli 130.000 zapornikov zaprtih v prostorih, ki so bili prvotno namenjeni za 13.000 ljudi.

Kaj misliš?

1. Izmeri dva prostora velikosti 20 m² in si predstavlja, da si ta prostor deliš s 350 ljudmi.
2. Izmeri 1 m². Če je možno, ga uokviri in obloži s plastično folijo. Poskusi se uleči v ta prostor s še eno osebo. Predstavlja si, da moraš tako spati.
3. Théogène in njegovi prijatelji so pisali pesem o razmerah, v katerih živijo, z naslovom 'Intindo' ali 'Naloženi kot drva'. Napišite pesem zanje in jo poskušajte uglasbiti.

KOP, Člen 16:

Pravico imaš do zasebnosti.

KOP, Člen 25:

Če živiš v oskrbi ali v drugih situacijah proč od doma, imaš pravico, da redno nadzorujejo namestitvene ureditve, da ugotovijo, ali so najbolj primerne zate.

KOP, Člen 40:

Pravico imaš do pravne pomoči in pravičnega ravnanja v sistemu, ki spoštuje tvoje pravice.

Citati:

"Najresnejši problem današnjega sveta je vse večje brezno med najbogatejšimi in najrevnejšimi ljudmi." Jimmy Carter, dobitnik Nobelove nagrade za mir 2002

Dodatna dejavnost

Oglejte si Danski dogodek v poglavju Dodatne dejavnosti.

Resnične zgodbe

Rad bi šel domov⁵

Jacob⁶

Sudan

"V mojem domačem mestu na jugu Sudana so bili povsod spopadi. Šole ni bilo in ves čas sem pazil le na živali. Dolgo časa sem sanjal o pobegu v kraj, v katerem ne bi bilo vojne, kjer bi lahko spet hodil v šolo, kjer bi bila hrana in ne bi bilo bomb. Veliko ljudi je hodilo tja. Svojega očeta sem vprašal: 'Ali ne moremo iti sedaj tja?' Rekel je, da je preveč nevarno. Preveč ljudi je umiralo na poti zaradi lakote in žeje.

Ko je ženska, ki je živela v sosednji hiši, odšla z dvema otrokoma, sem se odločil, da je čas, da tudi sam odidem. In tako sem odšel, ne da bi komur koli povedal. Niti svojemu očetu ne. Prvi dan nisem jedel, le tekkel sem. Prvi večer sem splezal na drevo, ker sem se bal divjih živali. A nisem mogel spati. Naslednji dan sem našel žensko, ki je živela v sosednji hiši. Rekla mi je, da grem lahko z njimi. Hodili smo več dni. Na nekem območju, na katerem so bile mine, je nekoga razneslo in vsi so se prestrašili in začeli teči. Vsepovsod je bila kri, a smo šli naprej. Hrane ni bilo in ljudje so začeli jesti listje. Večina nas je bila zelo bolnih. Po desetih dneh so ljudje iz naše skupine začeli umirati.

Dejstva

Od 35 milijonov beguncev in razseljenih ljudi po svetu je 80 odstotkov žensk in otrok. Zaradi spopadov je več kot milijon otrok osirotelo ali bilo ločenih od svojih družin v zadnjih desetih letih.

Po tednih in tednih hoje in stradanja smo prispeli v kamp v Etiopiji. To je bil kraj, o katerem sem sanjal. Spet hodim v šolo. Imamo hrano in zdravila. Toda ko slišim letala, se spomnim na očeta in brate v vasi in sem žalosten. Ne vem, kdaj jih bom spet videl. Rad bi šel domov."

Kaj misliš?

1. Zakaj je Jacob želel zapustiti južni Sudan?
2. Zakaj njegov oče ni želel oditi?
3. Napiši Jacobovo zgodbo kot članek, ki spodbuja boj proti vojni in njene učinke na otroke. Uporabiš lahko tudi citate in dejstva na tej strani.

KOP, Člen 38:

Pravico imaš do zaščite in svobode pred vojno. Otroci do 15. leta ne smejo biti prisiljeni, da se vključijo v vojsko ter da sodelujejo v vojni.

Citati:

"Kličemo svetu in veliko jih pride in posname fotografije in daje obljube, a nikoli se ne vrnejo in vse je po starem."
Keltoum, 14, Sudan

"Kot je mir sama dobrota, tako je vojna znak, hieroglif ali sama beda."
John Donne (1622)

Resnične zgodbe

Na vrhu sveta⁷

Oskar⁸, 17

"Mislil sem, da je doma vse v redu, dokler nas ni zapustil oče. Mama je postala depresivna in je začela piti. Tako sem moral za vse skrbeti sam, ker je bila sestra še premajhna. Poskušal sem, da bi bilo vse normalno, a ljudje so začeli opazati, da ni vse v redu. Neka ženska je prišla k mami, da bi se pogovorila z njo. Rekla je, da mora prenehati piti, sicer naju bodo vzeli stran ... ni nehala piti. Pripeljali so naju v otroško zavetišče. Ko sva prišla sem, sem vse sovražil, in sovražil sem očeta, ker je vse to povzročil. Sedaj se zavedam, da

zavetišče ni tako slab kraj. Veste, kaj je najhujše? Dolgočasje. Nič ni za početi. Verjetno se je zato toliko otrok teplo med seboj. Včasih smo svoj 'prosti čas' preživljali s stanjem ob ograji in opazovanjem mimo vozečih se avtov ter s spraševanjem, kam vsi ti ljudje gredo. Nihče od nas ni vedel, kam gremo mi.

Moje življenje se je spremenilo, ko so prišli ljudje iz Alpskega sklada in me vprašali, ali bi se želel vzpeti na goro. Povedali so nam, da je 90 odstotkov naše države zgrajene iz gora in jaz nisem bil še na nobeni! Rekli so nam, da moramo pridobiti kondicijo in slediti navodilom, če želimo iti z njimi. Ne morem vam povedati, kako močno sem se trudil. Res sem si želel vzpeti na goro, ampak bolj kot kaj drugega sem si želel dogodivščine. Naj vam povem nekaj: ko sem plezal na vrh, sem se počutil, kot bi živel večno. Bil sem na vrhu sveta – vse sem lahko naredil!"

UNICEF podpira lokalne organizacije, ki pomagajo mladim, kot je Oskar. Alpski sklad je bil ustanovljen v Kirgistanu leta 2000 s pomočjo Unicefa, da bi dal otrokom v različnih ustanovah možnost za razvijanje življenskih spretnosti, potrebnih za samostojno življenje.

Veliko mladih v Oskarjevi sirotišnici ni nikoli poznalo svojih staršev in so celo svoje življenje preživeli v ustanovah. Nekateri so spali na ulici, drugi so živeli v družinah, ki so razpadle zaradi alkoholizma in revščine. Poznani so kot 'otroci, ki živijo v sirotišnici' in gredo le redkokdaj ven. Eden od največjih izzivov zanje je naučiti se komunikacije z ljudmi, ki jih ne poznajo. Biti izključen iz družbe kot majhen otrok je stigma, ki jo le težka premagajo. Otroci zapustijo sirotišnico, ko so stari 16 ali 17 let in so nepripravljeni za odraslo življenje. So brez denarja, brez podpore, in kar je najhuje, brez družine, na katero se lahko obrnejo. Soočanje z osnovnim preživetjem v 'njihovih gorah' jim pomaga razviti močan značaj, ki ga potrebujejo pri soočanju z negotovo prihodnostjo.

Kaj misliš?

1. Zakaj misliš, da je plezanje na goro spremenilo Oskarjevo življenje?
2. Unicef ne verjame, da so ustanove najboljša rešitev za ranljive

otroke, čeprav so nujne kot zadnje zatočišče. Zakaj niso najboljša rešitev? Pomisli ali razišči, katere so boljše rešitve. Razloži, zakaj so boljše od ustanov.

KOP, Člen 21

Pravico imaš do skrbi in zaščite, če si posvojen ali v skrbništvu.

Citati:

"Če sem prepričan, da mi bo uspelo, bom zagotovo pridobil sposobnost, potrebne za uspeh, tudi če jih na začetku morda nimam."

Gandhi

Resnične zgodbe

Boljši svet^o

Malal, 15

Senegal

"Rodil sem se v Dakarju, glavnem mestu Senegala. Sem med najmlajšimi v družini. Imam štiri brate in dve sestre. Ne živim več pri svoji družini. Pred nekaj leti sem zašel v rahle težave in bil poslan v islamsko šolo za otroke z ulice. Tja sploh nisem želel iti. Enemu od učiteljev sem povedal, da se mi razmere v šoli ne zdijo preveč dobre. Spodbujal me je, naj poskušam izboljšati stvari. Najprej sem govoril z učenci, kasneje z učitelji in nato še z lokalnimi poslovneži in s politiki. Mislim, da so takrat opazili, kako zgovoren sem!

Leta 1999 so me prvič prosili, da odpotujem v drugo državo. Šel sem v Ženevo v Švici kot delegat Otroškega foruma. Govorili smo o Konvenciji o otrokovih pravicah. Ko sem se vrnil, sem vsem govoril o svoji izkušnji. Odločil sem se, da se bom aktivno vključil v boj proti revščini. Zdaj sem član Senegalskega otroškega parlamenta, organizacije, ki se bori proti izredni revščini. Pogovarjal sem se tudi s predsednikom naše državne skupščine o potrebi sprejetja zakonov, ki prepovedujejo otroško delo.

KOP, Člen 12:

Pravico imaš do svojega mnenja in do tega, da mu odrasli prisluhnejo in ga upoštevajo.

Citati:

"V znanju je moč."
Francis Bacon

"Za izobrazbo je potreben denar, za nevednost pa tudi."
Sir Claus Moser

Dejstva

Trije najbogatejši možje imajo več denarja kot trideset najrevnejših držav.

Rad bi se prepričal, da vsi razumejo, kako pomembno je za mlade ljudi, da so vključeni v sprejemanje odločitev o nas samih. Sodeloval bom na Otroškem forumu v New Yorku in se pridružil skupinam, ki bodo govorile o izkoreninjenju revščine. Menim, da so oboroženi spopadi, HIV/aids in izobrazba eni od najresnejših problemov v moji državi, vendar se moramo ukvarjati tudi z drugimi, če želimo izboljšati svet za vse otroke. Mislim, da je prišel čas, da začnejo odrasli sodelovati z nami pri izgradnji boljšega sveta."

Kaj misliš?

1. Zakaj misliš, da Malal lahko govori o problemih, ki se ga zadevajo?
2. Če bi imel priložnost pridružiti se Otroškemu forumu, o čem bi želel govoriti?
3. Ali/ali:
 - a) Delaj v paru. Eden je novinar, drugi udeleženec na Otroškem forumu. Poskušaj izvedeti, v kaj udeleženec verjame ter kaj on/ona misli, da se bo moralo za to narediti.
 - b) Ustanovite otroški forum v razredu. Izvolite predsednika. Nekaj učencev je lahko novinarjev, drugi pa udeleženci iz različnih držav. Na voljo jim dajte nekaj časa, da pripravijo probleme, o katerih bodo govorili, ter morebitna vprašanja, povezana z njimi. Poskrbite, da bodo imeli vsi možnost priti do besede, če to želijo.

Resnične zgodbe

Majhna gesta¹⁰

"Nekega dne, ko sem bil v prvem letniku srednje šole, sem videl fanta iz svojega razreda na poti domov. Ime mu je bilo David. Nosil je cel kup knjig. Imel sem ga za dolgočasneža, ker si je nesel vse te knjige domov čez vikend. Ko sem hodil naprej, sem opazil skupino otrok, ki je tekla proti njemu. Iz rok so mu iztrgali knjige in ga spotaknili, da je padel v blato. Očala so mu odletela po zraku, pogledal je navzgor in videl sem grozno žalost v njegovih očeh.

Stopil mi je v srce in tekel sem k njemu ter mu pobral očala. Rekel sem: 'Tisti fantje so neumneži.' Pogledal me je in rekel: 'Hvala!' Nasmehnil se je. Bil je eden tistih nasmehov, ki pokažejo pravo hvaležnost. Pomagal sem mu pobrati njegove knjige in ga vprašal, kje živi. Izkazalo se je, da živi blizu mene. Prej se ne bi nikoli družil s takšnim, kot je bil on, a bolj kot sem se pogovarjal z njim, bolj mi je bil všeč. Izkazal se je kot zelo v redu fant. Vprašal sem ga, ali bi želel igrati nogomet z mojimi prijatelji. Rekel je da. Družila sva se cel vikend in tudi mojim prijateljem je postal všeč.

V naslednjih štirih letih sva z Davidom postala najboljša prijatelja. Bil je uspešen učenec, zato so ga prosili, da pripravi govor ob zadnjem dnevu šole. Čeprav je postal veliko bolj samozavesten in je bil priljubljen tako pri učencih kot pri učiteljih, sem opazil, da je bil živčen zaradi svojega govora. Potrepljal sem ga po rami in mu rekel, da mu bo šlo dobro. Pogledal me je in se nasmehnil. 'Hvala,' je rekel.

Ko je začel svoj govor, se je odkašljal in začel: 'Danes je čas, da se zahvalimo tistim, ki so nam pomagali skozi leta, starši, učitelji, bratje in sestre ... Toda še najbolj prijatelji. Tu sem, da vam povem, da je največje darilo, ki ga lahko nekemu daste, to, da ste njegov prijatelj. Povedal vam bom zgodbo.' Nejeverno sem gledal svojega prijatelja, ko je govoril o dnevu, v katerem sva se srečala. Tisti vikend je želel narediti samomor. Vsem je povedal, da je izpraznil svoji omarici, da njegovi materi tega ne bi bilo treba storiti. Zato je domov nesel vse tiste knjige!

Resno me je pogledal in rekel: 'Na srečo sem bil rešen. Moj prijatelj me je rešil pred neizgovorljivim.' Slišal sem vzdihne množice, ko je ta lep, priljubljen fant govoril o svojem najšibkejšem trenutku. Videl sem njegova starša, ki sta me gledala, in imela sta enak nasmeh! Do tistega trenutka se nisem zavedal njegove globine. Od svojega prijatelja sem se veliko naučil. Sedaj vem, da ne smeš nikoli podcenjevati moči svojih dejanj. Z eno samo majhno gesto lahko spremeniš človekovo življenje. Na boljše ali na slabše."

Kaj misliš?

1. Kakšno je bilo avtorjevo prvo mnenje o Davidu in kako se je spremenilo?
2. Zakaj je David želel narediti samomor?
3. Kaj mu je preprečilo, da ni naredil 'neizrekljivega'?
4. Kaj misli avtor z mislijo, ki pravi, da že majhna gesta lahko spremeni človekovo življenje na boljše ali slabše?
5. Napiši zgodbo o majhni gesti, ki je spremenila tvoje življenje ali življenje nekoga, ki ti je blizu.

1 Življenjski krog¹¹

Cilji

- Pogled na različne razmere, ki otrokom pomagajo ali preprečijo, da dosežejo svoj potencial.
- Razumevanje pomena dobrih in slabih situacij, ki vplivajo na naše življenje in na to, kdo smo, skozi vse življenje.

Material

- kopije namizne igre Otrokov življenjski krog – eno za vsako skupino štirih
- figurice različnih barv
- kartice življenjskega kroga – izrezane ter označene s stopnjo življenjskega kroga na zadnji strani
- ena kocka za vsako skupino

Čas: od 45 minut do 1 ure

Potek

1. Vodja predstavi igro in pove, da se bodo igrali igro, ki predstavlja življenjski krog otroka. Vpraša jih, kaj je življenjski krog.
2. Vodja napiše na tablo besedo nosečnost. Mladim pove, da se z nosečnostjo vse začne, vsaj v tej igri. Nato v krog napiše preostale stopnje.
3. Vodja razloži, da so stopnje otrokovega življenjskega cikla tako razdeljene (za to dejavnost) zato, ker je vsak del pomemben v razvoju otroka. Na vsaki stopnji lahko vplivi pomagajo otrokovemu fizičnemu, duševnemu in socialnemu razvoju. Vodja predstavi primere (pomaga si s karticami), nato vpraša udeležence za še dodatne primere.
4. Težke razmere lahko ovirajo otrokovo rast in razvoj. Vodja predstavi primere in vpraša še za dodatne primere.
5. Vodja pove udeležencem, da se bodo igrali v skupinah po 3 ali 4.
6. Vsak vrže kocko. Udeleženci se premikajo glede na vrženo številko in vzamejo kartico iz pravilne starostne skupine življenjskega kroga, glede na to, kje so v krogu.
7. Besedilo, ki je napisano na karticah, naj berejo na glas in si zapišejo število točk, ki jih dobijo ali izgubijo. Kartico nato vrnejo na pravi kupček.
8. Kdor vrže šestico, je na počitnicah in prejme dve točki, a se nikamor ne premakne in ne pobere kartice.
9. Vsak igralec se pomika po krogu glede na število, ki ga vrže. Morda bodo morali udeleženci pobrati dve ali celo tri kartice v enem krogu. Če so bila besedila z vseh kartic že prebrana, lahko preberejo besedilo kartice, ki je bila že uporabljena.
10. Vsi igralci morajo priti do konca in sešteti svoje točke.
11. Zmagovalec je tisti, ki je dosegel največje število točk.

Prirjevanje

Uporablja se lahko samo kartice:

1. Udeleženci naj v parih skupaj navajajo pozitivne in negativne situacije. Vprašajte jih, ali po njihovem mnenju nekateri ljudje živijo samo z dobrimi vplivi, drugi pa samo s slabimi, ali so vplivi bolj mešani? Ali je to odvisno od tega, v katerem delu sveta živi človek? Kateri drugi dejavniki so še pomembni?
2. Igrajte se Življenjski krog srečna družina.
3. Igrajte se Življenjski krog s povezovanjem nasprotujočih si vplivov.

Povzetek in ocena

1. Udeleženci naj povedo, kaj so si mislili o igri.
2. Ali so bile velike razlike v točkah na koncu? Zakaj? (Nekateri so lahko imeli le pozitivne ali le negativne kartice, drugi pa bolj enakomerne.) Je življenje res takšno?
3. Katere kartice so jim blizu? Katere so bile zelo drugačne od njihovih razmer?
4. Udeleženci naj si predstavljajo, da jim življenje deli le negativne kartice. Kakšno bi bilo v tem primeru njihovo življenje? Kaj bi se lahko zgodilo z njimi?

Dodatne dejavnosti

1. Udeleženci naj si predstavljajo najhujši možen scenarij za življenje nekoga, pomagajo naj si s karticami. Vodja naj gre z njimi skozi naslednji primer:

Dekle, mlajše od 16 let (dajte ji ime), ki ni bila nikoli v šoli, je noseča. Živi na zelo revnem, oddaljenem območju, brez dostopa do čiste vode ali zdravstvenih ustanov. Njena hrana ni polnovredna.

Kako bi se njeno življenje lahko izboljšalo? Vprašajte za primere. Morda je v njeni vasi zgrajen vodnjak s čisto vodo. Kaj se zgodi potem? Morda ljudje začnejo gojiti zelenjavo in sadje, ker je več vode. Morda želi več ljudi živeti v vasi, ker je tam čista voda, zato postavijo zdravstveno ustanovo. Lokalna šola se mora razširiti, da je v njej dovolj prostora za vse otroke in morda začnejo voditi tečaje za opismenjevanje odraslih.

2. Udeležencem v parih ali vsakemu zase vodja razloži, da se bodo osredotočili vsak na svoj del življenjskega kroga. Obdelane naj bodo vse stopnje kroga.
3. Prosite jih, da gredo skozi najhujši možni scenarij, kot na primer tisti, ki ste jim ga že povedali. Izbrati morajo vsaj dve težki situaciji. Nato imajo priložnost, da izboljšajo življenje tega posameznika. Kako bodo to naredili?
4. Primere lahko preberejo v razredu. Lahko dodajo tudi dodatne predloge.
5. Kateri problemi so po njihovem mnenju najbolj pereči? Za katere se zdi lažje najti rešitev in za katere težje? Ali imajo kateri od problemov iste rešitve? Kateri?

Preberite resnično zgodbo z naslovom Ni lahko.

Za vsakega otroka
 Zdravje, Izobrazba, Enakost, Zaščita
 NAPREDUJMO V ČLOVEČNOSTI

unicef

1 Kartice za Življenjski krog

<p>Nosečnost</p> <p>Moja mama ima čisto pitno vodo in ima na voljo dobro hrano. + 5 točk: Ne bom se rodil s težavami, povezanimi s slabo prehrano.</p>	<p>Nosečnost</p> <p>Moja mama ima na voljo le umazano vodo in tudi ne je dobro. - 5 točk: To povečuje možnost, da se bom rodil šibek ali pa nezmožen.</p>
<p>Nosečnost</p> <p>Moja mama je stara med 21 in 35 leti. + 3 točke: Manj možnosti ima za težave v nosečnosti in med porodom.</p>	<p>Nosečnost</p> <p>Moja mama je mlajša od 16 let. - 3 točke: To povečuje možnosti zame ali zanjo, da bo imela težave v nosečnosti in pri porodu.</p>
<p>Nosečnost</p> <p>Moja mama je končala srednjo šolo. + 3 točke: To je res dobro za zdravje in dobrobit moje celotne družine.</p>	<p>Nosečnost</p> <p>Moja mama ni hodila v šolo. - 3 točke: To ni preveč dobro za mojo družino.</p>
<p>Nosečnost</p> <p>Moja mama hodi na redne zdravniške preglede. + 1 točka: To je dobro, ker bodo že zgodaj odkrili in poskušali odpraviti kakršne koli težave.</p>	<p>Nosečnost</p> <p>Moja mama živi predaleč od katerih koli zdravstvenih ustanov, da bi se kdaj zdravniško pregledala. - 1 točka: Če imava kakšne težave, te ne bodo odkrite, dokler ne bo prepozno.</p>
<p>Rojstvo</p> <p>Mama me je rodila ob prisotnosti usposobljene zdravstvene osebe. + 3 točke: Tam je bila, da pomaga meni in moji mami, ko je prišlo do zapletov.</p>	<p>Rojstvo</p> <p>Moja mama je rodila brez prisotnosti kake zdravstveno usposobljene osebe. - 3 točke: Oba sva imela težave in sva skoraj umrla.</p>
<p>Rojstvo</p> <p>Na voljo je bilo veliko čiste vode, ko sem bil rojen. + 3 točke: Voda je bila potrebna za preprečitev infekcij, tako pri meni kot pri mami.</p>	<p>Rojstvo</p> <p>Na voljo je bilo le malo umazane vode, ko sem se rodil. - 3 točke: Nisva bila čista, zato sva oba zbolela.</p>

1

Kartice za Življenjski krog

Rojstvo Moja mama me je začela takoj dojiti. + 2 točki: Mamino mleko je najboljše. Novorojenčka ščiti pred boleznimi, je čisto in hranljivo.	Rojstvo Moja mama me hrani s stekleničko. - 2 točki: Voda ni čista in ne uporablja dovolj mleka v prahu. Velikokrat sem bolan in ne pridobivam teže.
Rojstvo Rodil sem se zdrav zdravi materi. + 5 točk: Dober začetek mojega življenja!	Rojstvo Rodil sem se okužen z virusom HIV v državi v razvoju. - 5 točk: To je tragičen začetek mojega življenja.
Od 0 do 2 let Moje rojstvo je bilo registrirano. + 5 točk: To je dobro, ker sta bila moje ime in narodnost priznana od države in bom lahko koristil svoje pravice.	Od 0 do 2 let Moje rojstvo ni bilo nikjer zabeleženo. - 5 točk: To ni dobro, ker nimam pravice do zdravstvene oskrbe, šolanja in celo poročiti se ne morem.
Od 0 do 2 let Bil sem cepljen. + 5 točk: To pomeni, da sem zaščiten pred boleznimi, ki bi me lahko prizadele ali celo ubile.	Od 0 do 2 let Nisem bil cepljen. - 5 točk: To pomeni, da se lahko okužim z boleznimi, ki me lahko prizadenejo ali celo ubijejo.
Od 0 do 2 let Ves dan dobro skrbijo zame. + 5 točk: Moji možgani se dobro razvijajo in vedno se nekdo igra in pogovarja z menoj, učim se.	Od 0 do 2 let Velikokrat me pustijo samega, medtem ko drugi člani družine delajo. - 5 točk: Ničesar se ne učim in lahko bi se mi kaj resnega zgodilo.
Od 0 do 2 let Imam cistično fibrozo in moji starši to vedo. + 1 točka: Takoj po rojstvu so me rutinsko pregledali in mi dali potrebna zdravila.	Od 0 do 2 let Imam cistično fibrozo in moji starši tega ne vedo. - 5 točk: Imam težave z dihanjem in moja pljuča so poškodovana, ker nisem bil testiran za to bolezen.

1 Kartice za Življenjski krog

<p>Od 3 do 5 let</p> <p>Hodim v vrtec. + 5 točk: Zabavam se in se veliko naučim. Moja mama lahko dela, medtem ko sem jaz v vrtcu.</p>	<p>Od 3 do 5 let</p> <p>Medtem ko moja mama dela, me pazi moja sestra. - 5 točk: Sestra ima komaj 8 let. Tudi sama ne more v šolo, ker mora skrbeti zame.</p>
<p>Od 3 do 5 let</p> <p>Sem del ljubeče družine. + 5 točk: Počutim se srečnega in varnega.</p>	<p>Od 3 do 5 let</p> <p>Živim v sirotišnici. - 5 točk: Sramežljiv sem in osamljen. Želim imeti ljubečo mater in očeta, ki me bosta imela za nekaj posebnega.</p>
<p>Od 3 do 5 let</p> <p>Sem nezmožen, a so to zgodaj odkrili. + 3 točke: To je mojim staršem pomagalo, da so našli primerno zdravljenje, lažje so me obdržali doma.</p>	<p>Od 3 do 5 let</p> <p>Sem prizadet, a tega nihče ne razume. - 3 točke: Moji starši ne vedo, kaj naj z mano. Skrivajo me in govorijo o tem, da me bodo poslali v neko ustanovo.</p>
<p>Od 3 do 5 let</p> <p>Jem veliko svežega sadja in zelenjave. + 3 točke: Sem zelo zdrav in dobro vidim.</p>	<p>Od 3 do 5 let</p> <p>Le redko jem sveže sadje ali zelenjavo. - 3 točke: Pogosto sem bolan in imam slab vid (zaradi pomanjkanja vitamina A).</p>
<p>Od 6 do 9 let</p> <p>Hodim v osnovno šolo. + 5 točk: Učim se veliko stvari in imam cel kup prijateljev.</p>	<p>Od 6 do 9 let</p> <p>Delati moram 10 ur na dan. - 5 točk: Delo je nevarno, nimam časa za to, da bi hodil v šolo ali se igral s prijatelji.</p>
<p>Od 6 do 9 let</p> <p>V naši hiši imamo čisto vodo. +5 točk: Lahek dostop do velikih količin čiste vode je zelo dober za naše zdravje.</p>	<p>Od 6 do 9 let</p> <p>Vsak dan hodim dve uri, da pridem do vode v majhnem jezeru. - 5 točk: Nošenje težke vode ni dobro za moj hrbet in tudi voda je precej umazana.</p>

1

Kartice za Življenjski krog

<p>Od 6 do 9 let</p> <p>Moja družina se je priselila sem iz druge države. Bili smo toplo sprejeti. + 3 točke: Počutim se srečno in varno.</p>	<p>Od 6 do 9 let</p> <p>Moja družina se je priselila sem iz druge države. Niso nas sprejeli. - 3 točke: Nekateri ljudje kričijo na nas. Živčen sem in zaskrbljen.</p>
<p>Od 6 do 9 let</p> <p>Moja družina govori doma drugačen jezik. V šoli mi pomagajo v obeh jezikih. + 3 točke: V ničemer nisem prikrajšan le zato, ker jezika te države še ne govorim dobro.</p>	<p>Od 6 do 9 let</p> <p>Moja družina govori doma drugačen jezik. V šoli ga ne smem govoriti. - 3 točke: V šoli se počutim neumnega, čeprav znam brati in pisati v svojem jeziku.</p>
<p>Od 10 do 18 let</p> <p>Hodim v srednjo šolo. + 5 točk: Izobrazba mi bo pomagala v moji prihodnosti ter v prihodnosti moje družine.</p>	<p>Od 10 do 18 let</p> <p>Ker delam, ne morem hoditi v šolo. - 5 točk: Delo škoduje mojemu zdravju in brez izobrazbe ne bom mogel dobiti boljšega dela.</p>
<p>Od 10 do 18 let</p> <p>Sem nezmožen, a me podpirajo. + 5 točk: Rad hodim v lokalno šolo in imam dobro družabno življenje.</p>	<p>Od 10 do 18 let</p> <p>Sem nezmožen, a me nihče ne podpira. - 5 točk: Biti moram doma. Ne hodim v šolo in nimam prijateljev.</p>
<p>Od 10 do 18 let</p> <p>Imam srečno domače življenje. + 5 točk: Verjamem v svojo prihodnost in sem srečen.</p>	<p>Od 10 do 18 let</p> <p>Ne razumem se z mamo in očimom. -5 točk: Z njima ne morem govoriti. Vedno le kričita in on je nasilen. Mislim, da sem noseča, a jima tega ne morem povedati.</p>
<p>Od 10 do 18 let</p> <p>Moje poreklo je precej drugačno od porekla drugih otrok v šoli, a se dobro razumemo. + 3 točke: Samozavesten sem in srečen in sem uspešen v šoli.</p>	<p>Od 10 do 18 let</p> <p>Moje poreklo je precej drugačno od porekla drugih otrok v šoli. Nadlegujejo me. - 3 točke: Ne morem se učiti. Osamljen sem in resnično nesrečen.</p>

2 Uničite stereotipe¹²

Cilji

- Spodbuditi udeležence, da vidijo, da so stereotipi tudi oblika diskriminacije.
- Soočiti se z vsakdanjimi stereotipi.

Material

- značilnosti, stereotipi ter list resnice – en za vsakega udeleženca

Čas: od 45 minut do 1 ure

Potek

1. Vodja začne delavnico z vprašanjem, ali udeleženci vedo, kaj pomeni beseda stereotip.
2. Opišejo naj 'stereotipnega junaka'. Njihove besede pišejo na tablo.
3. Nato jih prosite za primere, ki kažejo, da ti stereotipi ne držijo. V mislih imajo lahko resnične ljudi ali pa junake iz risank, kot npr. *Harry Potter* in *Shrek*.
4. Pomislijo naj na to, katere stereotipe bi ljudje lahko postavili zanje in kako te stereotipe lahko uničijo. Za primer lahko daste sebe.
5. Udeležence razdelite v pare in poskušajte dati skupaj tiste, ki običajno ne delajo skupaj. Vsak dobi kopijo lista resnice.
6. V prvi stolpec naj napišejo svoje značilnosti (barva las, poteze, konjički).
7. V paru naj si zamenjajo liste resnice.
8. V naslednji stolpec naj napišejo stereotip, povezan z značilnostjo iz prvega stolpca. Če mislijo, da ne obstaja, lahko pustijo prazno.
9. Vsak dobi svoj list resnice nazaj.
10. Udeležence vprašajte, ali se strinjajo s stereotipi, povezanimi z njihovimi značilnostmi. Če se strinjajo, naj obkrožijo stereotip, če se ne strinjajo, naj ga prečrtajo in napišejo, kaj menijo, da je dejansko res.
11. Prostovoljci naj preberejo, kar so napisali.

Definicija stereotipa:

Standardiziran značaj, fiksna ideja ali oznaka določenih ljudi ali oseb, zaradi tega, kar so, kako so videti itd.

Povzetek in ocena

Udeležence vprašajte, kaj menijo o tej dejavnosti.

- Kaj so z dejavnostjo spoznali o stereotipih, ki jih imamo, in o dejanski resnici?
- Kaj so menili o stereotipih, povezanih z njihovimi značilnostmi?
- Ali jih ti stereotipi skrbijo?

2 Značilnosti, stereotipi in resnica

Moje značilnosti	Stereotip	Resnica
<i>Primer</i> <i>Blondinka</i>	<i>Primer</i> <i>Neumna, rada se zabava.</i>	<i>Primer</i> <i>Rada se učim in sem sramežljiva.</i>
1.		
2.		
3.		
4.		
5.		

3 Izstopanje¹³

Cilji

- Boljše razumevanje tistih, ki so drugačni.
- Dvigovanje zavesti o neenakih možnostih v družbi.
- Razvijanje razumevanja možnih posledic zaradi pripadanja določeni družbeni manjšini ali kulturni skupnosti.

Material

- za vsakega udeleženca ena kartica vlog (prilagojena, če je to potrebno)
- list z vprašanji
- odprt prostor (hodnik, velika soba ali pa prostor izven stavbe)

Čas: od 45 minut do 1 ure

Potek

1. Vodja udeležencem razloži, da se bodo morali postaviti v vlogo nekoga drugega. Pove jim, vlogo koga bodo sprejeli in da bodo morali odgovarjati na vprašanja, kot da bi bili ta oseba; uporabljajo naj svojo domišljijo.
2. Na slepo razdelite kartice vlog, vsakemu udeležencu dajte svojo. Vsaj trije udeleženci naj dobijo kartice, na katerih piše, da 'igrajo' sami sebe. Nihče ne sme izdati svoje vloge.
3. Udeležence postavite v vrsto, pripravijo naj se na svojo vlogo. Za pomoč jim preberite naslednja vprašanja, za vsakim vprašanjem naredite premor, da bodo imeli čas razmisliti o tem, kdo so in kakšno je njihovo življenje.
 - Kakšno je bilo tvoje otroštvo? V kakšni hiši si živel? Kakšne igre si se igral? Kakšno delo so opravljali tvoji starši?
 - Kakšno je tvoje vsakdanje življenje sedaj? Kje se družiš? Kaj delaš zjutraj, kaj popoldne, kaj zvečer?
 - Kakšen slog življenja imaš? Kje živiš? Koliko denarja zaslužiš vsak mesec? Kaj počneš v svojem prostem času / med počitnicami?
 - Kaj te vznemirja in česa se bojiš?
4. Udeležencem povejte, da jim boste prebrali seznam situacij ali dogodkov. Vsakič ko lahko pritrdijo izjavi, naredijo korak naprej, če izjavi ne morejo pritrditi, ostanejo na istem mestu.
5. Izjave preberite eno za drugo. Za vsako izjavo naredite premor, da imajo čas stopiti naprej in oceniti svoj položaj glede na druge.
6. Na koncu naj vsak oceni svoj položaj. Nato jim dajte na voljo nekaj časa, da pozabijo na vlogo, ki so jo igrali. Sledi povzetek.

Povzetek in ocena

- Udeležence vprašajte, kaj se je dogajalo in kako so se ob tem počutili.
- Pogovarjajte se o problemih, ki ste se jih dotaknili, ter o tem, kaj so se naučili.
 - Kako so se počutili, ko so stopili naprej?
 - Kako so se počutili, ko niso stopili naprej?
 - Kdaj so tisti, ki so pogosto stopili naprej, opazili, da se drugi ne pomikajo naprej tako hitro kot oni?
 - Ali lahko uganejo, kdo je bil kdo? (Preberite nekaj najbolj ekstremnih vlog.)
 - Kako lahko ali težko jim je bilo igrati vloge? Kako so si predstavljali, kakšna je bila oseba, ki so jo igrali?
 - Ali so prepričani, da so informacije in podobe, ki jih imajo o teh osebah, zanesljive? Ali so morda osnovane na stereotipih in predsodkih?
 - Ali ta vaja kaže podobo družbe? Kako?
 - Katere pravice nekateri ljudje nimajo?
 - Kateri bi bili prvi koraki za opozarjanje na neenakost v družbi?

Nasveti za učitelja, voditelja

Poskrbite za to, da vas vsi udeleženci dobro slišijo, še posebej, če ste zunaj ali imate veliko skupino. Morda boste potrebovali nekoga, da vam pomaga. V začetnem delu, v katerem si morajo udeleženci predstavljati, da so nekdo drug, se bodo morda pojavili primeri, da ne bodo vedeli veliko oz. dovolj o osebi, v katero se bodo prelevili. Povejte jim, da to ni pomembno in da naj v kar največji meri uporabijo svojo domišljijo.

Moč te dejavnosti je učinek, ki ga ima resnično videnje razdalje med udeleženci, še posebej med tistimi, ki so se velikokrat premaknili, in tistimi, ki se niso. Za povečanje učinka bi morali prirediti vloge tako, da bodo odsevale lastna življenja otrok. Vendar morate paziti, da vloge priredite tako, da le nekaj udeležencev stopi naprej (torej odgovori pritrdilno). To je možno le, če imate veliko skupino in morate razdeliti več vlog.

Dodatne dejavnosti

Preberite Resnično zgodbo z naslovom Na ulici.

3 Situacije in dogodki

1.	Vedno si imel dovolj denarja, da si lahko počel, kar si želel.
2.	Imaš lep dom s telefonom in televizijo.
3.	Občutek imaš, da te vsi okrog tebe spoštujejo.
4.	Občutek imaš, da je tvoje mnenje pomembno in da te ljudje poslušajo.
5.	Končal si ali pa še boš končal srednjo šolo.
6.	Ni te strah, da bi te ustavila policija.
7.	Veš, na koga se moraš obrniti za pomoč in nasvet, če ga potrebuješ.
8.	Nikoli nisi bil diskriminiran.
9.	Kadar koli je treba, greš lahko k zdravniku in dobiš zdravila.
10.	Enkrat na leto lahko odpotuješ na počitnice.
11.	Tvoji prijatelji lahko kadar koli pridejo k tebi.
12.	Imaš zanimivo življenje in si optimističen za svojo prihodnost.
13.	Veš, da lahko študiraš in opravljaš delo po lastni izbiri.
14.	Ni te strah, da te bodo nadlegovali ali napadli na ulici.
15.	Vsaj enkrat na teden greš lahko v kino ali gledališče.
16.	Lahko se zaljubiš v nekoga, ki si ga sam izbral.
17.	Ješ zdravo in to, kar hočeš.
18.	Uporabljaš lahko internet in se iz njega učiš.
19.	Lahko greš ven s svojimi prijatelji.
20.	Lahko delaš za denar.

3 Kartice vlog

Si 16-letna noseča učenka.	Si hčerka bogatega poslovneža. Stara si 18 let in študiraš na univerzi.
Star si 15 let in imaš disleksijo (težave z branjem in s pisanjem).	Si 15-letni fant, ki živi na ulici; dom si zapustil zaradi nasilnega očeta.
Si hčerka ambasadorja države, v kateri ne živiš.	Si študent s posebnimi potrebami, naokrog se voziš z invalidskim vozičkom.
Si ilegalni priseljenc iz države, ki jo je uničila vojna. Tvoje družine ni s teboj.	Si fotomodel z afriškim poreklom.
Si 17-letni študent iz Srednjega vzhoda na študentski izmenjavi.	Si 13-leten fant, ki ga nadlegujejo v šoli.
Si znan predstavnik otrok na televiziji. Si musliman.	Si 11-letna sirota, ki živi v sirotišnici v vzhodni Evropi.
Si 16-letno dekle, ki se bo kmalu poročila z moškim, ki ga nisi še nikoli srečala.	Si 13-letni učenec z učnimi težavami.
Si 17-letni politični begunec; iščeš azil.	Si sin azijskega priseljenca, ki vodi uspešno podjetje.
Si odličen nogometaš, ki igra za enega boljših klubov. Si črn.	Star si 14 let, tvoj oče je nezaposlen alkoholik.
Si najstniška pop zvezda.	Ti si ti.
Ti si ti.	Ti si ti.

4 Imeti in ne imeti¹⁴

Cilji

- Udeležencem omogočiti, da razumejo krivico – v tem primeru nepravilno razdelitev šolskih pripomočkov – ki lahko nekatere skupine postavi v ozadje pri poskusu uspeti v družbi.
- Iskanje možnih rešitev za te krivice.

Material

- besedišče – nekaj kopij; besede se lahko zamenja glede na starost skupine
- slovarji – en na vsakega tretjega otroka;
- papir – en list na vsake tri otroke;
- svinčnik – na vsake tri otroke eden

Čas: od 45 minut do 1 ure

Potek

1. Vodja razdeli udeležence v 4 skupine, nato razdeli razred na 4 dele.
2. Prva skupina zasede 3/4 razreda, druge tri skupine si morajo razdeliti preostalo četrtino razreda in so sedaj postale ena skupina.
3. Vsakemu posamezniku iz prve skupine dajte slovar, list papirja, svinčnik ter list z besediščem.
4. Preostale slovarje, liste, svinčnike in liste z besediščem dajte večji skupini. V razredu z 20 učenci bi bilo to videti tako:

Na tem prostoru je 5 otrok, imajo: 5 slovarjev 5 listov papirja 5 svinčnikov 5 listov z besediščem veliko miz, pri katerih lahko sedijo	Na tem prostoru je 15 otrok, ki imajo: 2 slovarja 2 lista papirja 2 svinčnika 2 lista z besediščem, le nekaj mest za sedenje
--	--

5. Udeležencem povemo, da bodo reševali besedni kviz. V slovarju morajo poiskati besede, ki jih imajo na listu. Njihove definicije mora vsak napisati na svoj list. Vsak učenec mora oddati svoj list z definicijami.
6. Udeleženci, ki bodo dosegli 80 ali več odstotkov na tem kvizu, dobijo nagrado; tisti, ki dosežejo manj kot 80 odstotkov, bodo morali ostati v razredu tudi med odmorom in reševati kviz. Na voljo jim damo od 10 do 20 minut, da rešijo kviz, odvisno od njihove starosti.
7. Medtem ko delajo, posvetite več pozornosti manjši skupini. Vsakršno ugovarjanje ignorirajte oz. na kratko odgovorite, naj pač naredijo, kar lahko naredijo z materialom, ki ga imajo, ali pa, da je ta ura pač takšna.
(Udeleženci iz obeh skupin naj ostanejo na prostoru, ki jim je bil določen.)

8. Ko poteče določeni čas, poberite rešitve udeležencev in jih na hitro popravite. Po vsej verjetnosti bodo vsi iz manjše skupine izpolnili svojo nalogo, medtem ko jih bo le nekaj, če sploh kaj iz preostalih skupin, kviz pravilno rešilo in doseglo 80 odstotkov. Učitelj prebere imena tistih, ki bodo prejeli nagrado, in tistih, ki je ne bodo.

Povzetek in ocena

- Na tej stopnji bodo udeleženci imeli močne občutke o tej dejavnosti in jih bodo želeli izraziti. Voditelj mora razložiti, da je bila to le simulacija in da nihče ne bo prejel nagrade in nihče ne bo kaznovan.
- Nato lahko postavite naslednja vprašanja:
 - Kako se je večja skupina počutila med to dejavnostjo? Zakaj?
 - Kakšne načine je izbirala večja skupina, da bi poskusila izpolniti nalogo?
 - Kako se je manjša skupina počutila med to dejavnostjo? Zakaj?
 - Je kdo poskušal popraviti situacijo, ki je bila povsem nepravična? Zakaj da, zakaj ne?
 - Kako bi razdelitev šolskih pripomočkov vplivala na uspeh v večji skupini, tako kratkoročno kot dolgoročno?
 - Kako bi razdelitev šolskih pripomočkov postavila manjšo skupino v prednost, tako kratkoročno kot dolgoročno?
- Med pogovorom lahko voditelj seznaní udeležence, da je ta simulacija do neke mere osnovana na statistikah iz Južnoafriške republike v letih apartheida v osemdesetih letih. V tistem času so belci predstavljali 15 odstotkov populacije. Delež denarja, porabljen za šolanje temnopoltih otrok, je znašal približno osmino zneska, ki je bil porabljen za belopolte učence.

Prilagoditev

Kviz se lahko zamenja z drugo aktivnostjo, vse dokler vključuje uporabo sredstev, ki so lahko nepravično razdeljena.

Dodatna dejavnost

Udeležence bo morda zanimalo, kako so sredstva za šolstvo razdeljena na lokalni ali nacionalni ravni v njihovi državi. Je razporeditev enakomerna? Če ni, katere skupine so morda prizadete zaradi trenutnega sistema? Kakšen bi bil lahko dolgoročni učinek takšne situacije?

4 BESEDIŠČE

Uporabi slovar in poišči pomen za vsako od teh besed. Vsako besedo in njen pomen napiši na drug list papirja.

<p style="text-align: center;">Seznam 1</p> <p>Te besede so vzete iz 28. in 29. člena Konvencije o otrokovih pravicah:</p>	<p style="text-align: center;">Seznam 2</p> <p>Te besede lahko najdete skozi cel priročnik:</p>
<ol style="list-style-type: none"> 1. pravice 2. kultura 3. obvezno 4. nepismenost 5. osnovno 6. strpnost 7. razviti 8. dostopen 9. disciplina 10. potencial 	<ol style="list-style-type: none"> 1. vključenost 2. izključenost 3. diskriminacija 4. spol 5. cepljenje 6. prepričanja 7. strpnost 8. sodelovanje 9. begunec 10. nezmožnost

5 Medvrstniško nasilje – kaj lahko storimo?¹⁵

Cilji

- Razviti poznavanje in razumevanje vzrokov in posledic izsiljevanja.
- Raziskati načine soočanja s tem problemom.

Material

- kopije vprašalnika o izsiljevanju – ena na vsakega udeleženca
- šolska tabla ali plakat
- listi papirja in svinčniki

Čas: od 45 minut do 1 ure

Potek

1. Vodja delavnice predstavi dejavnost: udeleženci naj z metodo viharjenja idej napišejo na list papirja vse besede, ki jim pridejo na misel ob besedi izsiljevanje / medvrstniško nasilje.
2. Po petih minutah naj končajo. Vprašajte jih, koga izsiljujejo. Njihove predloge napišite na tablo ali na plakat. Sledijo naj vprašanja: Zakaj nekatere ljudi izseljujejo? Ali na različnih šolah izsiljujejo različne tipe učencev? Kakšne vrste človek lahko postane izsiljevalec?
3. Udeležencem razdelite kopije vprašalnika; vsak reši vprašalnik samostojno in se nanj ne podpiše (vprašalniki so anonimni).
4. Zberite vprašalnike in prosite dva prostovoljca, da zbereta podatke.
5. Medtem naj se drugi pogovarjajo o tem, kakšni bodo rezultati. Vprašajte jih, kako bi vprašalnik lahko izboljšali.
6. Prostovoljca naj predstavita zbrane podatke.

Povzetek in ocena

- Kaj lahko udeleženci razberejo o izsiljevanju v njihovi skupini na podlagi odgovorov v vprašalniku?
- Je bilo kaj presenečenj?
- Pogovarjajte se o naslednjih temah:
 - Kako se počutijo tisti, ki človeka izsiljujejo?
 - Ali je človek, ki ga izsiljujejo, sam kriv za to?
 - Ali izsiljevalci s tem, da zlorablajo druge ljudi, poskušajo kaj dokazati?
 - Je izsiljevanje oblika nasilja?
 - Je izsiljevanje oblika moči?
 - Je izsiljevanje neizogibno?
 - Zamisli si, da je tvoj prijatelj eden od tistih, ki ga izsiljujejo. Ali misliš, da bi o izsiljevanju moral povedati odgovornim, čeprav ti je prijatelj to povedal v zaupnosti?
 - Kateri so najpogostejši predsodki o ljudeh, ki jih izsiljujejo?
 - Kdo je odgovoren za reševanje problemov izsiljevanja?
- Kaj meniš, da bi bilo treba storiti proti izsiljevanju v tej skupini? In na šoli?

Dodatne dejavnosti

- Udeleženci naj preberejo Zgodbo o prijateljstvu. Česa se lahko naučijo iz te zgodbe? Katere ukrepe bi si morali zapomniti?
- Udeležence spodbudite, da najdejo skupino ali organizacijo, ki se ukvarja z izsiljevanjem / medvrstniškim nasiljem, in naj ponudijo svojo pomoč.
- Poiščite več informacij o izsiljevanju. Izsiljevanje / medvrstniško nasilje na internetu (www.bullyingonline.co.uk) je angleška internetna stran, ki nudi nasvete. Poglejte, ali podobne strani obstajajo tudi v Sloveniji.
- Udeležence spodbudite, da organizirajo zborovanja in diskusije v razredu na temo izsiljevanja – razredi lahko pripravijo plakate, slike, pesmi, zgodbe, igre, ki bi jih lahko prikazali celotni šoli.
- Otroci se morajo počutiti varne med odmori na igrišču – ali lahko počnejo veliko stvari? So nadzorniki zraven?
- V nekaterih šolah starejši učenci pomagajo mlajšim, ki jih izsiljujejo. Nekatere šole so osnovale t. i. pomoč vrstnikov, ki jo vodijo učenci sami in je namenjena pomoči tistim, ki jih izsiljujejo, pa tudi tistim, ki izsiljujejo. Če je treba, priskrbite udeležencem več informacij o 'pomoči vrstnikov'.
- Udeležence povabite, da ugotovijo, v kolikšni meri je izsiljevanje prisotno na njihovi šoli; pomagajo naj si z anonimno raziskavo (glej spodnji primer). Ko zberejo vse vprašalnike, lahko napišejo poročilo in ga predstavijo drugim.
- Če je bila raziskava opravljena z namenom, da se spremeni šolska politika, lahko naredite še eno raziskavo, ki traja vse leto, saj bo pokazala, kako učinkovite so bile spremembe šolske politike.
- Poglejte v ustvarjalni prostor za igranje: Dodatne dejavnosti.

5 Primer ankete o medvrstniškem nasilju

1.	So te kdaj izsiljevali?	Da. / Ne.
2.	Te izsiljujejo sedaj?	Da. / Ne.
3.	Ali so te izsiljevali tako, da so te klicali z imenom?	Da. / Ne.
4.	Je tisti, ki te je izsiljeval, grozil, da ti bo kaj naredil?	Da. / Ne.
5.	Je bilo izsiljevanje nasilno (udarci, porivanje, brcanje)?	Da. / Ne.
6.	Izsiljevali so te zaradi tvojega:	a) prepričanja. b) porekla. c) nezmožnosti. d) drugo. e) ne želim povedati.
7.	Kako si se odzval na izsiljevanje?	a) Nisem se odzval. b) Izogibal sem se. c) Postal sem depresiven. d) Postal sem nasilen in nesramen.
8.	Ali si komu povedal?	a) Prijateljem. b) Družini. c) Učiteljem. d) Drugo. e) Nobenemu.
9.	Ti je oseba, ki si ji povedal za izsiljevanje, pomagala?	Da. / Ne.
10.	Se je izsiljevanje končalo?	Da. / Ne.
11.	Če se je končalo, zakaj misliš, da se je končalo?	
12.	Če se je nadaljevalo, zakaj misliš, se je nadaljevalo?	
13.	Kje se je izsiljevanje dogajalo?	a) V šoli. b) Doma. c) Na poti v šolo. d) Kjer koli.
14.	Kateri deli šole so najbolj nevarni?	
15.	Si videl, da so izsiljevali tudi druge?	Da. / Ne.
16.	Si ti kdaj koga izsiljeval?	Da. / Ne.
17.	Zakaj si ga / jih izsiljeval?	
18.	Kaj meniš, da bi se lahko ukrenilo glede izsiljevanja?	

Dodatne informacije

Informacije o zaščiti otrok na internetnih straneh Unicefa:

<http://www.unicef.org/programme/cprotection/mainmenu.htm>

<http://www.unicef.org/media/experts-protectchild.htm>

<http://www.unicef.org/media/experts-childlabour.htm>

<http://www.unicef.org/media/experts-childsoldiers.htm>

<http://www.unicef.org/media/experts-fgm.htm>

<http://www.unicef.org/media/experts-childtrafficking.htm>

Te strani so napisali tisti, ki se ukvarjajo s problemi zgodnjega otroštva ter zaščite otrok.

Mednarodno združenje za izobraževanje otrok (Association for Childhood Education International)

www.udel.edu/bateman/acei

Svetovalna skupina za skrb in razvoj v zgodnjem otroštvu (Consultive Group on Early Childhood and Development)

www.ecdgroup.com

Otroška hiša (Children's House)

www.child-abuse.com/childhouse

ECD mapa virov – povezave s številnimi drugimi stranmi

www.worldbank.org/children/basics/sites.htm

Nacionalni inštitut za razvoj in izobraževanje v zgodnjem otroštvu (National Institute on Early Childhood Development and Education)

www.ed.gov/offices/OERI/ECI

Raziskovalni sklad za izobraževanje (High/Scope Educational Research Foundation)

www.highscope.org

Nacionalni center za dojenčke, malčke in družine – večji poudarek na zdravstvenih vsebinah (National Centre for Infants, Toddlers and Families)

www.zerotothree.org

Clearinghouse – poudarek na statistiki in ureditvah

www.childpolicyintl.org

Street Kids International (SKI) www.streetkids.org

Je mednarodna organizacija, ustanovljena v Kanadi, katere namen je pouličnim otrokom po vsem svetu omogočiti izbiro, spretnosti ter priložnost, da si ustvarijo boljše življenje.

Svetovna zdravstvena organizacija (World Health Organization)

www.who.int

Slovarček¹⁶

Izsiljevalec	Nasilna oseba, ki izsiljuje ali se neprimerno vede do šibkejših; izsiljevati = nadlegovati ali se neprimerno vesti do šibkejših ljudi.
Diskriminacija	Krivično ravnanje s posameznikom ali skupino, običajno zaradi predsodkov o rasi, etnični skupini, starostni skupini, veri, spolu.
Izkoriščanje	<ol style="list-style-type: none">1. Krivično ravnanje ali uporabljanje nekoga ali nečesa, običajno za lastno korist.2. Uporaba ali razvoj nečesa za pridobitev neke koristi.
Človeške pravice	Pravice, za katere večina svetovne družbe meni, da samodejno pripadajo posamezniku, npr. pravica do svobode, pravice in enakosti (včasih posamezno).
Humanitarnost	<ol style="list-style-type: none">1. Prizadevanje za izboljšanje življenja drugih ljudi.2. Vključevanje in vplivanje na ljudi.
Mladosten	<ol style="list-style-type: none">1. Mlad ali mladostniški.2. Povezano z mladimi ljudmi, namenjeno zanje ali primerno za mlade ljudi.3. Nezrel ali otročji.
Pravica	<ol style="list-style-type: none">1. Pravičnost ali razumskost, predvsem glede ravnanja z ljudmi in sprejemanja odločitev.2. Zakonski sistem ali uveljavljanje in upoštevanje zakona.3. Veljavnost zakona.4. Razumen ali dober razlog.
Stigmatizirati	<ol style="list-style-type: none">1. Označiti nekoga ali nekaj kot družbeno nesprejemljivega.2. Označiti nekoga ali biti označen s stigmo, z znakom.
Revščina	<ol style="list-style-type: none">1. Položaj, v katerem nekdo nima dovolj denarja, da bi zadovoljil osnovne življenjske potrebe, kot so hrana, oblačila in bivanje.2. Pomanjkanje nečesa.

Opombe

- ¹ Prirejeno po zgodbi Gregorie Starr, UNICEF, Angola.
- ² Prirejeno po zgodbi Sylvestra Hanga, UNICEF, Tanzanija.
Ilustracije David Chikoko – Femina Magazine 1998.
- ³ Zgodba Sue Maskall.
- ⁴ Prirejeno po zgodbi Frederike Seidel, UNICEF, Ženeva.
- ⁵ Od Visokega komisarja ZN za begunce.
- ⁶ Uporabljena fotografija ne prikazuje Jacoba.
- ⁷ Prirejeno po zgodbi Gartha Willisa.
- ⁸ Na uporabljeni fotografiji ni prikazan Oskar.
- ⁹ Prirejeno po posebni seji ZN na temo otrok.
- ¹⁰ Ta zgodba je krožila preko elektronske pošte v Tednu prijateljstva januarja 2002. Avtor je neznan.
- ¹¹ Avtorica dejavnosti Sue Maskall, igralna ploskev, zasnovala Gelise McCullough.
- ¹² Avtorici dejavnosti: Gelise McCullough in Sue Maskall.
- ¹³ Otrokom prirejena izvedba, osnovana na ideji iz Compass Human Rights Education, Council of Europe Publishing 2002.
- ¹⁴ Prirejeno po Education for Development, Susan Fountain 1997.
- ¹⁵ Avtorici dejavnosti: Sue Maskall in Gelise McCullough.
- ¹⁶ Encarta® World English Dictionary © 1999 Microsoft Corporation.

Fotografija na naslovni strani tega poglavja: UNICEF C-166 S. Maines

SPOL

POGLAVJE 2

Za vsakega otroka
Zdravje, Izobrazba, Enakost, Zaščita
NAPREDUJMO V ČLOVEČNOSTI

unicef

VSEBINA

Ozadje	61
Resnične zgodbe	62
Boj z možnostmi za izobrazbo	62
Sanjaj sanje zame	63
Vroča linija za pomoč	64
Kupljena in prodana	65
1 Stereotipi o vlogah spolov	66
2 Ali si rekel deklica?	67
3 Miti o deklicah	69
4 Isto delo, drugačno plačilo	73
5 Razmere doma	76
Dodatne informacije	81
Za dodatne informacije o spolnem razlikovanju in zanimivostih okoli sveta poglejte naslednje spletne strani:	81
Slovarček	82
Opombe	83

Ozadje

O neenakosti spolov¹ se je govorilo že pretekla štiri desetletja. Zakaj ga torej še vedno lahko uvrščamo v isti paket kot probleme diskriminacije? Globalna diskriminacija deklic je tako globoko ukoreninjena, da na deklice v večjem delu sveta ne gledajo na enak način kot na dečke. Deklice predstavljajo večino 120 milijonov otrok, ki ne hodijo v šolo, prejemajo manjvredno zdravstveno nego in so v mnogo družbah izkoriščane. Izločitev se zgodi, ko je posameznik prikrajšan zgolj na osnovi spola. Takšna izločitev pomeni izgubljeni potencial, izgubljeno upanje in celo izgubljena življenja. Diskriminacija se nadaljuje tudi, ko dekleta odrastejo. Koliko držav plačuje enako vsoto ženskam in moškim, ki opravljajo enako delo? Koliko držav ponuja enake priložnosti moškim in ženskam? Zakaj je nasilje doma tako pogosto, pa vendar tako neopazno?

Da bi dekleta in ženske dobile enake priložnosti v življenju, jih ni treba obravnavati popolnoma enako kot dečke in moške, prepoznavati in ceniti pa se jih mora tako, da ne izgubljajo le na osnovi svojega spola. Prvo posebno srečanje ZN, ki je bilo v celoti posvečeno otrokom, je obrodilo sadove v dokumentu, naslovljenem **Svet po meri otrok**. Ta dokument navaja, da bi morala dekleta in ženske:

- popolnoma uživati vse človekove pravice in svoboščine
- sodelovati popolnoma enakopravno v vseh vejah družbe
- biti zavarovane pred vsemi vrstami nasilja, zlorabe in diskriminacije.

V tem poglavju želimo dvigniti zavest o nekaterih načinih, zaradi katerih so dekleta in ženske še vedno diskriminirane in tako izločene iz možnosti, da dosežejo svoj polni potencial. Pomembnost izobraževanja deklic je poudarjena v resničnih zgodbah. UNICEF je dognal, da so dekleta, ki jim je prikrajšana pravica do izobraževanja, veliko bolj dovzetna za bolezni, izkoriščanje in zlorabo.

Čeprav se to poglavje o spolu nanaša večinoma na dekleta, so zelo resnični tudi izzivi za odraščajoče dečke v današnjem svetu in jih je prav tako treba vključiti v obravnavo. Dejavnosti vzpodbujajo poglobljen pogled na moške in ženske stereotipe, ki so široko sprejeti in jih mediji pogosto podpirajo. Ena od dejavnosti se osredotoča prav na posledice takšne vrste stereotipiziranja. Dejavnost o odstopanjih med plačami moških in žensk vzpodbuja sodelujoče, da razmislijo, zakaj je žensko delo danes pogosto še vedno podcenjeno. Risanke naj bi ilustrirale različne oblike spolnega razlikovanja. K občutljivi temi zlorabe in nasilja doma pristopamo skozi besedila pesmi.

Cilj tega PRIROČNIKA ni rešiti vseh težav, povezanih s spolnim razlikovanjem ali katero drugo vrsto diskriminacije. Osnovan je kot vir, ki naj vzpodbudi mlade ljudi k razmišljanju o teh težavah in k odločitvi o tem, kaj lahko **oni** sami naredijo, da popravijo trenutno situacijo.

Resnične zgodbe

Boj z možnostmi za izobrazbo²

So, 12

Vietnam

„Moje ime je So, živim v majhni vasi v Vietnamu. Le je moja najboljša prijateljica, ona je tista na levi strani fotografije (jaz sem na desni). Poznam jo že vse svoje življenje. Sva kot dvojčici, le da ona hodi v šolo, jaz pa

moram delati na riževih poljih. Moja družina si ne more privoščiti, da bi nas vse poslala v šolo. Moja mlajša sestra in brat hodita v šolo, jaz pa ne. Starša me potrebujeta za delo na polju. Ko sem bila mlajša, sem morala paziti na mlajše otroke in tudi nisem mogla hoditi v šolo. Zdaj pa ne znam ne brati ne pisati.”

Ko smo jo vprašali, ali je žalostna, ker ne more hoditi v šolo, je sramežljivo spustila pogled in pogledala stran.

Le je odgovorila namesto nje: „So je žalostna, ker ne more hoditi v šolo, vendar so njeni starši zadovoljni z delom, ki ga opravlja doma. Tudi jaz delam doma. Vsako jutro, preden grem v šolo, moram zajeti vodo in nahraniti prašiče. Ko se zvečer vrnem domov, poskrbim za našega povodnega konja in delam na riževih poljih, preden se lotim domače naloge. Ko bom odrasla, želim postati učiteljica in učiti otroke pisati in brati. Učila bom tvoje hčerke, So!”

UNICEF dela skupaj z vietnamsko vlado, da bi pomagali otrokom iz najrevnejših območij države hoditi v šolo. Obstajajo projekti, ki pomagajo odraslim, da se naučijo brati in pisati. Upamo, da se bo So lahko pridružila eni od teh skupin. Le je vprašala So, ali bo poslala svoje otroke v šolo, ko bo imela družino.

„Le, moje hčerke bodo tvoje najboljše učenke!” se zasmеji So.

Kaj pa ti misliš?

1. Zakaj misliš, da Leini starši pošiljajo svojo hčer v šolo, Soini pa svojo držijo doma?
2. Napiši pogovor med Soinimi starši in učiteljem v lokalni šoli, ki bi jih rad prepričal, da So pošljejo v šolo.

KOP, člen 28:

Pravico imaš do kakovostne izobrazbe. Spodbujati te morajo, da hodiš v šolo do najvišje stopnje, ki jo zmoreš.

KOP, člen 31:

Pravico imaš do igre in počitka.

Citati:

„Izobrazba je premikanje od teme k svetlobi.”

Allan Bloom

„Skozi zgodovino je Neimenovan bila ženska.”

Virginia Woolf

„Oh! Nauči osirotelega dečka brati ali pa osirotelo deklico šivati.”
Alfred Tennyson 1842

Resnične zgodbe

Sanjaj sanje zame³

Raweya, 15

Egipt

„Ime mi je Raweya. Imam 15 let in sem Egipčanka. Mislim, da bi me prijatelji opisali kot prijazno in zabavno (upam), vsekakor pa trmasto! Že zdavnaj sem staršem povedala, da želim hoditi v šolo. V mnogo delih Egipta so prepričani, da izobrazba za deklice ni pomembna, še posebno v kmečkih območjih, kjer je preveč dela doma in na zemlji. Ampak tudi jaz živim v kmečkem okolju! Od veliko deklic mojih let se pričakuje, da se poročijo. Je pa čudno, ker so deklice, ki gredo v šolo, bolj

spoštovane in uživajo večjo svobodo.

Preden sem začela hoditi v šolo, je bilo veliko stvari, ki jih nisem znala narediti, na primer nositi hlače, iti ven po opravkih ali uporabljati javni prevoz. Vedno sem sanjala, da bom nekoč postala zdravnica, a se mi je zdelo, da se te sanje ne bodo nikdar uresničile ... Morda se res ne bodo, a zdaj, ko se izobražujem, se mi zdi, da sem en korak bliže svojemu cilju.

Rada imam svojo šolo in vedno se naučim kaj, kar želim deliti s svojo družino. To včasih preseneti mojega očeta, ki misli, da se je že vsega naučil! Naučila sem se že veliko več kot le pisati in brati, naučila sem se o zdravstveni oskrbi, veri in o tem, kako paziti na okolje. Ko bom imela otroke, bom poskrbela, da bodo tudi oni šli v šolo. Rada bi, da bi vedeli veliko več kot jaz!”

Dejstva

V Egiptu je projekt skupnostnih šol partnerstvo med UNICEF-om, nevladnimi organizacijami, ministrstvom za šolstvo in lokalnimi skupnostmi. Projekt se osredotoča na povečanje števila otrok, predvsem deklic, ki obiskujejo šolo.

Kaj pa ti misliš?

1. Zakaj nekateri menijo, da izobrazba za deklice ni pomembna?
2. Zakaj Raweya rada hodi v šolo?
3. Kaj misliš, kako bi bilo v tvoji državi (Sloveniji), če bi v šolo hodilo zelo malo deklic?
4. Naredi majhno raziskavo o kakšni izobraženi ženski v svoji državi (Sloveniji). Naj bo to ženska, ki jo občuduješ. Napiši kratko biografijo in pojasni, zakaj jo občuduješ.

KOP, člen 28:

Pravico imaš do kakovostne izobrazbe. Spodbujati te morajo, da hodiš v šolo do najvišje stopnje, ki jo zmoreš.

KOP, člen 29:

Izobrazba bi ti morala pomagati pri uporabi in razvijanju talentov in sposobnosti. Morala bi ti tudi pomagati živeti mirno, ščititi okolje ter spoštovati druge ljudi.

Citati:

Nobene večje ali pomembnejše spremembe ne more biti v družbi in nobenega večjega zmanjšanja revščine, dokler dekleta ne dobijo kakovostne osnovne izobrazbe, ki jo potrebujejo za zavzetje svojega pravičnega položaja kot enakovredne partnerke v razvoju.

- Carol Bellamy,
izvršna direktorica Unicefa

Resnične zgodbe

Vroča linija za pomoč

Hanieh, 10

Iran

Prejšnji teden sem v šoli zašla v težave. Iz učbenika sem iztrgala stran in nisem hotela napisati domače naloge. Naloga je bila o materah. Sovražim svojo mater! Moja mama je začela kričati name, ko je oče odšel od doma. Imela sem samo dve leti. Ko sem bila stara šest let, je mama spoznala drugega moškega. Bil je grozen. Pretepal jo je in večkrat tudi mene.

Ko je moja mama rodila novega dojenčka, deklico po imenu Haleh, sem jokala. Nekega popoldneva nisem več zdržala, zbežala sem od

doma. Stekla sem na ulico, kjer me je skoraj povozil kamion. Kričala sem in jokala, prosila mimoidoče, naj pokličejo moje stare starše. Mama me je poskušala zvleči nazaj domov. Ko je prišla moja babica, me je prijela za roko in ni dovolila mami, da me odpelje domov. Poklicala je Vročo linijo za pomoč, na kateri so pomagali mojim starim staršem. Najprej so me odpeljali v oskrbovalni center, potem pa so me za vedno predali starim staršem.

Zdaj imam rada svoje življenje. V šoli dobivam dobre ocene in igram košarko, plavam ter slikam. Naredim domačo nalogo in potem gledam svoje najljubše TV-programe. Babica se trudi, da bi se sestajala z mamo, a je ne želim nikoli več videti. Nikoli mi ni pokazala ljubezni, samo prizadela me je. Babica pravi, da bom morda razumela, ko bom starejša, in da bom morda lahko odpustila svoji mami, vendar si tega ne morem predstavljati.

KOP, člen 3:

Vsi odrasli bi morali storiti, kar je najbolje za otroke. Ko se odrasli odločajo, bi morali pomisliti na posledice, ki jih bodo te odločitve imele na otroke.

KOP, člen 9:

Pravico imaš živeti s svojimi starši, razen če je to slabo zate. Pravico imaš živeti pri družini, ki te ima rada.

Citati:

„Ko je uničena družina, preminejo večni zakoni družine.“

Bhagavad Gita 1, 40

„Težje je priznati greh, v katerega nihče ne verjame, kot pa kaznivo dejanje, ki ga vsi cenijo. Saj je kaznivo dejanje v povezavi z zakonom in greh je v povezavi z grešnikom.“

T. S. Eliot 1958

Dejstva

Leta 2000 so vročo linijo za pomoč v Iranu vzpostavili UNICEF, Iransko socialno skrbstvo in Biro za posvojitve, da bi pomagali otrokom, ki so podvrženi nasilju, ter jim nudili svetovanje.

Kaj pa ti misliš?

1. Zakaj Hanieh tako zelo sovraži svojo mamo?
2. Zakaj misliš, da je Hanieh jokala, ko se je rodila njena sestra?
3. Kaj misliš o njeni mami in življenju, ki ga živi?
4. Se strinjaš s Haniehino babico, da bo Hanieh lahko razumela in odpustila svoji materi, ko bo starejša?
5. Pozanimaj se o nasilju v družini v svoji državi in o tem napiši poročilo. Kako pogosto se dogaja? Ali obstajajo kakšni zakoni, ki ščitijo žrtve? Obstajajo varne hiše, v katere lahko žrtve pobegnejo? Imate telefonsko linijo za pomoč?

Resnične zgodbe

Kupljena in prodana⁴

Marina, 18

Rusija

Moja družina se je le težka prebijala iz meseca v mesec. Oče je bil brezposeln in mama bolna. Groza nas je bila zime, saj so dodatni stroški za ogrevanje pomenili, da si bomo komaj kaj lahko privoščili. Nekega poletja me je prijateljica povabila v disko na proslavo svojega rojstnega dne. Tam sem spoznala fanta, Igorja, ki je bil res prijazen. Bil je vljuden, darežljiv in zelo pozoren. Imel je celo svoj avto. Začela sva hoditi ven, vedno je bil prijazen in me ni nikoli nadlegoval. Rekel je, da bi mi rad pomagal nadaljevati študij in nekega dne mi je rekel, naj mu dam svoj potni list ter druge dokumente. Rekel je, da ureja, da bi šla v tujino na tehnično šolo. Nisem imela razloga, da mu ne bi verjela. Moja družina je mislila, da je res prijazen, in so mi dovolili.

Pripravila sem si stvari in Igor je prišel pome. Zdelo se mi je nekoliko čudno, da sta bili v avtu še dve drugi mladi dekleti. Odpeljal nas je v mesto. Peljali so me v hotel, ne vem, kaj se je zgodilo z drugima dvema dekletoma. Potem mi je Igor povedal, da se ni mogel dogovoriti za tehniško šolo, vendar mi je našel službo natakariče na Nizozemskem. Še vedno sem mu verjela in mislila, da bom tako

zaslužila nekaj denarja in pomagala svoji družini. Pobral me je spet naslednjega dne, drugi dve dekleti sta bili z njim. Peljal nas je na letališče in skupaj smo odšli skozi carino. Ko smo prispeli na Nizozemsko, nas je pričakala neka Rusinja in nas odpeljala v majhen hotel. V hotelu sem bila zaprta tri mesece. Zlorabil me je šef hotela, ki mi je tudi povedal, kaj je moje pravo delo. Prodajal me je svojim strankam. Niso me obravnavali kot človeka, z mano so delali hujše kot z živaljo.

Po šestih najhujših mesecih mojega življenja so me aretirali in zaprli. Tam sem preživela tri mesece, nisem znala jezika in mislim, da sem bila v šoku. Do mene so se obnašali kot do gnoja. Potem so me deportirali nazaj v Rusijo. Domov sem prispela v groznem stanju. Nisem imela nič denarja in od takrat ne morem delati, saj sem preveč živčna. Ko sem se vrnila, sem slišala, da je moj 'prijatelj' Igor odpeljal v tujino še kar nekaj drugih deklet. Smilijo se mi.

Kaj pa ti misliš?

1. Kaj misliš, zakaj je Marina verjela Igorju?
2. Kdo so kriminalci v tej zgodbi in kdo je bil kaznovan? Kaj meniš o tem?
3. Stotine tisoč žensk in deklet prodajajo (poslane čez mejo pod pretvezo, v tujini pa potem delajo kot poceni delovna sila ali prostitutke) vsako leto. Kaj misliš, da bi lahko naredili proti temu?

KOP, člen 32:

Pravico imaš do zaščite pred delom, ki ti škoduje in ni dobro za tvoje zdravje in šolanje. Če delaš, imaš pravico do varnosti in poštenega plačila.

Citati:

„Enakost ... je rezultat človeške organizacije. Nismo rojeni enaki.”
Hannah Arendt

„Ljudje si sami ustvarjamo potrebe in potem iščemo načine, kako jih zadovoljiti.”
Jeremy Taylor
1650

1 Stereotipi o vlogah spolov⁵

Cilji

- Povečati zavest o moških/ženskih stereotipih.
- Začeti pogovor o nekaterih posledicah stereotipiziranja.

Material

- velike pole papirja
- pisala, flomastri

Čas: od 45 minut do 1 ure

Metoda

1. Sodelujoče razdeli v majhne skupine istega spola in jih opremi z dvema polama papirja ter z nekaj pisali.
2. Na vrh prve pole napiši: „Ženske so ...“, na vrh druge pa: „Moški so ...“
3. Pojasni, da boste skupaj pogledali, kaj ljudje običajno mislijo o besedni zvezi *stereotipi spolov*. Vsaka skupina naj opiše značilnosti nasprotnega spola, za katere meni, da so resnične, ali tiste, ki jih pogosto sliši, npr.: ženske so *klepetave, potrpežljive itd.*
4. Naroči jim, naj napišejo še seznam za svoj spol, npr.: moški so *agresivni, ne kažejo svojih čustev itd.*
5. Skupino deklic združi s skupino dečkov, nato pa naj primerjajo ideje. Kako se razlikujejo? Zakaj?

Povzemanje in ocena

1. Vsako skupino vprašaj, katere značilnosti so najširše sprejete za moške in ženske in kakšne so posledice tega. Oglejte si različne situacije v družini, šoli, na delovnem mestu.
2. Z vsemi udeleženci vodi pogovor o stereotipih in njihovih posledicah.

Dodatna dejavnost

- Preglejte revije in izberite stereotipne predstavitve moških in žensk, deklic in dečkov. Naredite kolaž, enega za ženske in drugega za moške. Pokažite ga razredu in se pogovorite o sklepih.

2 Ali si rekel deklica?⁶

Cilj

- Identificirati različne oblike spolne diskriminacije.

Material

- slike, ki jih najdeš na koncu tega poglavja, po možnosti povečane in razrezane
- pole papirja in pisala

Čas: od 45 minut do 1 ure

Metoda

1. Razdeli sodelujoče v vsaj štiri skupine.
2. Vsaki skupini daj sliko, ki naj jo komentira.
3. Skupine naj analizirajo slike in se, kjer je primerno, vprašajo:
 - Kje se slika 'dogaja'?
 - Kdo so nastopajoči?
 - Kaj počnejo?
 - Kakšen je odnos odraslih do deklic?
 - Kakšen je odnos odraslih do dečkov (če nastopajo v risanki)?
 - Kdo je diskriminiran?
 - Ali misliš, da je ta diskriminacija slaba? Zakaj?
4. Odgovore napišite na polo.
5. Vsaka skupina naj predstavi svojo sliko razredu, nato pa se pogovorite o ugotovitvah skupin.
6. Na tablo napišite različne vrste videne diskriminacije. Na primer žensko delo ni prepoznano kot zaposlitev (predvsem hišna opravila).

Diskriminacija

Nepravično ravnanje z osebo ali skupino, ponavadi zaradi predsodkov o njihovi rasi, etnični skupini, starostni skupini, veri, spolu ali spolni usmerjenosti.

Povzemanje in ocena

1. Razredni pogovor začni z vprašanjem, ali je omenjene vrste diskriminacije mogoče najti tudi v njihovem okolju. Navedite primere.
2. Ali obstaja še kakšna druga vrsta diskriminacije deklic, ki je še niste omenili?
3. So dečki kakor koli diskriminirani?
4. Ali obstaja diskriminacija med dečki in deklicami na vaši šoli?

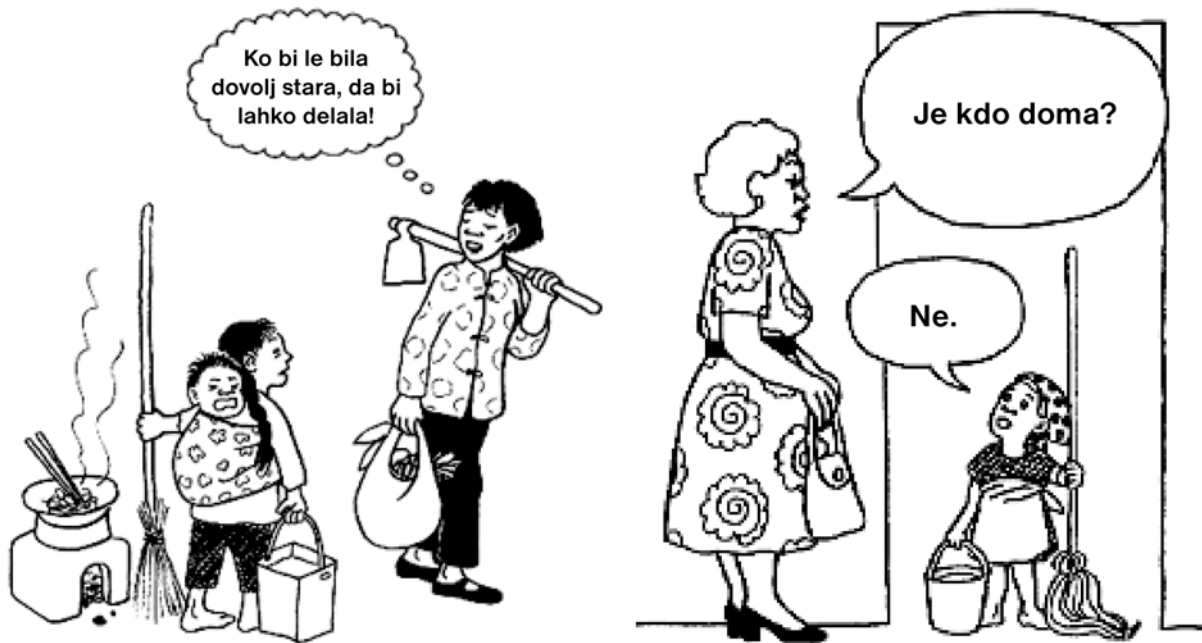

Dodatne dejavnosti

Iz resničnih zgodb preberite zgodbo z naslovom: Sanjaj sanje zame.

2 Analiza slik

3 Miti o deklicah^s

Cilji

- Razjasniti nekaj osnovnih dojemanj, ki jih imamo pogosto o deklicah.
- Pripraviti sodelujoče, da začnejo razmišljati o tem, kaj bi se dalo spremeniti, in začnejo raziskovati svoje sposobnosti prinašanja odločitev.

Material

- pola z desetimi trditvami
- dva velika znaka z napisi „Prav” in „Narobe”, ki naj bosta obešena v nasprotnih kotih sobe

Za skupino med 10 in 13 leti
- igra kotov

Čas: od 30 do 45 minut

Metoda

1. Dejavnost začni tako, da razredu prebereš nekaj trditev, učenci pa naj se odločijo, ali so pravilne ali ne.
2. Sodelujoči naj stojijo sredi sobe. Preberi serijo trditev o deklicah, eno po eno.
3. Ob vsaki prebrani trditvi gredo sodelujoči v enega od kotov sobe glede na to, ali mislijo, da je trditev pravilna ali napačna. Tisti, ki so neodločeni, lahko ostanejo sredi sobe.
4. Sodelujoči naj pojasnijo, zakaj mislijo, da je trditev pravilna ali napačna. Povej jim pravilen odgovor.
5. Pogovori se z učenci o tem, od kod bi lahko dobili predstave, ki jih imajo o deklicah.

Za skupino med 14 in 17 leti

Material

- list papirja in pisalo za vsakega
- če imate dostop do fotokopirnega stroja, za vsakega kopija trditev

Metoda

1. Razdeli kopije trditev, ki naj jih sodelujoči preberejo, ter jim pojasni, da se trditve nanašajo na ves svet.
2. Skupaj preberite trditve in preglejte odgovore, potem pa jim povej pravilne odgovore.
3. Na koncu kviza ugotovi, koliko udeležencev je na vsa vprašanja odgovorilo pravilno. Ali je sodelujoče kateri od odgovorov presenetil?

Povzemanje in ocena

1. Skupaj s sodelujočimi poskusite najti korake, ki so potrebni za enakost deklic v izobraževanju. Kako je to mogoče doseči?
2. Izvedite [nevihto možganov](#) • zberete čim več različnih idej.
3. Preglejte odgovore, da ugotovite, kateri so izvedljivi in kako bi jih lahko izpeljali.

Dodatne dejavnosti

Iz resničnih zgodb preberite zgodbo z naslovom: Boj za izobrazbo.

©UNICEF/HQ95-0400/David Barbour

Odgovorite s prav ali narobe na naslednje trditve:

	Vprašanja	Prav ali narobe
1.	Dela več dečkov kot deklic.	
2.	Hišna opravila, ki jih opravljajo deklice, imajo majhno ali nobene ekonomske vrednosti.	
3.	Hišna opravila niso delo, ampak dekličina dolžnost do njene družine in so naravni ter bistveni del odraščanja.	
4.	Obstaja večja verjetnost, da se bodo izobražena dekleta poročila in imela otroke v poznejših letih.	
5.	Dekleta ne potrebujejo šole. Vsega, kar res morajo znati, se naučijo doma.	
6.	Med 875 milijoni nepismenih odraslih je skoraj dve tretjini žensk.	
7.	Dekleta, ki delajo kot hišne pomočnice, so varne, zaščitene in oskrbljene.	
8.	Če bi bil dekletom le omogočen dostop do šol in bi si to lahko privoščile, bi navdušeno hodile v šolo.	
9.	V več kot 45 državah je manj kot 1 od 4 deklic vpisana v srednjo šolo.	
10.	Izobraževanje deklet je izguba časa in denarja, saj nimajo možnosti za zaposlitev v izučenih poklicih, ko šolo končajo.	

Odgovori

	Vprašanja	Odgovori
1.	Dela več dečkov kot deklic.	NAROBÉ – Deklice predstavljajo večino otroške delovne sile. Čeprav se narava njihovega dela razlikuje od deškega, je učinek enako škodljiv.
2.	Hišna opravila, ki jih opravljajo deklice, imajo majhno ali nobene ekonomske vrednosti.	NAROBÉ – Delo, ki ga opravljajo dekleta, ima visoko ekonomsko vrednost, vendar ostaja nešteto in nepriznано.
3.	Hišna opravila niso delo, ampak dekličina dolžnost do njene družine in so naravni ter bistveni del odraščanja.	NAROBÉ – Tovori, ki naprezajo njene umske in fizične sposobnosti, kršijo dekličino pravico do zdravega razvoja, vključno s pravico do izobrazbe.
4.	Obstaja večja verjetnost, da se bodo izobražena dekleta poročila in imela otroke v poznejših letih.	PRAV – Zato, ker tako izberejo.
5.	Dekleta ne potrebujejo šole. Vsega, kar res morajo znati, se naučijo doma.	NAROBÉ – Šola in druge izobraževalne izkušnje izven doma so bistvene za dekleta, da se znajo same odločati in izbirati; to so pravice, do katerih so one in vsa druga človeška bitja upravičena.
6.	Med 875 milijoni nepismenih odraslih je skoraj dve tretjini žensk.	PRAV.
7.	Dekleta, ki delajo kot hišne pomočnice, so varne, zaščitene in oskrbljene.	NAROBÉ – Hišne pomočnice so lahko med najbolj izkoriščanimi med vsemi oblikami otroškega dela.
8.	Če bi bil dekletom le omogočen dostop do šol in bi si to lahko privoščile, bi navdušeno hodile v šolo.	NAROBÉ – Mnogi dejavniki, vključno s kakovostjo in pomembnostjo prejete izobrazbe, določajo, ali se bodo dekleta sposobna uspešno učiti v šoli in dokončati izobraževanje.
9.	V več kot 45 državah je manj kot 1 od 4 deklic vpisana v srednjo šolo.	PRAV.
10.	Izobraževanje deklet je izguba časa in denarja, saj nimajo možnosti za zaposlitev v izučenih poklicih, ko šolo končajo.	NAROBÉ – Kakovostna izobrazba omogoča dekletom pridobivanje sposobnosti, ki jih bodo potrebovale za pridobitev plačane službe. Ustaljena družbena mišljenja in odnos so tisti, ki dekletom preprečujejo možnost zaposlitve.

4 Isto delo, drugačno plačilo⁹

Cilji

- Soočiti se z realnostjo diskriminacije na delovnem mestu.
- Razmisliti, zakaj je žensko delo podcenjeno.

Material

- nalepke za sodelujoče
- kopija višine delavskih plač
- papirnat denar
- pisala

Čas: od 45 minut do 1 ure

Metoda

1. Razloži sodelujočim, da so delavci, ki morajo opraviti neko delo za svojega delodajalca (tebe).
2. Nalepke razdeli čisto naključno.
3. Razloži, da naj se vsak pretvarja, da opravlja svoje 'delo', dokler jim ne ukažeš, naj nehajo.
4. Povej jim, naj začnejo.
5. Po desetih minutah jim reci, naj nehajo.
6. Naroči jim, naj se postavijo v vrsto, da jih boš plačal. Plačaj jim glede na njihovo stopnjo plače. Denar šteje glasno, da lahko vsi slišijo, kakšno je plačilo drugih.
7. Sodelujoči se lahko pritožujejo, povej jim, da je to višina glede na seznam. Povej 'ženam', da je njihova dolžnost skrbeti za družino.
8. Zberi vse skupaj za poročanje.

Povzemanje in ocena

1. Kako se počutiš, ko dobiš manj kot drugi?
2. Je pravično plačati moškim več kot ženskam, če opravljajo isto delo?
3. Kaj pa 'žene'? Kako so se počutile, ko so trdo delale in niso dobile nič plačano?
4. Kaj še lahko povemo o ženskem delu? Npr. nižji status, skrajšan delovni čas, začasno delo itd.

Dodatne dejavnosti

- Razdeli kopije slike 'Življenje Femine': Delovni dan nezaposlene ženske. Pojasni, da je to delovni dan ženske iz vzhodne Afrike. Ali je podoben delovnemu dnevu ženske iz tvoje države?
- Skupinska dejavnost: naroči skupini, naj napiše seznam del, ki jih je treba opraviti doma (nakupovanje, kuhanje itd.). Nato naj sodelujoči povedo, kdo naj bi opravljal katero izmed opravil. So nekatere naloge bolj ženske kot druge? Ali bi se morale te dolžnosti spremeniti, če imata oba starša plačani službi?
- Vprašaj, koliko staršev članov skupine dela. Ali hodita v službo mati in oče? Kdo zasluži več? Koliko oče postori po hiši v družinah, v katerih starša živita skupaj? Ali moški spreminjajo svoje stališče glede hišnih opravil? Ali kdo pozna *gospodinjca*?

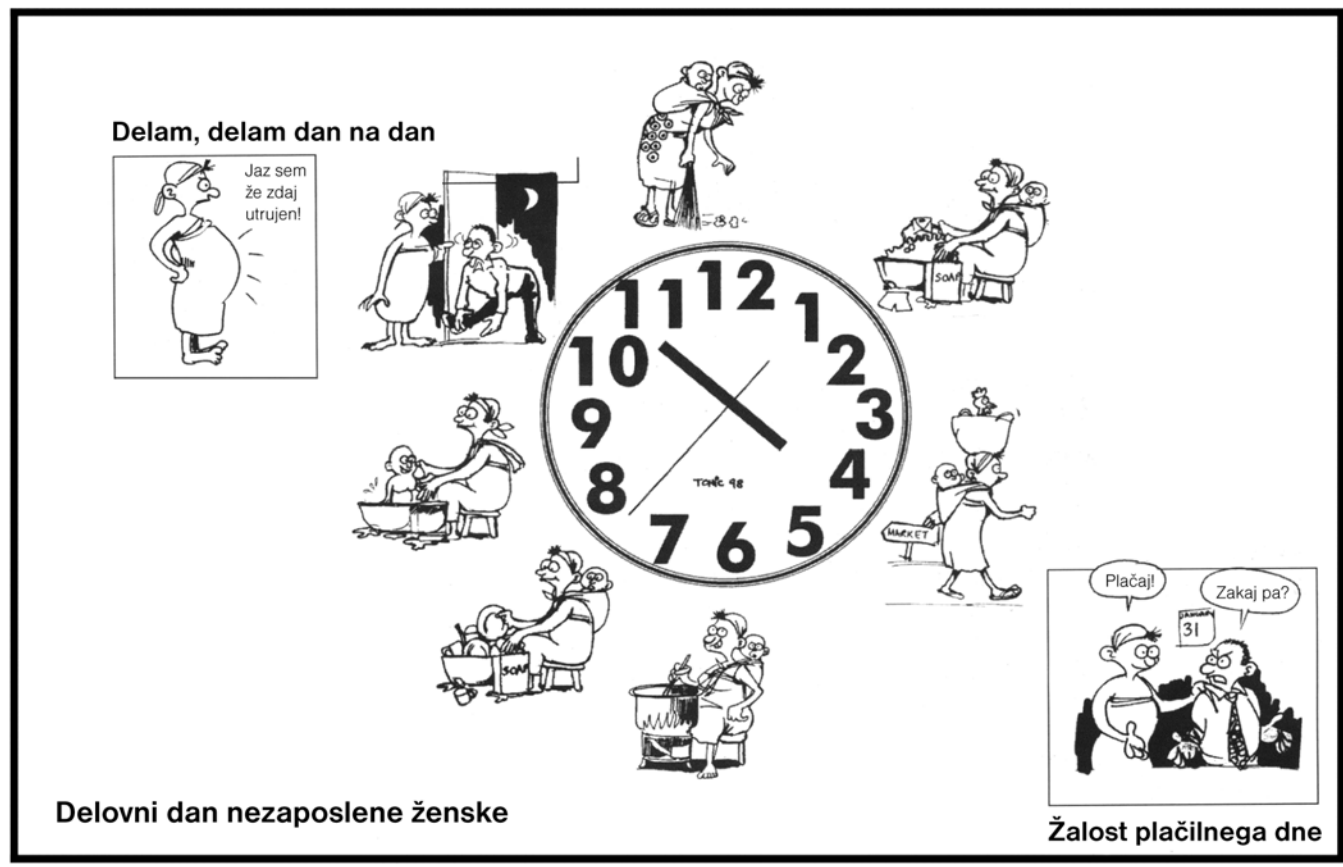
Seznam delavskih plač:

	spol	delo	plača
1	moški	nadzornik	100
2	ženska	nadzornica	90
3	moški	delo v pisarni	80
4	ženska	delo v pisarni	70
5	moški	letalski tehnik	60
6	ženska	letalski tehnik	50
7	moški	medicinski delavec	40
8	ženska	medicinska delavka	30
9	ženska	žena	0

Delavske nalepke

Moški letalski tehnik: Naredi papirnato letalo in nanj nariši podrobnosti.	Ženska letalski tehnik: Naredi papirnato letalo in nanj nariši podrobnosti.
Moški delavec v pisarni: Vzemi slovar in košček papirja. Najdi čim več besed, povezanih s človekovimi pravicami, in jih izpiši skupaj z definicijami.	Ženska delavka v pisarni: Vzemi slovar in košček papirja. Najdi čim več besed, povezanih s človekovimi pravicami, in jih izpiši skupaj z definicijami.
Žena: Obriši tablo, pospravi razred.	Žena: Obriši tablo, pospravi razred.
Moški nadzornik: Hodi po razredu in nadziraj druge, vzpodbujaj jih, da delajo bolj pridno.	Ženska nadzornica: Hodi po razredu in nadziraj druge, vzpodbujaj jih, da delajo bolj pridno.
Moški medicinski delavec: Pojdi po razredu in vprašaj učence, ali jih lahko pregledaš (srčni utrip, oči, jezik itd.).	Ženska medicinska delavka: Pojdi po razredu in vprašaj učence, ali jih lahko pregledaš (srčni utrip, oči, jezik itd.).

Slika 'Življenje Femine'¹⁰

Denar

5 Razmere doma¹¹

Cilji

- Povečati zavest o nasilju doma kot eni od najpogostejših in najmanj znanih oblik nasilja.
- Vzpodbujati razumevanje in samozavest za zavzetje stališča proti nasilju doma.

Čas: od 45 minut do 1 ura

Metoda

1. Dejavnost začni tako, da predvajaš eno od pesmi. Vprašaj skupino, kakšno sporočilo želi pesem posredovati. Če pesem ni posneta, preberi besedilo na glas.
2. Sodelujoči naj se razdelijo v majhne skupine (najmanj štiri). Razdeli fotokopije besedil pesmi. Skupina si lahko tudi sama izbere pesem, ki jo želi ilustrirati.
3. Sodelujoči naj naredijo serijo slik, ki ilustrirajo pesem, tudi če ne poznajo melodije. Pesem se lahko bere tudi kot poezija.
4. Sodelujoči morajo imeti dovolj časa, da naredijo slike s slikovnim materialom, časopisi in z lepilom, pa tudi za to, da vadijo predstavitev.
5. Skupine naj predstavijo svojo pesem: en učenec naj bere besedilo, drugi pa naj medtem kažejo slike.
6. Skupina naj skuša pojasniti, o čem govori pesem in kaj skuša povedati.
7. Ali se drugi strinjajo?

Material

- Besedila pesmi: Creed • Umijmo tista leta, Tracey Chapman – Za zidom, Suzanne Vega • Slaba modrost (ali Luca) in Nickelback – Nikoli več (ki jih najdete na koncu te dejavnosti) ali druge pesmi, ki jih poznate, in govorijo o nasilju doma; naredi kopijo glasbe, če je mogoče.
- listi papirja
- slikovni pripomočki – pisala, barve, voščenke, stari časopisi, lepilo

Povzemanje in ocena

1. Preleti delo skupin. So lahko sodelujoči razumeli občutke, ki vejejo iz pesmi? Kako so se ob tem počutili?
2. Kakšne so najpogostejše oblike nasilja v njihovi sooseski? In v državi kot celoti? Katere človekove pravice so kršene? Kakšni so razlogi za nasilje doma? Kakšni so učinki na otroka? Kako lahko ustavimo nasilje doma? Kaj bi lahko/morali narediti:
 - oblasti?
 - lokalna skupnost?
 - ljudje, ki so vključeni?
 - prijatelji in sosedje?
3. Bodi pozoren na reakcije skupine in na izpostavljene točke pri pogovoru o oblikah nasilja na začetku. Je bilo nasilje doma med naštetimi? Če ne, zakaj ne?

Različice

Sodelujoči naj sami izberejo pesmi, ki vsebujejo sporočilo o nasilju doma; pesmi je na pretek. Oktobra 1999 je samosvoja 'feministična ljudska glasbenica' Gerri Gribi sestavila seznam z opombami več kot 100 pesmi, povezanimi z nasiljem doma in s spolnimi napadi. Pesmi so iz različnih zvrsti, od tradicionalnih ljudskih balad pa vse do punka in zabavne glasbe. Seznam lahko najdete na njeni spletni strani: www.creativefolk.com.

Namigi za izvajalca

Bodi pozoren na občutljiva vprašanja in na varovanje zasebnosti (nekateri sodelujoči imajo lahko izkušnje z nasiljem doma ali v družini). Jasno razloži vsem, da naj se nihče ne počuti prisiljen razkriti več, kot želi.

Dodatne dejavnosti

- Zdaj pa preberite resnično zgodbo z naslovom: Vroča linija za pomoč: Prijavljanje zlorabe otrok, ki jo je izdal UNICEF Iran (nahaja se na koncu te dejavnosti).
- Povežite se z UNIFEM-om www.unifem.undp.org in pridobite izvod javnega informativnega videa o nasilju doma Niti minuto več, nato pa se pogovorite o problemih.

**Glasba in pisanje pesmi
mi dovoljujeta izražanje
svojih prepričanj in mi
omogočata da se
udejstvujem v
aktivnostih v katere
verjamem in zaupam.**

Marie Amadine
16 let, Francija

Besedila

Creed:

Speri stran tista leta¹²

Nekega zgodnjega jutra
je prišla naokrog,
da bi pokazala svojo trnovo krono.
Nežno je zašepetala
in povedala zgodbo,
kako se ji je zgodila krivica.
Ko je ležala brez življenja,
ji je ukradel nedolžnost
in tako je nadaljevala ...
No, verjetno je zaprla oči
in si predstavljala, da je vse v redu.
Vendar ni mogla skriti solz,
ker so bile poslone, da sperejo stran tista leta,
bile so poslone, da sperejo stran tista leta.
Moja jeza je nasilna,
pa vendar molčim,
ko tragedija udari doma,
vem, da ta propad delijo milijoni,
pomni, da nisi sam.
Prečkali smo mnoge oceane
in garali vmes
v življenju je veliko poti
in upam, da najdem srednjo.

Tracey Chapman:

Za zidom¹³

Sinoči sem slišala krike,
glasne glasove za zidom.
Zame še ena noč brez spanja,
ne bo pomagalo, če pokličem,
policija vedno pride prepozno,
če sploh kdaj pride.
In ko prispejo,
rečejo, da se ne smejo vmešavati
v domače zadeve
med možem in njegovo ženo,
ko pa stopajo skozi vrata,
se solze naberejo v njenih očeh.
Sinoči sem slišala krike,
potem pa tišino, ki je mrazila dušo.
Molila sem, da sanjam,
ko sem zagledala rešilca na cesti
in policaja, ki je rekel:
'Sem tukaj, da ohranjam mir,
množica naj se razgubi.'
Vsi bi rabili nekaj spanca, se mi zdi.

Besedila

Suzanne Vega:

Slaba modrost¹⁴

Mati, zdravnik ve, da je nekaj narobe,
ker ima moje telo čudne podatke.
Pogledal me je v oči in ve, da nisem otrok,
vendar si ne drzne postaviti pravega vprašanja.

Mati, moji prijatelji niso več moji prijatelji.
Igre, ki smo jih včasih igrali, so izgubile pomen,
postala sem resna in sramežljiva, ni jim jasno, zakaj,
in so me prepustili lastnemu sanjarjenju.

Kakšna cena za plačat, za slabo modrost,
kakšna cena za plačat, za slabo modrost.
Premlada, da bi vedela, preveč, prezgodaj,
slaba modrost, slaba modrost.

Mati, naučila si me, da so zakoni tako fini,
če sem pridna, bom zavarovana.
Padla sem skozi luknjo in ni poti nazaj,
in nikdar ne bom zaupala nikomur, ki bo izvoljen.

Mati, tvoje oči so nenadoma postale hladne,
in to ni bilo tisto, kar sem pričakovala.
Nekoč sem mislila, da bom našla tolažbo tam,
namesto tega pa si postala trda in sumničava.

Kakšna cena za plačat ... (refren)

Mati, porezana sem pri koreninah kot plevel,
ker ni nikogar, ki bi slišal mojo majhno zgodbo.
Tako kot ženska, ki hodi po ulici,
bom za svoje življenje plačala s svojim telesom.

Kakšna cena za plačat ... (refren)

Nickleback:

Nikoli več¹⁵

Spet je pijan, čas za prepir,
nekaj je morala narediti narobe nocoj,
dnevna soba, boksarski ring,
čas je, da bežiš, ko ga vidiš,
stiskati pesti, saj je samo ženska.
Nikoli več.

Slišim njen krik s konca hodnika,
neverjetno, da sploh lahko govori,
zakliče mi, naj grem nazaj v posteljo,
groza me je, da bo končala mrtva v njegovih rokah,
saj je samo ženska.
Nikoli več.

Smo že bili tam, a ne tako,
smo že videli to, a ne tako,
nikoli prej še nisem videl,
da bi bilo tako hudo, saj je samo ženska.
Nikoli več.

Samo povej medicinski sestri, da ti je spodrsnilo in
si padla,
začenja skeleti, ko začenja zatekati,
pogleda te, zahteva resnico,
ki je tam zunaj v čakalnici,
s tistimi rokami
in je videti nedolžno kot le lahko.
Nikoli več.

Smo že bili tam, a ne tako,
smo že videli to, a ne tako,
nikoli prej še nisem videl,
da bi bilo tako hudo, saj je samo ženska.
Nikoli več.

Dodatne informacije

Za dodatne informacije o spolnem razlikovanju in zanimivostih okoli sveta pogledajte naslednje spletne strani:

Africa on line www.africaonline.com/africaonline/coverkids.html

Obiščite spletne strani šol v Afriki in se poučite o nekaterih afriških jezikih.

Blue Jean Online www.bluejeanonline.com

je ustvarjalni prostor za mlade ženske med 14. in 22. letom, na katerega lahko učenci pošljejo svoje pisne izdelke, umetniške stvaritve, fotografije, izdelke in druga dela za objavo občinstvu okoli sveta na internetu.

International Center for Research on Women <http://www.icrw.org>

POSLANSTVO: Izboljšati življenja žensk v revščini, spodbujati žensko enakopravnost in človekove pravice in pripomoči k večjemu ekonomskemu in socialnemu razcvetu.

Nisan Young Women Leaders www.nisan.org

Mlade aktivne ženske, povezave na spletnih straneh 'izražaj sebe' in 'podpora mladim ženskam'; www.gurl.com in www.girlpower.com.

Refugees International www.refugeesinternational.org

Za zanimive informacije o begunkah.

UNIFEM - United Nations Development Fund for Women www.unifem.undp.org

UNIFEM vzpodbuja pridobivanje moči in spolno enakost žensk.

Slovarček¹⁶

Zloraba	<ol style="list-style-type: none">1. Fizično ali psihično slabo ravnanje s človekom ali z živaljo.2. Nezakonita, neprimerna ali škodljiva uporaba česa.3. Žaljiv ali poniževalen jezik.
Diskriminacija	Nepravično ravnanje z osebo, dejanja na osnovi predsodkov.
Nasilje doma	Fizično nasilje med člani družine, predvsem med zakoncema.
Kultura	<ol style="list-style-type: none">1. Prepričanja, navade, običaji in družbeno obnašanje določenega naroda ali ljudstva.2. Skupina ljudi, katerih prepričanja in običaji identificirajo določen prostor, razred ali čas, ki mu pripadajo, npr.: Inuiti.3. Določen komplet odnosov, ki označujejo neko skupino ljudi.4. Razvoj sposobnosti ali strokovnosti s treningom ali z izobraževanjem.
Izločitev	<ol style="list-style-type: none">1. Dejanje izključitve nečesa ali nekoga.2. Stanje izključitve, predvsem iz glavnice družbe ali njenih prednosti.
Izkoriščati	Izrabljati (osebo, situacijo), neetično ali nepravično, za svoje lastne cilje.
Nepismenost	Ne znati brati ali pisati.
Spol	Spol je koncept, ki posreduje dejstvo, da so v večini primerov socialne razlike med dečki in deklicami, kot tudi mesta, ki jih zavzemajo, vloge, ki jih igrajo, in družbeni status, ki ga imajo, družbeno določeni.
Predsodek	<ol style="list-style-type: none">1. Mnenje, izoblikovano vnaprej, zlasti neugodno, osnovano na nezadostnih dejstvih.2. Dejanje ali stanje imetja takšnih mnenj.3. Netoleranca ali nestrpnost do ljudi določene rase, vere, itd.
Stereotip	Zbirka netočnih, poenostavljenih posplošitev o skupini ljudi, ki dovoljuje drugim, da jih kategorizirajo in se do njih vedejo v skladu s tem.
Zlorabiti	Posiliti ali kako drugače spolno napasti.

Opombe

- ¹ Homoseksualnost je lahko tema, o kateri bi se mladi ljudje radi pogovorili. UNICEF se ne ukvarja s tem področjem, vendar lahko skupini poveste, da so nekateri mladi ljudje diskriminirani tudi zaradi svoje spolne usmeritve.
- ² Napisano na osnovi zgodbe Kerstin Westergren, UNICEF-ove organizatorke odnosov z javnostmi, Vietnam.
- ³ Napisano na osnovi zgodbe Tamare Yousry, UNICEF, Egipt.
- ⁴ Zgodba Sue Maskall.
- ⁵ Narejeno na osnovi dejavnosti Oxfama VB in Irske „The Oxfam Gender Training Manual“, 1994.
- ⁶ Dejavnost sta pripravili Sue Maskall in Gelise McCullough.
- ⁷ Slike iz „Girls in Work“©UNICEF New York, maj 1998. Ilustrirala Regina Faul-Doyle.
- ⁸ Vzeto iz „Girls in Work“ Sare Ann Friedman. Za dodatne informacije se pozanimajte pri UNICEF Programme Division, UNICEF New York.
- ⁹ Dejavnost je pripravila Sue Maskall.
- ¹⁰ Femina ženski časopis – East African Movies Ltd. Ilustriral David Chikoko 1998.
- ¹¹ Dejavnost sta pripravili Sue Maskall in Gelise McCullough.
- ¹² Creed – Wash away those years – Album: Human Clay, založba: Wind-up 1999.
- ¹³ Tracey Chapman – Behind the wall – Album: Tracey Chapman, založba: Elektra/Asylum 1988.
- ¹⁴ Suzanne Vega – Bad Wisdom – Album: 99.9F, založba: A&M Records 1992.
- ¹⁵ Nickelback – Never Again – Album: Silver Side Up, založba: Roadrunner Records, 2001.
- ¹⁶ Encarta® World English Dictionary © 1999 Microsoft Corporation. All rights reserved. Za Microsoft razvil Bloomsbury Publishing Plc.

Fotografija poglavja – ©UNICEF/C116/S Maines

Fotografija na strani 76 – Gelise McCullough

NEZMOŽNOST

POGLAVJE 3

Za vsakega otroka
Zdravje, Izobrazba, Enakost, Zaščita
NAPREDUJMO V ČLOVEČNOSTI

unicef

VSEBINA

Ozadje	87
Resnične zgodbe	89
Tragedija pehotnih min	89
Življenje je lepo, če si del njega.	90
Jesensko listje	91
Drzni si skrbeti	92
Kampanja	93
Poglejte, kaj vidim	94
Poslušaj me!	95
1 Ceni zmožnost!	96
2 Kaj vidiš?	100
3 Zgodba o dveh skupnostih	103
4 Pisna vaja Prosti pad	106
5 Kako, kako, kako?	108
Dodatne informacije	110
Slovarček	111
Opombe	113

Ozadje

Mlade ljudi s posebnimi potrebami velikokrat označijo s tem, česar nimajo, in ne s tem, kar imajo. Niso enako cenjeni kot drugi in njihovi talenti in pogosto tudi čustva so velikokrat spregledani. Tako so jim zanikane življenjske priložnosti, ki so za njihove vrstnike samoumevne: dobra izobrazba, polno življenje v družbi ter spoštovanje njihovega dostojanstva kot živega bitja. Vse to razčlovečuje mladega človeka, enako pa razčlovečuje tudi družbo, ki dovoli, da se to dogaja. V veliko državah je ljudem s posebnimi potrebami odvzeta volilna pravica, pravica do lastnine in zasebnosti. Nekatere države ne zagotavljajo otroku s posebnimi potrebami niti pravice do izobrazbe.

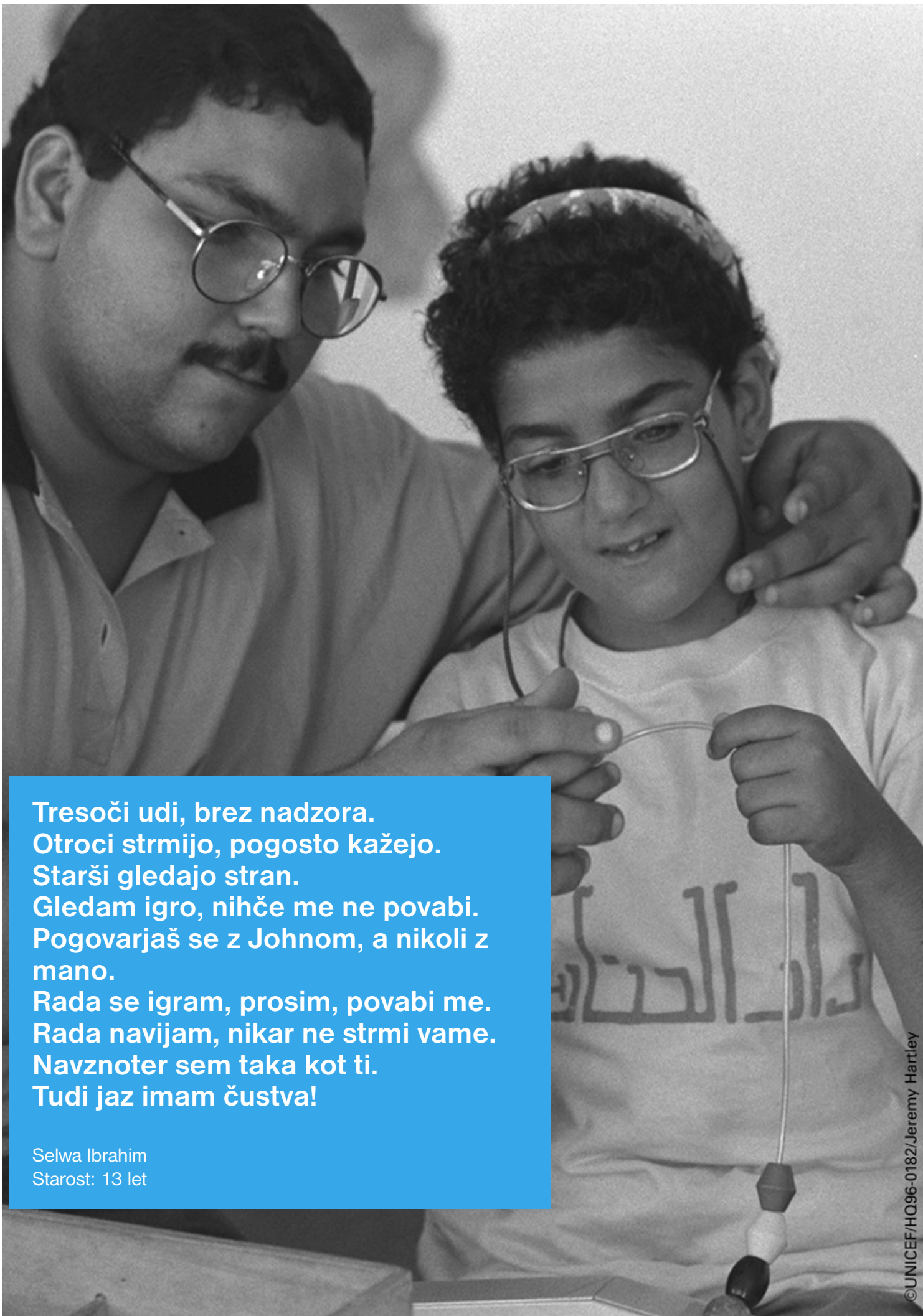
Okoli 120 milijonov otrok po vsem svetu živi z eno od oblik nezmožnosti. Velik del teh nezmožnosti je povzročilo nekaj, kar bi lahko preprečili. Široko razširjena revščina v veliko razvijajočih se državah povečuje tveganje, da se bo otrok rodil s kakšno od nezmožnosti, ki je posledica nedohranjenosti, pomanjkanja joda ter slabih zdravstvenih razmer. Še vedno so otroci žrtve nasilja in zlorab, ki jih fizično in duševno prizadenejo, drugi delajo v nemogočih razmerah, ki pustijo dolgoročne posledice na teh otrocih.

Skupni vzroki za nezmožnosti, ki se jih lahko prepreči, vključujejo:

- Nedohranjenost 100 milijonov
- Nesreča / travma / vojna 8 milijonov
- Infekcijske bolezni 56 milijonov
- Neinfekcijske bolezni 100 milijonov
- Prirojene bolezni 100 milijonov

Šele v zadnjem desetletju je bila nezmožnost uradno priznana v sklop človeških pravic. Od takrat so stvari napredovale in zavedanje o zlorabi pravic ter o potrebi, da se o njih pogovarjamo, so vse večje. Otroci in mladi s posebnimi potrebami pa še vedno trpijo zaradi pomanjkanja pozornosti, namenjene njihovim težavam. Sprejeti moramo ukrepe, da jim bodo pravice priznane v popolnosti. Kjer je možno, bi morale biti te nezmožnosti preprečene. Vendar pa kar koli že je razlog za nezmožnost otrok vsak ima pravico do življenja ter do primerne oskrbe, ki bi mu pomagala, da razvije svoje potenciale do največje mere. Otrokom in mladim s posebnimi potrebami ne bi smela biti odvzeta pravica, da živijo s svojimi družinami, da so deležni dobrega izobraževanja ter da v polnosti živijo svoje življenje.

Veliko resničnih zgodb v tem poglavju se osredotoča na mlade ljudi in otroke s posebnimi potrebami, ki dajejo dober vzor vsem nam, zmožnim ali nezmožnim. Projekti, ki so na poti k cilju združili otroke s posebnimi potrebami in tiste brez njih, so se izkazali za oboje koristni. Prizadevati bi si morali, da se jih uresniči še več. Če to ni mogoče, imajo mladi možnost, da izkusijo življenje skozi oči mladih s posebnimi potrebami v več dejavnostih, ki jih najdete v tem poglavju. Ena med aktivnostmi skuša prikazati, kako škodljivo je, da ljudi stigmatiziramo samo zaradi tega, ker imajo HIV/aids. Eden med glavnimi cilji teh aktivnosti in zgodb je, da mlade spodbudimo k spoštovanju in ne pomilovanju tistih, ki so bolni ali pa nezmožni. Zadnja dejavnost spodbuja mlade, da stopijo v akcijo proti izključenosti.

**Tresoči udi, brez nadzora.
Otroci strmijo, pogosto kažejo.
Starši gledajo stran.
Gledam igro, nihče me ne povabi.
Pogovarjaš se z Johnom, a nikoli z
mano.
Rada se igram, prosim, povabi me.
Rada navijam, nikar ne strmi vame.
Navznoter sem taka kot ti.
Tudi jaz imam čustva!**

Selwa Ibrahim
Starost: 13 let

Resnične zgodbe

Tragedija pehotnih min

Abdul, 12

Afghanistan

Abdul leži na postelji v otroški bolnišnici v Kabulu. Njegova mama odganja muhe. Brezizrazno zre v strop. Pred desetimi dnevi je preživel eksplozijo pehotne mine. Eno nogo so mu amputirali, druga noga in trebuh sta bila močno poškodovana. Kljub poškodbam Abdula bolj skrbi njegova družina kot on sam. "Po tem, ko je bil ubit oče, sva starejši brat in jaz preživljala družino. Iskala sva glino za prenovitev naše hiše, ko sva opazila mino. Moji mlajši sestrici sta se igrali poleg naju. Tekel sem proti njima, da se ne bi dotaknile mine. Verjetno sem pri tem stopil na drugo mino. Sedaj bom svoji družini v breme, namesto da bi bil v pomoč (Abdul je delal v pekarni in je zaslužil pol evra na dan). Ne vem, kako bomo zmogli."

Dejstva

Ocenjujejo, da leži 110 milijonov pehotnih min na tleh 64 držav. Vsak mesec pehotne mine ubijejo 800 ljudi. Le 10 odstotkov otrok, ki so jih poškodovale te mine, ima dostop do umetnih udov. Veliko pehotnih min je različnih oblik in barv in so videti kot igrače. Unicef sodeluje z vladami in nevladnimi organizacijami za večjo osveščenost o minah ter za rehabilitacijo žrtev pehotnih min v 16 državah. Unicef podpira bojkot podjetij, ki prodajajo ali izdelujejo pehotne mine..

KOP, Člen 23:

Če si oseba s posebnimi potrebami, imaš pravico do posebnega izobraževanja in skrbi, kot tudi do vseh pravic, zapisanih v tej konvenciji, ki ti omogočajo polno življenje.

KOP, Člen 38:

Pravico imaš do zaščite in svobode pred vojno. Otroci do 15. leta ne smejo biti prisiljeni, da se vključijo v vojsko ter da sodelujejo v vojni.

Citati:

"Brez smisla za humor in samoironije ne bi mogli preživeti."

Amelia, 10

Mozambik

Amelio sem vprašal, ali si kaj želi. Dvignila je glavo in se namrdnila: "Ja, punčko z gladkim obrazom in lasmi, ki jih lahko pletem." Naslednji dan je Amelia le s težavo odprla paket. Ko je odvila punčko, je šla z rokami preko punčkinega obraza in las ter se nasmehnila. "Moji punčki je ime Nina. To je ime moje mlajše sestrice." Amelia se je želela igrati z Nino in je le nerada nadaljevala svoj vsakodnevni izziv - hoditi z umetno nogo in uporabljati belo palico za smer. Po nekaj korakih se je spotaknila in se sesedla na tla. Z roko si je pokrila svoj brazgotinast obraz. Vprašal sem jo, ali je v redu. "Vse je v redu," je rekla. Ko je bila Amelia prvič pripeljana v bolnišnico v Maputi, so sestre mislile, da bo umrla. Stopila je na pehotno mino. Eksplozija ji je odtrgala levo roko, levo nogo ter obe očesi. Ena od sester je rekla: "Amelia se hitro privaja; razvija nova čutila in neverjetno okreva. Najpomembnejše pa je, da ima neverjeten smisel za humor. Težko bo ostala dobre volje, a Amelia se ne preda."

Kaj lahko storim?

1. Ugotovi, kakšno je stališče tvoje vlade o pehotnih minah. Ali podpira svetovno prepoved? Ali se v tvoji državi izdelujejo pehotne mine? Kdo jih izdeluje?
2. Vladnim voditeljem napiši pismo in izrazi svojo zaskrbljenost, če se ne strinjaš z njihovim stališčem. Začni s peticijo.

Resnične zgodbe

Življenje je lepo, če si del njega.²

Paula

Anglija

"Rodila sem se s cerebralno paralizo in vodo v možganih. Ko sem bila stara devet mesecev, je moj zdravnik rekel, da so moji možgani tako hudo prizadeti, da ne bom nikoli nikogar prepoznala, da nikoli ne bom sposobna razmišljati ali komunicirati. Rekli so, da spadam v zavod za duševno prizadete! Moji starši niso nikoli obupali nad menoj. Nekega dne, ko sem bila stara 10 let, je moja mama govorila o pecivu, o katerem je brala v reviji. Sedela sem v maminem naročju, se nagnila naprej in se z nosom dotaknila slike. Da bi se prepričala, da to ni bil le slučaj, je mama pokazala na sliko družine. 'Katera je toliko stara kot mamica?' me je vprašala. Ponovno sem pokazala pravilno.

Ko je mama našla pravi način, da lahko 'govorim', sem jokala od olajšanja. Se vam sploh sanja, kakšna mora je, da razumeš vse, kar se dogaja okrog tebe, pa nihče ne ve, da razumeš? Ko sem bila stara 16 let, sem morala iti na za moje zdravje zelo pomembno operacijo hrbtenice. Zdravniki so rekli, da ni vredno truda! Še vedno me niso videli kot osebo, vredno življenja. Moja mama je spodbijala njihovo odločitev, dokler me niso operirali.

Verjetno bi na koncu vseeno obupala nad življenjem, če se ne bi pridružila gledališki skupini Chicken Shed Theatre Group. Vsakega sprejmejo takšnega, kot je, in ne glede na to, kaj zmore. Pri njih vse kriči: 'Naredi to!' In vsi se trudimo. Sedaj imam magisterij in pišem celo rok opero! Neverjetno, a

Gledališka skupina The Chicken Shed (kokošnjak) Theatre Group v Veliki Britaniji je bila ustanovljena leta 1974 v kokošnjaku! Skupino sestavlja 250 mladih igralcev. So popolnoma integrirana skupina mladih ljudi, ki so revni ali bogati, zmožni ali nezmožni. Vsi so enakopravni.

resnično. O, da, življenje je lepo, če si del njega."

Kaj misliš?

1. Zakaj so zdravniki rekli, da spada Paula v zavod za duševno prizadete?
2. Kako je Paula končno pokazala staršem, da jih razume?
3. Kako misliš, da je Paulina mama našla način, da je Paula lahko 'govorila'?
4. Zakaj zdravniki niso želeli opraviti operacije, ki je bila življenjskega pomena za Paulu?
5. Kaj je imelo poleg Paulinih staršev največji pozitiven vpliv na njeno življenje?
6. Zakaj misliš, da je Paula tako dobro uspela?
7. Zakaj pravi, da je življenje lepo, če si del njega?

KOP, Člen 6:

Pravico imaš živeti.

KOP, Člen 9:

Pravico imaš živeti s svojimi starši, razen če je to zate slabo. Pravico imaš živeti pri družini, ki te ima rada.

KOP, Člen 24:

Pravico imaš do najboljše možne zdravstvene oskrbe, do čiste pitne vode, do hranljive hrane, do čistega in varnega okolja ter do informacij, ki ti pomagajo živeti.

Citati:

"Noben mladinski klub, v katerega bi lahko šla s svojim invalidskim vozičkom, ne obstaja. Enako velja za večino aktivnosti prostega časa."

"... Po pouku in med počitnicami ostajaš zvečer doma ... prenaporno je kamor koli iti ... in prijatelja je težko najti."

"Rad bi igral nogomet pred hišo, a mi drugi tega ne dovolijo, češ da se bom ranil ... vendar so oni tisti, ki me ranijo."

"Lastnik trgovine je mislil, da mi pomaga, ko mi je dovolil iti prvi, vendar jaz želim, da z mano ravnajo kot z drugimi."

Resnične zgodbe

Jesensko listje

Lazar, 14³

Madžarska

"Ti, ki zdaj bereš te vrstice: zate sonce pomeni toploto, sneg mraz, bela rjuha in poletje modrino morja. Kaj pa duševno prizadeta oseba vidi in čuti ob teh čudesih? Kako vidi sonce, morje in sneg? Ta čudež sem izkusil enkrat v parku, ko je bila jesen.

Slišal sem nekoga vpiti, 10 ali 12 let starega dečka. 'Kaj je narobe?' sem ga vprašal. 'Ali si se izgubil?' Tresel se je, zato sem ga ogrnil s svojim plaščem. Plaho je dvignil glavo. 'Veliko ... papirja,' je rekel in kazal na kupe listja na tleh. 'To ni papir, to je listje,' sem mu povedal. Odkimal je. 'Veliko ... papirja ... barvanega papirja, suhega ... papirja,' je vztrajal in povzdignil glas.

Prišla je ženska: 'Pridi, srce, nabrala ti bom nekaj barvnega papirja.' Nasmehnila se je in se mi zahvalila za plašč. Potem je prijela dečka za roko in odšla stran. Pogledal sem naokrog. Otrok je imel prav, jesensko listje je bilo res videti kot barvan papir. Nenadoma se je strgal materi iz roke, zagrabil celo pest listja in pritekel k meni. 'Dober fant ... listje zate.' Ostal sem brez besed.

Njegova mati naju je dohitela. 'Ne bodi jezen. On je ... drugačen, a ga imamo zelo radi.' Stal sem tam, v jesenskem mraku z listjem v roki in gledal zdaj že prazno pot. Dragi mali fantič, dal si mi najlepše darilo od vseh. Pomagal si mi videti čudež v tebi ... da sem v tebi videl človeško bitje in te sprejel takšnega, kot si."

Kaj misliš?

1. Zakaj je deček rekel, da je listje papir?
2. Zakaj je deček dal avtorju celo pest listja?
3. Zakaj je avtor rekel, da mu je deček dal najlepše darilo od vseh?
4. Napiši zgodbo ali pesmico o nekom, ki ga srečuješ ali si ga srečal, in je povsem drugačen od vseh, ki si jih kdaj koli srečal. Morda so duševno ali telesno prizadeti. Opiši, kako si se ti počutil in kaj si se naučil iz te izkušnje.

Dejstva

Manj kot 2 odstotka otrok s posebnimi potrebami obiskuje šolo.

KOP, Člen 12:

Pravico imaš do svojega mnenja in do tega, da mu odrasli prisluhnejo in ga upoštevajo.

KOP, Člen 13:

Pravico imaš do spoznavanja novih stvari ter deliti svoje mnenje z drugimi z govorom, risanjem, s pisanjem ali z drugimi oblikami, razen če to škoduje ali žali druge ljudi.

Citati:

"Ne hodi za menoj, morda ne bom vodil. Ne hodi pred menoj, morda ne bom sledil. Hodi ob meni in bodi moj prijatelj."

-Albert Camus (1913-1960)

"11-letna deklica z Downovim sindromom se je igrala z dečkom na plaži. "Ali si ti nezmožna?" je vprašal. "Ne, jaz sem Daisy," je odgovorila in igrala sta se naprej."

Resnične zgodbe

Drzni si skrbeti⁴

Elizabeth, 13

Samoa

“Ali imate težave pri spoznavanju novih prijateljev ali pri učenju novih stvari? Se kdaj počutite zapostavljeni ali tako, kot da ne sodite nikamor? Predstavljajte si, da imate vse te občutke in ne veste, zakaj ste drugačni. Predstavljajte si, da gledate na svet skozi oči duševno prizadete osebe.

Govorim iz izkušenj, ko pravim, da ima vsakdo, ne glede na duševno stanje, pravico, da se ravna z njim kot s človeškim bitjem in da se ga ne sodi zaradi njegovega obnašanja. Ljudje z duševnimi motnjami nimajo načina, s katerim bi izrazili svoj strah, jezo, žalost ali frustracije. Ne odzovejo se tako, kot mislimo, da bi se morali, zato jih največkrat postavimo v kategorijo ali skupino, v kateri jih ločimo od drugih in jih imamo za drugačne. Drugačni so, a tega dejstva ne bi smeli še poslabšati.

Zakaj se od mene pričakuje, da grem v šolo, mojega brata, ki ima duševne motnje, pa v šolo niso sprejeli? Če imam jaz pravico do obiskovanja šole in pridobitve izobrazbe, bi jo moral imeti tudi moj brat. Če imam jaz pravico do sodelovanja pri športu, bi jo moral imeti tudi on. Če grem lahko jaz v javno ustanovo in ljudje ne strmiyo vame ali se iz mene ne norčujejo, bi to moralo veljati tudi zanj. Ne jemljemo jim le privilegijev in možnosti; jemljemo jim njihova življenja. Veliko jih je tudi skritih, da jih nihče ne vidi.

Starši se morajo naučiti kar najbolje pomagati svojim otrokom. Vlada bi morala imeti za prednostno nalogo izpolnitev potreb oseb z duševnimi potrebami in njihovih skrbnikov. In vsi bi morali preprečiti izključitev in SI DRZNITI SKRBETI.“

Dejstva

28 milijonov otrok je duševno oslabljenih, ker njihove matere niso imele dovolj joda v svoji prehrani (IDD). To se z lahkoto prepreči, če se v sol dodaja jod. Unicef si prizadeva za dodajanje joda v sol po vsem svetu.

Kaj misliš?

1. Se strinjaš s tem, kar je povedala Elizabeth?
2. Kaj je najpomembnejše, kar je želela povedati? Zakaj?
3. Kdo je, poleg oseb z duševnimi motnjami, lahko še izključen na podoben način?
4. Kaj lahko storimo, da preprečimo izključenost in pokažemo, da SI DRZNIMO SKRBETI?

KOP, Člen 5:

Tvoja družina ima dolžnost, da ti pomaga uporabljati tvoje pravice ter jih štiti.

KOP, Člen 31:

Pravico imaš do igre in počitka.

Citati:

"Več prijateljev si pridobiš v dveh mesecih, če pokažeš interes za druge ljudi, kot pa v dveh letih, če poskušaš druge ljudi zainteresirati zase."

Dale Carnegie

Resnične zgodbe

Kampanja⁵

Imran, 17

Pakistan

“Moja mama ni razumela, zakaj je pomembna imunizacija. Ko sem bil majhen, smo živeli v oddaljeni vasici v Pakistanu in le malo družin je dalo svoje otroke imunizirati. Klinike so bile zelo oddaljene in večina ljudi je mislila, da so stvari, kot je imunizacija, za bogate ljudi.

Pri štirih letih sem zbolel za otroško paralizo. Moj oče pravi, da sem pred tem tekel najhitreje v naši družini. Vedno sem zahajal v težave in bežal stran, kakor hitro so me moje male noge lahko nesle! Nato sem dobil vročino. Starši so mislili, da sem se prehladil in so mi dali tablete. Stanje se je poslabšalo in postal sem šibkejši. Peljali so me k zdravstvenemu delavcu v sosednjo vas. Dal jima je še več tablet, a moje stanje se je še vedno slabšalo. Končno me je oče odpeljal v najbližje mesto. Potovanje je bilo dolgo in mislil je, da bom umrl. Ko smo prispeli v bolnišnico, so naredili teste, ki so pokazali, da imam otroško paralizo. A takrat sem bil že paraliziran od pasu navzdol.

Moji starši so se krivili za to, kar se je zgodilo, vendar jih jaz ne krivim. Niso dobro izobraženi in niso slišali, kako pomembna je imunizacija. Jaz vem vse o njej in odločen sem, da bom preprečil, da bi tudi drugi otroci zboleli za otroško paralizo ali katero koli drugo boleznijo, ki se jo lahko

prepreči z imunizacijo. Govore imam na vseh šolah in v klinikah. S svojimi prijatelji hodim celo od vrat do vrat in se pogovarjam s starši o prednostih imunizacije. Občutek imam, da me ljudje res poslušajo, saj lahko sami vidijo, kaj se lahko zgodi, če svojih otrok ne bodo cepili. Moji starši pravijo, da so ponosni name. To me veseli, a to ni razlog, da to počnem. Če lahko enega otroka obvarujem pred trpljenjem, mislim, da sem dobro opravil delo.”

Dejstva

Otroci, ki so najbolj dovzetni za boleznijo, ki se jih lahko prepreči z imunizacijo, so tisti otroci, ki so žrtve vojne, spopadov ali naravnih nesreč ali pa živijo v oddaljenih krajih z omejenim dostopom do zdravstvene oskrbe.

Le 2 ameriška dolarja sta dovolj za imunizacijo enega otroka proti otroški paralizi v Pakistanu. Unicef sodeluje s Svetovno zdravstveno organizacijo in skladom Gates Foundation za pomoč kar največjemu številu otrok, ki so in še bodo v celoti imunizirani

Citati:

“Ljudje s posebnimi potrebami po vsem svetu se postavljajo za svoje pravice. Zahtevamo pozornost, ki si jo zaslužimo. Ne pomilujte nas, postanite aktivno vključeni in nas podprite!!!”

Kaj misliš?

1. Zakaj je Imran tako odločen, da ljudi obvesti o pomembnosti imunizacije?
2. Katere lastnosti ima Imran, ki bi jih morali vsi občudovati?
3. Ali veš, proti katerim otroškim boleznim se lahko cepi otroke? Če ne veš, se o tem pozanimaj.
4. Zakaj je stopnja imunizacije v revnih državah veliko nižja kot v bogatejših državah?
5. Ali se tudi ti čutiš zelo močnega za kakšno zadevo? Kaj lahko storiš za to?

Resnične zgodbe

Poglejte, kaj vidim⁶

Sam, 12

Irska

"Raje imam šport kot učenje in še posebej uspešen sem pri baseballu, čeprav imam rad vse športe. Kdo, mislite, je moj idol? To je Albert Einstein; njegov poster imam celo na steni v svoji sobi. Zakaj Einstein? Ker je imel tudi on disleksijo!

Težave imam z branjem in s pomnjenjem tega, kar sem prebral. To ne pomeni, da nisem bister. (Einstein je imel disleksijo in vsi vedo, da je bil zelo pameten.) Večina ljudi s disleksijo ima povprečen ali nadpovprečen inteligenčni kvocient. Jaz sem zelo dober pri matematiki, naravoslovnih predmetih, umetnosti in (seveda) telovadbi.

Sprva moji učitelji niso bili v skrbeh, ker sem večino šolskega dela opravljal v redu. Toda postopoma je branje postalo prava muka. Moji starši so bili zaskrbljeni in so mi našli specialista za motnje pri učenju, ki mi je dal cel kup testov. Testi so pokazali, da imam disleksijo.

Velike težave imam pri razlikovanju med določenimi glasovi, kot npr. p in b. Specialist za branje me je naučil edinstvenega načina, da si zapomnim glasove. Povedal mi je, da sta p in b glasovna brata – oba sta ustna skakalca. P je tihi brat in b je glasni brat.

Včasih sem se počutil butasto, branje je bilo težko. Vendar je lažje, če poznaš glasove. Vem, da imam dobre možgane. Ko je bil Einstein še otrok, so ga vsi imeli za neumnega. Ure in ure je stal zunaj in iskal Boga na vrhu oblakov in po vsej verjetnosti sestavljal skupaj relativnostno teorijo."

Dobra stran disleksije je, da ljudem, ki jo imajo, ne preprečuje, da bi dosegli določene stvari. Ste kdaj slišali za MONO LISO? Naslikal jo je velik mojster – in disleksik – Leonardo da Vinci. Pisatelj Agatha Christie in Hans Christian Andersen sta imela disleksijo. Imel jo je tudi mož, ki je ustvaril risanko in tematski park, Walt Disney.

Ko je bil znani izumitelj, Thomas Edison, še deček, je njegov učitelj Thomasovi materi dejal, da je neumen in počasen. Zelo jezna ga je izpisala iz šole in ga doma učila sama. Verjela je, da je njen sin inteligenčen in ga je spodbujala, da je razmišljal in eksperimentiral. To nam lahko pove, kaj spodbujanje lahko naredi.

Kaj misliš?

1. S kakšnimi težavami se je Sam srečal v šoli?
2. S katerimi ukrepi so mu pomagali?
3. Kaj se zdi Samu pomembno?
4. Ali si vedel, da so imeli vsi ti slavni ljudje disleksijo? Ali poznaš še koga s to boleznijo?
5. Zelo je pomembno, da se disleksijo diagnosticira že v zgodnjih letih. Ali veš, kakšne ukrepe imajo na tvoji šoli, da pomagajo učencem z motnjami?

KOP, Člen 23:

Če si oseba s posebnimi potrebami, imaš pravico do posebnega izobraževanja in skrbi, kot tudi do vseh pravic, zapisanih v tej konvenciji, ki ti omogočajo polno življenje.

Citati:

"Včasih je največji izziv izzivanje odnosov, ne le šol, ampak tudi družine in prijateljev."

"Če gledaš na disleksijo kot na darilo, lahko dosežeš kar koli."

Samova mama

Resnične zgodbe

Poslušaj me!⁷

Jimena, 13,

Mehika

„V Mexico Cityju je dan volitev. Ena od prvih, ki je izpolnila in oddala svoj volilni listič, je Jimena Loza. Jimena je ena od 4 milijonov mehiških otrok, ki so 2. julija 2002 oddali svoje volilne lističe in napisali svoja mnenja o družinskem življenju, šoli, njihovih skupnostih in njihovi državi. Posvet z otroki (The Children's Consultation) je začel novo poglavje v mehiški politiki; politike je dejansko zanimalo mišljenje otrok!

Jimena je ena od aktivistov za pravice, ki so navdušili milijone otrok, da napišejo svoja mnenja.

"Odrasli res morajo prisluhniti mladim vseh starosti, oblik, velikosti in barv. Vsak ima svoje mnenje, ki je pomembno za to, kar je in kar želi od življenja imeti," pravi Jimena z nasmehom in s samozavestjo trenutne voditeljice kampanje. "Moja nezmožnost ni ovira zame, je del mene," še doda. "Mislim, da na nek čuden način celo navdihuje ljudi. Vidijo, da svoje nezmožnosti ne vidim kot problem in spoznajo, da tudi oni lahko dosežejo svoje cilje."

Jimena ima cerebralno paralizo in je priklenjena na invalidski voziček. Govori počasi in z veliko napora, a zelo prepričljivo! Poletje je preživela med promoviranjem volilnega projekta in spodbujanjem otrok, da sodelujejo. Le malo pred volilnim dnem je bila povabljen na otroško oddajo na radiu, v kateri jo je intervjuvala cela vrsta drugih otrok.

"Pomembno je, da se prisluhne otrokom, saj smo tudi mi državljani," je Jimena razložila med intervjujem. "Nenazadnje smo mi tisti, ki bomo vodili svet in državo v prihodnosti."

KOP, Člen 12:

Pravico imaš do svojega mnenja in do tega, da mu odrasli prisluhnejo in ga upoštevajo.

Citati:

"Ni mi všeč, da so otroci, podobni meni, predstavljeni kot nemočni ... Res je, potrebujemo pomoč, ne potrebujemo pa, da nam vzamejo naše dostojanstvo..."

"Če si viden, postaneš ranljiv. Če si neviden, si še bolj ranljiv."

"Ne morem poslušati radia, razumeti televizije ali se udeležiti političnega srečanja – ker ne slišim. Vendar pa razmišljam in imam kaj povedati."

Dejstva

Otroci s posebnimi potrebami imajo štirikrat večje možnosti, da bodo zanemarjeni in fizično zlorabljeni ter več kot trikrat večje možnosti, da bodo čustveno zlorabljeni.

Kaj misliš?

1. Ali misliš, da bi morali imeti tudi v tvoji državi 'Posvet z otroki'? Pozanimaj se, ali se je kaj podobnega že zgodilo.
2. Glede katerih tem bi se morali posvetovati z otroki? Poskušaj se domisliti vsaj pet pomembnih tematik.
3. Napiši po eno vprašanje za vsako tematiko.
4. Delajte v skupini ali v razredu in zberite po pet vprašanj za pet izbranih tematik.
5. Na svoji šoli ali v mladinski skupini poskušaj izvesti 'Posvet z otroki': učence prosi, da izpolnijo tvoje volilne lističe.
6. Rezultate razstavi, da jih bodo vsi lahko videli.

1 Ceni zmožnost!⁸

Cilji

- Dvig zavesti o nekaterih vsakodnevnih problemih, s katerimi se soočajo ljudje s posebnimi potrebami.
- Razvijanje odnosa ter spretnosti, s katerimi lahko pomagamo ljudem s posebnimi potrebami.
- Širjenje doživetosti in solidarnosti.

Material

- listi papirja ter svinčniki (za 1. in 3. del)
- preveza za oči
- kartice vlog (prekopirane in izrezane)

Čas: od 45 minut do 1 uro

Potek

Ta dejavnost je razdeljena na 4 dele:

1. del: Uvod
2. del: Hoja s prevezo čez oči
3. del: Kazanje znakov
4. del: Ali so ljudje s posebnimi potrebami drugačni?

Ta dejavnost je resna, vendar lahko pride do zabavnih situacij, kar je tudi v redu. Vmešajte se le, če udeleženci počnejo kaj nevarnega ali če se norčujejo iz ljudi s posebnimi potrebami.

1. del: Uvod

1. Razložite, da si boste podrobneje pogledali, kako nezmožnost lahko vpliva na življenje nezmožnih ter kako ljudje lahko gledajo nanje.
2. Vsak udeleženelec dobi list papirja, na katerega napiše kratek urnik za svoj navaden dan. Nato naj na kratko napiše, kako misli, da bi ga opisali drugi.
3. Udeležencem povejte, da bodo sedaj izkusili, kako je biti nezmožen na nek način in da se boste kasneje vrnili k njihovem pisanju.

2. del: Hoja s prevezo čez oči

1. Udeležence razdelite v pare. Razdelite preveze za oči. Eden v paru je oseba s posebnimi potrebami, drugi pa njegov / njen vodnik. Vodniki so za svoje partnerje popolnoma odgovorni in morajo vedno paziti nanje. Na vprašanja o varnosti svojih partnerjev lahko odgovarjajo le z da ali ne.
2. Začnite tako, da tiste s prevezo prosite, da vstanejo. Prosite jih, da naredijo ravno vrsto pred razredom – brez pomoči.
3. Vodniki naj svoje partnerje odpeljejo na 5-minutni sprehod naokrog, tudi gor in dol po stopnicah in tudi ven, če je mogoče.
4. Ob vrnitvi v razred naj vodniki svoje partnerje vodijo do njihovega stola.
5. Udeležencem dajte na voljo nekaj minut, da se sprostijo ter preidite k naslednjemu delu.

3. del – Kazanje znakov

1. Pari si zamenjajo vloge, vodniki so zdaj tisti z nezmožnostjo (tokrat so gluhtonemi), njihovi partnerji pa so njihovi zmožni pomočniki.
2. Vsakemu od nezmožnih dajte po eno karto, na kateri je napisana določena situacija. Njihov partner je ne sme videti. Pomočnikom dajte list papirja in svinčnik.
3. 'Gluhtonemi' igralci morajo svojemu pomočniku sporočiti svoj problem. Ne smejo pisati, govoriti ali risati. Pomočniki na list zapišejo, kar mislijo, da je vsebina sporočila.
4. Ko so 'gluhtonemi' igralci na svoj način povedali vse, kar so lahko, kartici pokažejo pomočnikom. V parih naj se nato na kratko pogovorijo o svojih namenih, težavah in frustracijah.

4. del: Ali so ljudje s posebnimi potrebami drugačni?

1. Udeleženci naj znova pregledajo svoje urnike. Tokrat naj si predstavljajo, da so izgubili vid, sluh ali govor.
2. Kako bi se njihov urnik spremenil? Katerih aktivnosti ne bi več mogli opravljati ali pa le s težavo? Kako bi se ob tem počutili?
3. Oglejajo naj si opis samega sebe, ki so ga napisali na začetku te aktivnosti. Ali bi jih ljudje videli drugače? Kako bi se opis spremenil?
4. Na koncu vprašajte udeležence, ali menijo, da bi se oni kot osebe spremenili, če bi postali kakor koli nezmožni. Kako bi se počutili, če bi ljudje gledali nanje na drugačen način?

Povzetek in ocena

Hoja s prevezo čez oči

Svoje obnašanje naj opišejo tako tisti, ki so imeli prevezo, kot tisti, ki so jim pomagali.

- Kako se je 'slepa' oseba počutila na začetku, ko je hodila brez pomoči?
- Kaj je bilo najtežje? Kaj je bilo zabavno? Kaj je bilo plašljivo?
- Je bilo težko zaupati in biti zaupanja vreden?

Kazanje znakov

- Kako se je vsak od njih počutil med to vajo?
- Kaj je bilo najtežje? Kaj je bilo zabavno? Kaj je bilo plašljivo?
- Ali je bilo kazanje znakov in to, da jih niso razumeli, težko?
- Ali si to, da te niso razumeli, doživljal kot nekaj neprijetnega ali sramotnega?

Ali so ljudje s posebnimi potrebami drugačni?

- Kaj je bilo najbolj presenetljivo dejstvo, ki so se ga udeleženci naučili med to dejavnostjo?
- Ali bodo zaradi te izkušnje drugače razmišljali, ko bodo naslednjič videli ali srečali osebo s posebnimi potrebami?

Prilagoditev

Simulirate lahko tudi druge oblike nezmožnosti, tudi tiste manj očitne, kot so motnje pri učenju ali motnje pri učenju tujih jezikov.

Dodatne aktivnosti

- Udeležencem dajte kopijo abecede znakovnega jezika. Naučijo naj se črkovati svoje ime in pozdraviti.
- Udeleženci naj najdejo več informacij o mladih s posebnimi potrebami v svojem okolju. Kaj jih najbolj moti? Ali lahko kakor koli pomagajo? Primer je lahko pomoč otrokom s posebnimi potrebami iste starosti, da se udeležujejo družabnih dogodkov.
- Udeleženci lahko raziskujejo še naprej in ugotovijo, do katerih storitev in služb imajo ti ljudje dostop.
- Kdo sprejema odločitve in politiko o ljudeh s posebnimi potrebami v tvojem okolju? Napiši pismo tem ljudem, v katerem izraziš svojo skrb.

Kartice vlog

Situacija 1

Brez uporabljanja besed razloži prodajalcu, da se počutiš zelo slabo. Nujno moraš dobiti zdravilo, ki si ga pozabil doma. Nujno mora poklicati tvojo mamo.

Ne smeš govoriti, pisati ali risati na papir.

Situacija 2

Si v šoli, sošolcem skušaš povedati, da imaš rad skateboarding (tako kot oni) in da je super tekmovanje v skateboardanju v mestu ta vikend. Resnično si želiš iti z njimi.

Ne smeš govoriti, pisati ali risati na papir.

Situacija 3

Si na avtobusni postaji in želiš iti do naslednjega večjega mesta. Izvedeti moraš, kdaj in od kod odpelje naslednji avtobus ter koliko stane povratna vozovnica.

Ne smeš govoriti, pisati ali risati na papir.

Situacija 4

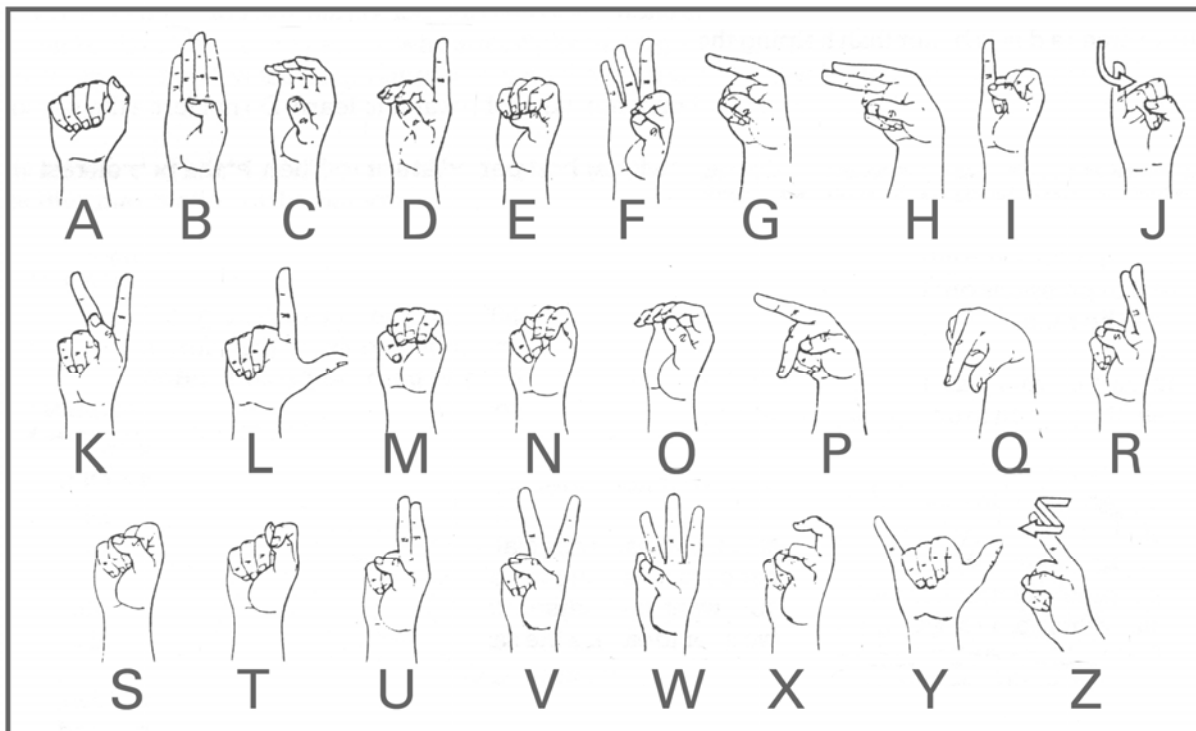
Učitelju poskušaj razložiti, da nimaš domače naloge, ker si imel zdravniški pregled v mestu. Šel si z vlakom, a na poti nazaj se je vlak pokvaril, zato si domov prišel šele ob enajstih zvečer. Bil si utrujen in si šel spat.

Ne smeš govoriti, pisati ali risati na papir.

Znakovni jezik⁹

Svoje prste lahko uporabiš za prikaz črk in za črkovanje besed; to so primeri premikanja prstov za vsako črko.

Primeri znakov

2 Kaj vidiš?¹⁰

Cilji

- Dvig zavesti o pomembnosti pravic in nezmožnosti udeležencev.
- Razviti spretnosti 'vidne pismenosti', poslušanja ter komunikacije.
- Širjenje doživljanja in spoštovanja človekovega spoštovanja.

Material

- fotografije otrok s posebnimi potrebami
- list s citati otrok
- velik list papirja in svinčniki
- lepilo, škarje in lepilni trak

Čas: od 45 minut do 1 ure

Potek

1. Udeleženci naj se razdelijo v majhne skupine.
2. Razdelite fotografije, udeleženci naj si jih ogledajo in podajo naprej.
3. V skupinah naj se pogovarjajo o prizorih s fotografij. Kaj te fotografije prikazujejo? Katere so pozitivne? Zakaj? Katere negativne? Zakaj?
4. Razdelite liste s citati otrok. Razložite, da so vse te izjave dali mladi ljudje s posebnimi potrebami. Udeležencem dajte dovolj časa, da te izjave preberejo in se o njih pogovorijo v skupinah.
5. Vprašajte jih, katera so glavna sporočila, ki izhajajo iz teh citatov.
6. Razložite jim, naj s pomočjo fotografij, mnenj in izjav naredijo plakat, ki bo govoril v imenu ljudi s posebnimi potrebami. Plakat naj bo pozitiven in privlačen za oko. Isto mnenje lahko uporabijo več kot enkrat. Dodajo lahko tudi svoje ilustracije.

Povzetek in ocena

1. Začnite z obnovo dejavnosti, nato pa se pogovarjajte o tem, kar so se udeleženci naučili.
2. Je bilo težko izbrati fotografije, ki ustrezajo citatom?
3. Ali so različni udeleženci izbrali iste fotografije ali so imeli zelo različne predstave o tem, kaj naj bi citati predstavljali? Kaj nam to pove o našem različnem gledanju na svet?
4. Preglejte seznam fotografij. Katere so bile najpogosteje uporabljene? Kaj je bilo posebnega na teh fotografijah? Zakaj so bile pogosto izbrane? Je bila pomembna velikost ali barva ali je bilo pomembno to, kar je fotografija prikazovala?
5. Kaj so te fotografije povedale udeležencem o pravicah ljudi s posebnimi potrebami? Ali udeleženci lahko razlikujejo med različnimi vrstami nezmožnosti, ki obstajajo? Kakšen vpliv imajo te nezmožnosti na življenja ljudi?

Dodatne dejavnosti:

Preberite resnično zgodbo: 'Jesensko listje'.

Fotografije¹¹

Citati otrok¹²

"Ljudje s posebnimi potrebami po celem svetu se postavljajo za svoje pravice. Zahtevamo pozornost, ki si jo zaslužimo. Ne pomilujte nas, postanite aktivno vključeni in nas podprite!!!"

"11-letna deklica z Downovim sindromom se je igrala z dečkom na plaži. "Ali si ti nezmožna?" je vprašal. "Ne, jaz sem Daisy," je odgovorila in igrala sta se naprej."

"Noben mladinski klub ne obstaja, v katerega bi lahko šla s svojim invalidskim vozičkom. Enako velja za večino aktivnosti prostega časa."

"... Po pouku in med počitnicami ostajaš doma zvečer ... prenaporno je kamor koli iti ... in prijatelja je težko najti."

"Rad bi igral nogomet pred hišo, a mi drugi tega ne dovolijo, češ da se bom ranil ... a oni so tisti, ki me ranijo."

"Lastnik trgovine je mislil, da mi pomaga, ko mi je dovolil iti prvi, ampak jaz želim, da z mano ravnajo kot z drugimi."

"Ne bi mogli preživeti brez smisla za humor in samoironije."

"Ni mi všeč, da so otroci, podobni meni, predstavljeni kot nemočni ... Res je, potrebujemo pomoč, ne potrebujemo pa tega, da nam vzamejo naše dostojanstvo ..."

"Če si viden, postaneš ranljiv. Če si neviden, si še bolj ranljiv."

"Ne morem poslušati radia, razumeti televizije ali se udeležiti političnega srečanja – ker ne slišim. Vendar pa razmišljam in imam kaj povedati."

"Včasih je največji izziv izzivanje odnosov, ne le šol, ampak tudi družine in prijateljev."

To so izjave mladih.

3 Zgodba o dveh skupnostih¹³

Cilji

- Razumeti stigmatizacijo, povezano z virusom HIV/aidsom.
- Naučiti mlade spoštovanja do ljudi z virusom HIV/aidsom.

Material

- fotokopije: Zgodba o dveh skupnostih: Skupnost A in Skupnost B
- svinčniki

Čas: od 45 minut do 1 ure

Potek

1. Dejavnost predstavite tako, da začnete pogovor o virusu HIV/aidsu. Poizvedite, koliko udeleženci vedo o tem; npr. kako se in kako se ne prenaša.
2. Udeleženci naj se razdelijo v pare.
3. Vsak par naj dobi po eno fotokopijo z naslovom Skupnost A in eno z naslovom Skupnost B.
4. Povejte, da je na listih napisana zgodba o Ryandu, resnična zgodba o fantu, ki se je preselil iz skupnosti A v skupnost B.
5. Zgodbo preberite udeležencem.
6. Recite jim, naj sami še enkrat preberejo zgodbo in odgovorijo na vprašanja na dnu fotokopije. Na voljo jim dajte 15 minut.
7. Skupaj z udeleženci pregledajte odgovore.

Povzetek in ocena

Pogovor začnite s postavljanjem vprašanj udeležencem:

1. Kakšno je vaše mnenje o ljudeh v skupnosti A in skupnosti B?
2. Zakaj mislite, da je bila tako velika razlika med obema skupnostma?
3. Zakaj ljudje diskriminirajo druge ljudi?
4. Zakaj je pomembno, da tega ne počnemo?
5. Kaj bi lahko vi sami storili, če bi slišali žaljive besede o osebi, ki ima virus HIV/aids od nekoga iz vaše skupnosti?
6. Kaj bi bilo za vas najtežje, če bi imel vaš prijatelj ali sorodnik HIV/aids?
7. Kaj bi bilo najtežje za osebo z virusom HIV/aidsom?

Prilagoditev

Za starostno skupino od 14 do 17 let: udeleženci naj zgodbo preberejo pred razredom.

Dodatne dejavnosti

- Imejte dodatno uro: pogovor o virusu HIV/aidsu. Ugotovite, koliko so se udeleženci naučili o virusu HIV/aidsu iz te aktivnosti.
- Preberite resnično zgodbo: Drzni si skrbeti ali pa Ni lahko.

Zgodba o dveh skupnostih

-Skupnost A

- a) Vsakič, ko sem zakašljal, so se ljudje ozirali, da bi videli, kako blizu sem jim. Na poti v cerkev so starši rekli otrokom, naj ne hodijo zraven mene.
- b) Nekega dne sem šel na obisk k svoji puncici. Ni bila vesela, da me vidi. "Kaj je narobe?" sem jo vprašal. Zamomljala je, da njeni straši ne želijo, da se še dobivava.
- c) Natak v restavraciji me je prepoznal, ko sem prosil za kozarec vode. Ni mi je dal. Namesto vode mi je dal pločevinko Coca-Cole. Takoj ko smo pojedli, je vrgel moje krožnike v smeti.
- d) Moji starši so slišali, da eden od mojih učiteljev ne želi, da se vrnem v šolo. "Ne morem verjeti," sem rekel. Bil je eden mojih najljubših učiteljev.
- e) Za mojo mamo je bilo še huje. V službi je imele štiri prijateljice, ki se niso hotele niti pogovarjati z njo. V trgovini z živili se ni smela dotikati hrane. V nekaterih trgovinah niso želeli vzeti njenega denarja.
- f) Otroke na moji šoli so njihovi starši posvarili pred mano, zato so se me izogibali. Rekli so mi, da bom moral uporabljati papirnate krožnike in plastične kozarce, žlice in vilice, ki se jih lahko po uporabi vrže proč. Tudi stranišča in vodne pipe naj ne bi uporabljal.
- g) Nekdo mi je ukradel eno od knjig in jo popisal z grdimi besedami o meni. Vrgli so jo na cesto in stekli proč, medtem ko so se mi smejali.
- h) Nihče se ni hotel igrati z mano in ko sem dve dekletici povabil na ples, sta obe odklonili. Njuni starši so jima rekli, naj se me izogibata.

Katere tri opazke bi po tvojem mnenju najbolj prizadele Ryanda?

Najhujše opazke	Razlogi, zakaj

- Skupnost B

- a) Obiskala me je učenka iz skupnosti. Rekla je, da mi želi izreči dobrodošlico na njihovi šoli. Nekoga boš poznal, ko boš prišel prvi dan v šolo.
- b) Izvedel sem, da so odgovorni na šoli govorili z učenci o načinih, na katere se lahko okužiš z aidsom, in o tem, da se nimajo ničesar bati. O tem so obvestili tudi novinarje in cerkve v mestu. Kakšna razlika od skupnosti A!
- c) Otroci so staršem povedali, kako se aids prenaša in da se me ne bojijo ter da želijo biti v šoli z menoj. Ena družina je prosila svoje otroke, naj ostanejo doma, a otroci tega niso hoteli.
- d) Ko sem vstopil v svoj razred, me je veliko učencev pozdravilo in povabilo, naj sedim zraven njih. V drugem razredu me je lepo temnolaso dekle povabilo, da z njo sodelujem pri nekem projektu.
- e) Mamo sem vprašal, ali se ji zdi v redu, da bi Alysso (prijateljico iz druge države) prosil za poljub v slovo. Mama je rekla, da kvečjemu lahko odkloni. No, dobil sem poljub in objem v slovo. Počutil sem se super.
- f) Znani igralec nogometa je obiskal naše mesto ter povabil mene in mojo družino, da si ogledamo tekmo. Potem se mi je podpisal v knjigo in mi rekel, da je ponosen name.
- g) Ko sem dopolnil 18 let, mi je neki moški ponudil službo na stojnici z zelenjavo. Zaslužil sem svoj prvi denar. Verjetno je poskusil z menoj. Večina ljudi je bila prijazna. Zaustavili so se, da bi kaj kupili in se z mano malo pogovorili.
- h) Kakšna razlika v cerkvi! Ljudje so se ustavljali in se pogovarjali z menoj ter mi dajali roke okrog ramen. Nekateri so nam celo kupili hrano – kruh, sadje, marmelado. Ko sem še bolj zbolel, so nam prinašali kar cele obroke. To je vsekakor pomagalo moji mami.

Katera tri dejanja iz te skupnosti so po tvojem mnenju najboljša?

Najboljša dejanja	Naštej razloge, zakaj so ta dejanja najboljša.

4 Pisna vaja Prosti pad¹⁴

Cilji

- Razviti reflektivno razmišljanje o ljudeh s posebnimi potrebami.
- Spodbuditi mlade, da izrazijo svoja občutja o nezmožnosti.

Material

- veliki listi papirja
- listi papirja formata A4
- svinčniki

Prosto pisanje razvija sposobnosti zrcaljenja našega razmišljanja in zapiše besede v naši glavi. Je oblika samoopazovanja, ki se lahko izrazi v zelo odkritem in močnem pisanju.

Čas: od 45 minut do 1 ure

Potek

1. Vodja delavnice začne spraševati udeležence o temah, povezanih z nezmožnostmi, ki so bile omenjene v tem poglavju. (Poglejte v slovarček za nekaj primerov.)
2. Napišite seznam vseh oblik nezmožnosti na tablo.
3. Udeležencem razdelite liste papirja in svinčnike. Izberejo naj si eno obliko nezmožnosti in si predstavljajo, kakšno bi bilo njihovo življenje doma, v šoli, v skupnosti, med prostim časom, če bi imeli to nezmožnost.
4. Udeleženci naj bodo 100-odstotno odkriti sami s seboj; naj se ne vračajo in ne popravljajo ničesar; pri opisovanju naj uporabijo vseh 5 čutov.
5. Udeleženci naj zapišejo tiste misli, ki jih imajo v glavi. Povejte jim, da to, kar bodo napisali, lahko ostane zaupno in se ne deli z drugimi. Na voljo imajo od 10 do 15 minut časa.
6. Ko nehajo pisati, naj podčrtajo šest najboljših stavkov, ki so jih napisali. Vprašajte jih, ali bi bili teh šest stavkov pripravljeni deliti s preostalim razredom.
7. Preberite stavke in se pogovorite o njihovem pomenu ter o tem, kar jih naredi učinkovite.
8. To, kar naredi pisanje učinkovito, zapišite na plakat.
9. Udeleženci naj svojih šest stavkov povežejo v verz; lahko zamenjajo vrstni red in ni nujno, da se rima. Spodbujajte vsakega posameznika posebej.
10. Verz naj prepišejo na nov list papirja, lahko mu dajo naslov in se po želji tudi podpišejo.
11. Na velik list papirja naj vsak prilepi svoj verz. Ta plakat obesite tako, da ga vsi lahko vidijo.

Prirejanje

Za 10 do 13 let stare udeležence lahko določite zgradbo pesmi. Na primer: predstavljajte si, da ste oseba s posebnimi potrebami in napišite po en stavek za vsako od naslednjih vprašanj:

- Kako misliš, da te ljudje gledajo?
- Kako se ljudje odzovejo nate?
- Kako se ob tem počutiš?
- Iz česa si izključen?
- Kako bi želel, da ravnajo s teboj?
- Kaj bi rad spremenil?

Povzetek in ocena

Ko se vsi usedejo, jim postavite naslednja vprašanja:

- Kako je bilo pisati svoje lastne misli?
- Kako si izbiral besede za izražanje svojih misli?
- Si svoje misli slišal kot izjave ali kot ideje?
- Se ti zdi, da je verz uspel?

Dodatne dejavnosti

- Z različnimi pripomočki, kot so barvni svinčniki, tempere, kolaž papir, vodenke, naj udeleženci tudi slikovno prikažejo svoj verz.
- Preberite resnično zgodbo: Življenje je lepo, če si del njega.
- Kakšno sporočilo moramo poslati svetu na to temo? Pesmi in poezija so dober način za pošiljanje sporočila. Udeleženci naj si predstavljajo, da so pomembni pisci pesmi. Napišejo naj besedilo za pesem o pehotnih minah. Če je v skupini tudi kak glasbenik, naj poskušajo napisati tudi glasbo za to besedilo.

5 Kako, kako, kako?¹⁵

Cilji

- Pripraviti udeležence do razmišljanja, kako lahko vključijo osebe s posebnimi potrebami.
- Spodbuditi mlade, da metodološko načrtujejo akcijo, s katero bi lahko izboljšali trenutno stanje.

Material

- veliki kosi papirja in svinčniki
- seznam 'kako' vprašanj, prirejenih za vsako starostno skupino
- načrt akcije za promoviranje pravic udeležencev s posebnimi potrebami

Čas: od 45 minut do 1 ure

Potek

1. Ko ste predelali vse odgovore na 'kako', pojdite skozi predloge še enkrat in označite tiste ukrepe, ki bi jih lahko izvedli udeleženci sami.
2. Ali so se zavedali, da obstaja toliko načinov, ki bi se jih lahko tudi sami lotili?
3. Udeleženci naj razvrstijo te ukrepe po pomembnosti.

Povzetek in ocena

1. Ko ste predelali vse odgovore na 'kako', pojdite skozi predloge še enkrat in označite tiste ukrepe, ki bi jih lahko izvedli udeleženci sami.
2. Ali so se zavedali, da obstaja toliko načinov, ki bi se jih lahko tudi sami lotili?
3. Udeleženci naj razvrstijo te ukrepe po pomembnosti.

Prirejanje

Razred razdelite v manjše skupine, udeleženci sami odgovarjajo na vprašanja. Na koncu predstavijo svoje ugotovitve celemu razredu.

Dodatna dejavnost

- Preberite resnično zgodbo: Poslušaj me!
- Udeleženci naj v skupinah napišejo ukrep v 10 korakih, s katerim bodo pomagali otrokom s posebnimi potrebami.
- Udeleženci naj se še bolj aktivno vključijo v akcije, ki so jih napisali pri aktivnosti s 'kako' vprašanjem.
- Udeleženci lahko izberejo eno resnično zgodbo, razvijejo načrt za ukrepanje in ga predstavijo skupini.

'Kako' vprašanja

Priporočena vprašanja za 10- do 12-letnike. Lahko jih uporabljamo tudi za druge starostne skupine.

1. Kako lahko dobijo otroci s posebnimi potrebami priložnost, da govorijo zase ter izrazijo svoje misli in občutke?
2. Kako se lahko pozitivne ideje o nezmožnostih vključijo v delo v razredu, otroško igro in druge aktivnosti?
3. Kako se lahko učne ure, učne pripomočke ter razrede priredi, da bodo ustrezali potrebam otrok s posebnimi potrebami?
4. Kako se lahko otroke s posebnimi potrebami prikaže kot enakovredne tistim brez nezmožnosti?
5. Kako se lahko prepreči negativno stigmativno obnašanje do otrok s posebnimi potrebami?

Vprašanja za starejše starostne skupine

6. Na koga se lahko ljudje (starši, družine, skrbniki) obrnejo, da jim bo pomagal pri posebni skrbi za otroke s posebnimi potrebami?
7. Kako se lahko starši na enostaven način naučijo spoprijeti in izpolniti potrebe svojih otrok?
8. Kako se lahko prepreči zloraba?
9. Kako so lahko starši otrok s posebnimi potrebami aktivno vključeni v načrtovanje šolskih dejavnosti?
10. Kako se lahko izboljša ugotovitev nezmožnosti na zgodnji stopnji?
11. Kako lahko otrokom s posebnimi potrebami zagotovimo enake pravice do izobrazbe?
12. Kako lahko postanejo otroci s posebnimi potrebami bolj opazni?
13. Kako se lahko še več otrok s posebnimi potrebami vključi v sprejemanje odločitev?

Dodatne informacije

Priznavanje nezmožnosti – stran za mlade; ta internetna stran je bila razvita, da vam bo pomagala odgovoriti na vprašanja o nezmožnostih

<http://www.iidc.indiana.edu/cedir/kidsweb/disabilch.html>

Znakovni jezik

<http://www.deafsign.com>

Just giving – le dajanje

<http://www.justgiving.com/?articleid=12104>

To je nov dvoletni projekt za raziskovanje in promoviranje dostopa oseb s posebnimi potrebami do možnosti za prostovoljno delo. Vsakdanji mediji prikazujejo, kako ljudje s posebnimi potrebami le pasivno sprejemajo pomoč prostovoljcev. Ta projekt bo te podobe obrnil na glavo s tem, da bo prikazal ljudi s posebnimi potrebami, ki močno želijo prispevati nekaj s prostovoljnimi delom.

Izzivalci nezmožnosti

<http://www.disability-challengers.org/html/main.html>

Mednarodni sklad za nezmožnosti

<http://home.teleport.com/~dif/>

To je neprofiten izobraževalen sklad, ki skrbi za svetovno zavest, svetovanje, prikazovanje, publikacije ter uvajanje napredka za vključitev oseb s posebnimi potrebami – otrok, mladih in odraslih.

Handicap International

<http://www.handicap-international.org>

Unicef – pehotne mine

<http://www.unicef.org/programme/info/topic/mines.htm>

Zbirka spletnih strani, ki nudijo informacije, publikacije, statistike in vire o pehotnih minah ter seznam mednarodnih in nevladnih organizacij.

Svetovna zdravstvena organizacija (WHO)

www.who.int

Svetovni dan zdravja leta 2001 je vključeval tudi tekmovanje otrok in mladih z vsega sveta, ki so se ukvarjali s problemom stigme. Tema tekmovanja je zrcalila temo svetovnega dneva zdravja z naslovom: Drzni si skrbeti: Prepreči izključenost. Tekmovanje je pritegnilo sodelovanje otrok z vsega sveta, rezultat tekmovanja je izdaja WHO publikacije *Skozi oči otrok*, ki vključuje otrokov in adolescentov pogled na stigo, povezano z duševnimi motnjami, preko esejev in slik.

http://www5.who.int/mental_health/main.cfm?p=0000000116

Slovarček¹⁶

Avtizem	Motnja v psihičnem razvoju, pri kateri uporaba jezika, reagiranje na dražljaje, razumevanje sveta ter oblikovanje odnosov niso do polnosti razviti in sledijo nenavadnim vzorcem.
Cerebralna paraliza	Stanje zaradi posledic poškodbe možganov ob rojstvu. Kaže se v zmanjšanem nadzoru mišic, še posebej udov. Tudi spastična paraliza.
Počeno nebo	Prirojena razpoka na sredini neba v ustih.
Prirojen	Uporablja se za opis nenavadnih stanj, prisotnih ob rojstvu.
Cistična fibroza	Dedna bolezen, ki se začne v otroštvu in prizadene različne žleze. Izloča se gosta sluz, ki zapira notranje prehode, tudi pljučne, in povzroča dihalne infekcije.
Sladkorna bolezen	Motnja, pri kateri ni kontrole krvnega sladkorja zaradi nezadostne proizvodnje insulina (Tip 1) ali zmanjšana celična občutljivost na insulin (Tip 2), ki povzroča poškodbe ledvic, oči in živčevja.
Nezmožnost	1. Nezmožnost opravljanja nekaterih ali vseh vsakodnevnih opravil. 2. Zdravstveno ugotovljeno stanje, ki preprečuje normalno vključenost v vsakodnevne aktivnosti.
Downov sindrom	Kromosomska abnormalnost, ki se kaže v duševni prizadetosti in značilnem telesnem videzu. Ljudje z Downovim sindromom imajo en kromosom preveč – 47 namesto 46. Ker ima dodatni kromosom številko 21 (prizadeti ljudje imajo tri namesto dva kromosoma 21), se ta motnja imenuje tudi trisomija 21.
Disleksija	Učna motnja, ki se kaže v težavah pri prepoznavanju in razumevanju napisanega jezika. To vodi k težavam pri črkovanju in pisanju. Ni posledica nizke inteligence ali poškodbe možganov.
Epilepsija	Motnja, pri kateri prihaja do kratkih obdobj abnormalnih električnih signalov v možganih in se kaže v periodični nenadni izgubi ali oslabitvi zavesti, pogosti so tudi krči.
Nalezljiv	1. Uporablja se za bolezni, ki se lahko prenašajo z ene osebe na drugo. 2. Povzročitelji so bakterije, virusi ali drugi mikroorganizmi.
Jod	Element, ki je bistvenega pomena za nastanek hormonov tiroksina. Ti hormoni nadzorujejo stopnjo metabolizma (notranje kemije) ter rast in razvoj. Potrebna dnevna količina znaša 100 do 300 mikrogramov. Količina joda v hrani je odvisna od količine, ki jo vsebuje hrana za živali ter vsebnost v prsti; pomanjkanje se pojavlja na apnenčastih območjih. Pomanjkljaj se z lahkoto nadomesti s soljo ali kruhom, ki mu je dodan jod. Pomanjkanje joda pri novorojenčkih lahko vodi do prirojenega stanja, ki se kaže v zmanjšanih umskih sposobnostih, počasni rasti ter v robatih obraznih potezah pri malčkih. Popolna ozdravitev je možna s terapijo, pri kateri naknadno razvijejo hormon tiroksin; pogoj je, da se pomanjkanje joda dovolj zgodaj ugotovi.

Zakonodaja	1. Postopek pisanja in sprejemanja zakonov. 2. Zakon ali zakoni, ki jih sprejme neka uradna oseba, predvsem parlament.
Nedohranjenost	Pomanjkanje zdrave hrane v prehrani ali pa preveliko uživanje nezdrave hrane, kar vodi v telesne poškodbe.
Mišična distrofija	Zdravstveno stanje, pri katerem gre za postopno sušenje in slabljenje mišic.
Paraplegija	Popolna nesposobnost premikanja spodnjih udov, pogosto tudi spodnjega dela trupa; pogosto posledica bolezni ali poškodbe hrbtenice.
Pesticid	Kemična spojina, ki se uporablja za uničevanje škodljivcev, še posebej insektov.
Otroška paraliza	Resna nalezljiva bolezen, ki običajno prizadene otroke ali mlade; poveča se možgansko deblo in hrbtni mozeg, kar včasih vodi do paralize in slabljenja mišic.
Protetika	Veja medicine, ki se ukvarja z oblikovanjem, s proizvodnjo in z uporabo umetnih delov telesa.
Spona bifida	Prirojeno stanje, pri katerem del hrbtne mozga ali možganske mreže vdira skozi razpoko v hrbtenci kanal in ima za posledico delno do popolno ohromelost spodnjega dela trupa.
Travma	Stanje, ki je posledica telesnih poškodb ali ran ali pa čustvenega šoka.
Vitamin A	Vitamin, ki topi maščobo in je nujen za normalno rast, za razvoj kosti in zob, za tvorbo celic, za nočni vid ter za zaščito podlog dihalnih, prebavnih in sečnih poti pred infekcijami. Vitamin A se absorbira v telo v obliki retinola. Nahaja se v živalski hrani, kot so jetra, olje iz rubljih jeter, jajčni rumenjaki, mlečni izdelki in je tudi dodan margarini. Karoten, ki se v telesu pretvori v retinol, je prav tako dober vir vitamina A. Karoten je prisoten v zeleni zelenjavi, paradižniku in različnem sadju, kot so pomaranče, slive in breskve. Še posebej veliko ga je v korenju. Prvi simptom pomanjkanja vitamina A je slab nočni vid (oseba ne vidi v mraku), sledita suhost in vnetje oči, ter v končni fazi slepota. Pomanjkanje povzroča tudi zmanjšano odpornost proti infekcijam, suho grobo kožo ter pri otrocih počasno rast.

Opombe

- ¹ Osnovano na zgodbah Unicefa v Afganistanu in Mozambiku.
 - ² Iz članka v časopisu Guardian, UK, 2002.
 - ³ Zgodba s tekmovanja WHO (Svetovne zdravstvene organizacije) na temo duševnega zdravja, 2002.
 - ⁴ Zgodba s tekmovanja WHO na temo duševnega zdravja, 2002.
 - ⁵ Avtorica zgodbe Sue Maskall.
 - ⁶ Zgodba iz 'Kids Health' – Fondacija Nemours <http://kidshealth.org>.
 - ⁷ Povzeto po zgodbi Unicefa iz Mehike.
 - ⁸ Povzeto po aktivnosti iz priročnika Compass o človekovih pravicah, izobrazbi mladih ljudi – Council of Europe, Council of Europe publishing, maj 2002.
 - ⁹ Usposabljanje v skupnosti za ljudi s posebnimi potrebami, Svetovna zdravstvena organizacija, Ženeva, 1989.
 - ¹⁰ Avtorici aktivnosti Sue Maskall in Gelise McCullough.
 - ¹¹ Fotografije iz Unicefove foto galerije, New York.
 - ¹² Poročilo za leto 2001 o otrocih s posebnimi potrebami za Generalno skupščino ZN oz. posebno sejo o otrocih. Hello, is anyone there?
 - ¹³ Dejavnost iz priročnika o izobraževanju o aidsu in spolno prenosljivih boleznih ('School Health Education to Prevent aids and STD'), Svetovna zdravstvena organizacija in United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, 1994.
 - ¹⁴ Prirejeno po 'Creative Force', sklad Save the Children Fund, 2001.
 - ¹⁵ Povzeto po ideji iz 'Spice it up!' Dynamix Ltd. Serious Fun. Save the Children Fund, 2002.
 - ¹⁶ Encarta® World English Dictionary © Microsoft Corporation. Vse pravice pridržane. Razvito za Microsoft pri Bloomsbury Publishing Plc.
- The British Medical Association – Complete Family Encyclopedia, Dorkling Kindersley, London, 1992.

Fotografija z naslovne strani poglavja © Unicef/HQ Brazil/Coe

PREPRIČANJA IN POREKLO

POGLAVJE 4

Za vsakega otroka
Zdravje, Izobrazba, Enakost, Zaščita
NAPREDUJMO V ČLOVEČNOSTI

unicef

VSEBINA

Ozadje	117
Resnične zgodbe	118
Rasizem in terorizem	118
Delo zame	119
Ponosna na dve kulturi	120
Zdaj pa vsi skupaj	121
Za zapahi	122
Priložnost za šport	123
1 Sveženj kart	124
2 Igra Iskanje	129
3 Jaz verjamem, ti verjameš	134
4 Medkulturna sled	137
5 Dragi prijatelj ...	139
6 Šport združuje, rasizem ločuje	144
Dodatne informacije	147
Slovarček	149
Opombe	151

Ozadje

Tretjina od 15.000 vprašanih mladih ljudi je povedala, da so v njihovi državi otroci iz drugih etničnih skupin obravnavani nepravilno.¹ Židi in Romi predstavljajo dva primera skupin ljudi, ki so, zgodovinsko gledano, trpeli diskriminacijo, kjer koli so živeli, ne glede na to, koliko generacij je njihova družina že živela na istem mestu. Druge skupine, ki se redno srečujejo z nestrpnostjo, vključujejo priseljence in iskalce azila.

Na svetu je približno 50 milijonov preseljenih ljudi; ljudi, ki so iskali varnost v drugi državi in ljudi, ki so jih premestili znotraj njihove lastne države. Velika večina pobegne s svojih domov zaradi oboroženih spopadov. Človeška migracija predstavlja stalni problem. V preteklem tisočletju so mnoge družbe doživele etnično raznolikost, povezano z imigracijo. Ko narašča število političnih in ekonomskih beguncev ter iskalcev zatočišča, postaja problem diskriminacije na osnovi etničnega porekla vedno pomembnejši.

Prva, druga in tretja generacija izseljencev lahko čuti različne stopnje navezanosti na dežele, v katerih živijo, in dežele, iz katerih prihajajo. Obstaja lahko celo tretja država, s katero se čutijo povezani. Študije na Norveškem² so pokazale, da so otroci, ki se dobro znajdejo in se dobro odrežejo v šoli, tisti, ki sprejmejo kulturo svojih staršev, medtem ko funkcionirajo na osnovah svoje 'nove' družbe.

144 držav pripada mednarodnemu sporazumu, ki priznava pravico vseh državljanov do verske svobode – pa vendar živi še vedno mnogo ljudi v državah, v katerih je pravica do verske svobode omejena ali celo prepovedana³. „Ne moremo in ne smemo stati tiho ob strani, medtem ko so posamezne osnovne svoboščine, ki jih uživajo pripadniki večine, odvzete pripadnikom manjšin po vsem svetu ... Nestrpnost lahko vodi v diskriminacijo in diskriminacija lahko vodi v preganjanje.”⁴

Verska in etnična nestrpnost krši človekove pravice in ogroža demokracijo ter mir na svetu. Vodili sta do tragedij, kot je holokavst in genocid v Bosni in Ruandi. Večina civilnih nemirov in vojn danes je v glavnem posledica verske in etnične nestrpnosti.

Podatki iz 77 držav kažejo, da večina vlad verjame v izobraževanje kot glavno orodje za preprečevanje diskriminacije in nestrpnosti.⁵ Razlog za to je dejstvo, da je večina predsodkov osnovana na nevednosti. To poglavje v PRIROČNIKU daje mladim ljudem možnost, da sočustvujejo z ljudmi, ki so drugačni od njih, vključno z iskalci azila, z drugo generacijo priseljencev ter mladimi ljudmi različnih prepričanj.

Če je mladim ljudem ponujena možnost, da doživijo življenje skozi oči drugih, ki živijo v drugačnih okoljih in prihajajo iz drugih kultur, bodo postali bolj prilagodljivi in bolj vključujoči. To pa je priložnost, ki je ne smejo zamuditi.

Resnične zgodbe

Rasizem in terorizem^o

Abdul, 14

Anglija

Jaz sem diskriminiran zaradi barve moje kože; moram se tudi spopadati z nadlegovanjem, ker sem musliman. Mislim, da se je nadlegovanje povečalo po terorističnih napadih na ZDA 11. septembra. Otroci so se šalili na račun Bin Ladna, nekateri odrasli pa so postali celo agresivni. Skušal sem stisniti zobe, vendar me resnično skrbi, kakšen učinek ima vse to na muslimansko skupnost. Moja mama se je počutila ogroženo že, če je samo hodila po ulici.

Že vse življenje hodim v isto mošejo v centralnem Londonu, toda po 11. septembru me je preveč strah, da bi hodil tja. Ljudje so začeli metati kamenje vanjo, gnetejo se noter in kričijo na nas med molitvijo. Res me moti, da nevednost peščice ljudi tako zelo vpliva na moje vsakdanje življenje. Veste, kaj je najbolj nenavadno? Potem ko sta Velika Britanija in ZDA napadli Irak, so postali ljudje veliko bolj sočutni do muslimanov. Mislim, da je bilo toliko ljudi proti vojni, ker so videli, da je iraško ljudstvo nedolžno. To so nedolžni muslimani, zato je ljudem postalo jasno, da nismo vsi muslimani teroristi.

Zdi se skrajno nepravilno, da se moramo poleg vseh drugih pritiskov, ki jih doživljamo kot najstniki, zdaj ukvarjati še s stvarmi, kot so rasizem, terorizem in vojna. Kar je še bolj strašljivo, je dejstvo, da za nas – vsaj za mlade ljudi, s katerimi sem se jaz pogovarjal – niso ti problemi le domišljjski, so še preveč resnični. So pač normalen del življenja mnogo mladih ljudi, ki odraščajo v našem svetu. Veste, kaj jaz mislim? Mislim, da bi bil svet veliko lepši, če bi ga vodili mladi ljudje. Mi smo veliko bolj neposredni kot odrasli in imamo močan občutek za pravičnost. Mi nikdar ne bi napadli ne New Yorka ne Iraka.

Dejstva

V zahodni in srednji Evropi je več kot 40 odstotkov otrok, ki jih je anketiral UNICEF, izjavilo, da se v njihovih državah z otroki drugih etničnih skupin ravna nepravilno.

Kaj pa ti misliš?

1. Zakaj Abdul misli, da ga bolj nadlegujejo po 11. septembru?
2. Zakaj so se odnosi spremenili po vojni v Iraku?
3. Kaj se zdi Abdulu najbolj strašljivo?
4. Predstavi si, da si ti Abdul in da so ti ponudili možnost, da podaš javno izjavo na televiziji in govoriš proti rasizmu. Delaj skupaj s partnerjem, da pripravita, napišeta in podata svojo izjavo. Glej Namige za medije za pomoč.

KOP, člen 28:

Pravico imaš do kakovostne izobrazbe. Spodbujati te morajo, da hodiš v šolo do najvišje stopnje, ki jo zmoreš.

KOP, člen 31:

Pravico imaš do igre in počitka.

Citati

„Vsem velikim religijam je enotna skupna predanost podobnim idealom. Prepričan sem, da se kristjani, muslimani, budisti, hindujci, židje in drugi lahko skupaj posvetijo odpravi človeškega trpljenja in vzpodbujejo mir.“

Jimmy Carter, Nobelov nagrajenec za mir, 2002

"Tisti, ki sprejema zlo brez protesta, v resnici sodeluje z njim."
Martin Luther King

Resnične zgodbe

Delo zame

Vesna, 18

Bosna

V izlozbi trgovine z oblačili sem videla oglas za trgovko. Iskali so nekoga med 17. in 20. letom starosti. Imam 18 let in sem nezaposlena, zato sem vstopila in povprašala po službi. Takoj ko je direktorica videla, da sem Romka, mi je rekla, naj se vrnem drugi dan. Kot razlog je navedla, da se še ni prijavi dovolj ljudi; če bi bilo tako, bi pravzaprav morala biti več kot zadovoljna, da bi takoj z menoj opravila razgovor! Vrnila sem se dvakrat in vedno so mi povedali isto. Čez skoraj en teden sem se vrnila v trgovino. Oglas je bil še vedno v izlozbi. Direktorica je bila preveč zaposlena, da bi me sprejela, a so mi povedali, da je prosto delovno mesto že zasedeno. Ko sem zapustila trgovino, sem bila tako vznemirjena, da sem prosila prijateljico, ki ni Romka, naj gre v trgovino in povpraša po službi. Ko je prišla nazaj, je povedala, da so jo naročili na razgovor za ponedeljek.

Po preiskavi je prispel takšen odgovor direktorice:

„Zdelo se mi je, da bi Vesna težko delala tukaj, saj bi morala vsak dan prepotovati dolgo razdaljo do dela. Težko je voditi trgovino, če osebje kar naprej zamuja. Veliko raje bi zaposlila nekoga iz tega območja.“

Dejstva

Skoraj 100 odstotkov Romov v Bosni in Hercegovini je nezaposlenih. UNICEF podpira izobraževalne programe za romske otroke in programe, ki spodbujajo vključevanje mladih Romov v družbo.

Kaj pa ti misliš?

1. Meniš, da je bila Vesna diskriminirana? Zakaj?
2. Kaj naj bi Vesna naredila v dani situaciji?

To je Vesna dejansko naredila:

Veliko držav ima zakone proti diskriminaciji. Vesna je svoj primer predložila posebnemu Evropskemu sodišču, ki udejanja zakone proti diskriminaciji. Sodišče se je strinjalo, da je bila diskriminirana. Dekle, ki je dobilo službo, je imelo le 16 let, bila je belka in je živela enako daleč od trgovine kot Vesna. Trgovina je morala Vesni plačati nekaj denarja, ker so jo prizadeli.

Za razmislek ...

1. Ali poznaš kakšno etnično manjšino v svoji državi, ki je diskriminirana? Zakaj se to dogaja? Kaj ti misliš o tem?
2. „Nevednost vzpodbuja predsodke in omogoča diskriminacijo.“ Razmisli o pomenu te izjave in o tem, kako se nanaša na zgornjo zgodbo.

KOP, člen 39:

Pravico imaš do pomoči, če si bil poškodovan, zanemarjen ali so s tabo slabo ravnali.

KOP, člen 40:

Pravico imaš do pravne pomoči in pravične obravnave v sistemu, ki spoštuje tvoje pravice.

Citati:

„Civilizacija bi morali soditi po njenem odnosu do manjšin.“
Mahatma Gandhi

„Nikoli se ne boj povzdigniti glasu proti krivicam in lažem ter pohlepu. Če bi ljudje po vsem svetu delali tako, bi spremenili svet.“
William Faulkner

Resnične zgodbe

Ponosna na dve kulturi

Selwa,⁷ 15

Španija

Naj vam povem o svoji družini. Moja starša sta emigrirala iz Maroka v Španijo pred desetimi leti. Moja dva brata in sestra so se rodili tukaj. Moj oče je zdravnik in mama je učiteljica. No, to sta bila v Maroku. Ko sta prispela sem, nista mogla najti službe, saj ni nihče priznal njunih kvalifikacij. Oče je delal v bolnišnici, vendar je pomival tla! Potem mu je uspelo nadaljevati študij, ki mu je omogočil, da spet dela kot zdravnik. Mama pravi, da je bilo res hudo, a je bilo vredno, saj je oče vedno želel biti zdravnik.

KOP, člen 30:

Pravico imaš do uporabe svoje kulture, jezika in vere.

Citat

„Na kratko lahko prijateljstvo označimo kot 'popolno skladje mnenj o vseh verskih ali civilnih temah, združeno z najvišjo stopnjo medsebojnega spoštovanja in naklonjenosti!'”

Cicero 1. st. pr. n. š.

Ko smo bili tukaj že nekaj let, je oče uredil, da je prišla k nam tudi njegova mama. Njegov oče je že umrl in nana je ostala sama. Zdaj živimo vsi skupaj v našem stanovanju. Ne spomnim se kaj dosti odraščanja v Maroku, zato je Španija moj dom. Moja brata in sestra niti ne pomislijo, da bi živeli kje drugje, saj je to vse, kar so kdaj poznali. Vem, da mama in oče drugače gledata na stvar. Oče je v službi dobil veliko prijateljev in njegova španščina je skoraj tako dobra kot moja. Mamini prijatelji so večinoma Maročani in njena španščina je v glavnem omejena na nakupovanje in pozdravljanje sosedov. Nana govori samo arabsko. Mislim, da sem jo slišala reči: „Dober dan, hvala, na svidenje, koliko in preveč,” v španščini, in to je vse. Pravi, da je prestara, da bi se naučila še kaj novega.

Ponosna sem, da prihajam iz Maroka in da sem Španka, se to sliši nenavadno? Rada imam stvari iz obeh kultur. Rada imam oba jezika. Moti me, da mi učitelji pravijo, naj v šoli ne govorim arabsko, kot da bi bil to slab jezik ali kaj podobnega. Imam prijatelje, ki so popolnoma Španci in prijatelje, ki so malce mešani, tako kot jaz. Do mene se vsi obnašajo enako. Žalijo me otroci, ki me ne poznajo, in nevedni odrasli. Včasih mi nenamerno rečejo: „Ti pa nisi Španka, kajne? Od kod pa si?” Rada bi rekla, da pravzaprav sem Španka, vendar prihajam iz Maroka. Mislim, da tega ne bi govorili, če bi bila belka. Z očetom sem se pogovarjala o rasizmu. Povedal mi je, da včasih bolniki ne želijo k njemu, ker je temnopolt. To me žalosti, a vem, da so oni na izgubi, saj je najboljši zdravnik na njihovi kliniki!

Kaj pa ti misliš?

1. Kako misliš, da bi Selwa rada, da bi z njo ravnali?
2. Kaj misliš, da so prednosti življenja v večkulturni družbi?
3. Ugotovite, s koliko državami ima vaša skupina povezave. Zemljevid sveta razgrnite na vidno mesto. Po njem nalepite fotografije učencev in z vrstico povežite kraje, v katerih so bili rojeni njihovi starši in stari starši. To dejavnost lahko razširite tudi tako, da povežete še države, v katerih so učenci kdaj živeli. Izpostavite lahko tudi jezike, ki jih tam govorijo, ljudske noše in znamenitosti.

Resnične zgodbe

Zdaj pa vsi skupaj^a

Vedno večje število ljudi, ki se ne strinjajo z delitvijo na različne vere, začne oblikovati koalicije. To so koalicije cerkev, sinagog in mošej. Tukaj v Richmondu (ZDA) obstajajo tri glavne koalicije, ki vzpodbujajo versko sodelovanje za družbene spremembe. Eden od načinov za doseg tega cilja je, da ponujajo hrano in zavetje brezdomcem. Ljudem pomagajo najti tudi službe in stanovanja.

„Najbolj pomembno je, da smo vsi samo ljudje. Samo častimo različno. Zberemo se in se pogovarjamo o različnih temah. Ne strinjamo se vedno, vendar nas razlike ne skrbijo,” pravi Beth, ki je Židinja. „Tako je. Ne prepiramo se o kakšnem geografskem ali političnem dobičku. Pravzaprav smo prepričani, da ni prav, da se prepiramo v imenu vere. Naš cilj je delati skupaj za dobro drugih, na glede na to, v kaj verjamejo,” dodaja Rasheed, ki je musliman. „Pridite in se sami prepričajte,” me povabi in me pelje k skupini ljudi, ki se pripravljajo na noč v kotu zgradbe.

„To je Vrondia in njene tri hčere.” Rokujem se z Vrondio, ki mi razloži, da je ravno nocoj zbežala z nasilnega doma. „Ljudje tukaj so zelo prijazni. Mislim, da je ta kraj poslan od Boga.” Ko jo vprašam, od katerega boga, se zasmeji: „Sicer sem kristjanka, a zdi se mi, da najbrž vsi verjamemo v istega Boga, le da ga drugače imenujemo. Kaj mislite?”

Rasheed me potem pelje do starejšega možaka, ki pravi, da sploh ne verjame v Boga. „Nikoli nisem imel razloga, da bi verjel v Boga. Imel sem težko življenje.” Pogledal je stran in nato nadaljeval: „Vendar pa so to dobri ljudje. Če jim pomaga, da verjamejo v Boga, je meni prav. Vendar pa si jaz ne bom premislil.” Rasheed smehljaje pove: „Saj vas ne želim spreobrniti k ničemur. V redu ste takšni, kot ste.” Stari mož prikima in odtava stran. Pridruži se nama Beth: „Rasheed, ravnokar je prispel možiček s svojo hčerko. Včeraj so ju vrgli iz stanovanja in od takrat se vozita z avtobusi, da se obvarujeta pred mrazom.” Rasheed odide z Beth, da bi pomagal prišlekoma pri nastanitvi.

Z novimi priseljenci v regiji, ki prinašajo s seboj svoja verovanja, postajajo takšne koalicije vedno večje. Zdi se mi, da jo te le eden od načinov, kako se lahko priseljenci aktivno vključujejo v družbo.

Kaj pa ti misliš?

1. Kaj pa ti misliš o takšnih koalicijah?
2. Ugotovi, ali obstajajo kakšne koalicije ali skupine mešanih ver v tvoji domači skupnosti ali drugod v državi. S čim se ukvarjajo? Kdo sodeluje v njih?
3. Napiši časopisni članek o eni od takšnih skupin.

KOP, člen 2:

Vsi otroci imajo te pravice, ne glede na to, kdo so, kje živijo, kaj počnejo njihovi starši, kateri jezik govorijo, kakšna je njihova verska izpoved, kaj so po spolu, kakšna je njihova kultura, so nezmožni ali ne, so revni ali bogati. Z nobenim otrokom se ne bi smelo nepošteno ravnati na nikakršni osnovi.

KOP, člen 14

Pravico imaš do lastne izbire svoje vere in prepričanj. Tvoji starši naj ti pomagajo pri odločanju, kaj je prav in kaj ne in kaj je dobro zate.

Citati

„Rad te imam, ko se priklanjaš v svoji mošaji, poklekaš v svojem templju, moliš v svoji cerkvi. Ker sva ti in jaz sinova in hčere ene vere.” Khahlil Gibran

„Jaz sem budist, a čutim, da nima nihče pravice vsiljevati svoje vere nekemu drugemu. Ne bom vam predlagal, da je moja pot najboljša. Odločitev je vaša.” Dalaj Lama

Resnične zgodbe

Za zapahi⁹

Suleiman, 18

Šri Lanka

Zapr sem bil trikrat – v treh različnih državah. Nekaj let nazaj sem se znašel v spopadu med šrilanško vlado in uporniško skupino, Tamilskimi tigri. Tigri so mi ubili brata in vedel sem, da bom naslednji, če ne pobegnem. Že pred tem so me ujeli vladni pristaši in me mučili, ker so mislili, da sem pripadnik upornikov. Obesili so me z glavo navzdol in me topli s kovinsko palico. Še vedno ne morem premikati roke. Ujet sem bil med dve nasprotujoči si strani in nisem hotel pripadati nobeni.

Moj oče je plačal preprodajalcu ljudi, da me je odpeljal v Nemčijo, ker je mislil, da bom tam varen. Po groznem potovanju sem prispel na nemško mejo, kjer so me aretirali. Nadeli so mi lisice in me odpeljali v temno sobo. Kasneje so me poslali v zapor. Nisem znal nemško, zato nisem z nikomer govoril. Čez čas mi je nekdo povedal, da bom deportiran, ker sem v Nemčijo vstopil nezakonito. Povedali so mi, da me nimajo za begunca, ker ne bežim pred vlado, ampak pred nepriznanimi preganjalci, kot so Tamilski tigri.

Poslali so me v tabor v vzhodni Nemčiji. Domačini so me pretepali in pljuvali name na ulici. Ne razumem, zakaj so me tako sovražili. Moral sem pobegniti od tam. Prebil sem se do Velike Britanije, kjer sem takoj ob vstopu prosil za zatočišče. Prvih šest mesecev sem živel s tamilskim prijateljem, ko sem čakal, da obravnavajo mojo prošnjo. Prvič sem se počutil sproščenega in srečnega. Potem so mi povedali, da so na Uradu za izgnance ugotovili, da sem prispel preko Nemčije, ki je po evropskih zakonih 'tretja varna država', in da me bodo zaradi tega poslali nazaj v Nemčijo. Povedal sem jim, da me bodo, če me bodo poslali nazaj v Nemčijo, od tam deportirali nazaj na Šri Lanko, kjer me bodo ubili. Niso me poslušali.

Delal sem na bencinski črpalki, ko so prišli in me aretirali. Peljali so me v pripor blizu Gatwicka. Stopil sem v stik z odvetnikom, ki je vložil pritožbo. Še vedno čakam, kaj se bo zgodilo. Če me pošljejo nazaj, bo ves trud moje družine zaman. Vse svoje prihranke so postavili na kup, da so mi omogočili možnost, da preživim. Če me pošljejo nazaj, vem, da bom umrl tako kot brat.

Kaj pa ti misliš?

1. Je v vaši državi veliko azilantov oz. iskalcev zatočišča? Od kod prihajajo?
2. Kako vaša vlada izbira, kdo lahko ostane in kdo mora oditi?
3. Če bi se tvoja država držala 22. člena, ali bi Suleimanu odobrili zatočišče?
4. Napiši zgodbo ali dnevniški zapis tvoje izkušnje kot iskalca azila. Predstavljal si, da si bil prisiljen oditi iz države, v kateri zdaj živiš. Kaj se ti zgodi, ko prispeš v državo, v kateri iščeš zatočišče?

KOP, člen 22:

Če si begunec, imaš pravico do posebne zaščite in pomoči (če si bil prisiljen zapustiti svoj dom in živeti v drugi državi), kot tudi do vseh pravic, zapisanih v tej konvenciji.

Citat

„Ravnaj z vero drugega človeka nežno; to je vse, s čimer lahko verjame. Njegov um je bil ustvarjen za njegove misli, ne za tvoje ali moje.”

Henry S Haskins

Resnične zgodbe

Priložnost za šport¹⁰

Earl Barrett

Postal sem takšne vrste igralec nogometa, da lahko nazaj drži množico, ko igra. Pa nisem bil vedno tak. Ko sem začel igrati nogomet, sem bil v rezervi in nismo imeli kaj dosti gledalcev. Lahko sem slišal vse, kar so rekli. Na igrišču so bili še drugi temnopolti igralci, a vse, česar se spominjam, je lovljenje žoge in oglašanje opičjih pesmi.

Anglija

Zdaj me moji oboževalci častijo z imenom 'legenda kluba' in imam lepe spomine na igranje za svojo državo. Toda leta nazaj je rasizem v športu postal tak problem, da so poslali preiskovalce pod krinko, da bi ugotovili, kdo začenja z opičjim oglašanjem. Postal sem trd za rasistično nasilje, a vseeno zareže globoko, predvsem, ko si mlad.

Ko sem bil najstnik, sem stopil v restavracijo blizu svojega doma. Takoj ko sem stopil skozi vrata, me je začel neki belec obmetavati z žaljivkami. Potem je začel vame metati pepelnike in vrče za vodo. Šel sem domov in se razjokal. Nisem mogel verjeti, da je lahko odrasel človek tako sovražen do nekoga, ki ga niti ne pozna. Skorajda bi se sramoval samega sebe, pa čeprav nisem naredil ničesar narobe. Še vedno me zapeče, če samo pomislim na to.

KOP, člen 19:

Pravico imaš biti zaščiten pred telesnimi in psihičnimi zlorabami.

KOP, člen 31:

Pravico imaš do igre in počitka.

Citati

Bel deček se je na dvorišču igral s svojim temnopoltim prijateljem. Ko je prišel domov, ga je oče vprašal, kakšne barve je njegov prijatelj. Deček je odgovoril: „Počakaj malo, očka, grem nazaj ven in bom pogledal!“

„Vprašaj po mojih vrlinah, ne po barvi moje kože.“
Arabski pregovor

Fotografija: UNICEF/Brazil/Coe

Kaj pa ti misliš?

1. Si kdaj videl ali občutil rasizem v športu, predvsem pri nogometu?
2. Kaj misliš, da bi morali narediti proti temu?
3. Pouči se o F.A.R.E. (Nogomet proti rasizmu v Evropi) www.farenet.org in 10-točkovnem načrtu za boj proti rasizmu.
4. Pozanimaj se, ali se športne institucije, kot je nogometna, bojujejo proti rasizmu v tvoji deželi.
5. Se lahko spomniš kakšnega načina, kako bi se lahko oz. se s športom bojujemo proti rasizmu?
6. Malo raziskuj in najdi primer, v katerem je bil šport uporabljen proti rasizmu ali je združeval razdvojene skupine ljudi.

1 Sveženj kart¹¹

Cilji

- Razumeti situacije, s katerimi se morajo soočati begunci.
- Razumeti, da se vsak lahko znajde v takšni situaciji, ne da bi to lahko preprečil.

Material

- sveženj kart – prekopiranih in razrezanih na 18 delov
- sveženj kart – celotno besedilo
- velika pola papirja

Čas: od 45 minut do 1 ure

Metoda

1. Začni z možgansko nevihto, da ugotoviš, kaj učenci vedo o beguncih. Glavne točke napiši na veliko polo papirja, da se boš lahko k njim vrnil kasneje v pogovoru.
2. Sodelujočim razdeli delčke zgodbe. Vsi deli so oštevilčeni. Sodelujoči naj preberejo svoj del zgodbe; eden po eden in po vrsti na glas.
3. Razdeli kopije cele zgodbe in učencem zastavi naslednja vprašanja:
 - O kom govori zgodba?
 - Kdaj se je dogajala?
 - Kje bi se lahko dogajala?
 - Se je kaj takšnega kdaj zgodilo v tvoji državi? (V zgodbi o zatiralcih govorijo kot o upornikih; ali bi lahko uporabili tudi kak drug izraz?)
 - Kje lahko takšno vrsto situacije najdemo danes?
4. Sodelujoči naj gredo skozi različne dileme, s katerimi se sooča pripovedovalec. Vprašaj jih, kaj bi oni storili v takšni situaciji.

Povzemanje in ocena

Začni tako, da vprašaš sodelujoče, kaj menijo o tej dejavnosti.

- So se njihovi vtisi spremenili med branjem samo dela zgodbe ali med celotno zgodbo?
- So se lahko poistovetili z zgodbo? Kako?
- Kako ljudje gledajo na begunce?
- Vprašaj po primerih diskriminacije, ki jih je mogoče najti v zgodbi.

Dodatne dejavnosti

- Povabi sodelujoče, naj preberejo resnično zgodbo z naslovom: Za rešetkami.
- Poveži se z območno ali državno organizacijo, ki se ukvarja z zatočišči za begunce, in se pozanimaj, kako jim lahko pomagaš. Morda lahko zbirate otroške igrače, igre in oblačila. Vendar povprašaj, kaj ta organizacija dejansko potrebuje, preden začneš zbirati stvari!
- Raziskuj o slavnih beguncih v svoji državi ali po svetu. Veliko primerov lahko najdeš v preletu skozi zgodovino, saj so ljudje morali velikokrat bežati. Ko si udeleženci izberejo nekoga, naj se pozanimajo, od kod je prišel, o razlogih za odhod in njegovih dosežkih. Udeleženci naj najdejo tudi najbolj presenetljivega begunca, torej nekoga, za kogar nihče ni vedel, da je begunec.

Vse skupaj razstavite na plakatu v razredu.

Nekaj zelo slavnih beguncev:

Njegova svetost Dalaj Lama 1935 – iz Tibeta

Sigmund Freud, psiholog – iz Avstrije

Albert Einstein (1879 – 1955) – iz Nemčije

Sveženj kart

1. V šoli sem tistega dne uživala. Učitelju je bila všeč smešna zgodba, ki sem jo napisala o svoji družini, naročil mi je, naj jo preberem na glas v razredu. Moja starša sta bila res ponosna name, ko sem jima povedala o tem, tudi njima je bila zgodba všeč in moji bratje so se do solz nasmejali. Proslavili smo tako, da smo odigrali mojo najljubšo igro s kartami, preden smo odšli spat. Tistega dne smo se veliko smejali.
2. Ko me je oče zbudil, je bilo zunaj še temno. Komaj sem lahko videla njegov zaskrbljeni obraz. Rekel je, da moramo takoj oditi, ker so uporniki prišli do naše vasi! Slišal je, da so veliko ljudi v sosednji vasi pobili. Imeli smo 5 minut časa, da zapustimo svoj dom, ni bilo časa, da bi vzeli kar koli s seboj. Oblekla sem se, zgrabila pulover in sveženj kart poleg svoje postelje.
3. Mama je jokala, želela je videti svojo sestro, ki je živela tri hiše nižje od nas, da bi se prepričala, da tudi ona odhaja z nami. Oče je stekel do njihove hiše. Vrnil se je čez nekaj minut. Mami je povedal, da stric ne želi zapustiti svojega doma, zato je moja mama samo še bolj jokala, a ni bilo časa, da bi jih prepričevali, naj pojdejo z nami. Zanima me, kaj se je zgodilo z njimi.
4. Zapustili smo svojo hišo in se podali po poti, ki je peljala v nasprotni smeri od kričanja, ki smo ga slišali v daljavi. Ognjeni zublji so osvetljevali nebo. Cesta je bila polna ljudi vseh starosti, vsi so hoditi hitro in tiho. Nekaj ljudi je hlipalo, večina pa je bila preveč prestrašena in zadihana, da bi sploh lahko spustila kak glas.
5. Moja babica nas ni mogla dohajati, ker jo je bolela noga. „Pridi, nana,” sem rekla, „ti bom jaz pomagala.” Naslonila se je name, a bila je pretežka, zato sva začeli zaostajati in so nas drugi prehitevali. Takrat že nisem več videla svojih staršev in bratov.
6. Po dveh urah sva čisto zaostali in sva bili sami. Glasovi okoli naju so postajali vse glasnejši. Lahko sva slišali krike in streljanje. Z babico sva se skrili za neka drevesa, obe sva bili preveč prestrašeni, da bi lahko govorili. Tovornjak z uporniki se je peljal mimo.
7. Ko sva spet zadihali, mi je babica zašepetala na uho: „Naprej moraš iti brez mene. Če se boš držala proč od glavne ceste, te ne bodo videli, in lahko boš dohitela svojo mamo in očeta.” Odkimala sem. Nisem je hotela zapustiti, bala sem se zanjo in zase. Kaj, če jih ne bom mogla najti?

8. Ni mi pustila izbire. Pomagala sem ji, da se je skrila v neko lopo, in potem odšla. Tekla sem po majhnih poteh, se skušala držati stran od glavne ceste, a jo vseeno imeti na očeh. Bila sem izčrpana in lačna. Nenadoma sem zaslišala streljanje in krike tik pred seboj. Skočila sem v jarek. Eno minuto sem se tresla in jokala, že naslednjo pa mislim, da sem zaspala.
9. „Vstani!” je nekdo zakričal. Odprla sem oči. Počutila sem se, kot da se zbujam iz sanj v nočno moro. Moški je stal nad mano s puško, uperjeno v mojo glavo. „Pridi z mano!” je zaklical. Sledila sem mu. Nočna mora se je nadaljevala, povsod so ležala trupla, nekatera so pripadala mojim sosedom in prijateljem. Postalo mi je slabo.
10. Potem sem zagledala svojega očeta, nerodno je ležal na cesti. Stekla sem k njemu. „Očka!” – potegnila sem ga za suknjič in glava se je rahlo premaknila. Bilo je veliko krvi, a nič življenja. Moški me je potegnil stran in me udaril. Ne spomnim se, kaj se je zgodilo potem. Naslednja stvar, ki se je spominjam, je, da so me gnali skupaj z drugimi vaščani. Nihče ni govoril, vsi smo imeli isti pogled v očeh, pogled, ki je bil več od strahu. Naložili so nas na tovornjak. Odpeljal je in nismo vedeli, kam gremo; v tistem trenutku nam je bilo tako ali tako vseeno.
11. Nekdo je rekel, da nas peljejo v taborišče. Bila sem napeta in občutila sem, da se tudi drugi počutijo enako. Kakšno taborišče? Naš svet se je postavil na glavo. Kaj se bo zdaj zgodilo v tej živi nočni mori? Nas bodo mučili ali nahranili? Tovornjak se je ustavil in mi smo izstopili.
12. Rekli so nam, naj hodimo. Hodili smo in hodili – nikjer ni bilo taborišča – meja se je premaknila in mi smo morali hoditi naprej. Vsi so se zdeli zmedeni. Svojih 'paznikov' sploh nismo več videli v kaosu in hodili smo naprej. Vse me je bolelo, jedla nisem že dva dni, še nikoli nisem bila tako daleč od doma, pravzaprav še nikoli nisem bila nikjer sama. Moje življenje ni bilo več moje življenje.
13. Končno smo ponoči prispeli do meje. Ko smo prispeli, nas stražarji niso hoteli spustiti skozi. Postavljali so nam veliko vprašanj in nam potem naročili, naj počakamo. Slišali smo, da so eno skupino nekaj ur prej že poslali nazaj. Čakali smo vso noč, potem so nas stražarji le spustili skozi, rekli so, da bomo našli begunski tabor v naslednjem mestu; tam nas bodo nahranili in nam ponudili zatočišče. Šele kasneje sem se zavedela, da sem pravzaprav begunka.

14. Do tabora smo prispeli naslednji večer. Ko smo hodili skozi mesto, so domačini strmeli v nas; niso bili veseli, da nas vidijo, nekateri otroci so celo metali kamenje v nas in se nam posmehovali. Hodili smo s sklonjenimi glavami in se počutili osramočene, hkrati pa upali, da nas ne bodo poslali naprej. Povedali so nam, da je taborišče polno, a da bodo že našli prostor za nas. Skupina, s katero sem prišla, se je razkropila v iskanju družine in prijateljev. Spet sem bila sama, nikogar nisem poznala in nikomur nisem mogla zaupati.
15. Dali so me neki družini, ki je rekla, da lahko ostanem v njihovem šotoru, če pomagam paziti na njihove male otroke. Z nikomer se nisem pogovarjala, moj um in telo sta bila otopela. Pazila sem na otroke, a se z njimi nisem igrala. Nisem jim dovolila, da bi se dotikali mojega svežnja kart. To je vse, kar mi je še ostalo. Nenehno slišim govorce o tem, kaj se dogaja in kaj bodo naredili z nami, sploh ne vem več, kaj je res. Delu mene je popolnoma vseeno. V taboru je veliko nasilja in veliko ljudi je bolnih. Ostajala sem v šotoru in šla ven le, ko sem morala.
16. Prejšnji teden sem imela dom, starše, ki so me imeli radi, brate, stare starše, tete in strice in bratrance, dobro mi je šlo v šoli in imela sem prijatelje. Poznala sem pokrajino okoli sebe, večino ljudi v svoji vasi, zdaj pa je vse to izginilo. Sem begunka. Sem čisto sama, v neznanem kraju, v katerem ljudje govorijo drug jezik. Iščem svojo družino, a nihče ni videl nikogar od njih. Ne vem, ali bom še kdaj videla koga od svoje družine ali pa svoj dom.
17. Zdaj sem v taborišču že dva meseca. Prepričana sem, da so vso mojo družino pobili takrat, ko so umorili mojega očeta. Zdaj sploh nimam razloga, da bi šla domov. Spoznala sem nekaj ljudi, ki pravijo, da mi lahko pomagajo.
18. Nek moški pravi, da mi lahko najde službo v drugi državi, kjer bom zaslužila veliko denarja. Pravi, da bi mi rad pomagal in da mi lahko posodi denar, da pridem tja. Vrniti bi mu morala šele, ko bi že nekaj zaslužila. Morda je to moja možnost za nov začetek. Moje sanje so, da bi spet igrala karte; nekje, kjer nisem tujka, nekje, kamor pripadam.

2 Igra Iskanje¹²

Cilji

- Mladim ljudem predstaviti nekatere od mnogo preprek, s katerimi se srečujejo iskalci azila.
- Vzpodbuditi mlade ljudi, da bi sočustvovali z iskalci azila.

Material

- tabla ali razpredelnica
- fotokopije plošče za igro Iskanje
- fotokopije igralnih kart, karte razreži in jih na hrbtni strani označi s „!“ ali z „?“
- fotokopije osnovnih pravil igre
- kocka (1 na igro)
- igralne figure, kroglice ali gumbi (2 za vsakega igralca)

Čas: od 45 minut do 1 ure

Metoda

1. Udeležence uvedi v igro z vprašanjem, ali vedo, kdo je iskalec azila. Vprašaj jih, ali se spomnijo kakšnega razloga, zakaj ljudje postanejo iskalci azila. Napiši nekaj razlogov na desno stran table.
2. Udeleženci naj imenujejo kakšno državo, iz katere ljudje bežijo in iščejo zatočišče v naši državi. Te države napiši na levo stran table. Nato pogledajte, ali jih lahko povežete z razlogi, ki ste jih že prej napisali.
3. Vprašaj jih, ali mislijo, da je lahko postati iskalec azila. S katerimi težavami se iskalci azila srečujejo na svoji poti do države, v kateri bi lahko živeli?
4. Razred razdeli na štiri skupine. Razloži jim, da bodo igrali podobno igro, kot je npr. Človek ne jezi se.
5. Vsaka skupina štirih mora imeti svojo igralno ploščo, eno kocko, komplet „!“ in „?“ kart in 8 igralnih figur (4 krat 2). Vsakemu učencu povej, da bo predstavljal dva iskalca azila iz enega dela sveta (npr. zahodne Afrike). Njegova naloga je, da pripelje svoja dva človeka na končni cilj pred drugimi.
6. Na poti se bodo soočali z izzivi. Vsakič, ko prispejo na kvadrataček z vprašanjem, morajo vzeti karto, označeno z „?“. V končnem delu igre bodo pobirali karte s „!“ . Vsaka karta vsebuje nekaj, s čimer se pravi iskalci azila srečujejo na svoji poti k boljšemu življenju.
7. Naj igrajo.

Povzemanje in ocena

Začni z vprašanjem, kakšna se je sodelujočim zdela igra. Kako težko je bilo priti v deželo zatočišča? So se jim 'iskalne' karte zdele pravične?

Povabi skupino, naj razmisli o tem, kaj lahko sami naredijo, da pomagajo beguncem ali prebežnikom v svojem mestu ali, bolj splošno, kakšno pomoč lahko vnesejo v svojo družbo.

Vprašaj naslednje:

- Kaj se zgodi, če prebežnik zaprosi za zatočišče v naši državi?
- Ali veš, kaj morajo prebežniki narediti?
- Od kod prihajajo prebežniki v tvoji državi?
- Zakaj sploh so begunci?
- Misliš, da bi morali dovoliti vstop v našo državo le ljudem, ki imajo dovolj denarja?

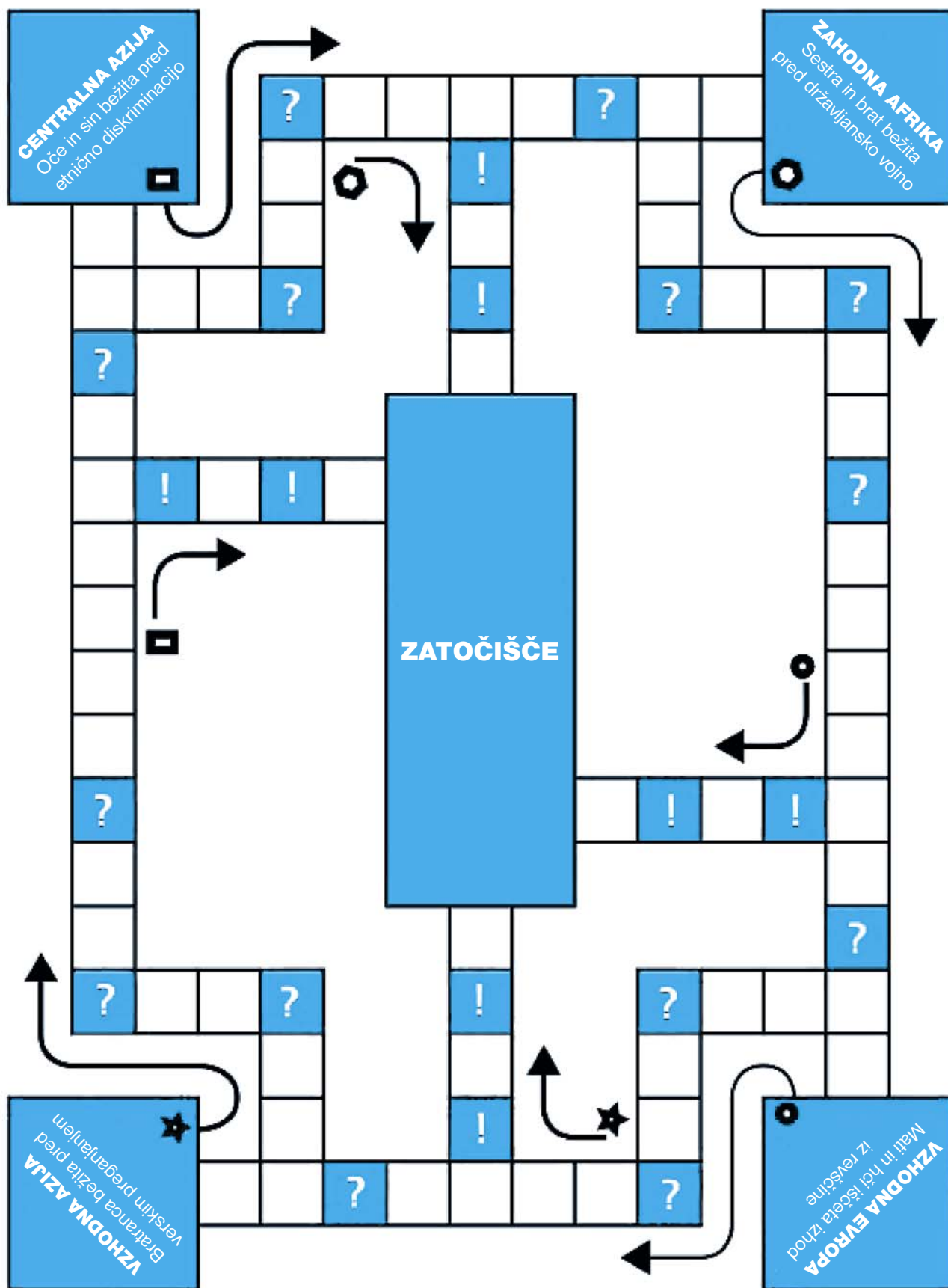
Namigi za izvajalca

Poskusi poiskati kakšno lokalno osebo, ki se spozna na begunce v vašem območju – veliko podatkov in statistik o beguncih najdeš tudi na UNHCR spletni strani: www.unhcr.ch

Dodatne dejavnosti

- Preberite resnično zgodbo 'Za zapahi'.
- Povabi begunca ali priseljenca v razred. Prosi ga/jo, ali bi lahko razredu povedal/-a nekaj o državi, iz katere prihaja ter zakaj je moral/-a oditi. Kako je potoval/-a in kaj se mu/ji je dogajalo med potjo? Kako se mu/ji je godilo, ko je prispel/-a v to državo? Poizvedi, kaj bi njej ali njemu najbolj pomagalo, ko je prispel/-a v to državo. Po tem pogovoru se pogovorite o idejah in dejanjih, kako bi lahko pomagali prebežnikom na lokalni ravni.

Karte izzivov za igro Iskanje

? karte

<p>? Žalosten si, ker zapuščaš svojo družino in prijatelje, ter zaskrbljen nad potjo pred seboj. Stopi en korak nazaj.</p>	<p>? Stražarji na meji želijo podkupnino. Nimaš denarja. Vrni se en korak.</p>	<p>? Star sosed te prepozna v begunskem taborišču. Predstavi te ljudem, ki ti lahko pomagajo. Stopi en korak naprej.</p>
<p>? Tihotapec ti ponudi, da te hitro spravi v tvojo izbrano državo. Stopi en korak naprej.</p>	<p>? Tihotapec ti vzame denar in te naloži na tovornjak s petdesetimi drugimi. Po štirih dneh zapustijo kombi. Vrni se štiri korake.</p>	<p>? Preprodajalec te proda v prisilno delo. Vrni se štiri korake.</p>
<p>? Oropajo te. Ukradejo ti ves denar in lastnino. Vrni se za tri korake.</p>	<p>? Otroku rešiš življenje in postaneš lokalni junak. Ponudijo ti pomoč pri iskanju zatočišča. Stopi naprej za tri korake.</p>	<p>? Sorodnik, pri katerem živiš, je zelo bolan. Poiskati moraš pomoč. Vrni se za en korak.</p>
<p>? Priti skušaš v drugo državo s skrivanjem pod vlakom. Vržejo te z njega in si hudo poškodovan. Vrni se za tri korake.</p>	<p>? Izveš, da ti je doma umrl dedek. Zelo si žalosten. Vrni se za en korak.</p>	<p>? Uspe ti najti nekoga, ki ti bo dal hrano in streho nad glavo, če delaš zanj. Stopi naprej za en korak.</p>
<p>? Domačini kričijo nate in vate mečejo kamenje, ker ne marajo tujcev v bližini. Pojdi en korak nazaj.</p>	<p>? Medtem ko si spal, so ti ukradli vso lastnino. Vrni se za tri korake.</p>	<p>? Voznik tovornjaka pristane, da te pretihotapi v izbrano državo, če mu daš ves svoj denar. Pojdi naravnost na pot za državo zatočišča.</p>

! karte

<p>! Tvoja prošnja se je zavlekla, ker nimaš dokumentov za identifikacijo. Vrni se dva koraka.</p>	<p>! Aretirali so te in ti povedali, da te bodo deportirali takoj, ko bo mogoče. Vrni se za šest korakov!</p>	<p>! Spoprijateljil si se z domačini, ki bi ti radi pomagali. Stopi korak naprej.</p>
<p>! Zaradi politične situacije so vsi sumničavi do iskalcev zatočišča. Vrni se za dva koraka.</p>	<p>! Začel si se učiti jezika države, v katero si prebežal. Stopi en korak naprej.</p>	<p>! Po krivici so te obdolžili kraje. Stopi dva koraka nazaj.</p>
<p>! Zakon o iskalcih azila se je pravkar spremenil. Zdaj imaš manj možnosti, da postaneš državljani izbrane države. Vrni se za dva koraka.</p>	<p>! Povabili so te, da na okoliški šoli govoriš o svojih izkušnjah. Vsi so zelo prijazni do tebe. Stopi naprej za en korak.</p>	<p>! Sprejeli so tvojo prošnjo. Zdaj si državljani izbrane države! Pojdi naravnost v polje za državljane.</p>

Pravila igre Iskanje:

Število igralcev: 2, 3 ali 4.

Kaj potrebuješ? Igralno ploščo (fotokopijo), vsak udeleženec po 2 figuri, 1 kocko, karte „?“ in „!“

Kako zmagati? Prvi, ki spravi oba v polje za državljane, zmagaja.

Kako igrati?

1. Postavi svoja iskalca azila v državo, iz katere prihajata.
2. Začni s starejšim tekmovalcem in se pomikaj v smeri urinega kazalca.
3. Vrzi šestico, da lahko tvoj iskalec začne pot.
4. Kocko vrzi enkrat v vsakem krogu in premakni iskalca za vrženo število polj.
5. Če pristaneš na polju z oznako „?“ ali „!“, vzemi karto iz odgovarjajočega svežnja.
6. Sledi navodilom, nato pa vrni karto na dno svežnja.
7. Če pristaneš na polju, na katerem je že drugi iskalec azila, reci: „Prenatrpano,“ in ga pošlji nazaj v državo, iz katere je prišel.
8. Če se oba tvoja iskalca znajdetata na istem polju, ustvarita cestno zaporo, in nihče ne more mimo, dokler se eden od tvojih ne premakne.
9. Ko si prišel okoli plošče, vstopi na pot države zatočišča.
10. Da bi vstopil v polje za državljane, moraš vreči točno število.

Pred teboj je dolga in težka pot. Veliko sreče!

3 Jaz verjamem, ti verjameš¹³

Cilji

- Seznaniti sodelujoče s številom in raznolikostjo obstoječih religij.
- Pregledati podobnosti in razlike med nekaterimi od njih.

Material

- velike pole papirja in pisala
- tabela 'Večja verstva sveta' po številu vernikov
- prazna tabela 'Večja verstva sveta'
- list z informacijami o nekaterih večjih verstvih sveta

Čas: od 45 minut do 1 ure

Metoda

1. Predstavi dejavnost sodelujočim. Vprašaj jih, ali mislijo, da vedo veliko o veri. Koliko verstev poznajo, od velikih ver pa vse do manjših sekt ali lokalnih verovanj?
2. Razmislijo naj o verah in jih skušajo naštet kar največ.
3. Po petih minutah jih vprašaj, katere vere so našli. Napiši njihove odgovore na tablo. Poglejte na tabelo 'Večja verstva sveta', ki je sestavljena po številu vernikov. Koliko od njih je razred naštel? Za katere od napisanih še nikoli niso slišali?
4. Vprašaj razred, za katere vere menijo, da so najbolj poznane.
5. Razdeli sodelujoče po skupinah tako, da bodo kar najbolj mešanih veroizpovedi. Razloži jim, da naj zdaj delajo skupaj in najdejo kar največ podatkov o neki veri. Razdeli jim prazne tabele.
6. Po petnajstih minutah naj prenehajo z delom. Se jim je zdela naloga težja ali lažja, kot so pričakovali? Zakaj?
7. Preglejte njihove odgovore. Kaj so glavne razlike med različnimi verstvi? So našli veliko podobnosti? Jih je to presenetilo?

Povzemanje in ocena

- Začni skupinski pogovor o tem, kaj je vera.
- So vsa prepričanja verska? O čem še imajo ljudje močna mnenja?
- Vprašaj sodelujoče, kaj oni mislijo o ljudeh v njihovi skupnosti, ki prihajajo iz drugačnega verskega ozadja. Kaj cenijo pri njihovem prepričanju ali obnašanju?

Dodatne dejavnosti

Sodelujoči naj delajo po skupinah in se bolj poglobljeno pogovorijo o eni religiji. Zamisli si lahko sposodijo s tabele v razredu in ji še kaj dodajo. Potem naj predstavijo svoja spoznanja na plakatu pred razredom. Če je razred versko zelo mešan, lahko vsak predstavi svojo vero. Vzpodbujati jih je treba, da bodo ponosni na lastne korenine in prepričanja.

Velika verstva sveta

- tabela s podatki

Vpišite, kolikor vest, o izbrani veri ali prepričanju:

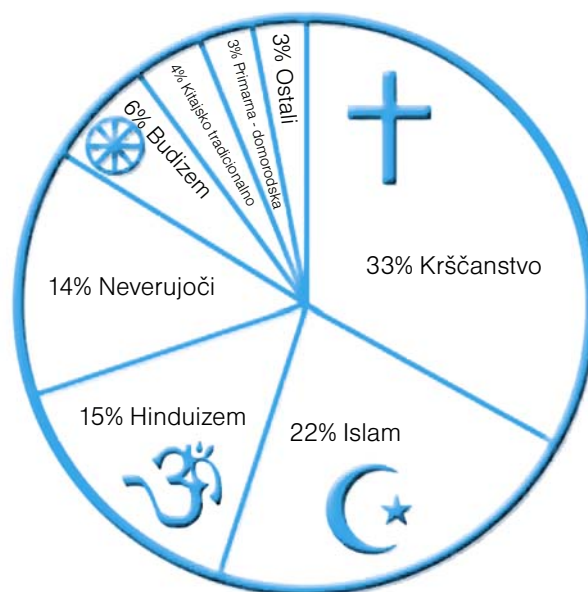
1.	Ime verstva:
2.	Glavna prepričanja:
3.	Prazniki:
4.	Sveti kraji:
5.	Prostor častitve:
6.	Posebna hrana:
7.	Sveta knjiga:
8.	Države, v katerih verujejo v to vero:
9.	Kako staro je to verstvo?
10.	Drugi podatki:

Velika verstva sveta

Po številu vernikov¹⁴

1. Krščanstvo: 2 milijardi
2. Islam: 1,3 milijarde
3. Hinduizem: 900 milijonov
4. Neverujoči/agnostiki/ateisti: 850 milijonov
5. Budizem: 360 milijonov
6. Kitajska tradicionalna vera: 225 milijonov
7. Primarna – domorodska: 150 milijonov
8. Afriška tradicionalna in diasporična: 95 milijonov
9. Sikhizem: 23 milijonov
10. Juche: 19 milijonov
11. Spiritizem: 14 milijonov
12. Judizem: 14 milijonov
13. Bahajstvo: 6 milijonov
14. Džainizem: 4 milijoni
15. Šintoizem: 4 milijoni
16. Cao Dai: 3 milijoni
17. Tenrikijo: 2,4 milijona
18. Neopoganstvo: 1 milijon
19. Unitarci: 800 tisoč
20. Rastafarianizem: 700 tisoč
21. Scientologija: 600 tisoč
22. Zoroastrianizem: 150 tisoč

Krščanstvo: vključno s katoliki, protestanti, vzhodno ortodoksno, Jehovovimi pričami in drugimi.
Neverujoči: vključno z agnostiki, sekularnimi humanisti, ateisti, itd.

(Prikazane velikosti so **približne ocene** in so tukaj predvsem zaradi razporeditve skupin, ne pa za prikaz definitivnega števila. Ta seznam je sociološki/statističen po stališču.)

4 Medkulturna sled¹⁵

Cilji

- Omogočiti sodelujočim, da prepoznajo vplive, ki so jih imele različne kulture na njihovo družbo.
- Vzpodbuditi sodelujoče, da cenijo te vplive.

Material

- velike pole papirja
- pisala različnih barv
- revije, fotografije in ilustracije

Čas

- 1. srečanje: 1. del – delo v razredu: 15 minut
- 1. srečanje: 2. del – domača naloga: od 1 do 2 uri raziskovalnega dela
- 2. srečanje: 3. del – delo v razredu: od 45 minut do 1 ure za predstavitev in poročanje

Metoda

1. srečanje: 1. del – delo v razredu

1. Razdeli sodelujoče v skupine po največ šest ljudi.
2. Povej vsaki skupini, da so detektivi na poti odkritja. Raziskovali bodo svojo domačo skupnost in iskali sledi različnih kultur.
3. Vsaka skupina naj si izbere kulturo z dolgo zgodovino in jasno začrtanimi kulturnimi vrednotami, kot je npr. kitajska, arabska, indijanska, afriška, plemenska.
4. Raziščite nekaj področij, na katerih bi lahko iskali sledi:
 - Gastronomija: hrana in začimbe, značilna kuhinja v restavracijah.
 - Oblačila in moda: vplivi, ki smo jih posvojili v svojem načinu oblačenja.
 - Glasba in dogodki: kakšno glasbo se lahko dobi, kako pogosto jo slišimo in kje? Obstajajo kakšni dogodki, na katerih lahko ljudje preizkusijo kulturno raznolikost?
 - Arhitektura in opremljanje stanovanja: kateri vplivi so opazni v naših domovih in vrtovih?
 - Mediji in umetnost: preglej televizijske programe, književnost in umetnost.
 - Filozofije in načini življenja: obstajajo kakšna zdravila ali prakse v tvoji skupnosti, kot npr. alternativno zdravljenje, ples ali borilne veščine, ki izvirajo iz določenih prepričanj?
 - Jezik: katere besede in rekla so postala del našega vsakdanjika?

1. srečanje: 2. del – domača naloga

Vsaka skupina naj prihajajoči teden zbira informacije. Potruditi se morajo in poiskati kar največ primerov. Pregledajo lahko knjige, stare revije in si ogledajo TV-oglas; zbirajo lahko plakate in reklame, ali pa primere prepričanj in kulturne dediščine v naši družbi.

2. srečanje: 3. del – delo v razredu

1. Udeležencem daj velik list papirja. Razrežejo naj ga na kose, en kos za vsako temo, o kateri bi radi govorili. S pisali različnih barv naj napišejo svoje ugotovitve in z lepilom prilepijo slike ali druge primere, ki so jih našli.
2. Vsaka skupina naj predstavi svoje raziskovanje in ugotovitve.

Povzemanje in ocena

Predstavitve naj se končajo s pogovorom. Za lažje ocenjevanje opravljenega dela lahko vprašaš naslednje:

- Vas je kaj še posebej presenetilo?
- Ali je pomembno, da obstaja toliko sledi različnih kultur v naši družbi?
- Ali ste zaznali kakšne vzorce ali trende v sledih?
- Ali ste ugotovili, da imajo nekatere kulture močnejši vpliv kot druge? Zakaj je prišlo do tega?
- Ali je za nas pomembno, da vemo več o drugih kulturah in prepričanjih? Zakaj?

Dodatne dejavnosti

- Organizirajte dogodek za zbiranje sredstev z mednarodnim pridihom. Povabite starše in ljudi iz vaše skupnosti k sodelovanju. Vzpodbudite jih, da oblečejo svoje narodne noše in da prinesejo tipično hrano.
- Povabite sodelujoče, da preberejo resnično zgodbo z naslovom 'Ponosna na dve kulturi.'

5 Dragi prijatelj ...¹⁶

Cilji

- Vzpodbuditi otroke, da izražajo svoje poglede in občutja.
- Vzpodbujati sočutje in razumevanje do mnenj ali prepričanj drugih ljudi.
- Vzpodbujati sodelovanje tistih članov skupine, ki jim je težko govoriti pred drugimi.
- Začeti pogovor o medsebojnem spoštovanju.

Material

- šest pisem otrok
- papir in pisala
- majhni koščki papirja
- pomožni material, poročilo za medije s pismi uredniku

Čas: od 45 minut do 1 ure

Metode

1. Preberite pisma. Pogovorite se o mnenjih, ki so izražena v pismih. So bile katere med informacijami presenetljive? So ljudje v pismih drugačni, kot so si predstavljali budiste, hindujce in druge?
2. Pisma razdeli po razredu, eno pismo na vsakega učenca.
3. Učenci naj si predstavljajo, da je bilo to pismo namenjeno njim in da je oseba, ki ga je napisala, njihov novi dopisovalec.
4. Potem naj sami napišejo pismo svojemu novemu dopisovalcu. Skušaj naj odgovoriti na morebitna vprašanja in pišejo naj o lastnih prepričanjih. Vprašajo lahko tudi podrobnosti po prepričanjih svojega novega dopisovalca.
5. Pusti učencem od 15 do 20 minut časa, da napišejo pisma.
6. Poišči prostovoljce, ki bodo na glas prebrali svoja pisma.
7. Poglejte, ali lahko kdo v razredu odgovori na vprašanja, ki jih postavljajo.

Povzemanje in ocena

Učence vprašaj, ali so se kaj novega naučili, ko so brali pisma drugih ljudi. Kako lahko je bilo odgovoriti na vprašanja? So imeli dovolj časa za odgovore ali se jim zdi, da bi lahko še kaj napisali? Nadaljuj pogovor o vprašanjih, ki so se pojavljala v pismih.

Dodatne dejavnosti

- Sodelujoči naj pregledajo novejša časopisa in najdejo članek, ki izraža prepričanje nekoga, in ga komentirajo. Z njim se lahko strinjajo ali ne, morajo pa trdno zastopati svoje mnenje, ki se lahko nanaša na kakršno koli temo.
- Napišejo naj pismo; sledijo naj navodilom v poročilu za medije. Pismo je lahko namenjeno uredniku časopisa ali pa ustreznim oblastem ali celo politiku.
- Opomni sodelujoče, da lahko le z odkrivanjem svojih mnenj pomagamo uvesti spremembe.
- Poskusi urediti dejansko izmenjavo pisem med mladimi ljudmi različnih ver. To lahko naredite z drugo šolo iz vašega območja ali, če je možno, celo z drugo državo. To lahko izvedete tudi kot dejavnost celega razreda s plakati informacij o prepričanjih iz vašega razreda. Vključite tudi fotografije in risbe.

Prepričanja – pisma

Dragi prijatelj!

Zdravo, jaz sem Sayeed Guma. Moje ime po arabsko pomeni 'srečna luna'. Nobenih komentarjev, prosim ... Imam 13 let. Imam tri brate in eno sestro. Vsi so starejši od mene, zato me razvajajo! Ne, samo šalim se, v bistvu je to tako, kot da bi imel šest staršev! Imaš ti tudi kakšnega ukazovalnega brata ali sestro?

Sem musliman in hodim v islamsko šolo. Je precej stroga, a ponavadi nimam težav – vsaj ne prepogosto! Imamo vse predmete, meni pa je najljubša matematika. Rad imam nogomet in igram za šolsko moštvo. Predvidevam, da je ena glavnih razlik med mojo šolo in neislamskimi šolami ta, da mi trikrat na dan molimo. Tudi doma molimo dvakrat na dan. Uživam v času molitve, pomaga mi misliti, in vseč mi je, da vsi molimo skupaj – smo kot eno moštvo. Je tudi tvoja vera takšna? Učimo se Koran in včasih iz njega izpisujemo pregovore za likovno vzgojo. Arabščina je neverjetna, res je pravo umetniško delo. Prav noro! Znaš tudi ti kaj arabščine? Če želiš, te lahko kaj naučim.

Učimo se tudi o drugih verah, predvsem o židovstvu in krščanstvu, ker imamo nekaj skupnih nauk. Pravzaprav verjame, da so bili Abraham, Mojzes, David in Jezus Alahovi (Božji) preroki. Islam nas uči veliko stvari. Uči nas spoštovati naše starše in pomagati ljudem. Ali tudi vi verjame, da to? Jezi me, da ljudje mislijo, da smo vsi muslimani slabi ljudje ali teroristi. Jaz ne poznam nikogar takšnega. Očka mi pravi, da se ne smem jeziti. Da se to zgodi, ker nas ljudje ne razumejo. Upam, da ti ne misliš tako. Ne izgubi tega pisma. Rad bi vedel vse o tebi in o tem, v kaj verjameš.

Adijo za zdaj,
Sayeed Guma

Dragi prijatelj!

Moje ime je Ravi, star sem štirinajst let in pol. Sem edini deček v moji družini – imam še tri starejše sestre. Če bi se rodil kot deklica, bi moji starši verjetno imeli še enega otroka. Moje sestre se pritožujejo, da sem razvajen, a dečki smo pač pomembni v naši kulturi. Tako se nisem odločil jaz, tako pač je. Ali ne?

Sem hindujec in moja vera je ena od najstarejših na svetu. Verjame, da imajo tako kot ljudje, tudi živali dušo. Zato je večina hindujcev vegetarijancev. Vendar imam vseeno rad tudi ljudi, ki jedo meso. Jaz ga pač ne želim jesti. Kaj pa ti misliš?

Naša vera je pomembna za vso družino in ko praznujemo svoje praznike, se zbere cela družina. Zelo se zabavamo, še posebno z mojimi norimi bratranci in sestričnimi! Kaj pa so tvoji najljubši prazniki? Se pri vas vedno zbere vsa družina?

Prosim, piši mi. Res bi rad vedel vse o tebi in o tem, v kaj verjameš. Piši kmalu.
Tvoj prijatelj Ravi

Pozdravljen!

Moje ime je Rita in sem židinja. Stara sem trinajst let in imam mlajšega brata, ki mu je ime Ne! Saj ni res, a to je vse, kar reče ... Tudi moja najboljša prijateljica je židinja. Najini družini se poznata že od vekomaj in vsi pripadamo isti sinagogi. Tudi praznike praznujemo skupaj. Je skoraj tako, kot da bi imela sestro, pravzaprav še bolje, ker sva si dejansko všeč! Imaš tudi ti takšno najboljšo prijateljico?

Židovska skupnost je tukaj okoli precej močna. Vedno si pomagamo in če je komu težko, si pomagamo, tako kot gospe T. - ko je morala v bolnišnico, smo menjaje pazili na njene otroke. Mislim, da nisem ravno najboljša oseba, ki bi jo vprašal po židovski veri. Sem obup naših ur o židovstvu. Vendar - kar mi manjka pri znanju, nadoknadim z duhom stvari. Mislim, da biti žid pomeni, da želiš pomagati drugim, še posebno tistim znotraj vere, ki imajo manj sreče kot ti. Mislim, da mi ni treba ves čas hoditi v sinagogo, da bi bila dobra židinja. Kaj pa ti misliš? Prosim, piši mi. Res bi rada vedela vse o tebi in o tem, v kaj verjameš. Piši kmalu.

Tvoja prijateljica Rita

Dragi prijatelj!

Jaz sem Tenba. Imam šestnajst let. Imam mlajšega brata, moja starejša sestra pa je umrla, ko sem imel šest let. Veliko sem jokal, dokler mi mama ni razložila, da je bila Tenzing zelo bolna in da se bo ponovno rodila kot zdrav dojenček. Mi smo budisti in naša vera je naše življenje. Vsi, ki jih poznam, so budisti. Takoj zatem, ko je Tenzing umrla, sem postal menih. Tudi veliko mojih prijateljev je postalo menihov. Živeli smo v samostanu nedaleč od doma. Bilo je podobno kot v internatu. Učili smo se pisati in brati in to, kako biti dobri budisti. Si tudi ti budist?

Zdaj nisem več menih. Zapustil sem samostan, da bi nadaljeval šolanje drugje. Še vedno pa se dobivam s svojimi prijatelji. Skupaj z njimi igram v glasbeni skupini. Jaz sem glavni vokal ... Meni se zdi, da niti nismo tako slabi, a moj brat pravi, da sem sramoten! Zelo sem zadovoljen s svojim življenjem. Budisti verjamemo, da so zdravje, bogastvo in prijateljstvo trije dejavniki za srečo. A če nisi zadovoljen s svojim izkupičkom v življenju (kakrašen koli že je), ne boš nikdar srečen. No, jaz imam zdravje in veliko prijateljev in sem srečen! Kaj pa tebe osrečuje?

Želim uživati v življenju in pomagati drugim. Resnično verjamem, da se bom ponovno rodil boljši človek, če živim dobro življenje. Toda to ni edini razlog, da želim postati zdravnik. Ko pomagam drugim, se dobro počutim. Kaj pa želiš ti početi s svojim življenjem? Prosim, piši mi. Res bi rad vedel vse o tebi in o tem, v kaj verjameš.

Od Tenba

Dragi prijatelj!

Jaz sem Sophie in imam petnajst let. Sem edini otrok v družini, kar pomeni, da dobivam veliko pozornosti svojih staršev. A včasih si želim, da bi imela še koga svojih let, s komer bi se lahko pogovarjala! Imaš brate ali sestre? V šoli imam veliko prijateljev in sem aktivna članica svoje cerkve. Pri verouku pomagam mlajšim in hodim k mladinski skupini. Pogovarjamo se o Svetem pismu, pa tudi o dogodkih po svetu in podobnem. Res mi je všeč. Pripadaš tudi ti podobni skupini? O čem se rad pogovarjaš?

Mislím, da ljudje v moji šoli nimajo kaj dosti pojma o krščanstvu. Nekateri pravijo, da so kristjani, a nikoli ne gredo v cerkev in se tudi ne obnašajo kot kristjani. Verjamem, da je Jezus Kristus Božji sin, ki je dal življenje za nas. Rekel je, da naj z drugimi delamo tako, kot bi radi, da bi oni delali z nami. Mislím, da večina ljudi ne dela tako. Niti pomislíjo ne na to. Vendar pa mislím, da ti ni treba biti veren, da bi bil dober človek. Moj oče pravi, da ni prepričan, v kaj verjame, in on je najprijaznejši človek, kar jih poznam. Vsakomur bi pomagal. Prosim, piši mi. Res bi rada vedela vse o tebi in o tem, v kaj verjameš. Upam, da se kmalu oglasiš. Sophie

Živjo!

Jaz sem Nick, imam 14 let in sem čarovnik! Se zato zdím kot oseba iz Harryja Potterja? No, tisto je domišljíja, jaz sem pa resničen. In tudi šalim se ne. Verjamem, da je Zemlja živa in da imamo z njo ter duhovi posebno povezavo. Moja mama je poganka že 16 let. Ni si posebno želela, da bi ji sledil v veri. Želela je, da se sam odločím. Meni se to zdi fino, kaj pa tebi? Ali tvoji starši pričakujejo, da boš verjel v isto kot oni? Mislím, da je med verami več podobnosti kot pa razlik, kajne? Samo način čaščenja je drugačen. Na žalost imajo ljudje napačno mnenje o poganstvu. Mislíjo, da je zlo, a je v resnici le za to, da bi se delalo dobro. Spoštujemo vse vere. Zakaj ne morejo še drugi spoštovati naše? Ljudem ne govorim o svoji veri. Edini, ki vedo zanjo, so moji najbližji prijatelji, in oni me sprejemajo takšnega, kot sem. Se ti pogovarjaš z ljudmi o tem, kdo si?

Biti pogan pomeni, da se vedno zavedam svojega okolja. Posvetil sem se Zemlji, ljudem na njej, živalim in drevesom in drugemu. Vse je del mojega življenja, tako kot sem jaz del narave. Prosim, piši mi. Res bi rad vedel vse o tebi in o tem, v kaj verjameš.

Nick

6 Šport združuje, rasizem ločuje¹⁷

Cilji

- Raziskati problem rasizma znotraj športa.
- Vzpodbujati sodelovanje pri protirasističnem delovanju.

Material

- kopije 'Kaj je FARE?'
- UEFA 10-točkovni načrt delovanja
- nekaj športnih revij (nogomet, hokej itd.)
- plakati in raznobarna pisala

Čas: od 45 minut do 1 ure

Metoda

1. Najprej vprašaj sodelujoče, kdo se rad ukvarja s skupinskim športom.
2. Razred razdeli na skupine tako, da bodo vse vsebovale dobre športnike in navijače.
3. Vsaki skupini daj fotokopijo naslednjih vprašanj, o katerih naj se pogovorijo.
 - Kaj ti je všeč pri tem skupinskem športu? Kaj ti ni všeč?
 - Za katero moštvo navijaš? Kdo so najboljši igralci?
 - Si spremljal kakšno večjo športno prireditev? Kaj meniš o njej?

Če sodelujoči igrajo v moštvu:

- Kaj ti je všeč pri igranju?
 - Kako se vedeš do soigralcev? Kako rad vidiš, da se do tebe vedejo druga moštva in navijači?
 - Si bil kdaj priča rasističnemu ravnanju pri ali okoli igre?
4. Razdeli kopije 'Kaj je FARE?' in resnične zgodbe Športna priložnost – o rasizmu pri nogometu, ki jih najdeš na koncu te dejavnosti.
 5. Vsaka skupina naj naredi protirasistični plakat ali pa transparent, ki ga lahko uporabijo pri svojem mestnem klubu. Naj bo preprost: plakat mora biti vizualno privlačen, z močnim geslom in s preprostim sporočilom. Za ilustracijo lahko narišejo risbice ali izrežejo fotografije iz revij. Pusti jim 40 minut za dokončanje.
 6. Predstavite plakate in transparente razredu.

Povzemanje in ocena

Za začetek vprašaj, kaj učenci menijo o tej dejavnosti.

- So se zavedali prisotnosti rasizma v svetu športa?
- Poznajo kak primer pri drugih športih?
- So se kdaj pogovarjali o rasizmu v svoji skupnosti?
- So bili kdaj žrtve rasizma? Kakšen je občutek?
- Kakšne prednosti prinaša premagovanje rasizma skozi šport, kot je nogomet?

Dodatne dejavnosti

- Preberite resnično zgodbo z naslovom Športna priložnost.
- Če živite v Evropi, pošljite svoje plakate na FARE. Pri njih tečejo vsakoletne akcije, ki vabijo mlade ljudi, da pošljejo svoje zamisli za protirasistične plakate, letake, navijaške revije, transparente, navijaške koreografije ali dogodke v skupnostih. FARE ponuja 400 evrov za izbrane lokalne dejavnosti. Podpri bodo okoli 50 projektov.
- Za več informacij si oglete spletno stran FARE: www.farenet.org.
- Kopije UEFA 10-točkovnega načrta (spodaj) pošljite skupaj s kopijo vašega plakata lokalnemu nogometnemu moštvu.

UEFA 10-točkovni načrt:

UEFA podpira spodnji načrt za boj proti zlu rasizma v nogometu:

1. Izdajte izjavo, ki pravi, da klub ne bo podpiral rasizma, predstavite ukrepe, ki bodo doleteli vsakogar, ki se poslužuje rasističnih dejanj. Natisnite to izjavo v programe tekem, razobesite jo na vidna mesta po in okoli stadiona.
2. Podajte javno izjavo, ki obsoja rasistična dejanja na tekmah.
3. Postavite pogoj za imetnike letnih vstopnic, da ne smejo sodelovati v rasističnem nasilju.
4. Poskrbite, da se na igrišču in okoli njega ne bo prodajala rasistična literatura.
5. Izrecite disciplinske kazni tekmovalcem, ki sodelujejo pri rasističnem nasilju.
6. Vzpostavite stik z drugimi klubi in tako zagotovite, da razumejo stališča vašega kluba glede rasizma.
7. Vzpodbujajte enotno strategijo policije in redarjev pri kaznovanju rasističnega nasilja.
8. Pod nujno odstranite vse rasistične grafite iz stadiona in njegove okolice.
9. Zavzemite stališče enakih pravic pri zaposlovanju in s storitvenih dejavnostih.
10. Sodelujte z vsemi drugimi skupinami in agencijami, kot so združenje igralcev, navijači, šole, prostovoljne organizacije, mladinski klubi, sponzorji, lokalne oblasti, lokalni podjetniki in policija, da razvijete aktivne programe in pospešite napredek zavesti o izbrisu rasističnega nasilja in diskriminacije.

KAJ JE FARE?

Football Against Racism in Europe Nogomet proti rasizmu v Evropi

Februarja 1999 se je na Dunaju odvijal sestanek, na katerem so razvili skupno strategijo in odnos proti rasizmu ter ksenofobiji. Iz tega se je razvil FARE – mreža organizacij 13 evropskih držav – in načrt delovanja.

„FARE verjame, da barva igralca ali navijača in to, od kod izvira, nista pomembna. Na žalost pa se še vedno pojavljajo dejanja rasizma na vseh nivojih igre. Ta se lahko izražajo v obliki nasilja proti 'tujemu' igralcu ali pa v masovnih 'opičjih rimah' s strani tako imenovanih privržencev. Takšno vedenje, na in zunaj igrišča, je nesprejemljivo in nezaželeno za večino navijačev in igralcev. Nogomet je največji šport na svetu in pripada vsem. Vsak človek bi moral imeti pravico igrati, gledati ali govoriti o njem svobodno, brez strahu.”

© UNICEF/Brazil/Coe

FARE se zavezuje:

- za izpodbijanje vseh oblik rasizma na stadionih in znotraj klubov tako, da se sliši naš glas;
- za vključevanje etničnih manjšin in priseljencev v svoje in partnerske organizacije;
- za sodelovanje z vsemi organizacijami, ki so pripravljene podpreti v problem rasizma v nogometu.

FARE poziva vodstva nogometnih organizacij in klubov, naj:

- prepoznajo problem rasizma v nogometu;
- sprejmejo, natisnejo in izvajajo protirasistično politiko;
- kar najbolje izkoristijo nogomet, da združijo ljudi različnih kultur in skupnosti;
- vzpostavijo povezavo z drugimi organizacijami, ki želijo brniti rasizem iz nogometa.

Dodatne informacije

Visoki komisariat za begunce ZN <http://www.unhcr.ch>

To je agencija ZN, katere glavni namen je varovati pravice in dobro počutje beguncev. Izbrana je za vodenje in usklajevanje mednarodnih akcij za zaščito beguncev in rešitev problema beguncev po vsem svetu.

Refugees International <http://www.refugeesinternational.org>

Je humanitarna organizacija s sedežem v Washingtonu. Zbira pomoč, ki rešuje življenja, in zaščito za premeščene ljudi po vsem svetu ter dela za izničenje pogojev, ki povzročajo preseljevanje.

Human Rights Watch <http://www.hrw.org>

To je največja organizacija za varovanje človekovih pravic na svetu s sedežem v ZDA. Izvaja preiskave o kršenju človekovih pravic v vseh regijah sveta in izdaja svoja dognanja v ducat knjigah in poročilih vsako leto.

Campaign against racism & fascism (CARF) <http://www.carf.demon.co.uk>

CARF je edini neodvisni britanski protirasistični časopis, ki dokumentira različne proteste raznih skupin in organizacij proti rasizmu. Članki, ki so na voljo na spletni strani, so le primer tega, kar najdemo v reviji CARF, ki izhaja enkrat na dva meseca v VB.

Statewatch <http://www.statewatch.org>

Statewatch online podatkovna baza nadzoruje stanje civilnih pravic v VB in Evropi.

Electronic Immigration Network <http://www.ein.org.uk>

EIN cilja na povezovanje velikih ponudnikov informacij z delavci, ki se ukvarjajo z imigracijo, begunci in državnim pravom v VB.

Commission for Racial Equality <http://www.cre.gov.uk>

Je nevladno telo. Dela za pravično družbo, ki daje vsakomur enako pravico do učenja, dela in življenja brez diskriminacije, predsodkov ali rasizma.

Migrant Media <http://www.migrantmedia.com>

Je proizvedla številne videoposnetke, ki raziskujejo doživetja črnskih in priseljenjskih skupnosti v Britaniji in Evropi. So neodvisni center za medijsko usposabljanje in producerska hiša, ustanovljena leta 1989, in jo vodijo ljudje priseljenjskega izvora.

RomNews Society <http://www.romnews.com>

Izvrstna stran o romskih problemih po vsem svetu.

Noborder network <http://www.noborder.org>

Ta mreža omogoča mnogo skupinam, da uskladijo akcije, izmenjujejo informacije in se pogovarjajo o migracijah ter mejah.

United <http://www.unitedagainstracism.org>

To je zveza več kot 500 organizacij iz 49 evropskih držav, ki delajo skupaj za pravice beguncev in priseljencev, in za konec rasizma, nacionalizma in diskriminacije.

Football Unites, Racism divides www.furd.org

Se trudi zagotoviti, da vsi, ki igrajo ali gledajo nogomet, lahko to delajo brez strahu ali rasnega nasilja in nadlegovanja, in za povečanje sodelovanja etničnih manjšin ter priseljencev v nogometu.

The FARE network <http://www.farenet.org>

FARE je predan boju proti rasizmu in ksenofobiji v nogometu po Evropi. Skozi usklajene akcije in skupne napore na državni in lokalni ravni namerava mreža povezati vse zainteresirane za premagovanje diskriminacije v nogometu.

Adherents.com <http://www.adherents.com>

To je rastoča zbirka več kot 41.000 statistik in navedkov pripadnosti, referenc za objavljena članstva in statistike občestev za več kot 4200 religij, cerkva, veroizpovedi, verskih teles, verskih skupin, plemen, kultur in gibanj.

Interfaith Calendar <http://www.interfaithcalendar.org>

Pomembni datumi za svetovna verstva in povezave na vire za svetovna verstva.

Internetne strani za otroke o različnih verstvih:

Hinduizem

<http://www.hindukids.org/>

http://www.buddhanet.net/mag_kids.htm

Kršćanstvo

<http://www.kids4christ.freeseve.co.uk/>

Židovstvo

<http://www.kidsdomain.com/holiday/chanukah/>

<http://www.akhlah.com/>

Islam

<http://www.hitchams.suffolk.sch.uk/mosque/default.htm>

<http://www.holidays.net/ramadan/>

Sikhizem

<http://atschool.eduweb.co.uk/carolrb/sikhism/sikhism1.html>

Slovarček ¹⁸

Agnostik	Nekdo, ki verjame, da je nemogoče vedeti, ali bog obstaja ali ne.
Iskalec azila	Človek, ki želi biti sprejet kot begunec, a je še vedno na stopnji, v kateri pregledujejo njegovo prošnjo. Med postopkom za azil morajo imigracijske službe določiti, ali situacija iskalca azila pade v definicijo begunca ter ali izpolnjuje vse določene pogoje. Na primer: dokazati morajo dobro osnovan strah pred pregonom in to, da niso zagrešili nobenega resnejšega (nepolitičnega) zločina, zločina proti človeštvu ali vojnega zločina. Glavne pravice iskalcev zatočišča so pravica, da se njihova prošnja pravično pregleda in pravica, da ostanejo v državi zatočišča do takrat, ko se prošnja pregleda.
Ateist	Nekdo, ki ne verjame v boga ali božanstva.
Prepričanje	<ol style="list-style-type: none"> 1. Umsko sprejetje, da je nekaj resnično, pogosto podkrepljeno s čustvenim ali z duhovnim občutkom gotovosti. 2. Zaupanje, da je nekdo ali nekaj dobro ali da je učinkovito. 3. Izjava, načelo ali doktrina, ki jo neka skupina sprejema za resnično. 4. Mnenje, posebno trdno in premišljeno. 5. Versko zaupanje.
Budizem	Eno od velikih verstev sveta. Budizem je osnovan na idejah južnoazijskega princa, ki je postal znan kot Buda. Učil je, da lahko z uničenjem pohlepa, sovraštva in prividov, ki so vzrok vsega trpljenja, človek doseže popolno srečo.
Krščanstvo	<p>Glavna figura krščanstva je Jezus (ali Kristus), jud, ki je prišel na svet z brezmadežnim spočetjem device po imenu Marija. Njegovo rojstvo se praznuje ob božiču s hvalnicami in z darovanjem. Ta človek ni bil samo človek, ampak tudi božji sin, ki je živel svoje življenje brez greha.</p> <p>Ko je živel, je delal čudeže in ljudem govoril o svojem očetu v nebesih. Aretirali so ga, ker je trdil, da je božji sin, in Rimljani so ga križali, ko je bil star 33 let. Kristjani verjamejo, da je trpljenje in smrt na križu, ki ga je ta človek brez greha prenesel, plačalo za grehe vsega človeštva. Zaradi Jezusovih dejanj lahko odrešitev pričakuje vsakdo, ki vanj veruje. To dejanje žrtvovanja se praznuje med postom.</p> <p>Kristjani verjamejo, da bog bdi nad njimi in želi, da bi bili dobri. Krščanska sveta knjiga je Biblija.</p>
Koalicija	<ol style="list-style-type: none"> 1. Začasna združitev dveh ali več skupin, predvsem političnih strank. 2. Združitev stvari v eno telo ali maso.
Etničen	<ol style="list-style-type: none"> 1. Nanašajoč se na skupino ali skupine v družbi s točno določenimi kulturnimi lastnostmi. 2. Pripadajoč določeni skupini s poreklom ali kulturo, ne pa z narodnostjo.

Hinduizem	Prevladujoča vera v Indiji, ki jo označuje čaščenje mnogo bogov, med katerimi je glavni Brahma. Hinduizem temelji na prepričanju, da se človeške in živalske duše reinkarnirajo oz. se na Zemljo vrnejo večkrat v različnih oblikah. Prepričanje, da se duše premikajo gor in dol po neskončni hierarhiji glede na vedenje skozi življenje, je vidno v mnogo hindujskih družbenih oblikah. Kastni sistem je preživel; dobroteljni do drugih ne poznajo, saj si vsak zasluži ostati v družbenem razredu, v katerem je rojen. Človek se rodi v najvišji razred, ker je dobro živel prejšnje življenje, v revščino in sramoto pa zato, ker se je v prejšnjem življenju grdo obnašal.
Priseljenec	Nekdo, ki je prišel v deželo in se tam naselil.
Notranje dislocirani ljudje	Ljudje, ki so morali zbežati od doma, a so ostali v svoji izvorni državi. Za razliko od beguncev jih ne ščiti mednarodni zakon in tudi niso upravičeni do mnogo oblik pomoči.
Islam	Eno od večjih verstev sveta. Njegovi verniki so muslimani. Ubogajo zakone boga, imenovanega Alah. Alahove zakone je učil človek po imenu Mohamed. Napisani so v muslimanski sveti knjigi Koran. To je beseda islama, ki so jo napisali Mohamed in njegovi učenci po nareku angela Gabrijela. Le ta knjiga je nezmotljiva in brez napake. Koran sestavlja 114 sur ali poglavij, ki so razvrščena od najdaljšega do najkrajšega. Za muslimane je Koran beseda boga in nosilec Mohamedovega razodetja, zadnjega in najbolj popolnega med božjimi poslanci ljudem.
Židovstvo	Židovstvo je monoteistična vera, ki verjame, da je svet ustvarilo eno vsevedno božanstvo in da so bile vse stvari v tem svetu ustvarjene, da imajo pomen in smisel kot del božjega reda. Po židovskih naukih je bila božja volja za človeško vedenje razodeta Mojzesu in Izraelcem na gori Sinaj. Tora ali zapovedi, ki določajo, kako morajo ljudje živeti, je bila božji dar, da bi lahko živeli v skladu z božjo voljo. Vernikom pravimo židi. Boga častijo v zgradbah, imenovanih sinagoge. Židovski sveti dan je sabat, ki traja od petkovega sončnega zahoda do sobotnega sončnega zahoda.
Pogan	<ol style="list-style-type: none">1. Nekdo, ki ne veruje v nobeno od glavnih svetovnih ver, še posebno ne v krščansko, muslimansko ali židovsko, in kogar vera je vzeta kot vprašljiva (včasih lahko tudi žaljivo).2. Vernik antične politeistične ali panteistične vere.3. Nekdo, ki nima nobene vere (neodobravajoče).
Rasizem	<ol style="list-style-type: none">1. Predsodki ali nasilje zoper ljudi drugih ras.2. Prepričanje, da imajo ljudje drugih ras drugačne kvalitete in sposobnosti ter da so nekatere rase dedno manj- ali večvredne.
Begunec	Nekdo, ki išče zatočišče, predvsem pred vojno ali preganjanjem, tako da se zateče v tujo državo.
Ksenofil	Nekdo, ki so mu všeč tuji ljudje, njihovi običaji in kultura, ali tuje stvari.
Ksenofobija	Močan strah ali neodobranje tujih ljudi, njihovih običajev in kulture, ali tujih stvari.

Opombe

- ¹ Mnenjska raziskava Mladi glasovi med 9- do 17-letniki v Evropi in srednji Aziji, UNICEF 2001.
 - ² Raziskava stališč o otrocih in mladih ljudeh na Norveškem, Ministrstvo za otroke in družinske zadeve, 2001.
 - ³ Drugo letno poročilo o mednarodni verski svobodi. Notranje ministrstvo ZDA, 2002.
 - ⁴ Predsedujoči OVSE, 1997.
 - ⁵ Posebni reporter o verski nestrpnosti.
 - ⁶ Napisano na osnovi zgodbe Kerstin Westergren, UNICEF-ova organizatorica odnosov z javnostmi, Vietnam.
 - ⁷ Ta fotografija ni Selwina.
 - ⁸ Napisano po poročilu Jacka Changa za Contra Costa Times, ZDA.
 - ⁹ Napisano na osnovi članka BBC News Online.
 - ¹⁰ Napisano na osnovi članka Lucie McClean, BBC News Online.
 - ¹¹ Dejavnost Gelise McCullough in Sue Maskall.
 - ¹² Dejavnost Sue Maskall, ploščo oblikovala Gelise McCullough.
 - ¹³ Dejavnost Gelise McCullough in Sue Maskall.
 - ¹⁴ Dodatne podrobnosti in viri so na spletni strani v Adherents.com glavni bazi.
 - ¹⁵ Dejavnost Gelise McCullough in Sue Maskall.
 - ¹⁶ Dejavnost Sue Maskall.
 - ¹⁷ Dejavnost Gelise McCullough in Sue Maskall.
 - ¹⁸ Encarta® World English Dictionary © 1999 Microsoft Corporation. Vse pravice pridržane. Za Microsoft razvil Bloomsbury Publishing Plc.
- Evangelical Lutheran Synod, Evangelical Lutheran Hymnary, St. Louis, Mo: MorningStar Music Publishers 1996.
- McDowell, Josh and Don Stewart, Handbook of Today's Religions. Nashville: Thomas Nelson Publishers, 1983. Twelfth printing, June 1992.
- Shelley, Fred M. and Audrey E. Clarke, eds. Human and Cultural Geography. Dubuque, Iowa: Wm. C. Brown Publishers, 1994.
- <http://emuseum.mankato.msus.edu/cultural/religion/>

Fotografija na naslovnici: UNICEF/HQ92-0426/Niclole Toutounji

DODATNE DEJAVNOSTI

NASVETI ZA RAZISKOVALNO DELO

NASVETI ZA DELO Z MEDIJI

Za vsakega otroka
Zdravje, Izobrazba, Enakost, Zaščita
NAPREDUJMO V ČLOVEČNOSTI

unicef

Vsebina

Dodatne dejavnosti

Kaj lahko storim?.....	155
Intervjuji/pogovori	155
Umetnost.....	156
Internet.....	157
Mediji.....	157
Zbiranje sredstev.....	158
Še več idej za zbiranje sredstev	161
Ustvarjalno-povezovalne igralne površine na šoli – Velika Britanija	162

Nasveti za raziskovalno delo

Kako začeti projekt.....	164
Raziskava	166
Vprašalniki	167
Drugi viri	168
Intervjuji	169

Nasveti za delo z mediji

Resnične zgodbe	171
Kako začeti?	172
Tiskani mediji.....	174
Fotografija.....	175
Radio	176
Televizija in video	177
Internet.....	179
Dodatne informacije	179
Opombe	180

Dodatne dejavnosti

"Sem proti vsem oblikam diskriminacije in hočem nekaj storiti."

Kaj lahko storim?

Obstaja veliko načinov, s katerimi lahko ljudje, kot si ti, spremenijo stvari. Zate mora biti najpomembnejše to, da se zavešaš, kako se obnašaš do drugih ljudi. Lahko se potrudiš in v svojo družbo, v svoje športne aktivnosti, v svoje debatne krožke vključiš ljudi, ki bi jih prej morda izključil, ker so bili 'drugačni' od tebe. Če narediš ta majhen korak, boš naredil več, kot bi si kdaj koli lahko predstavljal.

Vedno si prizadevaj, da boš v svoje nadaljnje dejavnosti in akcije za zbiranje sredstev vključil vse. Učencev, ki želijo biti vključeni, ne izključi le zaradi tega, ker misliš, da morda niso najboljša oseba za to delo. Spomni se, kaj je osrednja tema tega priročnika!

Če želiš:

- Poišči še več informacij o nekaterih temah iz tega priročnika.
- Izrazi svoja občutja o teh temah.
- Pripravi tudi druge ljudi do tega, da bodo razmišljali o teh temah.
- Seznanj se z zanimivimi in že preizkušenimi idejami za zbiranje sredstev ...
... nato beri naprej!

Intervjuji/pogovori:

Poskušaj povabiti kakšno osebo ali mladinsko skupino na svojo šolo in naslovi vsebine, s katerimi si se ukvarjal v vsakem od poglavij tega priročnika. Povabi na primer:

- nekoga, ki je izkusil brezdomstvo;
- uspešno poslovno žensko;
- člana lokalne skupnosti, ki je na invalidskem vozičku, ali pa ima neko drugo vrsto nezmožnosti;
- nekdanjega iskalca azila ali priseljenca;
- nekoga, ki pripada etnični manjšini.

Namen teh pogovorov je, da se seznanite z izkušnjami nekoga, ki je doživel diskriminacijo, in s tem, kako je to nanj vplivalo. Pogovarjati se z nekom je bolje kot le brati o njem, še posebej, če lahko postavljaš vprašanja. Vprašaj po notranji moči. Nekdo, ki je šel preko predsodkov, si je moral pomagati ali razviti notranjo moč. Seveda ni treba poudarjati, da se mora z vsakim gostom ravnati spoštljivo in prijazno.

Dodatne dejavnosti

Umetnost:

Svoja občutja o obravnavanih vsebinah izrazite na naslednje načine:

- Uporabite različne oblike umetnosti, npr. kiparjenje, slikanje ali fotografijo.
- Naredite kolaž pozitivnih in negativnih prizorov ali tekstov, ki jih najdete v časopisih in revijah.
- Napišite in zrežirajte igro.
- Naredite koreografijo in zrežirajte ples.
- Pišite pesmi. Na Nizozemskem so kot del Evropske kampanje proti rasizmu ustanovili 'Pop sklad proti rasizmu' ('Pop Against Racism Foundation'). Najdi podobne projekte v svoji državi ali drugod.

Pripravite razstavo vseh umetniških del, povezanih z diskriminacijo / vključenostjo. Povabite učence, šolske uslužbence, starše ter splošno javnost.

Organizirajte večerno prireditev, na kateri se lahko pred občinstvom predstavijo vse pesmi, plesi in igre, ki so nastali.

@UNICEF/HQ02-0199/Susan Markisz

Dodatne dejavnosti

Internet:

<http://ePALs.com> je Unicefova svetovna šolska hiša. ePALs preko interneta povezuje več kot 3,5 milijona učencev in učiteljev v 191 državah. V projektu, namenjen sodelovanju in učenju 'No Two Snowflakes', lahko sodelujejo in se o njem pogovarjajo v razredih po vsem svetu. Ta stran je bila narejena v sodelovanju z mednarodno agencijo za razvoj iz Kanade.

<http://www.un.org/Pubs/CyberSchoolBus> je stran Združenih narodov, polna informacij o posebnih dogodkih, učnem materialu in virih, kvizov in igrice. Na voljo je v 6 jezikih. S to stranjo si lahko pomagate pri ustvarjanju umetniške galerije. Na tej strani poskusite prikazati tudi katerega od umetniških izdelkov, ki jih boste izdelali za ta priročnik. Pozorni bodite tudi na različna tekmovanja, na katera se na tej strani lahko prijavite.

<http://www.us.ilo.org/ilokidsnew/kids.html> Poglejte tudi na stran Mednarodne organizacije za delo in se seznanite z informacijami o otroškem delu in o tem, kaj lahko vi storite glede tega. Imajo tudi otroško galerijo pesmi in plakatov, na katero lahko pošljete svoje pesmi in izdelke.

Mediji:

Stopite v stik z lokalno radijsko postajo. Predlagajte, da bi vsak teden namenili 20 minut radijskega programa za oddajo, ki bi jo ustvarjali mladi in bi se ukvarjala s stvarmi, ki zadevajo mlade – ne pozabite jim povedati, da ste sami pripravljeni pripraviti prvih nekaj oddaj! Pripravite nekaj idej za prve oddaje; pomagate si lahko z vsebinami iz priročnika. Bodite prepričljivi! Poglejte si <http://worldradioforum.org> za informacije o radijskih projektih mladih v drugih državah.

Stopite v stik z otroškimi TV-programi. Pošljite jim predlog za oddajo, s katero bi opozorili na probleme, povezane z diskriminacijo. Predlagate lahko pogovor ali razpravo, pri kateri bi sodelovali otroci, ki so se sami soočili z diskriminacijo.

Pokličite lokalne in nacionalne radijske in TV-postaje ter predlagajte, da spregovorijo o vsebinah, ki jih zajema ta priročnik. Pozorni bodite na tiste oddaje, v katere lahko pokličete in poveste svoje poglede širšemu krogu ljudi.

Seznanite medije s tem, kaj počnete na vaši šoli ali v mladinski skupini za boj proti diskriminaciji. Če se nihče ne odzove, naj vam to ne vzame poguma. Pozitivne zgodbe ali pa zgodbe, ki so ljudem zanimive, so velikokrat izbrane, ko manjka 'velikih' novic ali ko so novice še posebej žalostne.

Dodatne dejavnosti

Zbiranje sredstev:

Čeprav je Unicef organizacija, ki pripada Združenim narodom, je za svoje delovanje v celoti odvisna od sredstev, ki jih daruje javnost. Če bi radi zbirali sredstva za podporo Unicefu, stopite v stik z Unicefom Slovenija. Nacionalni odbori skrbijo za dvigovanje zavesti ter zbiranje sredstev in bodo ponudili pomoč šolam in mladinskim skupinam, ki bi rade sodelovale pri obeh ali le eni dejavnosti. Vprašajte svoj Nacionalni odbor za nasvet glede zbiranja sredstev ter za informacije o delovanju Unicefa po vsem svetu. Te informacije boste morda še potrebovali.

Zbiranje sredstev po svetu:

Unicefovi nacionalni odbori v različnih državah so se domislili nekaj zelo izvirnih načinov za zbiranje sredstev. Tukaj je nekaj primerov, s katerimi lahko poskusite tudi vi:

Podaj roko, Danska

Majhne ročice, ki se oprijemajo železnih rešetk kanalizacije, se je lahko videlo po vsem Kopenhagenu. Zraven je bil napis: "Vsak dan na tisoče uličnih otrok pristane v ječi. Pomagajte nam, da jim ponudimo drugo možnost. Podarite svoj denarni prispevek Unicefu." Namen te kampanje ni bil le zbiranje sredstev, ampak tudi seznanjanje ljudi s tem, kako Unicef pomaga ranljivim otrokom in jih ščiti pred izkoriščanjem in zlorabo.

Roke so bile narejene iz gline, lahko pa bi uporabili tudi papir ali plastelin ali kateri koli drug nadomestek. Za več informacij obiščite internetno stran danskega odbora za Unicef:

www.unicef.dk

Dodatne dejavnosti

Projekt 'Punčka iz cunj', Italija

V Italiji so prodajali punčke iz cunj ali Pigotte in tako zbirali sredstva za Unicefovo akcijo cepljenja po vsem svetu. Vsako punčko iz cunj je posvojil tisti, ki je prispeval vsaj 16 ameriških dolarjev, s katerimi so lahko pokrili stroške cepljenja proti šestim nalezljivim otroškim boleznim za enega otroka.

Vsaka lutka je predstavljala 'pravega' otroka. Punčka je bila ročno izdelana; imela je osebno izkaznico lutke, ime, državljanstvo ter ime in naslov njenega 'stvaritelja'. Ko je bila lutka posvojena, je bil novi 'starš' naprošen, da piše 'stvaritelju' in ga obvesti o tem, da je posvojil njegovo lutko!

Idejo o Pigotta lutki so priredili in uporabili tudi v Franciji kot 'Les Frimousses', na Finskem kot 'Anna & Toivo' ter na Češkem kot 'Panenku'. V Sloveniji smo jih poimenovali kar "Punčka iz cunj". Lutke lahko dela vsakdo, ki se nauči uporabljati iglo in nit. Lahko so moškega ali ženskega spola in pripadnice katere koli etnične skupine. Povezane so lahko s stvarjo ali krajem, za katerega želite zbrati sredstva.

Težek delovni dan, Švedska

Ta način zbiranja sredstev je postal že tradicija na Švedskem. Vsaka šola izbere en dan, v katerem učenci lahko prostovoljno delajo, namesto da gredo v šolo. Večina šol je ta dan zelo tiha ... Vsak prostovoljec najde organizacijo, center ali podjetje, v katerem dela največ 6 ur. Možno je tudi delo na domu, čiščenje oken, pranje avtomobilov, pomaganje starim staršem in tako naprej. Vsak delodajalec prispeva Unicefu (10 evrov ali več na Finskem, kjer je donacija neobdavčena). Prostovoljci s tem pridobijo dobre delovne izkušnje, šole prost dan(!) in pomagajo zbirati denar v dobrodelne namene. Vsak pridobi nekaj. Nacionalni odbor pošlje video in študijski paket na vsako šolo, da udeleženci lahko vidijo, koliko je pomagal njihov denar. Na primer: delo, ki traja en dan, lahko deklici v Nepalju omogoči, da obiskuje šolo 240 dni.

Znana Modna akcija zbiranja denarja, Finska

Lokalne znane osebe iz sveta športa in televizije, celo učitelji, so pozvani, da šoli ali mladinski skupini darujejo oblačilo ali dva. Ta oblačila so nato predelana v nekaj novega, a še vedno primernega za nošenje. Na šoli ali v mladinskem centru organizirajo modno revijo, na kateri v vlogi manekenov nastopijo učenci, učitelji in znane osebe, oblečeni v ta nova oblačila. Prodajajo vstopnice, oblačila pa na koncu prodajo na dražbi.

Dodatne dejavnosti

Tekmovanje za pravico do šolanja, Nizozemska

Na Nizozemskem je nacionalni odbor predlagal, da bi otroci zbirali sredstva za projekt Šolanje za otroke Bangladeša, ki delajo. Izbrani način zbiranja sredstev je bil t. i. Tekmovanje z rikšami. Veliko otrok v Bangladešu namreč vozi taksi-rikše, da zasluži dovolj za preživetje. Tekmovanje s kolesi je bila zato primerna izbira. Žal pa na Nizozemskem ni veliko rikš in večina otrok jih le s težavo poganja! Namesto tega so uporabili sobna kolesa, ki so jih podarila lokalna podjetja. Udeleženci so bili sponzorirani glede na število kilometrov, ki so jih prevozili. Vsi otroci so bili seznanjeni s problemom otroškega dela, preden so sodelovali v tej akciji. Ideja o postavljanju otrok v kožo drugih otrok, da si lažje predstavljajo njihovo življenje, se lahko uporabi tudi za druge oblike zbiranja denarja. Na primer, če želite zbrati denar za projekte, povezane z vodo, organizirajte sponzorirano 'Nošenje vode'. Poizvedite, koliko vode morajo otroci v določenih predelih sveta prenositi vsak dan in kako daleč. Razdaljo izmerite na šolskem dvorišču, postavite zabojnike z vodo (ali pipe) na en konec, zbiralnike vode pa na drug konec, in nošenje se lahko začne. Sponzoriran je lahko vsak preneseni liter. Izmučeni prostovoljci bodo s hvaležnostjo odprli pipo, ko bodo prišli domov!

Trik-ali-nagrada za Unicef

V Kanadi otroci zbirajo denar na noč čarovnic. Posebne škatle za zbiranje denarja vsako leto razdeli njihov nacionalni odbor. To zbiranje je postalo zelo priljubljena tradicija, tako da sedaj že preko 2 milijona otrok sodeluje vsako leto!

Hodeča čudesa

V Južni Koreji vsako leto z dvema priljubljenima dogodkoma zbirajo denar za Unicef. Za oba dogodka, tako bosonogi pešmaraton kot tekmovanje otrok v izdelovanju umetniških del, je vsako leto pripravljena druga tema; tako ljudi seznanjajo z določenimi problemi.

Zamenjaj svoja oblačila in spremeni življenje

V Veliki Britaniji je Unicefov 'Dan za spremembo' postal redni dogodek, ki se ga večina učencev zelo veseli. V deželi, v kateri ima večina šol obvezne šolske uniforme, je nacionalni dan brez uniforme zelo priljubljen! Vsako leto so učenci več kot zadovoljni, da lahko plačajo, da so v šoli oblečeni v oblačila, ki niso uniforma. S tem dogodkom poudarjajo pomembnost določenih problemov, kot so otroško delo in pravica do šolanja.

Šole, ki nimajo šolskih uniform, lahko prav tako organizirajo 'dan za spremembo', s to razliko, da učencem in učiteljem dovolijo, da pridejo v šolo ... v svečanih oblačilih!

Dodatne dejavnosti

Še več idej za zbiranje sredstev

Fantastičen sejem:

- Prodajajte hrano (ki so jo pripravili učenci in starši) z vsega sveta.
- Prodajajte knjižice z recepti iz različnih držav in etničnih skupin, ki ste jih sami zbrali.
- Naredite različne izdelke, ki temeljijo na izdelkih z vsega sveta in jih prodajajte ter / ali imejte delovni kotiček, v katerem lahko otroci sami poskušajo izdelati te stvari.
- Prodajajte rabljene knjige, igrače, oblačila, ki so bila podarjena.
- Naredite knjižico s pesmimi, ki so jih napisali učenci na temo diskriminacije / vključenosti; prosite ljudi za prispevke zanje.
- Na dražbi prodajajte umetniška dela, ki so jih ustvarili učenci (pred dražbo prosite lokalna podjetja, da prispevajo okvirje za slike / risbe).

Beri, pleši, hodi ali Maraton v karaokah:

Zberite jamstva družin, prijateljev ter članov skupnosti za vsako uro ali kilometer, ki so ga učenci prehodili ali preplesali, ali za vsako prebrano knjigo ali zapeto pesem.

Iskanje talentov

Naredite kategorije za učence, učitelje ali delavce z mladimi, starše, mlajše brate ali sestre, celo stare starše! Kategorije in sam dogodek napovejte veliko prej. Prodajajte vstopnice in prosite za majhen prispevek vsakega nastopajočega.

Poseben športni dogodek

Izberite šport – nogomet, odbojka itd. Sestavite ekipe učencev, učiteljev ali mladinskih delavcev, staršev, drugega osebja (čistilke, kuharji ...). Vsi naj si izberejo ime za svojo ekipo in naj se za to priložnost lepo oblečejo! Prodajajte vstopnice ali pa zaračunajte vstopnino pri vhodu.

Neverjetna dražba

Svoje učitelje ali mladinske delavce, starejše učence, družine, prijatelje ter lokalne poslovneže prosite, da podarijo svoj čas, spretnosti ali kaj drugega! Te nato prodajajte na dražbi, najbolje ob koncu sejma, iskanja talentov ali športnega dogodka. Ljudje lahko ponudijo, da bodo pazili otroka, peljali otroke v kino, skuhal gurmanski obrok za dva, poučevali tuji jezik (določite število ur), pokosili trato, naslikali portret ... Vse je mogoče. Lokalne restavracije lahko poklonijo večerje; elektro- in vodoinstalaterji lahko ponudijo brezplačen letni obisk. Učitelji lahko snemajo učence med letom in ponudijo videokaseto staršem ... ali učencem, ki nekaj skrivajo! Vsakdo lahko sodeluje na dražbi. Dražbe so lahko izredno zabavne in zberejo tudi neverjetno vsoto denarja!

Zapomnite si, da je opozarjanje na probleme ravno tako pomembno kot zbiranje sredstev. Vedno postavite oglasno desko ali naredite letake, da bodo ljudje lahko videli, zakaj in za koga zbirate denar.

Dodatne dejavnosti

Ustvarjalno-povezovalne igralne površine na šoli – Velika Britanija

Vsepovsod so učitelji zaskrbljeni zaradi nasilja, pretepanja in nasilnih iger na igrišču. 75 odstotkov izsiljevanja v šolah se dogaja na šolskih dvoriščih in je pogosto povezano z dolgočasjem in s pomanjkanjem vzpodbud tistih, ki izsiljujejo.

V Veliki Britaniji je sodelovanje med javnostjo in zasebniki razvilo projekt za izboljšanje igrišč, s katerim so se želeli spoprijeti s socialno izključenostjo in problemi na igrišču. Stopnja strpnosti pri mladih ljudeh so hoteli povečati z ustvarjalno-povezovalnimi igrami.

Program je uporabil elemente športa, da radikalno spremeni odmore, spodbujal vključevalno ukvarjanje s športom ter telesne in duševne aktivnosti za mlade med šolskimi odmori.

KAKO DELUJE?

Vsako igrišče je razdeljeno v tri cone, vsako svoje barve:

1. Rdeča cona: različne športne aktivnosti.
2. Modra cona: aktivne igre – večspretnostne aktivnosti, ki vključujejo koordinacijo rok in oči.
3. Rumena cona: aktivnosti za sproščanje – območje za počitek, splošne igre in učenje.
4. Osrednja črta povezuje vse cone.

Sistem žetonov

Vsak šolar na začetku leta kupi neke vrste žeton. Žeton nato zamenja za opremo vsakič, ko se želi nekaj igrati. Žetoni spodbujajo odgovornost pri otrocih, da skrbijo za ta žeton kot tudi za opremo, ki si jo izposodijo (npr. poskrbeti morajo, da se ne poškoduje in da jo vrnejo).

Dodatne dejavnosti

Športna oprema

Oprema, ki jo prispeva sponzor, omogoča mladim, da izrazijo svojo ustvarjalnost z načinom, na kakršnega jo uporabljajo; s tem igra ni točno določena ali vodena. Ustvarjalnost je najpomembnejša.

Material za trening

Kartice aktivnosti z navodili ter kartice napredka so na voljo učencem in učiteljem, ki nadzorujejo dogajanje med odmori: učence vodijo k pozitivnim aktivnostim med odmorom in spodbujajo strukturiran šport in igro.

Podpora skupnosti

Ljudje iz skupnosti veliko pripomorejo k temu, da igralne površine dosežejo svoj namen. Za izvedbo projekta je potrebna projektna skupina, npr. nadzorniki, šolsko vodstvo ter sami šolski otroci (npr. igralci – otroci, določeni s strani šole, posebej usposobljeni, da pomagajo nadzorovati aktivnosti med odmorom). Igralci pomagajo drugim otrokom, da poskusijo nove stvari, povezujejo otroke ter so prijatelji s preostalimi učenci. Opredelitev dela, prošnja ter intervju lahko v prihodnosti pomagajo igralcem.

Izkušnje nas učijo

- Vzemite si dovolj časa, da vzpostavite partnerski odnos; to bo povečalo možnosti za uspešno vpeljevanje v šole.
- Projekt izvedite poskusno ter na podlagi tega določite razvojna območja, ki jih boste vključili v širšem vpeljevanju.
- Zagotovite, da bo skupnost prevzela odgovornost, npr. šole morajo priskrbeti sredstva, učenci morajo sprejeti vloge igralcev, starši pa vloge nadzornikov med odmorom.
- Poskrbite, da bo projekt (npr. fizična sestava igrišča) možno vzdrževati in da obstaja nek mehanizem, zadolžen za financiranje, ter zagotovilo, da se projekt ne bo prekinil, če bo eden od partnerjev izpadel.

Več informacij dobite na naslovu Unicef Slovenija, Pavšičeva 1, 1000 Ljubljana, www.unicef.si.

ali pa

Education for Development Unit
 Unicef Geneva Regional Office for Europe
 Palais des Nations
 1211 Geneva 10, Switzerland

Nasveti za raziskovalno delo

Kako začeti projekt?

Kaj so moji cilji?

Samega sebe vprašaj: Kaj je tisto, kar zares želim spremeniti?

Kaj te je razjezilo in te podžgalo, verjetno že veš, ampak kaj je tisto, kar želiš dejansko doseči? Če imaš točno določen cilj, ga boš lažje dosegel.

Kako načrtujem svoj projekt?

Uporabi balon za analiziranje različnih področij svoje kampanje. To je dober način, da določiš vsako od nalog in problemov, s katerimi se boš soočil v svojem projektu.

1. **Kdo mora biti v odboru?** Na košaro ali na ljudi napiši imena ljudi ali organizacij, ki morajo podpirati projekt, da bo lahko uspel, npr. mladi, delavci, sponzorji.

2. **Kaj mora biti urejeno, če želim, da se projekt začne?**

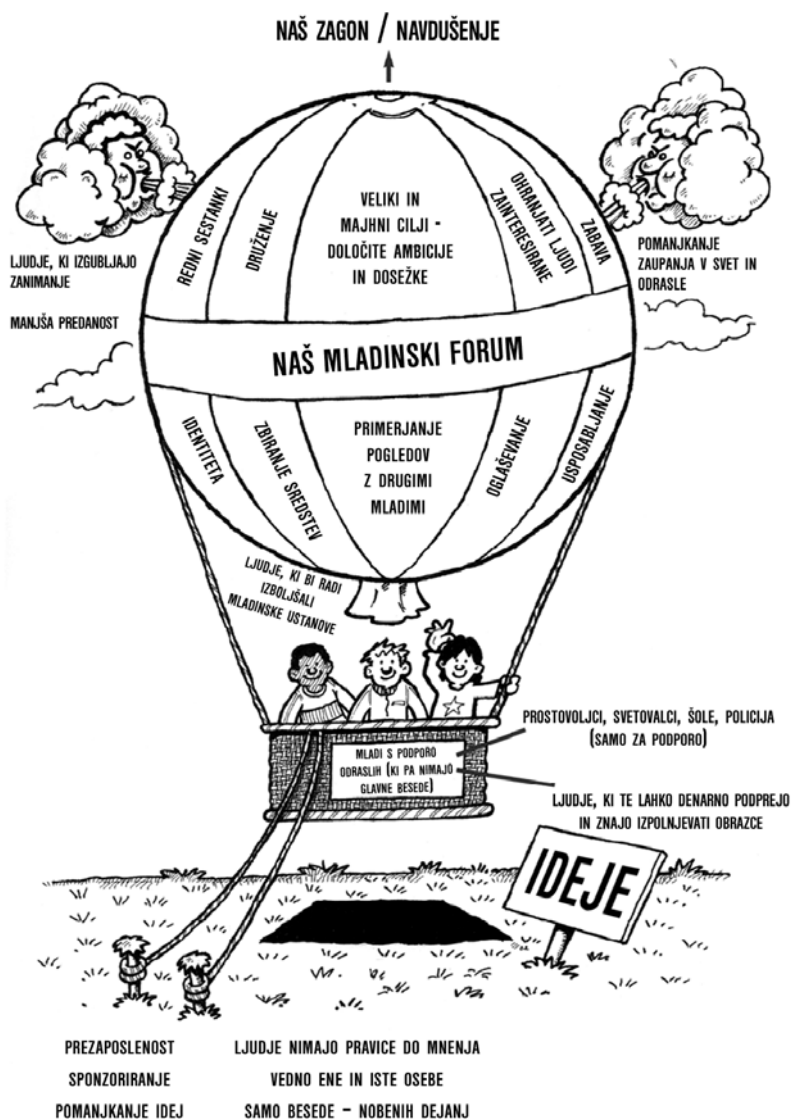
Na balon napiši dejavnike in stvari, ki morajo biti urejeni, če želiš, da bo organizacija uspela, npr.: raziskava, financiranje, zahtevane akcije.

3. **Kaj zadržuje projekt?**

K vrvm, ki držijo balon pri tleh, napiši dejavnike, ki preprečujejo napredovanje projekta, npr. navdušenje, obveza, dobro načrtovanje.

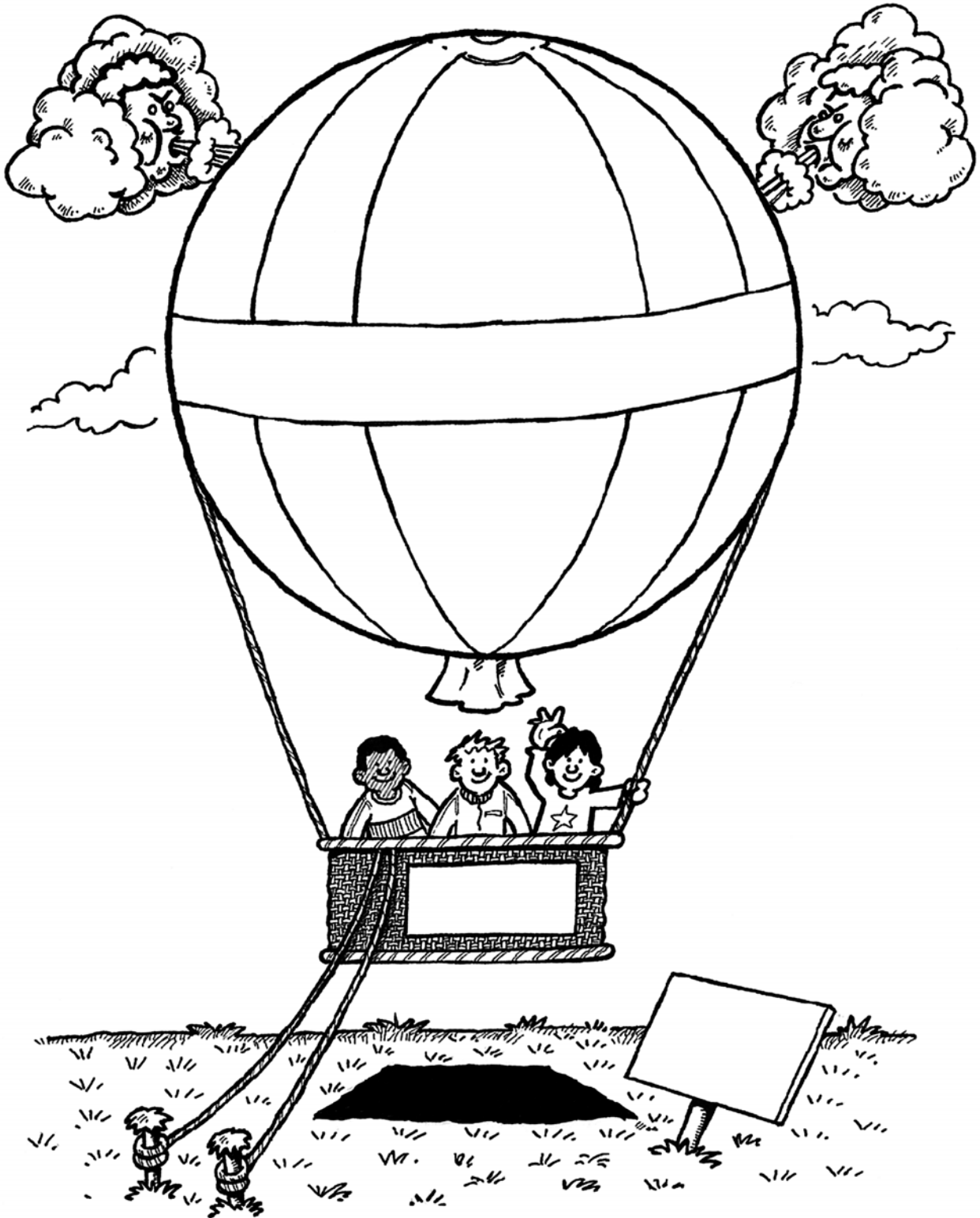
4. **Kaj bi lahko odpihnilo balon iz začrtane smeri?**

K oblakom na obeh straneh balona zapiši dejavnike, ki bi bili lahko problematični za projekt, npr. stalno financiranje, odhod glavnih mladih sodelavcev. Kako se tem dejavnikom lahko izogneš?

Nasveti za raziskovalno delo

Načrtovanje tvojega projekta:

Nasveti za raziskovalno delo

Raziskava

Kakšne raziskave moram narediti za svojo kampanjo?

Še preden začneš svojo kampanjo, moraš biti prepričan, da točno veš, na kaj se bo nanašala. Čas je, da začneš kopati ...

Bo to kampanja za rešitev tvoje šole? Bi rad zaustavil rasizem? Kar koli že, če boš naredil svojo domačo nalogo, se boš izognil številnim polomijam, s katerimi se sooči vsak, ki začne novo kampanjo.

Zakaj delati raziskavo?

Obstaja nešteto razlogov za raziskovanje. Raziskava ti bo pomagala:

- dokazati, da potreba po tvoji kampanji resnično obstaja;
- ugotoviti, kaj vse moraš storiti in komu bo tvoja kampanja pomagala;
- izvedeti, ali kdo drug že dela kaj podobnega.

Kje dobim potrebne informacije?

Obstaja več načinov, da dobiš informacije, ki jih potrebuješ. Ti vključujejo:

Poizvedovanje

Ljudi vprašaj, kaj menijo o določenem problemu. Če želiš s kampanjo doseči, da se ustanovi šolski svet, vprašaj sošolce, ali menijo, da je ta potreben. Če želiš o problemu povprašati ljudi na ulici, poskrbi, da bo to v zelo obljudenem predelu, na katerem ne bo nikoli sam (najbolje je, da si v družbi odraslega, ki mu zaupaš). Starši ali skrbniki morajo vsekakor vedeti, kje si. Pod nobenim pogojem nikamor ne odidi z nikomer!

Vprašalniki

Sestavi vprašalnik in najdi kar največ ljudi, ki ga bodo izpolnili (Poglej Dejavnost 5 v Poglavlju 1 Izključenost, vprašalnik o izsiljevanju).

Nasveti za raziskovalno delo

Vprašalniki

Kako sestavim vprašalnik?

Vprašalnikov ni lahko sestaviti. Biti morajo kar najbolj jasni in enostavni. Tukaj je nekaj preprostih korakov za izoblikovanje vprašalnika. Pomembno je, da točno veš, katere informacije želiš pridobiti in koga boš o njih povprašal.

© UNICEF/HQ95-0973/

1. Tipi odgovorov

- Vprašanja so lahko odprtega tipa, kar pomeni, da tisti, ki odgovarja, lahko odgovori s svojimi besedami. Taki odgovori lahko dajo več informacij.
- Vprašanja zaprtega tipa imajo vse odgovore točno določene, lažje jih je interpretirati.

2. Oblikovanje vprašanj

- Vprašanja naj bodo jasna in enostavna.
- Stavki naj bodo kratki in jedrnat.
- Izogibaj se dvoumnostim in nejasnostim.
- Ne uporablaj pristranskih besed, ker bodo povzročile čustven odgovor.
- Izogibaj se vprašanjem, ki napeljujejo na določen odgovor.
- Negativno postavljena vprašanja niso priporočljiva, ker povzročajo zmedenost.
- Poskušaj se izogibati ocenam in posplošitvam.
- Besed 'bi' ali 'bo' ne uporablaj, ker tistega, ki odgovarja, napeljujeta k ugibanju.
- Nikoli ne domnevaj, da je odgovarjajoči dobro obveščen.
- Nikoli ne postavlja dveh vprašanj v enem stavku.

3. Zaporedje vprašanj je pomembno! Začetna vprašanja morajo tistega, ki odgovarja, pritegniti. Vprašanja si morajo logično slediti.

4. Kako naj bo vprašalnik videti?

- Uporabi kakovosten papir.
- Vprašanja naj bodo kratka.
- Uporabi razmike med vrsticami, da razporediš tekst in izboljšaš preglednost.
- Uporabi različne velikosti pisav, da olajšaš branje.
- Dodaj barve.
- Tistemu, ki odgovarja, poenostavi odgovarjanje.

5. Preizkusi svoj vprašalnik

Vprašalnik preveri pri svojih učiteljih in starših ter ugotovi, ali deluje.

Nasveti za raziskovalno delo

Drugi viri

Katera druga področja naj še raziščem?³

Lokalni svet

Lokalne svetnike lahko vprašaš, ali imajo kakšne statistične podatke, ki bi ti morda pomagali.

Lokali časopisi

Pozorno preberi lokalne časopise, da boš ugotovil, ali tudi drugi o problemu, za katerega delaš kampanjo, mislijo enako kot ti.

Domača knjižnica

Osebe je še posebej usposobljeno, da pomaga uporabnikom iskati želene informacije. Morda te bodo v knjižnici znali usmeriti v pravo smer.

Internet

Morda boš našel informacije o posameznikih, ki so v drugih krajih delali kampanjo na isto temo.

Kako naj ohranjam organiziranost?

Skrbno si beleži vse, kar počneš – sestanke, ki se jih udeležiš, pisma, ki jih pošlješ, telefonske klice, ki jih opraviš, dogodke, ki jih organiziraš, in udeležbo novinarjev na njih.

Dober način za zbiranje vseh teh informacij so označene mape, v vsaki mapi hrani gradivo z določeno vsebino – sestanki, pisma, objave v tisku. Vse naj bo označeno z datumom.

Imej dnevnik svojih ciljev, ki jih boš odključal, ko jih boš dosegel. To je dober pregled nad tem, kar moraš še storiti.

S koliko ljudmi naj o tem govorim?

O svojih idejah se pogovarjaj in jih razvijaj s kar največjim številom ljudi. Na ta način ne boš izvedel le tega, kakšno je mnenje skupnosti, ampak tudi to, kdo ti je pripravljen pomagati v 'boju'.

Če se o tem problemu pogovarjaš z veliko ljudmi, je zelo verjetno, da boš naletel tudi na tiste, ki se s teboj ne strinjajo. Prisluhni jim, saj boš na tak način lahko izvedel, kakšne kritike boš morda dobil med samim potekom projekta in se boš lahko na njih tudi pripravil.

Tvoj argument bo dolgoročno trdnejši, če boš upošteval mnenja obeh strani. Poskusi se pogovoriti s prijatelji, z učitelji, lokalnimi mladinskimi skupinami, ki se zanimajo za ta problem – morda kakšne skupine v tvoji skupnosti že vodijo kampanjo na to temo.

Nasveti za raziskovalno delo

Intervjuji

Kako naj vodim intervju?⁴

Eden od najbolj pogostih načinov za poizvedovanje o določeni temi je intervju. V običajnem intervjuju boš ti postavljaj vprašanja, tvoj sogovornik pa bo na ta vprašanja odgovarjal. Intervju lahko uporabiš kot osnovo za svoj članek, lahko pa je tudi del njega.

© UNICEF/HQ01-0174/Giacomo Pirozzi

Na intervju se pripravi: seznanj se s temo ter svojim sogovornikom

Z nekaterimi ljudmi moraš biti zelo prijazen, z drugimi neposreden in oster, zato o osebi, ki jo boš intervjuval, še pred samim intervjujem izvedi največ, kar lahko. Zapomni si, da želiš odgovore na svoja vprašanja, zato moraš pogovor tudi voditi. Istočasno moraš imeti napete oči in ušesa, da ujameš vse, kar tvoj sogovornik reče, in tudi to, kako se med intervjujem obnaša. Včasih so gibi in geste tisti, ki naredijo spremembo, in ne besede. Ko pišeš članek, lahko takšna opažanja vključiš s stavki, kot je: „Med celotnim intervjujem si je živčno grizel nohte.“

Sogovornika vprašaj za dovoljenje, da ga lahko citiraš v članku

Bodi miren in prijazen

Sogovornika nikar ne poskušaj prisiliti, da ti bo odgovarjal na vprašanja. Če mu boš razložil ozadje svojega intervjuja ter to, kaj želiš s svojo publikacijo izraziti, se bo po vsej verjetnosti sprostil in ti odgovoril na zastavljena vprašanja. V tem primeru poskušaj intervju spremeniti v sproščen pogovor, med katerim si tiho, a odkrito delaj zapiske.

Bodi neposreden

Čeprav moraš biti odločen in bi na nek način moral dominirati v intervjuju, se moraš do sogovornika vesti spoštljivo ter mu dati možnost, da izrazi svoje mnenje. To pomeni, da kljub temu, da moraš imeti neko predstavo o intervjuju, preden začneš, pusti dovolj prostora za presenetljive odgovore. Če pride do presenetljivega odgovora, poskušaj odreagirati hitro in odgovor upoštevaj pri nadaljnjih vprašanjih. Vprašanja postavljal ves čas, sicer boš ti postal tisti, ki je intervjuvan.

Bodi prilagodljiv, takoj se odzovi na reakcije

Ker vodiš intervju, bi moral imeti jasno predstavo o tem, kako se bo intervju po vsej verjetnosti razvijal. Ti postavljaš vprašanja, tvoj sogovornik odgovarja. Podobno je 'akciji & reakciji', kar pomeni, da tvoja vprašanja in način, kako jih postaviš, neposredno vplivajo na odgovore, ki jih boš dobil.

Nasveti za raziskovalno delo

Dejstva in citate dvakrat preveri

Preden boš svoj članek objavil, ga bodo nekateri posamezniki, ki si jih intervjuval, želeli prebrati in tako preprečiti napačno razumevanje ali citiranje. Če ti čas dovoljuje, vedno izberi to možnost. Vendar ne boš imel vedno dovolj časa, da bi po pošti poslal članek in čakal na odgovor. V tem primeru lahko članek prebereš po telefonu; sledi naj kratek pogovor. To je vedno dober način, da slediš svojim partnerjem v intervjujih; njim pa to pokaže, da jemlješ celotno zadevo resno in si pripravljen preveriti svoja dejstva in citate.

Do ljudi, ki jih intervjuvaš, se obnašaj spoštljivo

In kot zadnje, ne smeš pozabiti, da smo vsi ljudje enaki, zato ne glede na to, ali govoriš s predsednikom svoje države ali s sosedovim šolarjem: vsi ljudje si zaslužijo spoštovanje ter pošteno in primerno ravnanje z njimi.

Kako pridem do dobrih stikov?

Na celotni poti bodo ljudje, ki ti bodo pomagali pri napredovanju kampanje in bodo imeli morda celo moč, da spremenijo stvari, ki zadevajo tvoje delovanje. Skozi celotno kampanjo je vredno biti v stiku z ljudmi, ki ti lahko pomagajo nekaj spremeniti. To je lahko lokalni svetnik, lokalna organizacija ali podjetje. Za več informacij o ljudeh, ki ti lahko pomagajo pri razvoju kampanje, poglej, kdo je kdo v tvoji okolici ter kako se napiše pismo pomembni osebi.

Naj ti ne zmanjka motivacije!

Med celotnim potekom kampanje lahko pridejo trenutki, v katerih ti bo vsega dovolj. **Ne popusti.** Morda ne bo šlo vse po načrtih, a narediš lahko dober vtis in spremeniš stvari. Vseskozi si ponavljaj vzroke, zaradi katerih si začel s to kampanjo.

Imaš znanje, imaš motivacijo, zato POIZKUSI!!!

Nasveti za delo z mediji

Resnične zgodbe

Smo več kot le prihodnost

Natasha, 11,

ZDA

"Danes je v moji državi organizirano javno srečanje na temo, kdo naj bo lastnik medijev. Rekli so, da sem premlada, da bi govorila na tem srečanju. V imenu otrok te države bi povedala to: Če bo imelo le nekaj podjetij v lasti lokalne televizijske in radijske postaje ter časopise, mi otroci ne bomo izpostavljeni različnim idejam in pogledom, ki jih potrebujemo, da bi si znali izoblikovati svoje mnenje.

Zanimiv TV- in radijski program daje otrokom snov za razmišljanje. Če nas to, kar slišimo ali vidimo v medijih, ne izziva, se ne bomo ničesar naučili. Otroci radi gledamo otroke na TV, ker so na TV videti pomembni in jih ljudje končno poslušajo. V resničnem življenju nimamo mesta v družbi in ljudje nas ne poslušajo. Mislim, da je to zato, ker še nimamo volilne pravice, a to je že druga zgodba ...

KOP, Člen 12:

Pravico imaš do svojega mnenja in do tega, da mu odrasli prisluhnejo in ga upoštevajo.

Citati:

"Vsi smo bili nekdaj otroci – in zdaj smo starši, stari starši, strici in tete otrok. Otrokovih potreb in želja zato ni težko razumeti."

Kofi Annan, generalni sekretar ZN

Jaz imam srečo; živim v New Yorku in tukajšnji ljudje prihajajo z vsega sveta. Za otroke, ki živijo v krajih, v katerih so vsi videti enako kot oni, pa je edina možnost, da lahko vidijo različne ljudi in slišijo različne poglede na življenje, da gledajo TV. Želimo videti več programov za otroke, ki so jih ustvarili otroci. Sodelovanje z mediji nas ne bo zanimalo, če bomo čutili, da nimamo priložnosti, da svoje delo objavimo. Izgubili bomo zaupanje v novice, če bo vse, kar bomo prebrali v časopisu ali videli na TV, zvenelo isto. Če novicam ne moremo zaupati, jih bomo ignorirali. Otroci predstavljamo 26 % populacije te države, zakaj le 10 % novic govori o otrocih – ponavadi v vlogi prestopnikov ali žrtev?!

Vodilni tisk je imel nekaj dobrih zgodb o otrocih – npr. mladi, ki so govorili svojim voditeljem na Posebni seji ZN o otrocih; zakaj otroci nasprotujejo vojni v Iraku; o izzivih mladosti in soočanju z duševno boleznijo. Otroci nimajo svojega glasu v medijih. Podjetja dobijo zastoj radijski ali TV-čas, če le storijo kaj za dobrobit javnosti. Če ne poslušajo nas, ne bi smeli obdržati tega časa. Če so sprejete odločitve, ki zadevajo nas, pa nas nihče ne vpraša za mnenje, mi to pove, da za vlado nismo pomembni. Vse to govorim zato, ker menim, da bi lahko sprejeli prave odločitve. Predstavljamo tretjino te države in smo več kot le prihodnost. Smo tudi sedanost. "

Natasha Kirtchuk je novinarka pri Children's Press Line, novinarskem programu, ki zagovarja vključenost mladih. Njena urednica, Ashley Atkins, 17, ji je pomagala pripraviti to zgodbo.

Kaj ti misliš?

Ali veš, kdo je lastnik televizijskih, radijskih in časopisnih podjetij v tvoji državi? Poizkusi izvedeti, če ne veš.

Kako so otroci ali mladi običajno prikazani v medijih v tvoji državi?

Ali misliš, da otroke in mlade poslušajo?

Kaj bi po tvojem mnenju lahko storil, da bi mediji prisluhnili mnenjem otrok, mladih?

Nasveti za delo z mediji

Kako začeti?

Katera vodila medijev moram upoštevati?

Novinarji morajo upoštevati določena pravila obnašanja, katerih namen je zaščititi ljudi, o katerih boš morda poročal; razlikujejo se od države do države. Združenje Press Wise Trust je pripravilo zbirko teh pravil obnašanja za novinarje iz več kot 60 držav po vsem svetu, kot tudi mednarodna in regionalna pravila.

Poglej na <http://www.presswise.org.uk>.

Kako naj poročam o otrocih?

Otroci potrebujejo posebne varuhe in skrb, vključno z zakonsko zaščito, ki jim omogoča, da rastejo in se razvijajo v okolju, v katerem vladajo mir, dostojanstvo, strpnost, svoboda, enakost in solidarnost. Ko torej poročáš o otrocih, moraš vedno upoštevati njihove interese. Škodljiva in senzacionalna publiciteta o otrocih, ki so žrtve zlorab in slabega ravnanja ali so v konfliktu z zakonom, pomeni kršenje njihovih pravic. Če poročáš o takšnem primeru, poskušaj navesti le podrobnosti, ki so potrebne, da javnost razume problem, druge podrobnosti naj ostanejo zaupne.⁵

Kaj so mediji?

- časopisi
- televizija
- revije
- radio
- internet

Poznamo standardne medije (tisk, televizija, radio) ter t. i. nove medije. V večini držav internet ne spada med medije kot take, in tako tudi ni zavezan zakonom o medijih. Po drugi strani pa je v nekaterih državah (Kazahstan je odličen primer) internet zavezan zakonom, ki veljajo za medije, tako da ne moreš imeti niti osebne internetne strani, če je ne prijaviš uradnim osebam.

Kako mi lahko pomagajo?

Lahko ti pomagajo, da boš predstavil svoje sporočilo širši javnosti.

Kako to naredijo?

Tako, da objavijo tvojo zgodbo ali uporabijo tvoj material v svojih publikacijah ali programu.

Nasveti za delo z mediji

S kom moram stopiti v stik?

Naredi seznam vseh medijev, ki obstajajo v tvoji okolici. Poglej v imenik na Rumene strani pod Časopisi, Radio in Televizija. V domači knjižnici bodo morda imeli imenik s potrebnimi naslovi.

Pokliči časopisno hišo, TV- ali radijsko postajo in ugotovi, kdo je odgovoren za promocijo in stike z javnostjo. To osebo prosi, da zastonj objavi reklamo za tvoj dogodek in da ti pove, kaj vse moraš za to priskrbeti. Poizvedi, komu moraš poslati svoj material.

Prepričaj se, da imaš pripravljene vse podrobnosti o svoji kampanji ter da si trdno prepričan o namenu, ciljih in / ali strukturi tega, kar se predstavlja.

Kaj potrebuješ?

Pripravi **obvestilo za medije**: na kratko zapiši dejstva o svojem dogodku

Naslov:	naslov projekta
Kdo:	ime tvoje skupine
Kaj:	ime tvojega dogodka ali projekta
Kdaj:	datum in čas dogodka
Kje:	lokacija in naslov, na katerem se bo projekt / dogodek odvijal
Kontaktna oseba:	njeno ime, naziv, telefon, faks, elektronski naslov

Pripravi **prispevek za novice**: opis dogodka, napisan kot zgodba za novice. Preden začneš pisati, se prepričaj, da poznaš vsa pomembna dejstva, saj si ne želiš, da te urednik naknadno sprašuje o pomembnih podrobnostih, ki jih ni v prispevku. Nato preveri svoja dejstva, ki morajo biti popolnoma pravilna.

Naslov:	Naslov naj bo kratek in jedrnat.
Tema:	Tema naj bo zapisana v prvem stavku.
Uvod:	Morda bo to vse, kar bo objavljeno, zato naredi povzetek vsega v prvem odstavku. Piši v tretji osebi – izogibaj se besedam, kot so 'jaz', 'mi', 'meni' ali 'nam'.
Razvoj:	Dejstva podaj v logičnem zaporedju. Vključi citat glavnega organizatorja.
Sklep:	Navedi ime in naslov organizacije ter vir za dodatne informacije ali material, kot npr. statistika ali listi s podatki.
Dolžina prispevka:	Poskušaj se omejiti na eno stran.
Fotografija:	Vključi fotografijo, ki povzema tvojo kampanjo ali ključne ljudi, ki pri tem sodelujejo.
Avtor in datum:	Ne pozabi napisati imena avtorja ter datum.

Nasveti za delo z mediji

Zaprosi za **medijsko sponzoriranje**: napiši pismo časopisu, radijski in TV-postaji. V njem opiši svoj dogodek ali kampanjo ter jih zaprosi za pomoč pri promociji. Če ti ne bodo odgovorili, jih čez dva tedna pokliči.

Organiziraj **tiskovno konferenco**: Povabi medije, da pridejo na kratko predstavitev, ki jo bodo pripravili člani tvoje skupine in na kateri boš lahko odgovarjal na vprašanja o kampanji.

©UNICEF/HQ02-0100/Susan Markisz

Tiskani mediji

Kako naj svoje sporočilo objavim v časopisu?

Svoj prispevek pošlji v uredništvo časopisa ali napiši pismo uredniku. V njem izrazi svoje misli in ideje o temi, ki je bila objavljena v časopisu ali reviji.

Kakšno naj bo pismo uredniku?

- Bodi konkreten in se osredotoči le na eno temo.
- Preidi na bistvo in kar najbolje podpri svoje ideje.
- Ne pozabi na moto '**trnek – bistvo – sidro**'.
- **Trnek** je stavek, ki začne pismo na način, da pritegne bralca, da želi prebrati tudi preostalo.
- **Bistvo** je tisto glavno, kar želiš poudariti.
- Sledi vsebina tvojega pisma, v katerem poveš svoje mnenje. Vključi dejstva, kjer jih lahko, ter poskušaj dati primere iz svojega okolja.
- **Sidro** pomeni, da je tvoj zadnji stavek zelo udaren in se zato zasedra v bralčevo zavest.
- Ne uporablaj nesramnega ali celo sovražnega jezika.
- Piši na način, ki bo primeren za vse.
- Preveri navodila za prispevke za vsako posamezno revijo ali časopis, na katero želiš poslati svoje pismo, še preden začneš pisati. Nekateri morda sprejemajo le prispevke s točno določenim številom besed. Večina časopisov zahteva polno ime in naslov, včasih tudi telefonsko številko, za morebitne odzive pa tudi za to, da kot avtorja pisma napišejo tvoje ime.
- Pismo uredniku je osebno mnenje, zato bo tvoje ime napisano ob pismu. Na to ne pozabi, ko pošiljaš pismo, saj bo tvoje pismo morda prebralo na tisoče ljudi, ki te ne poznajo, in morda veliko tistih, ki te poznajo.

Nasveti za delo z mediji

Fotografija

Kako posnamem ali izberem dobro fotografijo?

Dobra fotografija ima jasno viden motiv. Predstavlja nekoga ali nekaj in morda pripoveduje o neki stvari. Preden posnameš motiv, premisli, kaj želiš s fotografijo prikazati.

Dobra fotografija pritegne pozornost na motiv. Oko tistega, ki fotografijo gleda, takoj pritegne oseba ali stvar. Obstaja veliko načinov za pritegnitev pozornosti:

- položaj tvojega motiva v okviru
- osvetlitev tvojega motiva
- čas osvetlitve ter odprtost zaslone.

Dobra fotografija poenostavlja. Vključuje le tiste elemente, ki pritegnejo pozornost na motiv in izključi tiste, ki bi morda odtegnili pozornost od le-tega.⁷

Oglej si to fotografijo. Dobila je nagrado na fotografskem tekmovanju Svetovne zdravstvene organizacije na temo klasifikacija delovanja, nezmožnosti in zdravja

- Kaj je glavni motiv?
- Kako je fotograf pritegnil pozornost na glavni motiv?
- Kako je fotograf poenostavil fotografijo?

Glavni motiv je moški na invalidskem vozičku, ki moli, in otrok, ki to molitev opazuje.

Fotograf je pritegnil pozornost na moškega tako, da ga je postavil v ospredje fotografije. Postavil ga je tudi na levo tretjino fotografije. (Pravilo tretjin, ki ga pogosto uporabljajo fotografi in umetniki: fotografijo vodoravno in navpično razdelijo na tretjine – vse, kar je postavljeno v eno od teh linij in še posebej, če je na stičišču teh linij, naredi dodaten vtis.)

Fotografijo je poenostavil tako, da je uporabil precej odprto zaslonko, s čimer je zmanjšal globino vidnega polja (razdalja od leče, v kateri je fotografija fokusirana). To pomeni, da so ljudje na vrhu fotografije izven fokusa in zato ne pritegnejo naše pozornosti.

Nasveti za delo z mediji

Radio

Kako pridem na radio?

Poslušaj lokalni radio, da izveš, s čim se na radiu že ukvarjajo. Nato pokliči radijsko postajo in vprašaj, kako bi ti lahko pomagali pri tvojem dogodku ali kampanji. Če želiš napisati pismo, faks ali elektronsko pošto, naj bo to kratko. Uporabljalj kratke stavke.

Veliko radijskih postaj počne naslednje:

- V eter preberejo pisma ali elektronsko pošto.
- Omogočijo poslušalcem, da se v živo vključijo v program.
- Dovolijo obisk v studiu, v katerem vnaprej posnamejo obvestilo ali sporočilo.
- Pomagajo mladim pri pripravi radijskega programa.

© UNICEF/HQ01-0197/Giacomo Pirozzi

V živo bom govoril po radiu - kaj si moram zapomniti?

- Najprej pazljivo poslušaj druge poslušalce.
- Poznaj čas, ki ga voditelj običajno nameni poslušalcu, da izrazi svoje mnenje.
- Zapiši si oporne besede, da boš povedal bistvo.
- Vadi to, kar nameravaš povedati – pomembno je, da si samozavesten.
- Na radiu bodi naraven.
- Asistenta vprašaj, koliko časa lahko govoriš v eter.
- Poznaj ime voditelja.
- Znižaj glasnost katerega koli radia, ki je v bližini.
- Slušalko drži blizu ust in je ne premikaj.⁸

Nasveti za delo z mediji

Televizija in video⁹

Kako posnamem video o svojem dogodku ali kampanji?

1. Dandanes je kamera velikosti roke in prenosni računalnik vse, kar potrebuješ, da posnameš kakovostne TV-zgodbe. Veliko nagrajenih mednarodnih novinarjev vsak dan uporablja to tehnologijo, ki jo lahko pospravi v nahrbtnik.¹⁰
2. **Zgodba:** Vedno se prepričaj, da govori tvoja zgodba o sedanosti, ne o včeraj ali nečem izpred dveh tednov. Zanimiva mora biti za vse, ne le zate in za tvoje prijatelje. Najboljša zgodba je tista, ki pri gledalcih postavlja dvom: se bo zgodilo ali ne? Z drugimi besedami, imeti mora neko pripovedno zgradbo.
3. **Slika:** Za televizijo potrebuješ VELIKO POSNETKOV. To si kar naprej ponavljaj. TV = VELIKO POSNETKOV. Povprečen TV-posnetek traja od 1 do 5 sekund. Kako naredim TV-zgodbo, če je le-ta sestavljena iz tisočeri različnih posnetkov, urejenih skupaj? Nasprotno od splošnega pričanja – ne premikaš kamere.

Če ne drugega, si zapomni to:

Najdi svoj posnetek, ga dobro nastavi, snemaj vsaj 10 minut brez premikanja, nato ta isti posnetek in še druge elemente istega posnetka približuj in oddaljuj tolikokrat, kot lahko iz istega položaja.

4. **Zvok:** Zvok je zelo pomemben del televizije in veliko novih producentov spregleda njegove posebne zahteve. Pravilo je, da zvoka ne moreš posneti z mikrofonom, ki je vstavljen v kamero. Potrebuješ mikrofona, ki doseže vir zvoka, npr. nekoga, ki govori.
5. **Svetloba:** Za začetek preverjen namig: vedno, ko snemaš video, imej močne vire svetlobe (sonce, okna, ulične svetilke) za seboj. Če prideš v prostor, v katerega prihaja veliko svetlobe skozi okna, pojdi k oknom in se obrni proti prostoru. Vedno imej svetlobo za seboj, tako da ta pada na osebo ali predmet, ki ga snemaš. NIKOLI ne snemaj osebe ali predmeta z oknom za njim.
6. **Nastopajoči:** Vključiti poskusi ljudi, ki dobro vedo, o čem govorijo, in jim gre to pred kamero dobro od rok - Ljudi, ki spretno in poznavalsko govorijo o vaši temi. Ljudje in obrazi so na televiziji zelo pomembni. Izberi ljudi in obraze, ki bodo zanimivi za gledalce in jih bodo spodbudili k razmišljanju.

Nasveti za delo z mediji

Kaj je 'enominutni' video?

To je video, ki traja natanko eno minuto, skupaj z naslovi. Izvira iz glasbenih videospotov, internetnih animacij in reklam. Izziva hitrost pogleda in misli. Minuta lahko mine v trenutku ali pa traja celo večnost. Ti videi so kot nalašč za eksperimentiranje. Dolžina ene minute prisili avtorja, da jasno izoblikuje svoje ideje, a mu vseeno daje popolno svobodo. V tem žanru je nešteto možnosti in v relativno kratkem času lahko ti enominutni videi postanejo most med internetom in televizijo. Presneti na filmski trak so lahko odličen pripomoček na javnih predstavitvah in festivalih.

Dodatni razlog, da so tako privlačni za mlade, je njihova poceni izdelava, kratek čas, ki ga zanj porabijo in tudi enostavnost, ki ne zahteva predhodnih priprav.

'Otroci morajo živeti brez vojne' ('Children must live without war') je prejel nagrado za One-Minute Junior Award v Amsterdamu, 12. novembra 2002.

Fotografija ©UNICEF/Chris Schuepp

Gor Baghdazarian, 14-letni fant iz Yerevana v Armeniji, je prejel nagrado na prvi podelitvi nagrad za enominutne videe, ki so jih posneli mladi. To podelitev so organizirali Sandberg Institute, Evropski sklad za kulturo in Unicef.

Njegov film 'Otroci morajo živeti brez vojne' je izbrala Karim Traidia, režiserka za film 'The Polish Bride', ki je bil nominiran za Oskarja. Baghdazarian je prejel nagrado na svečanosti v Amsterdamu 12. novembra 2002. Ta dogodek je v dvorano Paradiso v centru mesta privabil 700 ljudi.

"Gorov film ima jasno sporočilo, odličen scenarij, zanimiv način snemanja," pravi Traidia, "in pritegne pozornost od začetka do konca."

Unicef, Evropski sklad za kulturo (www.eurocult.org) ter Sklad za enominutne videe pri Inštitutu Sandberg (www.sandberg.nl), so združili moči in začeli s tekmovanjem One Minute Junior, ki nagraduje najboljše enominutne filme, ki so jih posneli otroci in mladi, stari od 12 do 20 let.

Interaktivno internetno stran najdete na www.theoneminutesjr.org, na kateri si lahko ogledate veliko enominutnih filmov, ki so jih posneli mladi iz Evrope v letu 2002.

Nasveti za delo z mediji

Internet

Kako objavim svoje sporočilo na internetu?

Vtipkaj ključne besede, ki zadevajo tvojo kampanjo, preglej seznam in si oglej strani, ki ustrezajo tvoji kampanji. Morda boš lahko stopil v stik z nekom iz organizacije in poslal nekaj informacij o tem, kar počneš, ter jih prosil za pomoč.

Obstaja veliko internetnih strani, ki mladim dajejo možnost, da so slišani. Poglej pod naslov Dodatne dejavnosti na koncu poglavja in najdi strani, na katerih se lahko izrazijo tudi mladi.

Imaš tudi možnost, da ustvariš lastno internetno stran, ki jo lahko poljubno spreminjaš in dodajaš nove informacije. Zelo preprosto je – www.yahoo.com ponuja zastoj internetne strani, enako velja tudi za podobne internetne skupine.

Dodatne informacije

Kje lahko dobim več informacij o mladih in medijih?

Po vsem svetu otroci in mladi prispevajo k celi vrsti TV-programov, radijskih oddaj, časopisov, internetnih strani in drugih medijskih projektov in tako skrbijo, da se njihov glas sliši ter da svoje upe in skrbi predstavijo javnosti.

Internetna stran MAGIC je odgovor Unicefa (United Nations Children's Fund) izzivu iz Osla leta 1999, ki je povabil medijske strokovnjake, šolnike, vlade, organizacije, starše in mlade, da prepoznajo ogromno priložnost, ki jo ponujajo mediji za ustvarjanje boljšega sveta za otroke.

Ta internetna stran prikazuje medijske projekte, ki so jih ustvarili otroci ali pri katerih so otroci sodelovali in so bili za otroke narejeni, ter daje informacije vsem tistim, ki bi želeli sodelovati pri tem izzivu.

MAGIC – (Media Activities and Good Ideas by, with and for Children) www.unicef.org/magic

Opombe

¹ Campaigning: starting out JustDoSomething.net, članek je del priročnika za mlade, ki želijo spoznati kampanje, izdala ga je Deutsche Bank.

² Essentials of Marketing Research, Pitman Publishing 1997.

³

⁴ Prispevek Chrisa Schueppa – koordinatorja za medijsko omrežje mladih v Budimpešti.

⁵ IFS-navodila za poročanje o otrocih.

⁶ Vir: Advertising made simple; Made simple books Heineman, London 1985.

⁷ New York Institute of Photography www.nyip.com.

⁸ Dr. Ross James: Director Health Communication Resources & Research Fellow, Curtin University; mobilni tel.: +61 402 125602; domač telefon: (08) 9309 2648; www.h-c-r.org.

⁹ Ta material je priskrbel Dale Rutstein, Communication Offices, Unicef Manila.

¹⁰ e-mail Chris Schuepp: cschuepp@unicef.org.

URL: www.unicef.org/magic.

Mejling lista: <http://groups.yahoo.com/group/youthful-media>.

Fotografija z naslovne strani tega poglavja: Michael McCullough

ZBIRKA FOTOGRAFIJ

Za vsakega otroka
Zdravje, Izobrazba, Enakost, Zaščita
NAPREDUJMO V ČLOVEČNOSTI

unicef

Izključenost

1

- a) Kje je bila fotografija posneta?
- b) Zakaj so novorojenčku vzeli odtis stopala?
- c) Kako identificirajo otroke, ki se rodijo v tvoji državi?
- d) So vsa rojstva zabeležena?
- e) Zakaj so zabeležena?

Medicinska sestra na Kitajskem jemlje odtis stopala pravkar rojenemu otroku v materinskem oddelku Union bolnišnice v Pekingu, ki jo sofinancira Unicef.
Avtor fotografije: Roger Lemoyne UNICEF

Avtor fotografije: Roger Lemoyne UNICEF

2

- a) Kje je bila fotografija posneta?
- b) Kdo je ženska na fotografiji?
- c) Koliko sta stara otroka?
- d) Kaj počneta?
- e) Ali je to pomembno? Zakaj?

Z učiteljico se dve predšolski deklici igrata s kockami v varstvu, ki ga podpira tudi Unicef, v naselbini, namenjeni ljudem, ki so zapustili svoje domove zaradi nemirov v svoji regiji na otoku Mindanao, Filipini.

Leta 1996 so Filipini, kljub temu, da več kot polovica prebivalstva živi v revščini, kazali pomemben napredek v zdravstvenem stanju otrok in njihovem izobraževanju. Skoraj vsi otroci so cepljeni in obiskujejo osnovno šolo; več kot tri četrtine populacije ima dostop do zdravstvenih ustanov.

Avtor fotografije: Shehzad Noorani UNICEF

© UNICEF/HQ93-0407/Roger Lemoyne

© UNICEF/HQ96-10257 Shehzad Noorani

Izključenost

3

Trinajstletnega Teboho Lesaoana je njegova mati poslala, da skrbi za svojo babico in njeno čredo. Kot pastir živi sam v goratem območju najbolj oddaljenega predela kraljevine Lesoto. Programi za opismenjevanje so bili ustanovljeni, da se pastirjem omogoči, da se učijo brati in pisati. Učne ure potekajo ob svečah.

-
- Napiši urnik svojega navadnega šolskega dneva; sedaj si predstavlja urnik Tebohovega dneva.
 - Kaj misliš, da bi ti bilo najbolj všeč in kaj bi ti bilo najtežje, če bi bil Teboho?

Avtor fotografije: Giacomo Pirozzi UNICEF

4

- Kje je bila posneta ta fotografija?
- Kaj počnejo ti otroci?

Pogovarjajo se o posledicah nasilja na njihova življenja.

- Kakšna vprašanja postavljajo?

V skupinah po dva ali tri naj udeleženci delavnice vadijo kratek intervju na podlagi te situacije.

Dečki v Kolumbiji intervjuvajo eden drugega s kartonastimi mikrofoni in kamerami, ki nosijo Unicefov logotip ter naslov njihove televizije, TV Infantil, med praznovanjem dneva otrok v Barceloni. Ta televizija je del programa, ki je namenjen otrokom, ki so doživeli kakršno koli travmo in na ta način lažje spregovorijo o tem. Izvedbi programa pomaga tudi Unicef.

Avtor fotografije: Jeremy Horner UNICEF

3

© UNICEF/Lesotho/Giocomo Pirozzi

4

© UNICEF/HQ99-0164/Jememy Horner

Spol

5

Ta fotografija je bila posneta v Afganistanu, kjer so deklicam komaj pred kratkim spet dovolili v šolo. V državi so morali postaviti šotore, da so naredili začasne učilnice. Deklica na fotografiji si je vzela odmor od učenja in pogledala skozi okno svoje 'šotorske učilnice' (posredoval UNICEF za svojo kampanjo Nazaj v šolo v Afganistanu).

-
- a) Kaj misliš, kakšni so prostori v takšnih 'šotorskih učilnicah'?
 - b) Ali misliš, da je lahko poučevati in se učiti v takšnih pogojih?
 - c) Česa misliš, da oni nimajo, kar mi imamo na naših šolah?
 - d) Kako misliš, da bi to, da ne bi hodil v šolo, spremenilo tvoje možnosti za prihodnost?

Avtorica fotografije: Susan Markisz UNICEF

6

New York City, ZDA – 7. maj 2002. Deklica fotoreporterka posname 'Reci da' za otroške slavlence. Od 5. do 7. maja 2002 se je zbralo skoraj 400 otrok na tridnevnem Otroškem forumu na sedežu Združenih narodov v New Yorku. Forum je bil sestavljen iz pogovorov in delavnic za otroke na teme zdravja, izobraževanja, posebne zaščite, HIV/AIDS ter končnih priporočil. Na zaključni seji so izvolili dva delegata, ki bosta predstavljala njihove sklepe, imenovane 'Svet, primeren za nas'.

To je bilo prvič, da so otroci govorili pred Generalno skupščino ZN. Forum je pripravil UNICEF skupaj z drugimi agencijami ZN, nevladnimi organizacijami in skupinami za otroke.

-
- a) Zamisli si, da si reporter za mlade ljudi v svoji državi.
 - b) O katerih pomembnih težavah bi želel poročati?
 - c) Kaj bi posnel, da bi ilustriral te težave?
 - d) S kom bi govoril ali koga bi intervjuval?

Sestavi tabelo zgodbe kratkega dokumentarnega filma, ki bi ga rad posnel. Posnemi ta film, če imaš dostop do kamere.

Avtorica fotografije: Susan Markisz UNICEF

© UNICEF/ACO2002/Gordon Weiss

© UNICEF/HQ02-0128/Susan Markisz

Spol

7

- a. Kje misliš, da je bila ta fotografija posneta?
 - b. Kaj se dogaja na fotografiji?
 - c. Kaj misliš, da se je zgodilo tem otrokom?
 - d. Kaj jim lahko prinese prihodnost?
-

Podhranjena ruandska deklica begunka stoji pred prenosnim šotorom v taborišču na lokaciji km. 41, kjer se je nahajalo nekaj od 80.000 do 100.000 ruandskih beguncev ob cesti in železniški progi med mestom Kisangani na severovzhodu in bolj južnim mestom Ubundu.

Avtor fotografije: Roger Lemoyne UNICEF

8

Na levi Helena, ki stoji pred svojim novim domom, varno hišo v Llapllaselle na Kosovem. Heleno so zapustili ob rojstvu in jo poslali v ustanovo za umsko zaostale, čeprav nima umskih težav. Tako je ostala 15 let zaprta v neznosnih pogojih. Zaradi te izkušnje je ostala travmatizirana in ne more govoriti.

- a) Misliš, da bi se to lahko zgodilo v tvoji državi?
- b) Kdo je odgovoren za dobrobit otroka v tvoji državi, če starši ne morejo skrbeti zanj?
- c) Zakaj misliš, da Helena ne more govoriti?
- d) Kako bi se počutil, če bi se kaj takega zgodilo tebi?

Avtor fotografije: Rod Curtis UNICEF

©UNICEF/HQ97-0092/Roger Lemoyne

© UNICEF/Rod Curtis

Nezmožnost

9

- a) Kaj se dogaja na fotografiji in zakaj?
- b) Ali poznaš glavne bolezni, proti katerim so otroci cepljeni?
- c) Zakaj nekaterih otrok ne cepijo?

Zdravstvena delavka v Afganistanu injekcijsko cepi malčka, ki ga drži njegova mati v materinski in otroški kliniki. Klinika dobiva cepivo proti otroški paralizi in drugim boleznim ter kapsule vitamina A in druge medicinske pripomočke od Unicefa.

Avtor fotografije: Roger Lemoyne, Unicef

10

- a) Kje je bila posneta ta fotografija?
- b) Kaj se je temu dečku zgodilo?

Sedi na preprogi, njegove bergle ležijo poleg njega; 12-letni Abdul Malik si namešča svojo protezo doma v Kabulu, prestolnici Afganistana. Abdul je izgubil nogo ob eksploziji protipehotne mine, ko je bil star sedem let. Njegov devetletni brat Mohammad Alam Khan je prinesel domov protipehotno mino, ker je mislil, da je igrača. Mina je eksplodirala, ko sta se igrala z njo. Ubila je Mohammada in poškodovala Abdula. Abdul, ki ima še štiri brate in sestre, ne hodi v šolo in se nesreče dobro spominja: "Zelo je bolelo. Ko so zdravniki mojim staršem povedali, da mi morajo odrezati nogo, so se lahko le zjokali. Nihče mi ni mogel pomagati ... Šest mesecev po operaciji mi je ICRC (Mednarodni Rdeči križ) naredil umetno nogo. Tako je dobra, da včasih kar pozabim, da je umetna."

- c) Zakaj protipehotne mine vsako leto ubijejo in poškodujejo toliko otrok?
- d) Kaj bi morali glede tega storiti?

Avtor fotografije: Shehzad Noorani, Unicef

© UNICEF/HQ00-0863/ Roger Lemoyne

9

© UNICEF/HQ01-0508/ Shehzad Noorani

10

Nezmožnost

11

- a) Kje je bila posneta ta fotografija?
- b) Kdo so ljudje na fotografiji?
- c) Kaj počenjajo?
- d) Kako se počutijo?

ZAHODNA OBALA IN GAZA

Tri dekleta in en fant, vsi slepi, stegujejo svoje roke, da bi ujeli dežne kaplje. Stojijo na dvorišču šole za slepe in slabovidne v Gazi. Šola prejema pomoč od skupnosti mesta Gaze za duševno zdravje, ki jo podpira Unicef.

Avtor fotografije: Roger Lemoyne, Unicef

12

- a) Kaj se po tvojem mnenju dogaja na tej fotografiji?
- b) Zakaj je ta ženska tukaj? O čem govori?

Dobitnica medalje na paraolimpijskih igrah, atletinja na invalidskem vozičku, Ann Cody iz ZDA, nosi majico Olympic Aid in si ogleduje zvezek enega od dečkov v šoli, ki jo podpira Unicef, v mestu na severu Afganistana, Balkh.

- c) Ali meniš, da je Ann Cody dober vzor? Zakaj?
- d) Kdo bi bil dober vzor za ljudi s posebnimi potrebami v tvoji državi?

Avtor fotografije: Jeremy Hartley, Unicef

11

© UNICEF/HQ96-0756/Roger Lemoyne

12

© UNICEF/HQ96-0182/Jeremy Hartley

Prepričanja in poreklo

13

- a) Kje misliš, je bila posneta ta fotografija?
- b) Kaj misliš, da se dogaja?
- c) Kaj se je zgodilo dečku?

Deček z brazgotino od mačete na zadnjem delu glave, ki je bil napaden na višku državlanskega spopada v Ruandi, stoji pred šolo z drugimi otroki. V šoli poučujejo otroke obeh etničnih skupin na področju (Hutu in Titsi), na katerem so stotine umrle v etničnih spopadih.

Avtorica fotografije: Betty Press

14

- a) Kje misliš, da je bila posneta ta fotografija?
- b) Kako misliš, da se ti mladi ljudje počutijo?

To je fotografija skupine najstnikov, ki živijo v otroškem domu v Kirgistanu v srednji Aziji. Alpski sklad je organizacija, ki jo podpira UNICEF in ponuja prikrajšanim otrokom različnih etničnih ozadij možnost, da se spopadejo z izzivi osnovnega preživetja skozi plezalstvo. To jim pomaga razviti močan značaj, ki ga potrebujejo, da se soočijo z negotovo prihodnostjo.

- c) Obstajajo kakšni podobni programi, ki tako pomagajo mladim ljudem tudi v tvoji državi?

Avtor fotografije: Garth Willis, The Alpine Fund

11

© UNICEF/HQ94-1109/Betty Press

12

© UNICEF/Alpine Fund/ Garth Willis

Prepričanja in poreklo

15

- Kje misliš, da je bila posneta ta fotografija?
- Kaj misliš, da se dogaja na fotografiji?
- Kaj držijo otroci v rokah? Zakaj?

Smejoči kosovski otroci sedijo na prikolici tovornjaka, ki je ravnokar prečkal mejo iz Albanije nazaj v jugoslovansko provinco Kosovo. Otroci držijo UNICEF-ove letake o nevarnosti zemeljskih min, ki so jih ravno prejeli, in zastavice kosovskih uporniških sil. V dveh tednih po koncu vojne je šlo tukaj mimo tisoče kosovskih beguncev, ki so se vračali domov.

Te je presenetilo, ko si ugotovil, da so ti otroci begunci? Zakaj?

Avtor fotografije: Jeremy Horner UNICEF

16

- Kje misliš, da je bila posneta ta fotografija?
- Kakšna čustva vejejo iz fotografije?
- Najdi citat ali pesem, ki bi jo ta fotografija lahko ilustrirala – ali pa jo sam napiši.

Ovdovela ženska drži svojega novorojenega dojenčka, oba sta osvetljena z žarkom svetlobe, ki pada skozi okno njune hiše v podeželskem predelu tik izven mesta v vzhodni Zambiji.

Avtor fotografije: Giacomo Pirozzi UNICEF

© UNICEF/HQ99-0546/Jeremy Horner

© UNICEF/HQ98-1000/Giacomo Pirozzi

SVETOVNI KOLEDAR

Dišava vedno ostane v roki, ki podari rožo.

Hada Beja

©UNICEF/Alpine Fun/Garth Willis

Ta koledar prikazuje svetovne in mednarodne dneve, ki jih priznavajo in praznujejo širom po svetu. Naj vas opominja na pomembne datume, dodate pa lahko tudi svoje ter skupaj praznujete pomembne dogodke.

Januar	©UNICEF/HQ01/Claudio Versiani
Februar	©UNICEF/Morocco/Mouline
Marec	©UNICEF/Maldives/Muha
April	©UNICEF/HQ00-0168/Giacomo Pirozzi
Maj	©UNICEF/Sri Lanka/Noorani
Junij	©UNICEF/HQ99-0449/Albania/Chasalani
Julij	©UNICEF/HQ99-0211/Albania/Chasalani
Avgust	©UNICEF/Burundi/Walega
September	©UNICEF/HQ98-0974/Giacomo Pirozzi
Oktober	©UNICEF/Bosnia/Velimirović
November	©UNICEF/00-0059
December	©UNICEF/HQ01-0209/Giacomo Pirozzi

Za več informacij obiščite spletno stran <http://www.un.org/events/ref41.htm>

Januar

»Sanjal sem, da bodo moji štirje otroci nekega dne živeli v narodu, ki ljudi ne bo ocenjeval po barvi kože, ampak po osebnosti vsakega posameznika.«

Martin Luther King
(1929 – 1968)

1	Novo leto
2	Novo leto
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

Februar

*»Izobrazba,
ki ne vzgaja volje,
je izobrazba,
ki prikrajša um.«*

Anatole France
(1881)

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	Slovenski kulturni praznik
9	
10	
11	Svetovni dan bolnikov
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	Svetovni dan maternega jezika http://www.unesco.org/education/imld_2002/
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	

Marec

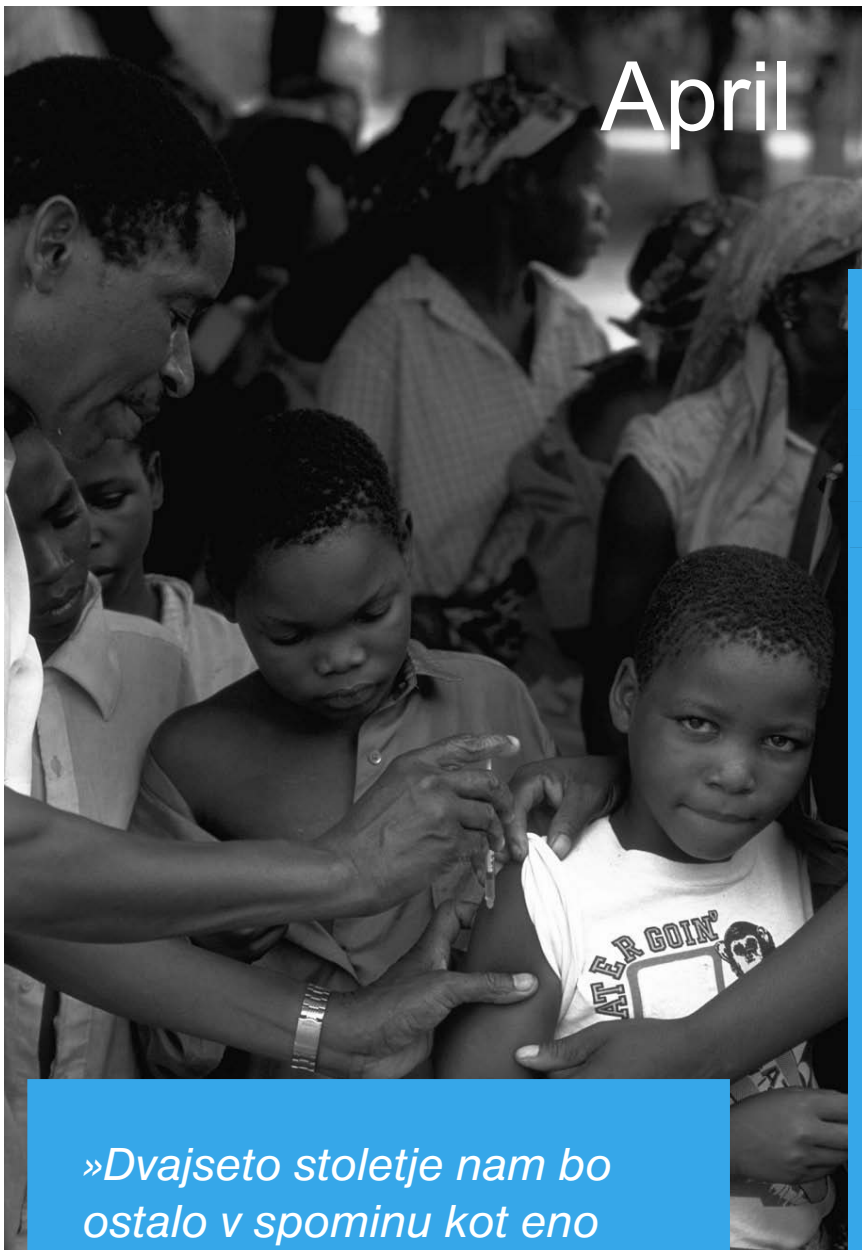
*»Voda, vsepovsod voda,
niti kapljice premalo.
Voda v zemlji,
voda v zraku.
Tudi če izhlapi,
nikoli se ne izgubi.
Kot sneg pade na goro,
kot kapljica zlije se v vodo.
Živali potrebujejo vodo,
ljudje pa prav tako.
Pazi na čisto vodo za mé,
tudi jaz jo bom pazil za té.«*

tradicionalna otroška pesem

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	Mednarodni dan žena http://www.un.org/events/women/2002/ http://www.un.org/ecosocdev/geninfo/women/womday97.htm , http://www0.un.org/cyberschoolbus/days/women/index.asp
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	Mednarodni dan za odpravo rasne diskriminacije http://www.un.org/News/Press/docs/2002/s_gsm8162.doc.htm , http://www.pch.gc.ca/march-21-mars/main_e.shtml ,
22	Svetovni dan vode http://www.un.org/News/Press/docs/2002/s_gsm8139.doc.htm http://www.worldwaterday.org/ http://www.waterday2003.org/ http://www.unesco.org/water/water_celebrations/ http://www.water.org/howhelp/oneday/
23	
24	
25	Svetovni dan mater
26	
27	
28	
29	
30	
31	

April

»Dvajseto stoletje nam bo ostalo v spominu kot eno glavnih; ne kot doba političnih konfliktov in tehničnega napredka, ampak kot doba, v kateri si je družba drznila za cilj postaviti zdravje celotnega človeštva.«

Arnold Toynbee 1889-1973
angleški zgodovinar

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	Svetovni dan zdravja http://www.who.int/world-health-day/2003/en/
8	Svetovni dan ROMA http://www.aimpress.org/dyn/trae/archive/data/200104/10415-002-trae-lju.htm
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	Svetovni dan dediščine
19	
20	
21	
22	Dan Zemlje http://www.earthday.net/ http://www.woodrow.org/teachers/bi/1991/earthday.html
23	
24	
25	
26	
27	Dan boja proti okupatorju
28	
29	
30	

Maj

»Lahko jim darujete svojo ljubezen, toda ne morete jim dati svojih misli, kajti oni imajo svoje misli. Lahko sprejmete njihova telesa, ne pa njihovih duš, kajti njihove duše že prebivajo v hiši jutrišnjega dne, ki je vi niti v svojih sanjah ne morete obiskati.«

Kahlil Gibran
Prerok, o otrocih (1923)

1	Mednarodni praznik dela
2	Mednarodni praznik dela
3	
4	
5	
6	
7	
8	Svetovni dan Rdečega križa in Rdečega polmeseca http://www.ifrc.org/news/events/8may2002/asia.asp , http://www.redcross.org/news/other/RedCrossDay/010508rcday.html
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	Mednarodni dan družine http://www.un.org/esa/socdev/family/IntObs/IDF/IDFFrames/IDF2002.htm
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	Svetovni dan boja proti kajenju http://www5.who.int/tobacco/page.cfm?pid=63

Junij

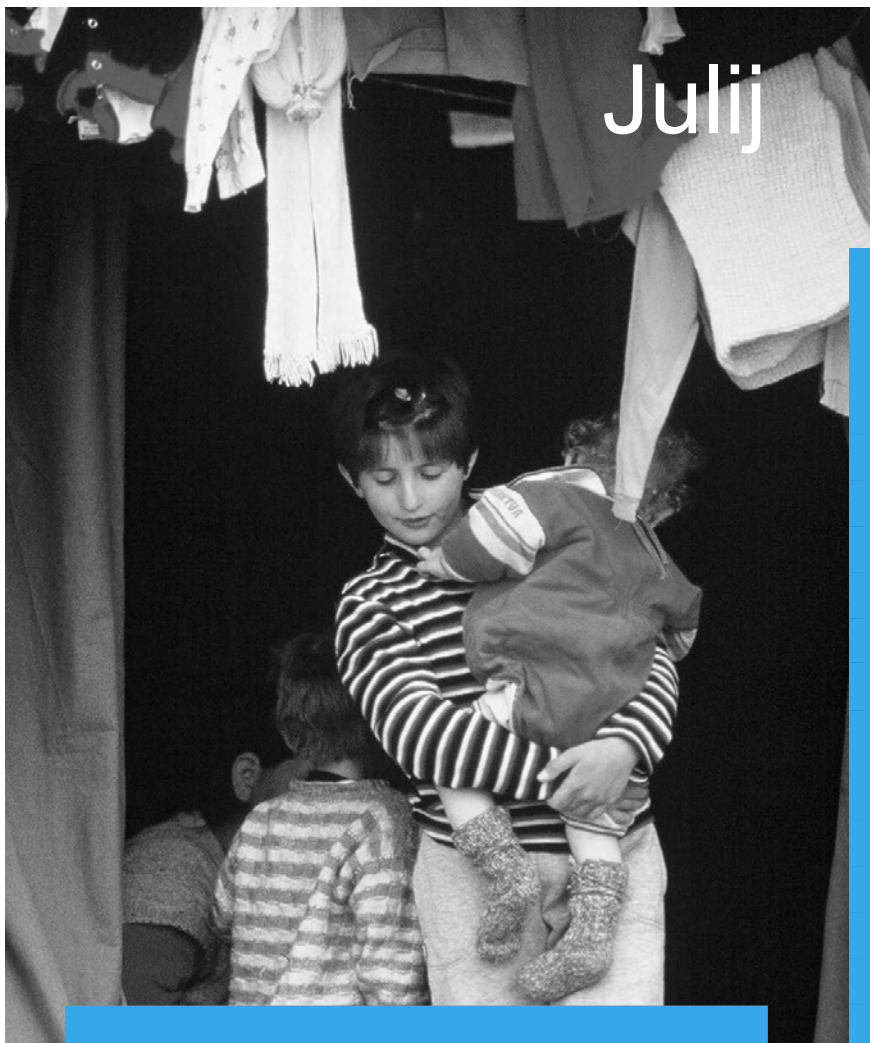
»Kruh v času miru je boljši kot torta v času vojne.«

Slovaški pregovor

1	
2	
3	
4	
5	Svetovni dan okolja
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	Svetovni dan beguncev http://www.un.org/News/Press/docs/2002/sgsm8272.doc.htm , http://www.worldrefugeeday.info/
21	
22	
23	
24	
25	Dan državnosti
26	Mednarodni dan boja proti drogam in nezakonitemu trgovanju http://www.undcp.org/adhoc/decade/
26	Mednarodni dan Združenih narodov za podporo žrtvam nasilja http://www.un.org/News/Press/docs/2002/sgsm8286.doc.htm , http://www.ircct.org/26june.htm
26	
27	
28	
29	
30	

Julij

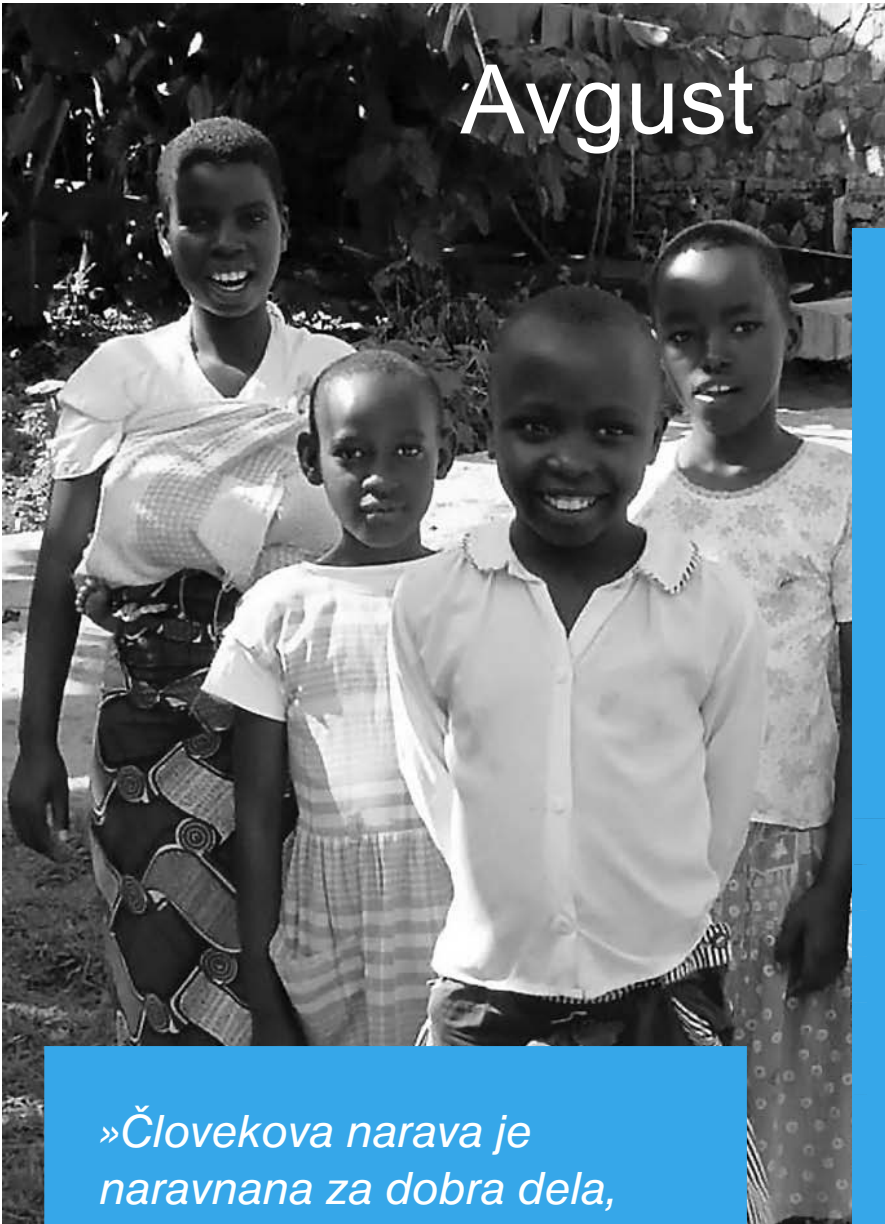
*»Če ne spremenimo smeri,
bomo prišli tja, kamor
gremo.«*

kitajski pregovor

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	Svetovni dan prebivalstva <a href="http://www.un.org/News/Press/docs/2002/s
gsm8292.doc.htm">http://www.un.org/News/Press/docs/2002/s gsm8292.doc.htm , www.unfpa.org
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

Avgust

»Človekova narava je naravnana za dobra dela, tako kot voda teče navzdol. Ni človeka, ki ne bi kazal nagnjenosti k dobroti.«

Hsün Tzu
(3. stoletje pr. n. št.)

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	Mednarodni dan mladine http://www.un.org/events/youth2000/ , http://www.peacechild.org/maroc2003/
13	
14	
15	Marijino vnebovzetje
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	Mednarodni dan spomina na suženjstvo in njegovo odpravo http://www.unesco.org/webworld/news/2002/020823_slaveday.shtml
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

September

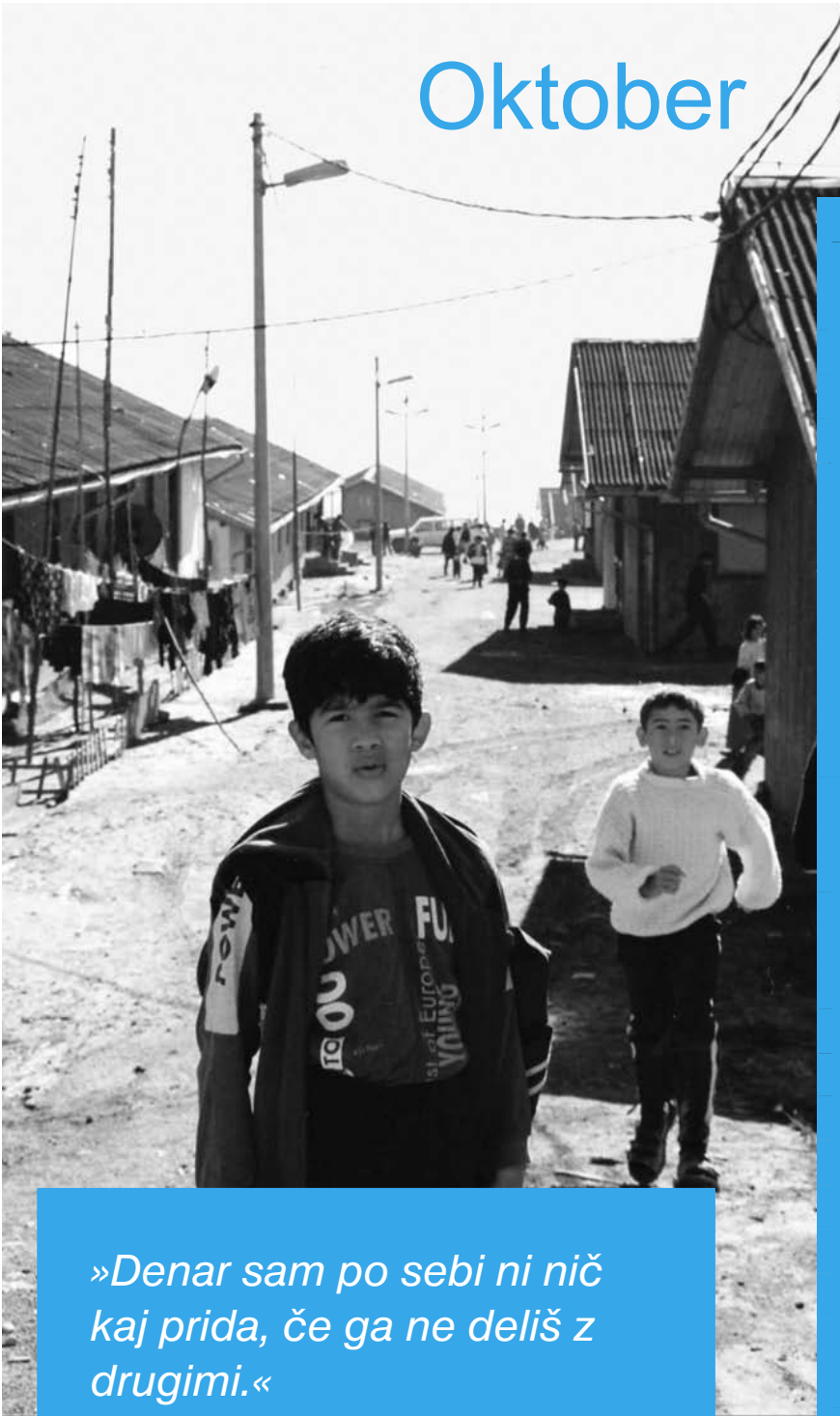
*»Popelji me iz smrti v življenje,
iz krivic v resnico.
Popelji me iz obupa v up,
iz strahu v zaupanje.
Popelji me iz sovraštva v ljubezen,
iz vojne v mir.
Naj mir napolni naša srca,
naš svet in naše vesolje.«*

Satir Kumar

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	Mednarodni dan izobrazbe http://portal.unesco.org/education/ev.php
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	Mednarodni dan miru http://www.un.org/events/peaceday/ , http://www.un.org/Pubs/CyberSchoolBus/peaceflag/whatis.html
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	

Oktober

»Denar sam po sebi ni nič kaj prida, če ga ne deliš z drugimi.«

po Francisu Baconu
(1662)

1	Svetovni dan naravnega okolja http://www.unhabitat.org/whd/2002/sq_message.asp , http://www.un.org/Pubs/CyberSchoolBus/peaceflag/whatis.html ,
2	
3	
4	
5	Svetovni dan učiteljev http://www.unicef.org/teachers/
6	
7	
8	
9	
10	Svetovni dan duševnega zdravja http://www.un.org/News/Press/docs/2002/sgsm8407.doc.htm
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	Mednarodni dan za odpravo revščine
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	Svetovni dan razvoja informacij
24	Dan Združenih narodov http://www.un.org/events/unday/
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	Dan reformacije

November

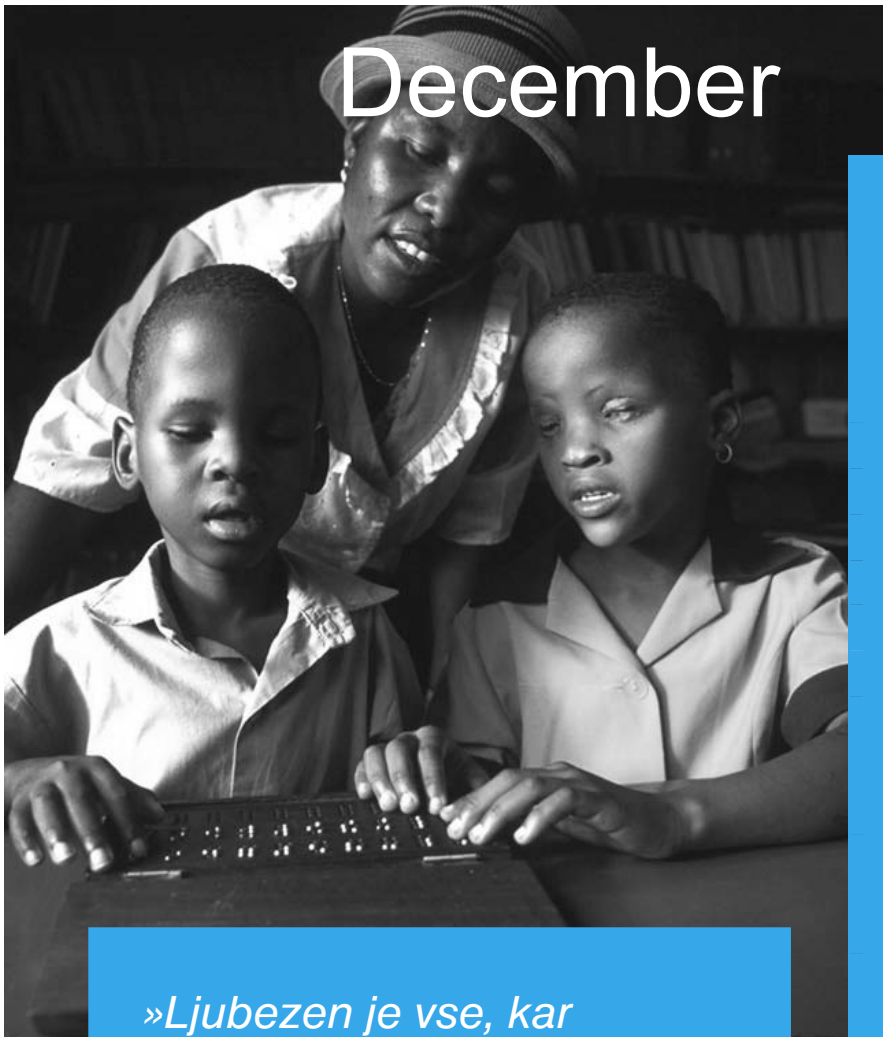
»Prisluhnite otrokom in jim zagotovite soudeležbo: otroci in najstniki so bogat vir državljanov, ki so sposobni pomagati zgraditi boljšo prihodnost za vse. Moramo spoštovati njihovo pravico do izražanja in participacije v vseh zadevah, ki se jih tičejo, v skladu z njihovo starostjo in zrelostjo.«

Deklaracija Svet po meri otrok 2002

1	Dan spomina na mrtve
2	
3	Dan moškega sveta http://www.worldawards.com/mensworldday.asp
4	
5	
6	
7	
8	
9	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	Mednarodni dan tolerance http://www.unesco.org/tolerance/teneng.htm
17	
18	
19	
20	
20	Dan otrokovih pravic http://www.unicef.org/
21	
22	
23	
24	
25	Mednarodni dan za odpravo nasilja nad ženskami http://www.un.org/depts/dhl/violence/
26	
27	
28	
29	
30	

December

»Ljubezen je vse, kar imamo, je edina pot, da si med seboj pomagamo.«

Euripides
(408 pr. n. št.)

1	Svetovni dan boja proti AIDSU http://www.unaids.org/worldaidsday/2002/ , http://www.worldaidsday.org/
2	
3	Mednarodni dan invalidov http://www.un.org/esa/socdev/enable/diswpa00.htm , http://www.un.org/esa/socdev/enable/disid2001.htm
4	
5	Mednarodni dan prostovoljcev
6	
7	
8	
9	
10	Dan človekovih pravic (1948) http://www.unhcr.ch/html/50th/50anniv.htm
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	Mednarodni dan migrantov http://www.hri.ca/fortherecord2000/documentation/genassembly/a-res-55-93.htm , http://www.ilo.org/public/english/protection/migrant/dgstatement.htm
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	Božič
26	Dan samostojnosti
27	
28	
29	
30	
31	

COPYRIGHT

© UNICEF, 2004. Vse pravice pridržane.

Priročnik Vključimo otroke in njegova vsebina so zaščitene od mednarodnega copyrighta oz. avtorskih pravic. Lastnik teh avtorskih pravic je UNICEF ali, v primeru kjer so navedeni dodatni viri, tretji partner.

Uporaba priročnika se ne zaračunava za namene neprofitnih raziskav, študij ali izobraževanja. Kopije (ali posamezne dele) se lahko elektronsko shrani, natisne ali pošilja preko lokalnega omrežja uporabnika. UNICEF mora biti kreditiran tako, da se v te kopije natisne tudi "© UNICEF, 2004. Vse pravice pridržane." Priročnik in njegova vsebina ne sme biti reproducirana, shranjena ali prepisana v kakršni koli obliki za katere koli druge namene, kot so navedeni s strani UNICEF, razen če za to pridobijo pisno dovoljenje UNICEF. Uporaba besedila ali drugega materiala za komercialne in/ali neizobraževalne namene je strogo prepovedana.

ZAGOTOVILO

Unicef je v polnosti poskušal zagotoviti, da so informacije, ki jih ta priročnik vsebuje, pravilne in v toku s časom ob dnevu izida. Ne prevzema pa nikakršne odgovornosti za morebitne napake, izpustitve ali pomanjkljivosti. Spremembe priročnika so možne.

Ta priročnik vsebuje povezave za spletne strani drugih javnih in zasebnih organizacij. Reference na strani, ki niso UNICEF-ove, ne vključujejo zagotovila UNICEF za njihovo točnost, pomembnost, brezčasnost, popolnost ali obstoj informacij, ki jih te strani vsebujejo. Različni pogledi ali mnenja pripadajo različnim avtorjem in ni nujno, da odsevajo politiko ali poglede UNICEF-a. Dostop do referenčnih strani in uporaba njihovih izdelkov ter storitev je v pristojnosti uporabnikov.

VKLJUČIMO OTROKE!

Priročnik za spodbujanje soudeležbe otrok
in preprečevanja socialne izključenosti

Originalni naslov:

Kids Inclusive

A toolkit promoting children's participation
and inclusive action against discrimination

UNICEF 2003

UNICEF Slovenija

Pavšičeva 1, Ljubljana

Katja Bizjak

telefon: 01/583.80.74

www.unicef.si

Prevajalki: Nataša Zidar in Maja Sužnik

Lektorica: Petra Kocjančič

Priprava in prelom: Matej Živič

Ljubljana, oktober 2004

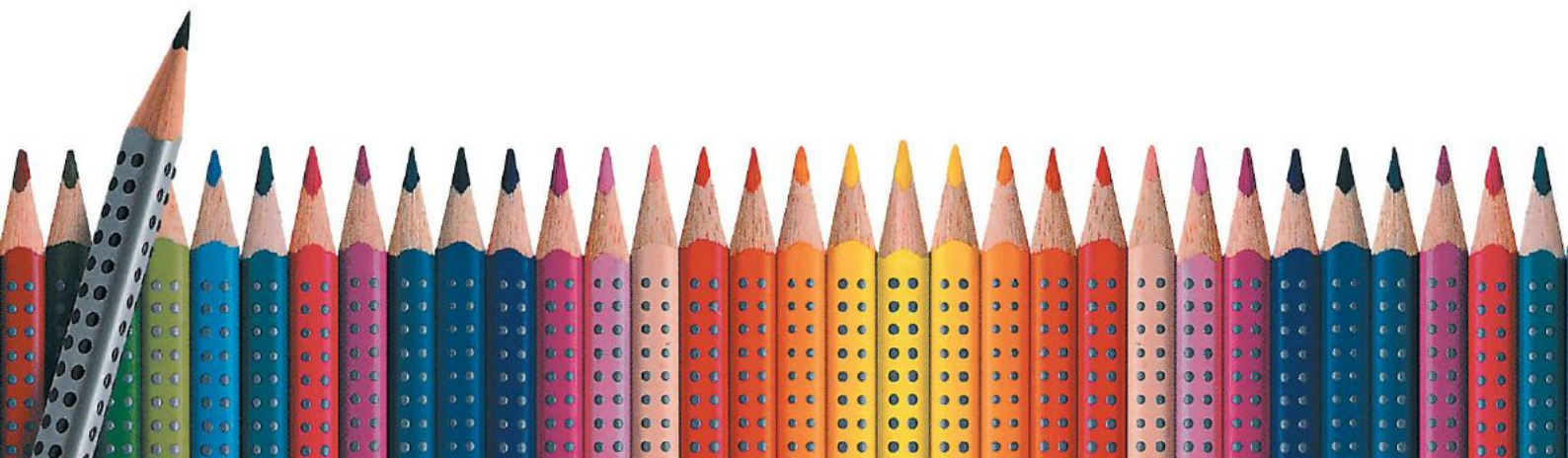
IZDAJO PRIROČNIKA

JE OMOGOČILO

PODJETJE

LEONARDO d.o.o.

Leonardo

*Če mislite, da otroci ne morejo spreminjati stvari,
se zelo motite. Kdo drug, če ne otroci, lahko
opiše vse hudo, ki se dogaja po svetu?*

*Otrokom je treba prisluhniti in slišati njihove ideje
in mnenja. Morda bodo potem svetovni voditelji
pomislili na vse slabe stvari, ki jih počnejo in
poskušali pomagati vsem otrokom sveta.*

Urška, 16 let